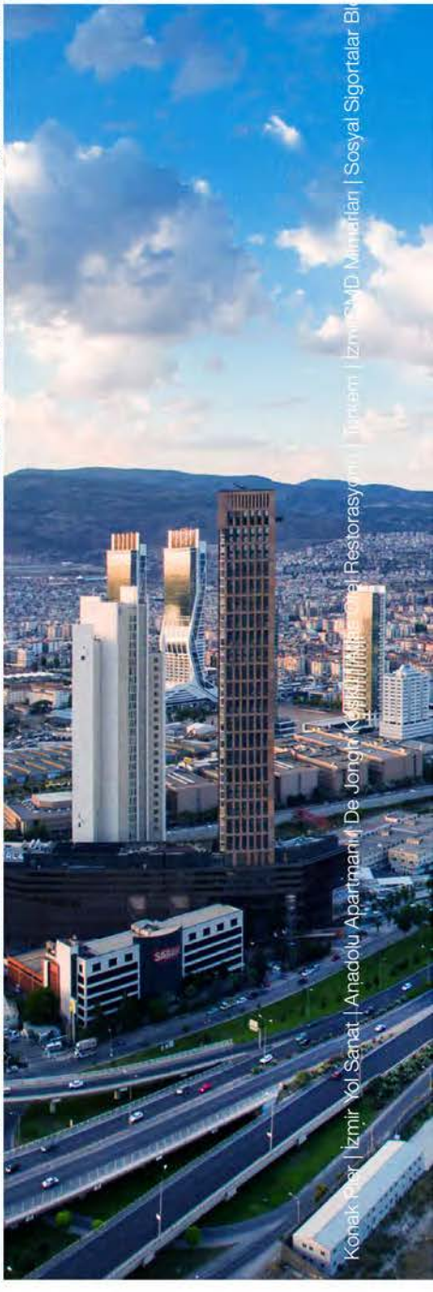

Konak Pier | İzmir Yol Sanat | Anadolu Apartmanı | De Jongh Kuşkuluk | Eğitel Restorasyonu | Tartem | İzmir SMD Mimarlan | Sosyal Sigortalar Bloklan | Tsnani | Geller | Evi | Collumpio Evi | Mekstik

Serbest MİMAR'ı
Sosyal Medyada
Takip Edin

ŞİMDİ **DERGİLİK** UYGULAMASINDA

VE **ISSUU'DA**

TürkSMD Üyesi
Mimarlarla
Çalışın

TÜRK SMD
TÜRK SERBEST MİMARLAR DERNEĞİ

TürkSMD'yi
Sosyal Medyada
Takip Edin

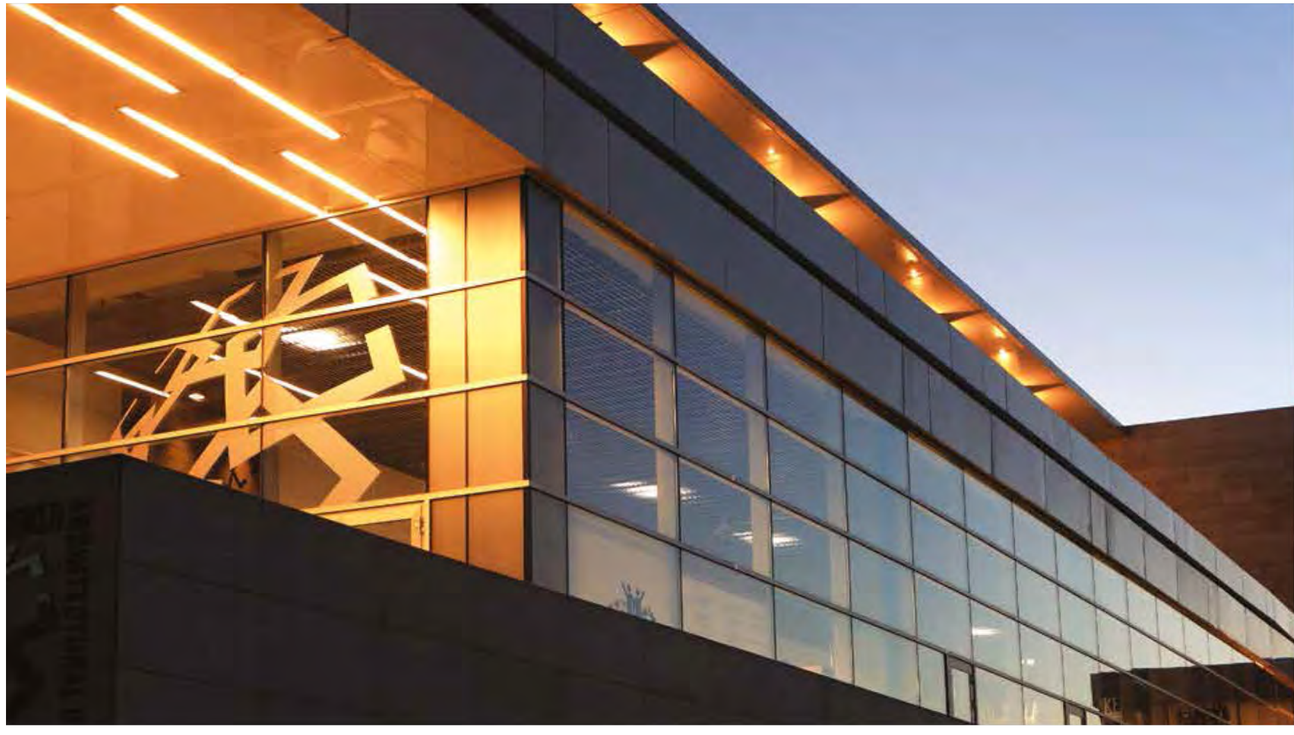

TSMD MİMARLIK MERKEZİ ARCHITECTURAL CENTER
ANKARA

TSMD
Mimarlık Merkezi'nin
Etkinliklerini
İzleyin

serbest MİMAR

AĞUSTOS | 2022 | 44-45

04 **MASAÜSTÜ**

06 **SMD'LERDEN**

08 **YAKA RESMİ**
Cem Altun, Christopher Alexander, İhsan Bilgin, Enis Kotran, Haldun Sunal

18 **İYİ ŞEYLER**
Ankara Apartmanları Belgesel Serisi, Less or More, Mimarlar Odası Tarihinden Portreler : Yücel Gürsel
2022 Mies Van Der Rohe Ödülleri, 2022 Ulusal Mimarlık Ödülleri

24 **MODERN MİMARİ ESERLERE GEZİLER**
İzmir Kültürpark'ta Bruno Taut ile Karşılaşmak

30 **DOSYA : İZMİR ANDACI**

114 **MODERN'İ KORUMA**
Konak Meydanı Simge Yapılarından Sosyal Sigortalar Blokları/ İşhanı
Marcel Breuer Tasarımı "Geller I" Evinin Yıkımının Ardından

120 **DÜNYADAN**
Collumpio Evi

124 **ORADAYDIK**
Küresel Salgın Sonrası İlk Gezi : Meksika

130 **ÖZETLER**

44-45. SAYI KAPAK KONUSU
İzmir

SERBESTMİMAR
Üç Ayda Bir Yayımlanır

SAHİBİ
Ali Osman ÖZTÜRK | TürkSMD Başkanı

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Mehmet Soylu

EDİTÖR
Gamze Köküm

YAYIN KOMİSYONU
Abdurrahman Çekim, Ahmet Sukuti Tükel,
Aslı Özbay, Aydan Volkan,
Aytaç Özen, Burak Bican, Cüneyt Kurtay,
Damla Mercan, Deniz Güner, Dürrin Süer,
Emrullah Yıldız, Figen Kıvılcım, Gamze İlalan,
Gamze Köküm, Gökhan Hezer, Güney Tonkal,
Hasan Özbay, İlhan Selim Kural, Kadri Atabaş,
Kumru Alpaydın, Mehmet Soylu, Mehmet Turhan Kayasü,
Meral Ekincioğlu, Osman Tutal,
Ömer Mustafa Özen, Selin Nevrim Fidan, Suha Özkan,
Şerife Meriç, Şükrü Kocagöz

YAYIN TÜRÜ
Yaygın Süreli Yayın

GRAFİK UYGULAMA
Gamze Köküm - Gökhan Hezer

YÖNETİM YERİ, ABONELİK, REKLAM VE DAĞITIM
Türk Serbest Mimarlar Derneği
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km. Mustafa Kemal Mah. 2123.
Sk. No: 164 Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08
www.tsmd.org.tr | info@tsmd.org.tr

'ISTANBUL**SMD**
Miralay Şefik Bey Sokak 13/2
Gümüşsuyu 34015 İstanbul
+90 212 251 09 58 (tel)
www.ismd.org.tr

TÜRK**SMD**
TSMD Mimarlık Merkezi
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km.
Mustafa Kemal Mah. 2123. Sk. No: 164
Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08 (tel)
www.tsmd.org.tr

İZMİR**SMD**
Fevzipaşa Bulvarı, No:14, Kat:8, D:803,
Hüseyin Egeli İş Merkezi, Konak İzmir
+90 232 483 53 53 (tel)
+90 232 483 53 20 (faks)
www.izmir-smd.org.tr

Yazılarda ifade edilen görüşler yazarlarına aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
Reklamlar, reklamı veren firmanın sorumluluğundadır ve serbestMİMAR reklamlarda verilen bilgilerden sorumlu tutulamaz.

Birbiriyle alakalı içerikleri bir arada vermeyi daha doğru bulduğumuzdan 44 ve 45. sayılarımızı tek bir sayı halinde yayınlamaya karar verdik. Bu sayıda dosya konumuz İzmir, dosya başlığı: **İzmir Andacı!**

Bölüm "İzmir Andacı" başlığı ile, İzmir kentindeki eski/yeni mimarların ve mimarlığın, mimari tarihin, günümüz eğilimlerinin ve bu bir aradalığın izlerini sürüyor ve okuyucuyu İzmir'e hem daha yakından hem de daha uzaktan bakmaya davet ediyor. Bölüm Ahmet Sukuti Tükel'in "İzmir 'Emekli Kenti' Olma Özelliğinden Çıkıp Günümüz Şartlarına Göre Yeniden Şekilleniyor" başlıklı yazısı ile başlıyor. Bölüm; "İzmir'de İmar Çalışmaları", "20. Yüzyıl Başlarında İzmir'in Avrupalı Mimarları" "İzmir'e Kazandırılan Konak Pier Projesi" "İzmir Yol Sanat Yapısı TCDD 3. Bölge" "Anadolu Apartmanı ve Kültürel Tesis" "De Jongh Köşkü" "İzmir'in Merkezinde Atlas Otel Restorasyonu" "İzmir'de Kemeraltı Olarak Bilinen Merkezin Şehir Yaşamına Kazandırılması Çalışmaları: Tarkem" içerikleri ile devam ederken İzmir'in planlanma sürecine ve İzmir kentine yeniden kazandırılmaya çalışılan tarihi yapılara değiniyor. "İzmirSMD Mimarları" içeriği, İzmirSMD'li mimarların işlerinden örnekler ile mimarların gündemindeki projelere dair fikir edinmemizi sağlıyor. Şükrü Kocagöz "İzmir'de Mimaride İz Bırakanlardan Anılarım" başlıklı yazısında İzmir mimarlığında önemli yere sahip isimlerle olan anıları vasıtasıyla İzmir'in kaderini belirleyen bazı gelişmeleri okuyucuya aktarıyor. Deniz Güner, "Kolektif Arzunun İzmir ve Artalanındaki Mimari Veçheleri" başlıklı yazısı ile okuyucunun, İzmir mimarlığının yıllar içerisindeki değişimini ve bu değişimin sebeplerini yapılar üzerinden izleyebileceği bir yol haritası çiziyor. Yaptığı yapı derlemeleri ve incelemeler ile Güner, içeriğin devamında "Güncel İzmir Mimarlığında Yerel Aktörler", "Güncel İzmir Mimarlığında Dış Aktörler" ve "İzmir'in Art Alanındaki Güncel Mimarlıklar" başlıkları altında adeta bir İzmir yapı rehberi niteliğinde, 50 adet yapıyı okuyucu ile buluşturuyor.

Değinmeden geçmek olmayacak…

Ankara Tenis Kulübü, İzmir Belediye Binası, Kahramanmaraş Özel İdare İş Merkezi, DSİ Genel Müdürlük Binası ve muhtemelen daha niceleri... Yakın dönemlere ait bu yapıların eş zamanlı yıkımları maalesef bizlere şunu gösterdi: Türkiye'de farklı görüşlerden gelen yöneticilerin ortak paydası, diğer ihtimalleri göz ardı ederek yıkmaya olan meyilleri. Yıkım politikalarına bu hızla devam edilirse, Türkiye'de herhangi bir kentimizde kent hafızası gibi zaten hala toplumda karşılığını tam bulamamış kavramların somut örnekler üzerinden tartışılması yakın gelecekte imkânsız olacak gibi görünüyor. Başka toplumların benzer olaylardaki tepkilerine, protesto süreçlerine bakıldığında belki de sorun zaten bu...

Vedalaştığımız bu yapıları, mimarlarının isimleri ile birlikte, maalesef ki di'li geçmiş zamanda ve şimdilik kısaca anmak istiyorum.

Reha Ortaçlı tarafından tasarlanan, 1954 yılında kullanıma açılan Ankara Tenis Kulübü, Türkiye'nin ilk tenis kulüplerinden biriydi. 1966 yılında açılan ulusal yarışma sonucunda projeleri elde edilen ve 1982 yılında yapımı tamamlanan İzmir Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası'nın mimarları Özdemir Arnas, Erhan Demirok, Altan Akı. Yapı, Konak Meydanı'nı özel kılan; meydan ile ilişki içinde olan nitelikli ve ulusal yarışma yöntemiyle elde edilmiş yapılardan biriydi.

1994 yılında yapımı tamamlanan, şehrin merkezindeki Trabzon Bulvarı'nda yer alan, 18 katlı Özel İdare İş Merkezi'nin mimarları, Haldun Sunal ve Arif Nafiz Aköz. Kahramanmaraşlıların 'Sarı bina' dedikleri ve buluşmalarda, adres tariflerinde onlara referans olan bir yapıydı.

1958 yılından yarışması açılan, 1959 yılında başlanan inşaatı 1970 yılında tamamlanan DSİ Genel Müdürlük Binası'nın mimarları, Enver Tokay, Behruz Çinici ve Teoman Doruk. Yapı, Türkiye mimarlık tarihinin kendi dönemini en başarılı şekilde yansıtan en önemli eserlerinden birisiydi.

46. sayımızda **Modern'i Koruma** bölümümüzde daha detaylı bir şekilde yer vereceğimiz bu eserlerin yanına bir yenisinin daha eklenmeyeceğini umut ediyoruz.

Keyifli okumalar!

Gamze Köküm

K2 EVLERİ
MOTTO MİMARLIK

Projenin adı ve yeri	: K2 Evleri - İncek /Ankara
Proje Müellifi	: Motto Mimarlık
Tasarım Ekibi	: Onur Özkoç, Heves Beşeli, Derya Fidan Çakıroğlu, Havva Nur Başağaç, Elif Görkem Köse
Statik	: Okuyan Mühendislik
Mekanik	: Beşeli Mühendislik
Elektrik	: Tunahanlı Mühendislik
İşveren	: Palto Yapı
Projenin Alınış Yöntemi	: Teklif
Proje Yılı	: 2021
İnşaat Alanı	: 2.136 m²

Ankara'nın gelişmekte olan müstakil konut bölgesi İncek'te, yeşil bir bahçe komşuluğunda bulunan K2 Evleri, Motto Mimarlık - Palto Yapı iş birliğinin ikinci çalışması. Kullanıcılarına yüksek yaşam standartlarını verimli ve sürdürülebilir metrekarelerde sağlamaya odaklanan proje, farklı yaşam senaryolarına mekân sağlayacak şekilde esnek ve zengin bir kütle kurgusuna sahip.

Yapının zemin katında yer alan yaşam alanları, 3 cephede yapıyı tamamlayan geniş bir bahçeyle bütünleşiyor. Kullanıcı tercihine göre birbirlerinden bağımsız veya bir arada kullanılabilmesini sağlayacak esnek bir planda tasarlanan alanlar, ışık ve hacim özellikleri ve bahçe ilişkileri sayesinde farklı karakterde mekânlar sunuyor. Yapının üst katı dinlenme-yatak odaları, bodrum katı ise yapı servisleri ve etkinlik alanlarını içeriyor. Yapının ana yaşam alanlarında tuğla ve cam kullanımı ön plana çıkarak yapının bahçe ile uyum içerisinde doğal bir dil kazanmasına destek oluyor. Islak hacim ve servis birimlerini içeren ikincil bir kütle, nötr gri cephe bitişleri sayesinde tuğla yüzeyleri ön plana çıkaran bir fon oluşturuyor.

AGROLİNO İDARİ BİNA
KAF TASARIM MİMARLIK

Projenin adı ve yeri	: Agrolino İdari Bina – Suluova, Amasya
Proje Müellifi	: Kumru Alpaydın Fikirler Tasarım Mimarlık
Tasarım Ekibi	: Kumru Alpaydın
Statik	: Radas Mühendislik
Mekanik	: Eko Mühendislik
Elektrik	: Yep Mühendislik
İşveren	: Agrolino A.Ş.
Proje Yılı	: 2021
İnşaat Alanı	: 1.800 m²

Tasarım Suluova OSB'de yer alan Agrolino Sanayi Tesisi'nin içinde yer alır. Sanayi tesisleri tüm fonksiyonların kendi gereksinimleri ölçüsünde yer tuttuğu, son derece fonksiyonel, kendi estetiğini bu fonksiyonelliğin varlığından alan alanlardır. Agrolino İdari Bina, bu ön kabulle tasarlanmıştır. İdari Bina için ayrılan oldukça sınırlı alanda ihtiyaç programı, ana başlıklarına parçalanmış, her bir parça kendi gereksinimi kadar ve gereksinimine göre yer tutmuştur. İdari Bina için ayrılan alan yapılaşma sınırlarını tam kapsayan bir prizma gibi düşünülmüş, fonksiyonlar bu prizma içine eklenmiş ya da prizmanın hacminden çıkartılarak gereken boşluklar oluşturulmuştur.

PARLA GÖLBAŞI VİLLALARI
GÖKHAN AKSOY MİMARLIK

Projenin Adı ve Yeri	: Çengelköy Konutları, İstanbul
Müellif	: Gökhan Aksoy Mimarlık
Tasarım Ekibi	: Gökhan Aksoy, Gökçe Berktaş Erald Varaku, Gamze Başaran Gizem Nalbur, Ceyda Atar Berfin Başak Taze, Tuğçe Soluk
Statik	: Aky Mühendislik
Mekanik	: Otm Mühendislik
Elektrik	: Ovacık Mühendislik
İç Mimari	: Bilal Kocabıyık
Görselleştirme	: 2kvız Studıo Yazılım Mimarlık Grafik
Peyzaj	: Kuzey Peyzaj
İşveren	: Karagülle Yapı
Projenin Alınış Yöntemi	: Yarışma
Proje Yılı	: 2020
İnşaat Alanı	: 13000 m²

Proje bahçe kullanımını önemseyen bir yaklaşım ile açık-yarı açık-kapalı mekan kullanım kurgusunun Ankara'nın karasal iklimi ile birlikte irdelendiği bir projedir.

Giriş cephesinde dışa kapalı, arka cephede şeffaflığı ile bahçesini kucaklayan, ona açılan bir bina ile site içerisinde yalnız ve özel olma duygusu ile mahremiyetin sağlandığı ve açık alanlarıyla bütünleşmiş bir konut tipi oluşturulmuştur. Ana yaşam alanında iç mekan ve bahçe alanının birbirine entegre olması için pencere açılım tipleri irdelenerek pivot pencere tipi seçilmiş ve tasarım bu yönde geliştirilmiştir.

Araç trafiğinin bodrum kata alınması ile zeminde trafiğin olmadığı, çocuklar ve yayalar için güvenli ve keyifli bir sokak oluşturulmuştur. Bu şekilde trafiğin olmadığı bir sokak kurgusunun günümüz şartlarına göre site içinde yeniden kurgulanması benzer tip projeler için bir bakış açısı getirecektir.

İç mekan tasarımının mimari tasarım ile eş zamanlı ve birlikte şekillenmesi ile tasarımın bütünlüğü sağlanmış, iç mekan tasarım kriterleri mimari kurgu ile çözümlenmiştir.

Mimari proje çözüm aşamasında fonksiyonel şema oluşumu ile projenin farklı senaryolara cevap verebilecek nitelikte tasarlanması amaçlanmıştır. Günün farklı saatlerinde kullanıma göre gece ve gündüz mekanları birbirinden ayrıştırılmış, kalabalık bir yaşantıya cevap verebilecek şekilde çoklu yaşam alanları ve açık- yarı açık mekan kullanımları oluşturulmuş, daha küçük bir aile yaşantısı için gerektiğinde evin bir kısmının kullanıma kapatılarak daha küçük bir alanda tüm konut ihtiyaçlarının sağlanması olanağı sağlanmıştır.

EMBASSY OF INDIA ANKARA REDEVOLOPMENT
GÖKHAN AKSOY MİMARLIK

Projenin Adı	: Embassy Of Indıa Ankara Redevolopment Project Arch.Works
Proje Müellifi	: Gökhan Aksoy Mimarlık
Tasarım Ekibi	: Gökhan Aksoy ,Erald Varaku ,Melike Soyal Zeynep Seyhan , Pelin Gür
Statik	: Aky Mühendislik
Mekanik	: Ünlü Mühendislik
Elektrik	: Ovacık Mühendislik
İç Mimari	: Manoto İç Mimarlık
Görselleştirme	: İvabox
İşveren	: Embassy Of İndia
Projenin Alınış Yöntemi	: İhale
Proje Yılı	: 2019
İnşaat Alanı	: 4200 m²

Tasarımın temel amacı, dinamik, teknolojik olarak gelişmiş, ekonomik olarak canlı Hindistan'ı temsil etmek için Hindistan'ın tarihi mimarisinden ilham alan ve modern bir dokunuşla bir bina önermektir.

İlk fikir, sitenin zorluklarına odaklanmak ve bunları çevredeki binalara, doğaya ve topografyaya saygılı benzersiz bir mimari yaratmak için tasarım girdileri olarak kullanmaktır.

İnşa edilebilir arazi verilen programa uyacak kadar geniş olmasına rağmen, mevcut yeşile minimum dikkat dağıtmak için binanın ayak izini küçültmeyi amaçladık.

Sonuç olarak yapı, insan ölçeğine dikkat eden ve bol miktarda açık alan sağlayan parçalanmış kütlelerden oluşmaktadır. Yığılmış kütleler Hint Tapınaklarına gönderme yapan bir silüet oluştururken, İş Merkezi ve Yüksek Memurların Sakinlerini içeren kitleler, Eski Hint Mimarisinin öğesi olan "Jharokha" soyutlanarak ön plana çıkarılır.

TÜRKSMD MİMARLIK MERKEZİ 10. YILINI KUTLADI

TürkSMD Mimarlık Merkezi'nin 10.Yılı, 11 Haziran 2022 Cumartesi gecesi özel bir söyleşi ve canlı müzik eşliğinde kutlandı.

GÜNCEL İHTİYAÇLAR ÇERÇEVESİNDE MEKANSAL ADAPTASYON-2 UYGULAMA YAZ STAJI

Türk Serbest Mimarlar Derneği ve Mimarlar Odası Ankara Şubesi iş birliğiyle, mimarlık bölümü öğrencilerinin mezun olmadan önce yapmakla yükümlü oldukları ofis stajının içeriğine uygun şekilde yaz stajı programları düzenlenmektedir. "Güncel İhtiyaçlar Çerçevesinde Mekansal Adaptasyon" teması çerçevesinde gerçekleştirilen staj programları kapsamında kentsel dönüşüm adı altında uygulanan yık-yap yöntemine alternatif olarak, pilot bölge belirlenen Ankara Çankaya ilçesi, Ayrancı semti Güvenevler Mahallesi 2706 adada yer alan yapıların zamana ve koşullara bağlı olarak ortaya çıkan güncel ihtiyaçlara uyumunu sağlamak üzere projeler üretilmektedir.

Programın ilk yılında, güncel mevzuatlar ve kapsayıcı tasarım ilkeleri çerçevesinde mevcut yapıların ısı, aydınlatma, havalandırma, akustik, yangın gibi fiziksel çevre konfor şartlarına ve açık alan, otopark, asansör vb. mekânsal gerekliliklere adaptasyonlarının nasıl sağlanabileceğine dair fikirler üretilmiş, sergi açılarak kamuoyuyla paylaşılmış ve paneller aracılığıyla tartışmaya açılmıştır, bu yıl ise hayata geçirilmek üzere uygulama projeleri çizilmektedir.

TASARIM VE 3B BASKI ATÖLYESİ

3D3 Firması desteği ile TürkSMD Mimarlık Merkezi'nde 13 – 14 Mayıs 2022 tarihlerinde üç boyutlu tasarım ve baskı atölyesi düzenlendi.

Etlkinlik ile 3 boyutlu baskı uygulama ve kabiliyetlerinin tanıtılması, farklı uygulama alanları ve malzemelere dair bilgi verilmesi, katılımcılara ilgi duyacakları bir alanda tasarım ve uygulama deneyimi yaşatılarak verilen bilgilerin desteklenmesi, sonuç ürünlerin sergilenmesi ile daha geniş bir kitleye ulaşılması amaçlanmıştır.

Atölye çalışmasının, 13 Mayıs 2022 tarihindeki ilk gününde TürkSMD Üyesi mimarlık ofislerindeki profesyoneller, 14 Mayıs 2022 tarihindeki ikinci gününde ise Ankara'daki üniversitelerin mimarlık bölümü öğrencileri ile 3B tasarım ve uygulamalar yapılmıştır.

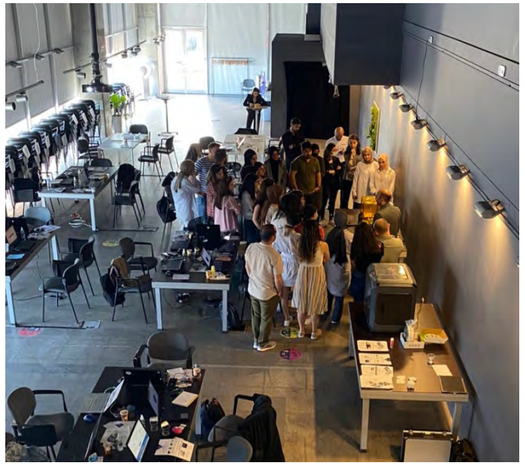

MİMARLIK VE SANATTA SINIR AŞIMLARI

16 Nisan 2022 Cumartesi günü, Prof. Dr Abdi GÜZER, Prof. Dr. Mümtaz DEMİRKALP ve Prof. Dr Uğur TANYELİ'nin değerli katılımlarıyla, Deniz Ceyhun BAYKAN moderatörlüğünde Mimarlık ve Sanatta Sınır Aşımları temalı söyleşi gerçekleştirildi.

İZMİRSMD MERHABA YARIŞMASI

"İZMİR SMD ÖĞRENCİ BİTİRME PROJESİ ÖDÜLLERİ", İzmir Serbest Mimarlar Derneği tarafından 2017 yılından bu yana İzmir kenti mimarlık okulları arasında en iyi bitirme projelerini seçmek, yeni / genç mimarları teşvik etmek ve özendirici bir ortam oluşturmak amacıyla düzenlenmektedir.

Bu amaç kapsamında mimarlık öğrencilerine tasarım niteliğini arttırmanın önemini vurgulamak, deneyim ve bilgi- görgülerini arttırmak amacı ile İzmir kenti mimarlık öğrencilerinin katılımına açık olan Merhaba Öğrenci Bitirme Projesi Yarışması'nı beşinci kez düzenledik.

Bu sene Seranit sponsorluğunda gerçekleşen, İzmirSMD başkanı Tamer Aksüt, TürkSMD başkanı Ali Osman Öztürk, İstanbulSMD başkanı Durmuş Dilekci, İzmirSMD üyeleri Melis Varkal ve İlker Özdel'in seçici kurul üyesi olduğu yarışama jürisi 29.07.2022 tarihinde İzmirSMD ofisinde yüz yüze olarak gerçekleşmiştir ve sonuç olarak kazanan projeler yayınlanmıştır.

EŞDEĞER ÖDÜL:

Aslı Dilay VURALLI | Konaktivite - Dokuz Eylül Üniversitesi

Hakan DEMİRÇAKAN | Şehrin İçindeki Kamusal Boşluk - Yaşar Üniversitesi

Eylül OĞUZLAR | Transparent Zone - İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

SERGİLEME ÖDÜLÜ:

Yunus Emre GÖRGÜÇ | 'Adaptive Reuse2 kavramı üzerinden Konak Meydanı'nın yeniden düşünülmesi - Dokuz Eylül Üniversitesi

Bilge KÖSEM | Nexus - İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

Ahmet Faruk OKUTAN | Adaptive Reuse - Dokuz Eylül Üniversitesi

Yeni sezon ile birlikte ekim ayı içersinde sponsor firma desteğiyle bir kokteyl ve ödül töreni yapılacak, projeler sergilenecektir.

Aslı Dilay VURALLI
Konaktivite

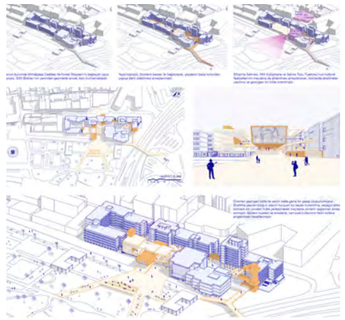

Hakan DEMİRÇAKAN
Şehrin İçindeki Kamusal Boşluk

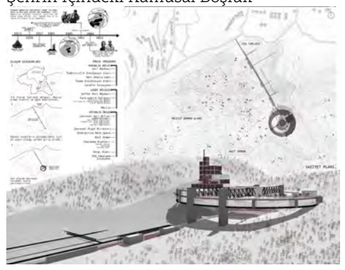

Eylül OĞUZLAR
Transparent Zone

Yunus Emre GÖRGÜÇ
Adaptive Reuse2 kavramı üzerinden Konak Meydanı'nın yeniden düşünülmesi

Bilge KÖSEM
Nexus

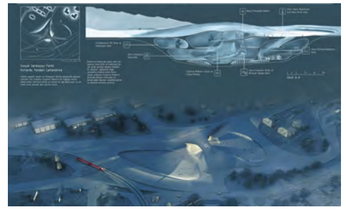

Ahmet Faruk OKUTAN
Adaptive Reuse

İSTANBUL SERBEST MİMARLAR DERNEĞİ 20 YAŞINDA

Mimarlık kültürüne katkı koymak, mimarlık mesleğinin toplumdaki saygınlığını ve etkinliğini artırmak, yapılı çevrenin niteliğini yükseltmek amacıyla kurulan İstanbul Serbest Mimarlar Derneği 20. yılını, tüm yıla yayılan "Dün, Bugün ve Yarın" teması altında toplanan etkinliklerle kutluyor.

20 yıldır Türkiye'nin önemli yapılarına imza atan İstanbul merkezli serbest mimarlık pratiklerinin yürütücülerinden aldığı güç ve yapı sektörünün tüm paydaşlarının desteğiyle mimari süreçlerin niteliğinin artırılması için projeler üreten İstanbulSMD, 20. yaşında kapsayıcı bir yaklaşımla tüm yıla yayılan ve farklı paydaşları buluşturan içerikler oluşturuyor.

CEM ALTUN
1965 - 2022

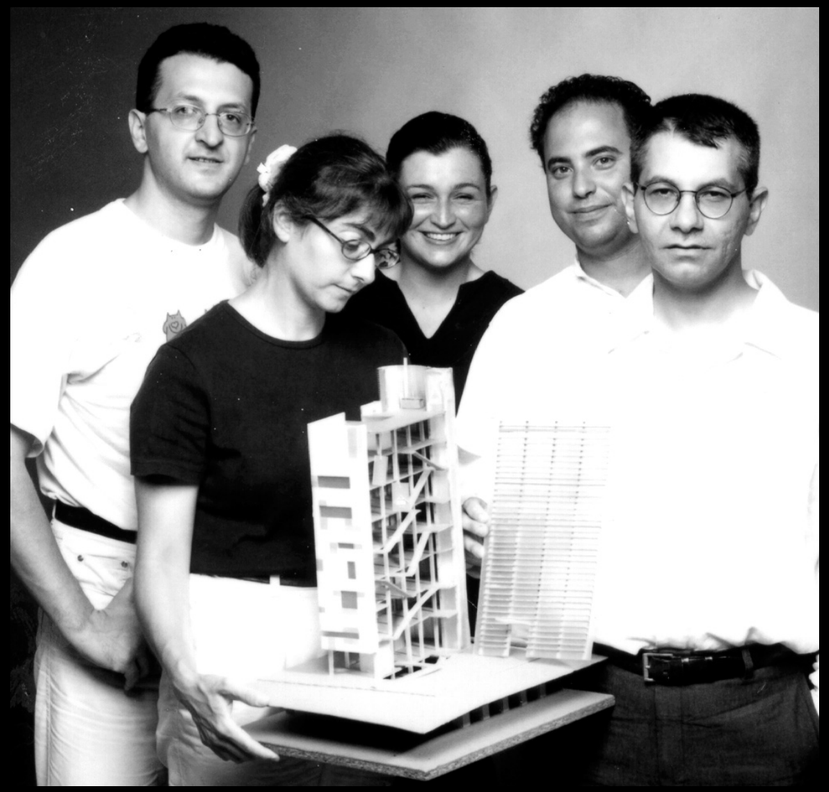

HÜSEYİN KAHVECİOĞLU

İTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyelerinden Mehmet Cem Altun'u 21 Şubat 2022, Pazartesi günü kaybettik. Yeni eğitim, öğretim döneminin ilk günü gelen bu beklenmedik haber çok büyük bir üzüntü yarattı. Zira, uzun yıllar birlikte çalıştığı mesleki ve akademik alandaki iş arkadaşlarından tüm öğrencilerine, tanıyan herkeste özel bir yeri, saygınlığı olan gerçek anlamda "nevi şahsına münhasır" bir insandı.

1982 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesinde mimarlık eğitimine başlayan Cem Altun, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini aynı kurumda tamamladı. 1987 yılında araştırma görevlisi olarak başladığı akademik hayatını öğretim üyesi olarak aynı kurumda sürdürdü. Sahip olduğu evrensel düzeydeki mesleki, akademik ve entelektüel donanıma karşın tüm eğitim ve akademik hayatını kesintisiz tek bir kurumda sürdürmesi de onun mütevazı, güçlü kişiliğinin ve hayat anlayışının bir yansıması olarak kabul edilebilir. Akademik unvanları, konumları, görünürlüğü hiçbir zaman önemsemeksizin, yaptığı işin niteliğine odaklanan ve sahip olduğu sıra dışı birikimi cömertçe paylaşan, öğrencilerine aktaran ve kendi çizdiği çizgide istikrarla yürüyen bir insandı.

Mimarlıkta Yapı Bilgisi ve Yapı Elemanları konusundaki ileri uzmanlığı onun bir akademisyen olarak, bu alandaki eğitime katkısı ile ayırt edici özelliğiydi. Yapı fiziği, yerinde yapım teknikleri, prefabrike konut üretimi gibi konulardaki araştırma çalışmalarının yanında pek çok ulusal ve uluslararası bilimsel sempozyumun organizasyonunda veya bilim kurulunda yer aldı, katılımcısı oldu. Eğitim ve araştırma alanlarının yanında, mesleki üretimin de içinde yer alarak mimarlığın teorik ve pratik alanlarındaki birikimini, birbirlerini besleyecek şekilde üretimlerine yansıttı. Mimari tasarım ekiplerinde yer aldığı projeler arasında TMMOB – Mimarlar Odası Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri kapsamında; ABS Alçı ve Blok Sanayii A.Ş. Genel Müdürlük Binası projesi ile 2002 – VIII. Dönem Proje Dalı Başarı Ödülüne, İstanbul Su Medeniyetleri Müzesi, Terkos Pompa İstasyonu Projesi ile 2012 – XIII. Dönem Yapı Dalı, Koruma – Yaşatma Başarı Ödülüne, Teknopark İstanbul Yönetim ve Ar-Ge Yapısı ile 2018 – XVI. Dönem Yapı Dalı Başarı ödülüne layık görülen proje ve uygulamalar yer almaktadır. Bu projelerin dışında, yine tasarımcıları arasında olduğu İTÜ Arı Teknokent ARI-3 Ar-Ge Binası ve ARI-6 Enerji Teknokenti Binası önemli uygulamaları arasındadır.

Cem'le aynı yıl mimarlık eğitimine başladığımız Taşkışla'da tam 40 yıllık bir arkadaşlığımız oldu. Öğrencilikten sonra akademik ve mesleki alanda pek çok şey paylaştık, pek çok projede birlikte çalıştık. Her zaman son derece içten ve samimi olmakla ciddi ve mesafeli olmayı kendine has üslubu ile aynı anda başarabilen, dışa vurmadığı, sadece yakından tanıyanların bilebildiği son derece renkli ve zengin bir dünyası olan, gündelik hayatın sıradanlığına hiçbir zaman kapılmayan bu istisna insanla yolumun kesişmiş olması büyük bir şans. Varlığındaki gibi, yokluğunda da zihinlerde bıraktığı izlerle öğretmeye, yol göstermeye devam edebilecek nadir insanlardan biri. Uzun yıllar zamanının büyük bir kısmını geçirdiği Taşkışla'da, avludaki masalardan birinde ya kitap okurken, ya çalışırken veya bir öğrencisiyle konuşurken görmek hafızalarda kalacak. Her zaman saygı ve sevgiyle hatırlayacağız...

CHRİSTOPHER ALEXANDER
1936 - 2022

İLHAN KURAL

20. Yüzyılın mimarlık alanındaki en önemli kuramcılarından mimar, yazar, akademisyen Christopher Alexander 17 Mart 2022'de, yaşamakta olduğu İngiltere'nin Arundel kasabasında 85 yaşında hayatını kaybetti.

1936 yılında Viyana'da doğan Alexander, 1938 yılında arkeolog olan anne ve babası ile birlikte Nazi zulmünden kaçıp İngiltere'ye yerleşti. Babasının yönlendirmesi sonucunda mimar olmadan önce Cambridge Üniversitesi'nde burslu olarak matematik ve ardından mimarlık okuyan Chris, 1958 yılında ABD'ne Harvard Üniversitesi'ne gitti. Orada, Harvard'ın mimarlık alanında verdiği ilk doktora derecesini alan Alexander, 1963'de (2002'de emekli olup İngiltere'ye dönene kadar), hocalık yapacağı California Üniversitesi, Berkeley, College of Environmental Design'a profesör olarak atandı.

Alexander'ın 1962'de yazdığı doktora tezi The Synthesis of Form: Some Notes on a Theory, daha sonra Notes on the Synthesis of Form adı ile kitap haline getirildi. Yayınlandığı zaman çok ses getiren bu çalışma, mimarlık (ve genelde tasarım) metodolojisi alanında hazırlanmış en önemli çalışmalardan birisi (belki de en önemlisi) olarak kabul edilir. Kitabın yayınlanmasının ardından, tasarım yöntemleri üzerine pek çok kitap yazıldı ve derlemeler yapıldı; ancak Notes on the Synthesis of Form'da geliştirilen yöntem, mimari tasarım alanında, pratikte uygulanabilir belki de tek metodoloji olarak mimarlık tarihindeki yerini aldı.

1963 yılında Serge Chermayeff ile beraber yazdığı Community and Privacy adlı kitapta yazarlar, Alexander'ın doktora tezinde geliştirdiği tasarım yönteminin, toplu ve tekil konut ölçeklerinde nasıl uygulanabileceği konusunu irdelediler. Alexander'ın 1965 yılında yazdığı

A City is Not a Tree adlı makalesi, mimarlık ve planlama dünyasında çok ses getiren önemli bir köşe taşı oldu. Bu makalede kent planlarının hierarşik bir düzende, konut, ticaret, kamu, sanayi gibi farklı bölgelere ayrılmasının doğru olmadığı, tam tersine bu kullanım alanlarının birbirileri ile ilişkili olması ve birbirlerini desteklemesi gerektiği, kentin bir kafes örgü (semi lattice) olarak planlanması gerektiği savunulur.

Christopher Alexander, 1967 yılında Berkeley'de Center for Environmental Structure (CES) adını verdiği araştırma merkezini kurdu; altı, yedi kişilik küçük bir grup ile yürüttüğü merkezde araştırma ve proje üretiminin yanısıra akademik faaliyetlerini de devam ettirdi.

1969 yılında Birleşmiş Milletlerin Lima, Peru'da açtığı ve 12 yarışmacıyı davet ettiği PREVI - Deneysel Toplu Konut Proje Yarışması'na CES olarak katılan Alexander ve ekibi, yarışmayı kazanamasa dahi, önerdiği sürdürülebilir proje ile jürinin beğenisini kazandı. Peru insanının geleneklerine, adetlerine, davranışlarına, mekan ve malzeme kullanımına uygun olarak geliştirdikleri 65 adet pattern'ı (örüntü'yü) kullanarak tasarladıkları yerleşim planı ve konut tipolojileri, o zamana kadar görülmemiş bir planlama ve inşaat yöntemini öneriyordu. İlk defa pattern sözcüğünün kullanıldığı bu çalışmada pattern, "belli bir bağlam içinde tekrarlayan bir sorunun çözümü için geliştirilmiş bir öneri" olarak kısaca tanımlanabilir.

1977'de CES'in yayınladığı, 1171 sayfadan oluşan A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction adlı kitapta, çevreyi şekillendirmek için Alexander ve arkadaşlarının yıllar içinde geliştirdiği 253 adet pattern tarifleniyordu. A Pattern Language, onlarca yıl mimarlık alanında en çok satan kitap olma özelliğini taşıdı. Pek çok okulda, stüdyolarda öğrenciler ve mimarlar tarafından eğitimde ve uygulamada kullanılan bir el kitabı haline geldi; üzerine sayısız makale, araştırma ve tez yazıldı, seminerler düzenlendi.

Alexander bu kitaptan sonra, 1979 yılında, geliştirdiği bu pattern'ları kullanarak, yaşanabilir çevrelerin nasıl yaratılabileceğini anlattığı The Timeless Way of Building adlı eserini yayınladı. İlk yazımına 1981 de başladığı ve başyapıtı olduğunu söylediği Nature of Order adlı dört kitaptan oluşan seriyi ise 2003-2005 yılları arasında tamamladı.

Kendisini "mimar ve inşaatçı" olarak tanımlayan Christopher Alexander, geliştirdiği kuramı pek çok yapı ve yapılar grubunu inşa ederek de sınadı. Chris'in gerçekleşen en önemli projelerinden, belki de en çok tanınanı Japonya'da, Tokyo'nun hemen dışında Heishin Lisesi Kompleksi. Öğrenci ve hocalarının çok severek kullandığı okul, onun en başarılı yapıları arasında yer alıyor.

2022'deki vefatına kadar hep yoğun bir şekilde çalışan Chris, sayısız ödülün de sahibi. Özellikle AIA'nın verdiği ilk Araştırma Altın Madalyası oldukça önemli. Uzun bir zatürre döneminden sonra ölen Christopher Alexander'ın, ilk eşi Pamela Patrick'den Lilly ve Sophie adlı iki kız çocuğu var.

Alexander, muhtemelen Oxford ve Cambridge gibi çok iyi korunmuş tarihi dokularda ve güzel yapılardan oluşmuş çevrelerde yetiştiği için, yaşamı boyunca "güzel" bir çevrenin nasıl tasarlanabileceği yönündeki çalışmalarını sürdürdü. Geliştirdiği kuramında, pattern'larında, kitaplarında ve özellikle verdiği röportajlarda mimarlığın bu yönünü her zaman ön plana çıkardı; yaptığı yapılarda da yine CES olarak geliştirdikleri pattern'ları kullandı. En önemlisi, "güzellik" gibi, 20.yüzyılda mimarlık ortamından dışlanmış bir kavramı, tanımlanabilir, ulaşılabilir ve paylaşılabilir bir değer olarak hep savundu.

Christopher Alexander, eski Türk/Anadolu halıları alanında hatırı sayılır bir koleksiyoncu idi, hatta onun batı dünyasındaki en değerli eski Türk halılarına sahip olduğu söylenir. Bu zengin halı koleksiyonunu zaman zaman sergilediği de olmuştur. Bu konuda 1993'de yazdığı kitap, Foreshadowing of 21st Century Art: The Color and Geometry of Very Early Turkish Carpets, günümüzde nadir bulunan bir kaynak haline gelmiştir.

Alexander'ın bilgisayar programlaması alanına getirdiği yenilik ile Wikipedia ve benzeri web uygulamaları, hyperlink denen ve metinler ve sözcükler arasında bağlantı kurmaya yarayan link tekniğini kullanmaya başladı. Onun mimarlık alanına sunduğu yeni dünya görüşü ise, mimarların tasarım sürecine çok farklı bir gözle bakmalarını sağladı. Christopher Alexander, "güzellik" ve "değer (value)" kavramlarını sübjektif olmaktan çıkarıp objektif olarak tanımlanabilir ve paylaşılabilir hale getirme uğraşısı, bu yönde ampirik çalışmaya önem vermesi, insanların kendi çevrelerini, Pattern'ları kullanarak tasarlayabilmeleri yönünde verdiği uğraşısı, mimarlık alanına yeni bir dünya görüşü sunma yönündeki tüm çabaları ve neticede geride bıraktığı düşünsel zenginlik ile hep anılacak...Benim dünya görüşümü değiştiren, yeni ufuklar açan tez hocam olarak da arkasında yeri kolay doldurulamayacak bir boşluk bıraktığına inanıyorum. Nur içinde yatsın...

İHSAN BİLGİN
1953 - 2022

DENİZ GÜNER

SÖNEN KUZEY YILDIZIM...

İlk kez 1990 yılında, o zamanki adıyla Yıldız Üniversitesi'nde 3. sınıfta mimarlık okurken şans eseri tanıştım onunla... Yapı Üretimi Kürsüsünün yaptırdığı Toplu Konut Projesi kapsamında şimdilerde Sabiha Gökçen Hava alanının yapıldığı Kurtköy'de 5000 kişilik bir toplu konut tasarlıyorduk. Üçüncü kritikten sonra grup hocam Mehmet Karaören yaptığım yaklaşımı nihayet beğenmiş ve dersin sonunda yan grubun hocası İhsan Bilgin'e yaptığım projeyi yarı keyif, yarı gururla göstermişti. İlk kez gördüğüm İhsan Hoca projemi beğenmiş ve henüz yeni çıkmış olan AD dergisinin IBA Berlin Özel sayısına bakmamı öğütlemişti. Öğüdünü dinleyip, bodrum kattaki Yapı Üretimi Kürsüsüne uğrayıp, dergiyi ödünç almış ve tüm derginin fotokopisini çektirmiştim. Dönem sonuna kadar, Aldo Rossi, O. M. Ungers , Rob Krier vd. çizim masamın karşısında asılı olarak bana yön göstermişlerdi. Mehmet Hoca'nın da, İhsan Hoca'nın da final çizimimi ve Ungersvari katı rasyonalist cephelerimi görünce çok keyiflendiklerini hatırlıyorum.

Hayatımı dönüştürecek bu kısa kesişmeden sonra, İhsan Hoca'nın tüm seçme derslerini almaya ve derslerde deli gibi not tutmaya başladım. Gece okulu ile birleşmesi nedeniyle 400 kişi ile birlikte okuduğum birinci sınıfın hengâmesi içinde, her dönem farklı üsluplarda ve ekollerdeki hocalardan proje alır ve savrulurken, ilk kez tutunacağım bir çıpa, yönsüz kaldığım karanlık sularda bana yol gösteren bir fener olmuştu İhsan Hoca... Birçok öğrencisinin sigaraya başlamasına neden olan, elinden düşürmediği Gitanes sigarasından derin bir nefes alıp, kısa bir duraklama anından sonra uzak düşünceler evreninden çıkıp, damıtılmış fikirler ile bizlerin yanına, gündelik hayata geri dönerdi. Arkadaşlarının kendisini "çayırlarda dolaşan bir ineğe" benzettikleri anekdotunu ara sıra keyifle anlatır ve "...çeşitli güzel otları yiyerek, bizler için lezzetli ve besleyici süte dönüştürmesini" gülümseyerek anlatırdı. Gerçekten de Marksist teoriden imar hukukuna, şehircilik yaklaşımlarından mimarların duruşlarına ve modernleşme sürecine verdikleri cevaplara kadar her alandaki karmaşık bilgiyi birbirinin içinden akıtarak bu kadar yalın ve duru bir biçimde anlatabilen çok az insan tanıdım.

Yazdığı yazıları, BİLSAR ve başka yerlerde verdiği konferansları takip etmem, kısacası mentor olarak onu seçmiş olmam Yıldız Üniversitesi Bina Bilgisi Programında başladığım Y. Lisans döneminde başladı. Doktora yaparken bile lisansta verdiği tüm derslere her dönem Almula Koksal ile birlikte izleyici olarak giriyor ve sürekli not tutuyordum. Her dönem başında kürsüsündeki odasında ikimizin cevabını zaten bildiğimiz, ritüele dönüşmüş olan o soru ve peşi sıra aynı bilindik cevap geliyordu: "Zaten bildiğin, daha önce girdiğin derse neden tekrar giriyorsun?" dediğinde "Ama her dönem aynı konuyu çok farklı ve bambaşka bir içerikle anlatıyorsunuz" diyordum. Gerçekten de her ders bambaşka bir içerik ve kapsamda aynı konuyu doğaçlama olarak anlatırdı. Yeni okuduğu makalelerin ve kitapların içeriklerini müthiş bir yalınlıkla aktarır; bazen Wallerstein'ın Dünya Sistemi'nden bahseder, bazen Pre-Raphaelistlere değinir, bazen de Viyana Çevresi'nin mantıksal pozitivizmini lisans öğrencilerinin anlayacağı bir seviyede yalın ve şiirsel bir dille, neredeyse süt lezzetinde anlatırdı. Bu yüzden, sahip olduğunuz bilgi birikimine göre her derste başka derinlikte bilgiler alır, algı kapılarınız sonuna kadar açılırdı.

Bu nedenle, her derste anlattığı konuları cümlesi cümlesine not alır, bahsettiği slaytları çalakalem defterime çizer, akşamları da unutmadan notları temize çekerdim. Doğaçlama anlattığı bir dersin sonunda "Bende anlattığım hiçbir dersin notu yok, sen iyi not tutuyorsun" diyerek benden tuttuğum notları istemiş, bu nazik jesti ile beni de çok gururlandırmıştı.

Yüksek Lisans yıllarında Atilla Yücel'den aldığımız ders vesilesiyle hazırlayacağımız Aldo Rossi ödevi için Elif Yeşim özgen Kösten ile birlikte İhsan Hocanın hayatını zindana çevirmiştik... Defter dergisinde Mehmet Karaören ile birlikte yeni yayımladıkları "Aldo Rosi'de Akıl ve Hafıza" adlı makalesini didik didik etmekle yetinmemiş, anlamadığımız yerleri sormak için bir hafta sonu davet ettiği evine kapağı da atmıştık. Bir yandan kutsal adamın pijama ve terlik giyen, gözünün ucuyla Beşiktaş maçını izleyen dünyevi biri olduğunu hem şaşkınlık hem de keyifle keşfetmiş, diğer yandan sevgili rahmetli eşi Deniz Bilgin'in resim dünyasının o büyülü ortamına, sıcak evlerine ve keyifli dostluklarına cömertçe dâhil olmuştuk. Teşvikiye'deki Mimarch mimarlık ofisinin müdavimi olmuş, yılbaşı yemekleri, akşam buluşmaları, hafta sonu Boğaz evindeki buluşmalar derken, öğrenci-hoca ilişkimiz kısa sürede dostluğa doğru evrilmişti.

Hepimizin hayranı olduğu Deniz'in ani vefatı sonrasında, tüm öğrencileri, dostları ve sevenleri İhsan Hocama kol kanat germeye çalışmıştık... O esnada girmişti hayatımıza sevgili Tansel Korkmaz ve hep birlikte İhsan Hocanın daha sonra bir eğitim modeline dönüştüreceği ilk exkursion'u Amsterdam-Hannover Expo2000-Berlin güzergâhında gerçekleştirmiştik yeni milenyumun başında... Derslerinde anlattığı ve notlarını tuttuğum tüm o bilgiler, slaytlarda görüp çalakalem çizildiğim tüm o binaların önünde İhsan Hocamın kentlerin değişen modernleşme süreçleri, mimarların bu süreçlere verdikleri cevapları üzerine anlattığı kısa, ama demir leblebi bilgiler yeniden perçinlenmişti zihnimde... Tüm bu yoğun ve sarsıcı deneyimin peşi sıra, gittiği yerden kartpostal bile yazıp atamayan ben, İhsan Hocamın isteği üzerine oturup ilk yazımı, yarı akademik gezi izlenimimi XXI dergisi için yazmıştım. Yazmaya çalışıp, bir türlü beğenmediğim yazılarımı, tüm o akademik yazım sancılarımı da büyük bir sabırla dinler, tıpkı yakın dostu Latife Tekin gibi mırıl mırıl yazarak, kendi sesimi ancak yaza yaza bulacağımı söylerdi. Kısacası bir eğitmen değil tam anlamıyla bir hocaydı; bir hayat hocası...

Yalnızca işleri, yazıları, düşünceleri ve yaşam tarzıyla deniz fenerim olmakla kalmadı, yaydığı ışıkla, gösterdiği yolla da düşün dünyamı biçimlendirdi. Sık sık okuduğu makalelerden, Defter Dergisi nedeniyle eski Boğaziçililerden oluşan Nurdan Gürbilek, Meltem Ahıska, İskender Savaşır, Orhan Koçak gibi çevresindeki dostların işlerinden, Bejan Matur gibi yakın şair dostlarından, ziyaret edip etkilendiği Sakız adasındaki Kampos bölgesinden, ama en çok da ikimizin hayran olduğu Peter Zumthor'un işlerinden bahsederdik. 2002 yılında İsviçre'nin altını üstüne getirip 15 gün boyunca dere tepe, vadi dağ demeden Zumthor'un ve İsviçreli mimarların işlerini ziyaret ettiğim exkursion'u onunla paylaştığımda artık daha çok iki meslektaş gibi konuşmaya başlamıştık.

Yıldız Üniversitesi'nden ayrılmayı ve Bilgi Üniversitesi'nde Mimarlık Bölümü kurmayı düşündüğü o çalkantılı zamanlarda bir araya geldiğimizde "sizi çok iyi anlıyorum, birbirini anlayan insanların, birbirine yakın dünyadan kişilerin kuracağı eğitim ortamının nasıl büyük bir sinerji yaratabileceğini ve öğrenci olarak böyle bir dünyadan geçmenin ne kadar muhteşem bir deneyim olacağını" söylediğimde çok duygulanmış, anlaşılmış olmanın verdiği o keskin sevinci gözlerinde ilk kez görmüştüm. Belki de bu yüzden kuruluş aşamasında Bilgi Üniversitesine gelmemi ve okulun müfredatını birlikte kurmamızı çok istemişti; ama ben çoktan doktoraya başladığım İzmir'e geri dönmüştüm. "İstanbul'dan ayrı kalmak değil ama sizden nasıl ayrı kalacağım" diye serzenişte bulunduğumda, "artık internet var, mesafeler daha yakın, sık sık görüşürüz merak etme" diyerek gönlümü almış, etkinlikler ve dönem sonu jürilerine çağırmıştı. Uzun yıllar sonra İzmir'e döndüğümde kent ve mimarlık, bağlam ve bellek, modernleşme ve modernizm arasındaki kopmaz ilişki üzerine yazmaya, konuşmaya ve dersler vermeye başladığımda, İhsan Hocamın tedrisatından geçmiş olmanın beni çevremden nasıl ayrıştırdığını çok şaşırarak idrak etmiştim. Onun hissettiği anlaşılamama duygusunu çok sık hissettiğim zamanlarda, derslerine girdiğim zamanlardaki yaşını düşünüp bana cesaret ve moral vermeye, uzağımda olsa bile varlığıyla bana güç vermeye devam etmişti. Geçirdiği ani ameliyat sonrasında Pınar Engincan ile ona bir hediye kitap hazırlamayı düşünmüş, ama uygunsuz olacağını düşünüp vazgeçmiştik... Keşke kitabı hazırlamış olsaydık ve yetiştirdiği öğrencilerin, dostlarının onun hakkında yazdıklarını görebilmiş olsaydı.

Sevgili mentorum İhsan Hocam, 32 yıl boyunca yalnızca dünyayı algılayışımı, mimarlık düşüncemi, akademik duruşumu biçimlendirmekle kalmadı, yazıları ve düşünceleriyle temas ettiği herkese dokundu.

Bu dünyadaki varlığıyla, çalışmaları ve düşünceleriyle, gösterdiği ışık ile yolumuzu aydınlatmaya da hala devam ediyor...

Işığın bol olsun sevgili İhsan Hocam...

ENİS KORTAN
1932 - 2022

İLHAN KURAL

Enis Kortan hocamla ilk karşılaşmamız 1965 yılının sonbahar semestresinde, ikinci sınıf stüdyosunda gerçekleşti. İlk ders gününde sınıfa bir ödev verildi; Eymir Gölü'nde soyunma kabinleri tasarlamamız isteniyordu; üstelik 1/20 ölçekte uygulama çizimi olarak. Galiba bir veya iki haftalık bir ödev idi ama o güne kadar hiç yapmadığımız türden, bilmediğimiz ölçekte bir çalışma olacaktı. Sağdan soldan bakarak, kitap ve dergilerden detay araştırarak bir şeyler yapıp sunduk. Paftalar geri döndüğünde, projelerimiz ile ilgili öneri ve eleştirilerle birlikte, aldığımız notlar da paftalar üzerine yazılmıştı. Heyecan ve biraz da umutsuzlukla beklediğim notumu görünce havalara uçtum: "A" almıştım, hem de "very good" değerlendirmesi ile! Sadece kesitlerde malzeme açılımları ve ölçüler eksikti. Eh, bu kadar da olacaktı!

Ödevi hazırlayan, programını yazan ve değerlendiren Enis Kortan idi. Enis Bey'i o zamana kadar ne birinci sınıf jürilerimizde, ne de diğer stüdyolarda gördüğümü hatırlamıyorum; muhtemelen 1957 yılında çalışmaya gittiği ABD'den yeni dönmüştü ve ilk öğrencileri de bizdik. Nitekim ikinci sınıfta Enis Kortan, Yıldırım Yavuz ve Sheila Rotner isimli bir Amerikalı hoca ile üç kişilik bir hoca grubumuz oluşmuştu. İkinci semestrede Sheila Rotner'ın yerine Ahmet Gülgönen katıldı gruba. Özellikle bahar dönemi sırasında Enis Bey'den aldığım kritiklerin hep olumlu, cesaretlendirici, beni, tasarladıklarımın ötesinde arayışlara iten, yönlendiren eleştiriler olduğunu hatırlıyorum. Kritik vermek için masalarımıza oturduğu zaman, çantasından itinayla çıkardığı kalem kutusundan kritik vereceği kalemleri ve kısa ölçekli cetvelini alır, masaya koyardı. Bazen de (herhalde mezun olduğu İTÜ'de hocalarının yaptığı gibi) çalışma önlüğü ile gelirdi sınıfa. Ama hep çok şıktı!

Enis hocamla ile öğrenci olarak ilişkimiz ikinci sınıftan sonra koptu; o başka sınıflarda ders vermeye devam etti ama jürilerimize geliyordu. Jürilerde de öğrencilere kırıcı kritik verdiğini hiç hatırlamıyorum; çoğunlukla cesaretlendirici, daha iyiyi arama yönünde eleştirileri olurdu.

Yıllar sonra akademik hayata katılmamın ardından, Enis Bey ile üçüncü sınıf stüdyosuna birlikte gittik, ayrıca master tezi jürilerinde birlikte olduk; zaman zaman da ODTÜ Ağaçlandırma ve Peyzaj Müdürü rahmetli Alaattin Egemen'in, kampusun batısındaki kavaklığın içinde bulunan tek katlı taş ofisinde ders çıkışı bir araya geldik.

Enis Bey her zaman modernizmin çok güçlü bir savunucusu oldu; özellikle de Le Corbusier'in hayranı idi. Post Modern ve Dekonstrüktivist akımların okulda en yaygın, buna karşın modern mimarinin en "out" olduğu dönemlerde bile modernist mimariyi hep savundu. Emekli olduktan sonra, kendisini defalarca jürilerimize davet ettik; bizleri hiç reddetmedi, hep jürilerimize katıldı. Öğrencileri kırmamaya gayret eden son derecede tutarlı eleştirilerini esirgemedi; öğrenciler de onun jürilerimize katılmasından mutluluk duydular, onu çok sevdiler, kritiklerini dikkatle dinlediler.

Enis hocamın müthiş bir espri anlayışı vardı; gerek aramızdaki konuşmalarımızda, gerekse de jürilerde yaptığı espriler ile herkesi kırar geçirirdi. Uzun boyu, zevkli giyimi, fiziği ve güçlü sosyal kişiliği ile her gittiği yerde göze çarpan bir insandı. Atatürkçü, aydın, modern, ileri görüşlü ve rasyonel kimliğini hayatı boyunca sürdürdü.

Enis Bey, ODTÜ'de 1978 yılında profesör ünvanını aldı ama yine de sonradan "estetik" üzerine doktora yaptı. Emekli olduktan sonra da çalışma disiplinini ve arzusunu pek çok kitap ve makale yazarak devam ettirdi. Hayatını Bahçelievler'de, yakın dostu ve hocamız olan rahmetli Feyyaz Erpi ile komşu olduğu çatı terasını paylaşarak huzur içinde geçirdi. Ama hep çalıştı, hep üretti, hiç durmadı...

İnsanın sevdiklerinden bu şekilde ayrılması, özellikle belli bir yaştan sonra çok zor oluyor; hele o kişi kendinize yakın hissettiğiniz, üstelik hocanız olan, size birşeyler öğretmeye uğraşmış bir kişi ise bu çok daha zor. Yine yakınlarda kaybettiğimiz sevgili arkadaşımız Özhan Akçalı ile son konuşmamızda, 2022 içinde Enis hocamızı ziyaret etme konusunda bir organizasyon yapmaya karar vermiştik. Ama ne yazık ki önce Özhan'ı zamansız kaybetmemiz, ardından da Enis Bey'in vefatı nedeniyle bunu gerçekleştiremedik. Bu da içimde bir ukde olarak kaldı. Işıklarda uyusun sevgili Hocam...

10. Mimarlık Ödülleri'nde "Mimarlığa Katkı Ödülünü almıştı (2010-2012)

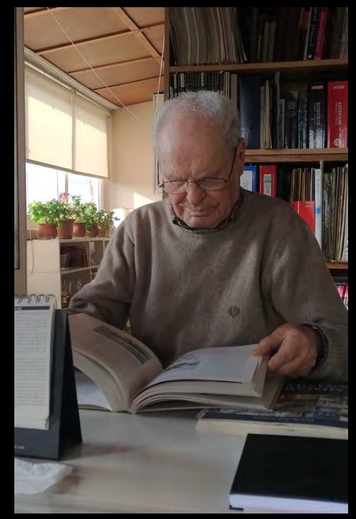

Nişan Yaubyan'la beraber inşaatı kontrol sırasında (1959) (E.K. solda)

ALİ OSMAN ÖZTÜRK

ODTÜ üçüncü sınıfta Amasya'da nehir kenarında Ziraat Bankası Bölge Binası projesi verilmişti. Daha sonra projeler fakültede sergilenirken birinin, benim projem üzerine mimari düşüncelerini yazdığı bir not vardı.

Altındaki imza Prof. Enis Kortan'ındı.

Böylece Enis Hocam ile ilk diyaloğumuz başlamış oldu. Mezun olduğumda da 1987'de Enis Hoca'mın asistanı olarak stüdyoya başladım.

Aslında ODTÜ'de böyle bir gelenek yoktu. Hocalar ve asistanlar zaman zaman değişen gruplar oluştururdu.

Biz Enis Hocam'ın grubu olarak beş yıldan fazla, üçüncü sınıf stüdyosunu beraber yürüttük.

Yıllar içinde bu gruptan, şu anda da çok başarılı mesleki faaliyetler yürüten mimarlar geçti.

Asistanlıktan sonra A Tasarım'ın ilk yıllarında bu defa Enis Hocam ile beraber profesyonel hayatta bir proje gerçekleştirmemiz mümkün oldu. Beraber ODC Ofis Binası'nın hem projesini hem kontrollüğünü birlikte yürüttük.

Böylece hayatımın farklı evrelerinde bir hoca, bir mimar olarak Enis Kortan Bey benim için örnek bir kişi olarak yoluma ışık tuttu.

Değerli bir insan, tutkulu bir mimarı saygıyla selamlıyorum.

AYDAN BALAMİR

ENİS HOCANIN ARDINDAN

Bu yıl 20 Mart günü kaybettiğimiz Prof. Dr. Enis Kortan (1932-2022), 35 yıl görev yaptığı ODTÜ Mimarlık Bölümünde çok kişinin hocası olmuştur. Benim olmamıştı; fakat hocası olsun olmasın, herkesin uzaktan izlediği, bildiği biriydi Enis Bey. Skidmore, Owings & Merrill (SOM) firmasının New York bürosunda Gordon Bunshaft ile birlikte çalışmış olduğu (1957–1959), efsane gibi anlatılırdı. Yurda döndükten sonra Nişan Yaubyan ile ortak işlerinin ardından, 1964 yılında ODTÜ'de öğretim üyeliğine başlayışı, pırıltılı bir mimar portresi çizerdi. Üstelik "kitabı da olan" bir hoca idi. O yıllarda tasarım stüdyolarına giren herkes bu tanıma girmezdi. Yayın faaliyeti daha ziyade mimarlık dışı disiplinlerden hocaların meşgalesi gibiydi. Bölümün Amerikan sistemine göre kuruluşu nedeniyle, 1981 YÖK yasasından önce akademik unvan ve terfiler için doktora zorunluğu da yoktu. Enis Bey 1978 yılında profesör unvanını almış olmasına rağmen, İTÜ kökenli oluşu nedeniyle olsa gerek, kıta Avrupası geleneklerine uygun olarak 1985 yılında doktorasını da tamamladı. Doktora çalışmasını İstanbul Üniversitesi, Sistematik Felsefe Anabilim dalında yapışı, ele aldığı konulara estetik perspektiften bakma eğilimini güçlendirmiştir.

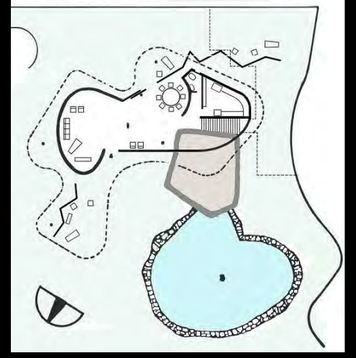

Enis Bey'i yakından tanıyışım, 1990'lı yıllarda 3. Sınıf tasarım stüdyosuna katılmamla oldu. 1992-98 yılları arasında paylaştığımız stüdyo grubunda görev yapan kişileri şöyle hatırlıyorum: Ali Osman Öztürk (1992-93), Altuğ İşeri (1993-94), Arda Düzgüneş (1994-97), Erkin Aytaç (1996-97) ve Ercüment Erman (1997-99). O yıllarda 3. Sınıf gruplarının üçer kişiden oluşması geleneği yerleşmiş, fakat grupların kompozisyonu esnek bırakılmıştı. Genelde bir kıdemli hoca etrafında değişken kümeleşmeler mümkündü. Sonraki yıllarda üç kişinin biri akademik, biri mesleki uygulama alanından, biri de asistan olacak şekilde yeniden yapılandırıldı. Enis Bey'le çalıştığım dönemde onu grubun mutlak yöneticisi konumundan çok, gruba rehberlik ederken yönlendiren, öğreten bir meslektaş olarak hatırlarım. Stüdyoda üstlendiği rol, otoriterliğe asla yönelmeden mentorluk etmekti.

Stüdyoya katılan herkese kendini gösterebileceği özgürlük alanlarını açan tutumunu, stüdyo dışındaki dostane diyaloglarında gözlemek de mümkündü. Bunu ilk fark edişim, 3. Sınıf stüdyosunda görev yapışımdan öncedir. 1989 tarihli "Türkiye Mimarlığı Sempozyumu" üzerine bir yazımda, sempozyuma aktif katılan herkes için 1-2 satırlık hiciv cümlesi kurarak, otuzlu yaşların nadanlığıyla açıklanabilecek bir eleştiri denemesi yapmış olmalıyım. Enis Bey'in payına şöyle bir cümle düşmüş: "Enis Kortan büyüğümdür, hocamdır; o nedenle Le Corbusier'yi artık ezberlediğimizi, kendisini izlemeye her gidişimde yepyeni heyecanlar bulmak istediğimi söyleyemem."(1) Bunu yazdım ama sonradan acaba kızmış, alınmış mıdır diye düşünürken, okulda beni buldu ve nezaketle konuyu açtı; "Aydan öyle yazmışsınız ama lütfen söyleyin bana. Le Corbusier dışında ne anlatılabilirim ki, başka kim var?" Zaman Enis Hoca'yı haklı çıkardı. Önemli bulduğu başkaları da vardı kuşkusuz; fakat yolu, çizgisi, sözü Le Corbusier ile çakışmayacak az konu vardı. Alison ve Peter Smithson'ın 1988 yılında fakültemizi ziyareti sırasında(3) anlattıkları, bunu destekleyen hoş anılardır. Tasarım çalışmaları sırasında Peter ne zaman harika bir fikir bulduğunu düşünerek sevinse, Alison biraz araştırıp cevabı yapıştırır: "Corbu bunu daha önce yapmış!"

Enis Hoca ile aynı stüdyoyu paylaşmaya başladıktan sonra anladım ki, sadece Le Corbusier'den ibaret değildi ilgi repertuvarı elbet. Yurt içinden ve dışından, Doğu'dan Batı'ya ve Kuzey'den Güney'e, geniş bir bilgi paleti vardı. Ayaklı ansiklopedi gibiydi; isimler tarihler o an aklına gelmemişse, düzenli kitaplığından şıp diye bulup çıkarırdı! Ve bu paleti, ilgi duyan kişilerle paylaşmaktan haz duyardı. İlgi duymadığını anlarsa paylaşmazdı. Mimarlıkta zorlama olmaz; dileyen derste yerini alır, paylaşılandan nasibini almak üzere varlığını ve ilgisini koyardı ortaya... Son bir anım var bu konuda. Kimbilir, bu anıyı paylaşan başka kimler olmuştur?

Enis Bey bir gün stüdyoya pürneşe geldi. "Bugün çok özel bir şey anlatacağım" diyerek öğrencileri etrafına topladı; "size ilk aşkımdan söz edeceğim" dedi. Öğrencilerle mesafelidir genelde, şimdi ilk aşkını mı anlatacak sahiden? Derken, çantasından çıkardığı bir dosyadan yıllanmış dergiler çıkardı. 1930'lu yıllarda Le Corbusier'den büyük ölçüde etkilenmiş olan Oscar Niemeyer'in projeleri döküldü ortaya. Enis Hoca'nın o gün gösterdiği resimler içinde Casa das Canoas'ı (1952-53) hatırlıyorum özellikle; hani arazide mevcut bir kaya etrafında gelişen o ev... Bu dergileri 1950'lerin başlarında İTÜ'de mimarlık öğrencisi iken bir kitapçıda bulup almış ve deyim yerindeyse, baştan çıkmıştı. 1946-1954 arasında İTÜ'de proje hocalığı yapan Paul Bonatz'ın öğrencisiydi o zamanlar. Bonatz'ın öğrencileri yönlendirdiği tür mimariden hoşlanmadığını, Niemeyer sayesinde farketmişti. Yıllar sonra, mimarlık eğitimini 1950'li yıllarda almış meslek insanlarının eserlerini derleyen kitabında, dönemin modernist mimarisini kendi başına keşfetmede yalnız olmadığını göstermişti (2).

Enis Bey 1999'da emekli olmadan bir yıl önce stüdyoyu bıraktı, seçmeli derslerine ve yazacağı yeni kitaplara yoğunlaştı. Bu dönemde ürettikleri apayrı bir konudur; mimari konuların yanında anı kitaplarına ağırlık tanıyışına değinmekle yetineyim. Fakültede yapılan bir kitap tanıtım gününde, "meğer ben anı yazmayı seviyormuşum, bunu anlamak epey zamanımı aldı" diyerek izleyenleri gülümsetmişti... Son kitap tanıtım etkinliğini, 3 Aralık 2019 tarihinde Mimarlar Derneği 1927'nin "Ustalara Saygı" programında gerçekleştirdi. Derneğin bu programı çerçevesinde verilen Onur Üyeliği'nin gerekçe metninden(4) kısa bir alıntı, Enis Bey'in ardında bıraktığı mirası

özetleyecektir:

"Modernist ve çağdaş bir mimarlık anlayışı ile özgün yapı ve mekân tasarımını ilke edinen meslek anlayışı; ... tasarım ve mimarlık tarihini eleştirel, bütünleyici ve yorumlayıcı anlatılar üzerinde ele alan çok sayıda makale ve kitabı; ... ülkemizde mimarlık, yapı ve eleştiri kültürünün gelişmesine yapmış olduğu çok boyutlu, sürekli, üretken ve etkin katkıları" nedeniyle Enis Kortan'a Mimarlar Derneği 1927 Onur Üyeliği Belgesi takdim edilmiştir."

Burada belirleyici olan, en baştaki "modernist ve çağdaş" sözcükleri olsa gerek. Modernizme olan koşulsuz inancı ve tutkusu Enis Hoca'yı hiç terk etmedi. Umarım Le Corbusier ile ve her dönemin ustaları, çağdaşları ile sohbet edebildiği bir yerdedir...

NOTLAR:

(1) Aydan Balamir (1990), Sempozyumun Ardından: Eleştiri-Özeleştiri, Mimarlık (239), 59-61. (Sempozyum 15-16 Aralık 1989 tarihinde AKM salonlarında gerçekleşmişti.)

(2) Enis Kortan (1997), 1950'ler Kuşağı Mimarlık Antolojisi, YEM Yayınları.

(3) Günay, Baykan (1989), Interview with Alison and Peter Smithson, METU JFA (9:1) 67-104.

(4) Dernek web sitesi: https://www.md1927.org.tr/etkinlikler/2019-2020-etkinlikleri/aralik-2019/ustalara-saygi-enis-kortan

HALDUN SUNAL

NURAN ÜNSAL

HALDUN SUNAL' IN ARDINDAN

Sevgili Haldun öncelikle gerçekten çok iyi bir insandı, çok da iyi bir mimardı. Mimarlığın her koşulda bir yaşam biçimi olarak var olduğuna inananlardandı.

Sağlık sorunları nedeniyle mesleki açıdan çok erken bir zamanda, Ankara'dan taşınıp çok sevdiği Eski Datça da yaşamını sürdürdüğü, korumaya alınmış mütevazi evinin özenli restorasyonu da onun yaşama bakış açısını, kişiliğini çok iyi anlatırken, mimarlığı yerden ve zamandan bağımsız bir yaşam biçimi olarak gördüğünün de ispatıydı.

Ne yazık ki son iki yıldır görüşemediğimiz gibi, haberleşememiştik de...

İsmi internet ortamında tarandığında meslek yaşamı için sadece yarışmalara katılmış bir mimardı yazılıp, arkasından Maraş projesinin dile getirilmesi ile gündemde tutulması, hepimiz için çok acıtıcı bir durum. Mesleğimizi sürdürebilmek için, dar bir bakış açısı içinde debelenerek ortama uyum sağlamaya çalışmak, tepkilerimizi dile getirememek nasıl korkunç bir dönem içinde olduğumuzun göstergesidir.

Tasarımları özgündü, Maraş projesi de öyle. Yapının en çirkin bina diye gündeme gelmesi, günümüz toplumunun hem anlamadığı konularda hem de sosyal medya gibi yapay bir mecra üzerinden yönlendirilebileceğinin en somut göstergesidir. Özgün tasarımın bir kamu yapısında bile yapılabileceğine, alışılmışın dışına çıkılabileceğine bir başka örnek de 1983 yılında Nevşehir Hükümet Konağı yarışmasında 1. ödülü alan projesidir. Bu tür yapılarda o güne dek tipolojik sınıflandırmanın dışına çıkabilen tasarımlara pek rastlanmıyordu.

O'nu kaybetmenin şaşkınlığını atınca Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şubesini arayıp, yetkili bir meslektaşımla Maraş İl Özel İdare Binası hakkında görüştüm. Haldun'u Kahramanmaraş İl Özel İdare Binası hakkında Oda Bülteninde yayınlamak amaçlı bir röportaj yapmak için aradıklarını, ve kendisine İstanbul'da hastanede ulaşabildiklerini söyledi. Haldun sağlık sorunları nedeniyle söyleyeceği çok şey olmasına rağmen konuşmayı ileri bir tarihe ertelemek istemiş. Ama konuşmada, mütevazı davranarak yapının bitmiş halini savunmayıp, proje safhasından sonra yapıda gerek ölçek, gerekse malzemelerle ilgili abartılı değişikliklerin müellif devre dışı bırakılarak yapıldığını ve bu duruma açıklık getiremediği için çok üzgün olduğunu dile getirmeye çalışmış...

Şaşırdık mı? Elbette hayır... Çoğumuzun başına geldiğine eminim. İlgili kurum yetkilisinin, proje elde edildikten sonra mimarını devre dışı bırakarak, kendi anlayışına göre hem projede hem de uygulama aşamasında değişiklikler yapması, ben yaptım söylemi özellikle son otuz yılda giderek daha da çok rastlanır bir durum haline geldi. Zaman geçip de yeni gelen, yetkin olmayan yetkili de ben yaptım diyemeyince bu kez de yapıların arsasına göz dikip önce binayı yıpratmaya çalışması artık şaşırtmayan bir durum oldu.

Üzücü olan Haldun'un son günlerine böylesi anlamsız bir konunun dahil olması.

Sevgili Haldun'la tam elli yıl olmuş tanışıklığımız.

1972'de ADMMA (Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi) mimarlık bölümü asistan odasında, yeni göreve başlamış Merih Karaaslan okul arkadaşlarım diye tanıştırmıştı, Haldun Sunal, Cihat Uysal ve Mahmut Tuna'yı. İTÜ-72 genç mezunları olarak Ankara'ya gelen bu mimarlar, İstanbul'da gurbetçi olarak, gerek öğrenci yurtlarında gerek öğrenci evlerinde kalırken eğitmenlerinin ofislerinde de çalışarak birer meslek sevdalısı olmuşlardı. Hiç vakit kaybetmeden, asistan odasında "Sivas Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması"na katılmak için öğrencileri yardıma çağırıyorlardı, aynen öğrenci iken kendilerine yapılan çağrı gibi. Sonuç ilk dereceye giriş olarak 2. mansiyondu.

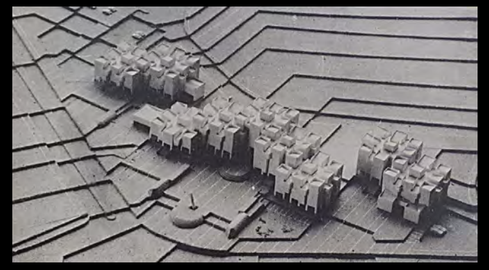

Tanıştığım bu kişiler sonraki elli yılda öncelikle meslektaş olarak hep ön sıralarda oldular. Önce Merih'i şimdi de Haldun u kaybetmiş olmak, onları hep meslek sevgisi olan meslektaşlarım olarak güzel anılarımızla hatırlamaktan vazgeçiremeyecektir.

Özellikle Haldun ve Mahmut'la sabahlayarak çalışabilme becerisi gösterdiğimiz için beyaz gecelerden, gençliğin de verdiği heyecanla hep keyifle bahsederdik.

Yine aynı yıl, 1972'de, Umut İnan'ın 1.lik ödülünü aldığı "TC Merkez Bankası İdare Merkezi Proje Yarışması'na hazırlanırken ki anılarımız ileri yaşlarda bile bizi hep neşelendirdi. Haldun Sunal' ın bekar evi mimarlık ofisi olarak kullanılmaya başlanmıştı. Ana kararlar verilirken, ana yapı mevcut yapıya mı yoksa yola mı paralel olmalı diye bütün gün tartışılmış, gençlik heyecanı ile aralarındaki tek fark bu olan iki teklifin de proje olarak verilmesine karar verilmiş ve sonuçta ikisi de elenmişti. Haldun'la son gece sabahlayarak aynı anda yapmaya çalıştığımız maketlerin kesilmiş parçalarını gün doğumunda birbirine karıştırmıştık ve teslim saatine kadar maketleri zor bitirmiştik.

Sonraki yıllarda da bazen birlikte bazen rakip olarak yarışmalara katılmaya hep devam ettik. Yine birlikteyken rakip olmanın komikliğini göstermek için 1975 yılı "Çankırı Hükümet Konağı" yarışmasına hazırlanmanın garip şartlarını anlatmalıyım. O yaz Merih ve Haldun, İzmir, Bornova da kısa süreli olarak dört aylık askerlik yaparken, Çankırı yarışması ilan edildi. Kışla ziyaretim sırasında onlara, istekleri üzerine, şartname götürmüştüm. Sanıyorum ki aynı ranzayı kullanıyor, birlikte hazırlanıyorlardı. Bense aynı süre içinde yabancı dil eğitimim için yurt dışına gidiyor ve şartnameyi kopyalayıp yanıma alıyorum. Yıl 1975... İnternet yok, cep telefonu yok, santralli telefon ve posta var. Ayrıca kışlayı dışarıdan arayabilme şansım da yok. Ara sıra zarf içinde eskizler gidip geliyor, kimse diğerininkini beğenmiyor, önce Haldun vazgeçiyor ortak çalışmaktan ama aynı ranzada birbirlerine göstermeden çalışıyorlar, sonra Merih benim şemamı değiştirerek kendi önerdiği şemayı geliştirmemi istiyor, vakit azalıyor, postalar vaktinde gitmiyor, ama üç tane proje çıkıyor, Mahmut Tuna da ofisinden kendisi katılıyor. Sonuçlar açıklanınca sadece Merih'in projesi son elemede gidiyor, diğer üç proje de dereceye giriyor. Bu sonuç yıllarca espri konusu olmuştu aramızda.

Haldun Datça'ya yerleştikten sonra ona şartname gönderip zorladığım bir yarışma da 90'lı yılların sonundaydı. EDMMA (Edirne Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi) dan öğrencim olan ve benimle çalışan Haldun'un yeğeni Kaya Sunal'la o'nu mesleğe döndürme kurgusu ile başlamıştık yarışmaya. Kaya Datça'ya gidip son iki hafta için Haldun'u Ankara'ya getirdi. Benim ofisimde sanki onca yaş almamışız gibi keyifle çalıştık. Neyse ki sonuç boş çıkmamış, satın alma ödülü almıştık ve bu ödül ona moral olmuştu. Kaya Sunal'ı da birkaç yıl sonra, genç yaşında kaybettik ne yazık ki.

Önceki gün Mahmut Tuna ile Haldun'u kaybetmenin acısını paylaşırken, elli yıllık tanışıklığın içinde acısı tatlısı ile anılarımızı dile getirdik ve sevgili Haldun'un onca şansızlığa rağmen gülen yüzünden, kurduğu düzen içinde yaşarken dostlarıyla nasıl keyifli vakit geçirdiğini dile getirdiğinden söz ettik.

Işıklar içinde uyusun. Keşke daha çok eser bırakabilme şansı olabilseydi... Onunla pek çok yarışma projesinde birlikte çalışmış olmaktan, güzel bir dostluk ilişkisi kurabildiğimizden dolayı kendimi şanslı hissediyorum, kaybı çok acıtsa bile...

ANKARA APARTMANLARI BELGESEL SERİSİ

Ankara'da yer alan, modern Türkiye'nin, yeni yönetim biçiminin ve yeni hayat tarzının özelliklerini yansıtan apartman yapılarını merceğine alan 8 bölümlük belgesel serisi "Ankara Apartmanları" 20 Nisan'da GAİN'de gösterilmeye başlandı. Apartmanlar, mimarlar, tasarımcılar, uzmanlar ve bina sakinlerinin anlatımıyla izleyiciyle buluşuyor.

Serinin, yönetmenliğini Uğur Evin, yapımcılığını Rabia Çelik ve senaristliğini Azra Çelenk; danışmanlığını Yüksek Mimar Restoratör Seda Özen Bilgili ile Mimar ve Çevre Tasarımcısı Doç. Dr. Umut Şumnu yaptı.

Ankara'nın konutlaşma stratejisinin, modern mimarinin etkilerinin görülebileceği, döneminin en iyi mimarlarının elinden çıkmış Ankara Apartmanları, 20'şer dakikalık 8 bölümüyle, kent hafızasını arşivliyor. 1920'lerden başlayarak Mimar Kemalettin, Danyal Çiper, Nejat Ersin, Sabih Kayan, Lemi Varnalı, Nejat Tekelioğlu, Mutahhar Baykam ile Demirtaş Kamçıl ve Rahmi Bediz gibi kentin 20'nci yüzyılında iz bırakan mimarların eserlerini kayda alıyor.

Ankara Apartmanları, hikayeleri, sakinleri ve mimarlarıyla Türkiye mimarisinin gizli hazinesine doğru keşfe çıkmak isteyenleri bekliyor: Cinnah 19, Köşk Apartmanı, İkramiye Apartmanı, Gemi Ev, İkinci Vakıf Apartmanı, Yeşiltepe Blokları, Sönmez Apartmanı, Teras Evler.

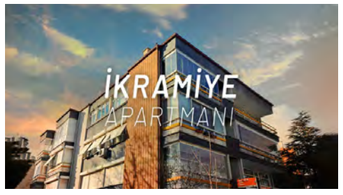

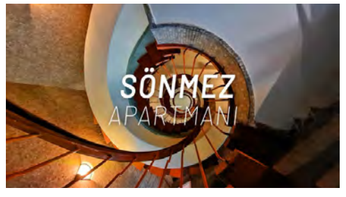

GÖKHAN AVCIOĞLU: LESS OR MORE YAYINLANDI

Gökhan Avcıoğlu ve çalışma arkadaşlarının kişisel anıları, notları, soruları, eskizleri, tasarımları ile mimarlık pratiğinin belirli bir zaman dilimindeki çabalarını nasıl açıkladıklarını içeren bir nevi 'director's cut' olarak nitelendirebileceğimiz bu kitap hem çalışmalarımızın envanterlerini çıkarmayı, hem de zamanımızın mimarlığı ilgilendiren önemli sorunları hakkında farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda kitap, sadece bizim çalışmalarımızı değil, aynı zamanda mimari tasarım ile ilgili dünya genelindeki sayısız verileri, anlatıları, tarihi ve dönüm noktalarını da sunmaktadır. Bu kitapta yer alan, mimarlık dışındaki dünyaya işaret eden tanıtım kutucukları, tasarım pratiğiyle ilgilenenlerin bu tür konularda da bilgi sahibi olması için tasarlanmıştır.

Bu kitap sadece GAD'ın bir yapı/yapıtlar antolojisi olmayıp, kitapta yer alan yapı/yapılar deneysel, yapım aşamasında ya da inşa edilmiş olması fark etmeksizin okuyucunun mevcut düşüncelerini, bakış açılarını tartışabilecekleri örnekler olarak düşünülerek seçilmiştir.

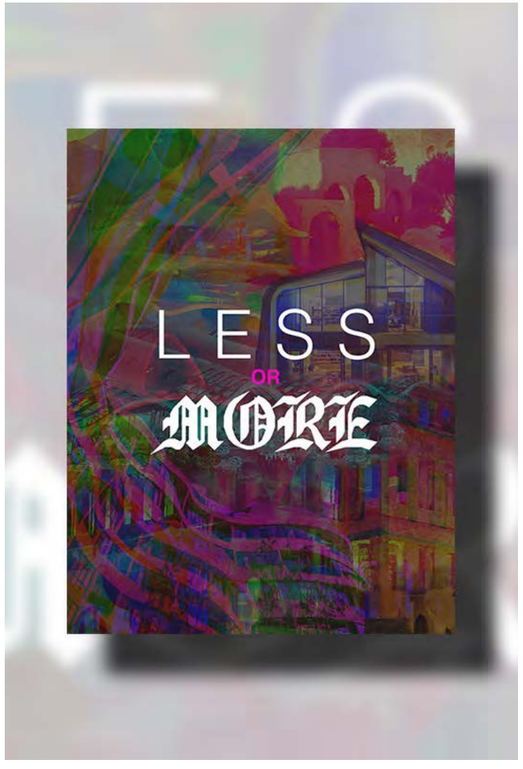

MİMARLAR ODASI TARİHİNDEN PORTRELER: YÜCEL GÜRSEL

Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi tarafından Mimarlık mesleğine katkı yapmış, Mimarlar Odası'nın çalışmalarında iz bırakmış meslek büyükleri ile sürdürülen dizi "Mimarlar Odası Tarihinden Portreler" adlı Yücel Gürsel kitabıyla devam ediyor.

Yücel Gürsel, Türkiye'nin en çalkantılı döneminde mimarların örgütlenmesinde ve mücadelesinde yer alan önemli figürlerden bir tanesi. Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğrenci olduğu yıllardan başlayarak Mimarlar Odası'nın değişik kademelerinde aldığı görevlerle her zaman mimarların mücadelesinin içinde yer aldı. Akademi'de öğrenci olduğu dönemde, 68 olayları sırasında öğrencilerin yönetime katılması için verilen mücadeleye önderlik etti. Uzattığı öğrenciliğini 12 Mart darbesi sonrasında diplomasını alarak bitirmiş ve 1972 Haziran'ında, büyüğümüz Niyazi Duranay'ın imzasıyla Mimarlar Odası İstanbul Şubesi'nin üyesi olmuş.

1973'te İstanbul Şubesi'nin yönetim kurulu sekreter üyesi olarak Mimarlar Odası' yönetiminde çalışmaya başlamış, İstanbul Şubesi ve Genel Merkez Yönetim Kurulu'nda 2004'e kadar yönetim kurulu üyeliği, şube sekreterliği, şube başkanlığı, genel merkez yönetim kurulu üyeliği ve genel başkanlık görevlerini yürüttü. Görev yaptığı dönemin büyük kısmı, bütün toplum için olduğu kadar mimarlar için de zorlu geçen 12 Mart ve 12 Eylül yıllarıdır. Kitapta, hem bu süreçte hem de 2000'lerde yazdığı yazılara ve yaptığı konuşmalara, sunuşlara yer veriliyor. Yücel Gürsel'in yazı ve konuşmalarının, onun kişiliğini ve mücadelesini yapılan görüşmelerden daha da iyi yansıttığı söylenebilir. Bu yazı ve konuşmalar Oda tarihine ve mücadelesine ışık tuttuğu kadar, ülkemizin içinden geçtiği sosyoekonomik ve siyasal sürece de tanıklık ediyor.

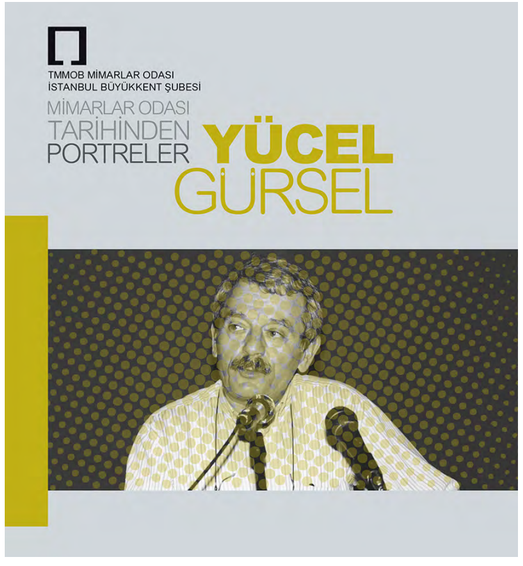

2022
MİES VAN DER ROHE ÖDÜLLERİ SAHİPLERİNİ BULDU

Avrupa Komisyonu ve Mies van der Rohe Pavyonu tarafından verilen ve Avrupa Birliği Çağdaş Mimarlık Ödülü kapsamında düzenlenen, Mies Van Der Rohe Ödülleri 2022 dönemi kazananları belli oldu.

41 ülkeden gelen 532 proje arasından Grafton Architects tarafından tasarlanan Town House ve İspanyol mimarlık ofisi Lacol tarafından tasarlanan La Borda-Kooperatif Konaklama Ünitesi ödülün sahibi oldu. Grafton Architects, Mimarlık dalında ödülün kazananı olurken, İspanyol mimarlık ofisi Lacol ise Yükselen Mimarlık kategorisinin kazananı oldu.

Mies van der Rohe Ödülü, iki yılda bir, son iki yıl içinde tamamlanan eserleri ödüllendirirken istisnai olarak, bu sene son 2,5 yılda inşa edilen yapıları da değerlendirmeye aldı. 2022 ödülüne 532 eser aday gösterildi. Jüri Başkanı Tatiana Bilbao ile Francesca Ferguson, Mia Hägg, Triin Ojari, Georg Pendl, Spiros Pengas ve Marcel Smets'ten oluşan 7 kişilik jüri; Avrupa'da günümüz mimarisinin olanaklarını ve yönelimlerini vurgulayan 40 eseri finalde yarışmak üzere seçti.

Toplumsal kapsayıcılık, Sürdürülebilirlik ve Döngüsellik, Estetik Araştırmalar başlıklarına odaklanan ödül, 18 farklı Avrupa ülkesinden esere yer verdi. Final listesinde Avusturya, Fransa ve İspanya'dan 5'er; Belçika, Almanya ve Birleşik Krallık'tan 3'er; Danimarka, Finlandiya, Polonya ve Portekiz'den 2'şer ve Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Hollanda, Norveç, Romanya ve Slovenya'dan 1'er yapı yer aldı.

TOWN HOUSE
GRAFTON ARCHİTECTS
KİNGSTON ÜNİVERSİTESİ - LONDRA - BİRLEŞİK KRALLIK

Grafton Architects tarafından tasarlanan Town House, Londra'da Kingston Üniversitesi'nin kalbinde yer alıyor. Yapı, okumanın, dans etmenin, performansın, derslerin, sergilerin, araştırmaların, öğrenmenin tek bir çatı altında mutlu bir şekilde bir arada var olduğu hayal edilerek tasarlanmış bir eğitim yapısı. Cadde üzerinde yükselen dış teraslar, yürüyüş yolları ve balkonlar, cepheyi canlandırmakta ve üniversitenin canlı yaşamını dış dünyaya sergilemektedir. Böylece bulunduğu bölgeyle doğrudan ilişki kurmaktadır. Bina, karşıtların uyumlu bir şekilde bir arada yaşayabileceği ortak bir çevrede olma hissini sürdüren, birbirine bağlı hacimlerden oluşan kapısı herkese açık bir komplekstir.

LA BORDA
LACOL
KOOPERATİF KONUT, BARSELONA, İSPANYA

İspanyol mimarlık ofisi Lacol tarafından tasarlanan La Borda, Barselona'da kamuya ait bir sosyal konut arazisine inşa edilmiş bir kooperatif konaklama ünitesi. Can Batlló sanayi bölgesinin sınır konumunda yer alan, 28 konaklama birimine sahip yapıda, çeşitli çoklu kullanım mekanları da mevcut. Proje, üç temel ilke çevresinde şekilleniyor: Toplu konut programını yeniden tanımlamak, sürdürülebi-lirlik ve çevresel kalite sağlayabilmek, kullanıcı katılımını sağlayabilmek. Kooperatif, yapının çevreye etkisini yapım sürecinde ve yapının yaşamı süresince minimumda tutmayı da önemsiyor. Bu anlayış, tasarımda kullanılan malzemelere de yansıtılmış.

2022
ULUSAL MİMARLIK ÖDÜLLERİ SAHİPLERİNİ BULDU

TMMOB Mimarlar Odası tarafından iki yılda bir düzenlenen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri" 18. Dönemi'nin büyük ödülleri ve ödül adayları açıklandı.

2022 / XVIII. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri kapsamında yapılan başvurular, Hüseyin Kahvecioğlu başkanlığında, Ülkü İnceköse, Deniz Mazlum, Zuhal Ulusoy ve Burçin Yıldırım'dan oluşan Seçici Kurul tarafından 1 Nisan 2022 tarihinde Ankara'da gerçekleşen toplantıda belirlendi. Sevinç Hadi'nin "Mimar Sinan Büyük Ödülü", Zeynep Ahunbay ve Aykut Köksal'ın "Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü", Yıldız Sey ve Herkes için Mimarlık'ın "Mimarlığa Katkı Dalı Seçici Kurul Özel Ödülü"ne değer görüldüğü programda, Leman Tomsu "Anma Programı" için seçildi. Yapı, Proje ve Fikir Sunumu Dallarında ise toplamda 98 eser değerlendirilmeye alındı, Yapı Dalı'nda 15, Proje Dalı'nda 5, Fikir Sunumu Dalı'nda 3 olmak üzere toplam 23 eser ödül adayı olarak belirlendi.

MİMAR SİNAN BÜYÜK ÖDÜLÜ :
SEVİNÇ HADİ

ANMA PROGRAMI 2022-2024 :
LEMAN TOMSU

MİMARLIĞA KATKI DALI BAŞARI ÖDÜLÜ :
ZEYNEP AHUNBAY

AYKUT KÖKSAL

MİMARLIĞA KATKI DALI SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ :
YILDIZ SAY

HERKES İÇİN MİMARLIK

ÖDÜL ADAYLARI

YAPI DALI ÖDÜL ADAYLARI

Alan Kadıköy: İlke Barka, Özgür Bingöl

Zone Ticaret Merkezi: Mehmet Tolga Kezer

Havuz İzmir: Serdar Uslubaş, Merih Feza Yıldırım

AKM Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu: Semra Uygur, Özcan Uygur

Palanga Keçi Barınağı: Kerem Erginoğlu, Hasan Çalışlar

Turgutreis Yaşam Merkezi: Yakup Atıl Beçin, Altan Günvaran, Cemil Uzunköprü

İzmir Tarımı Geliştirme Merkezi | Sasalı Biolab: Mert Uslu

Zonguldak Mağaraları Ziyaretçi Merkezi: Ömer Selçuk Baz

Voyage Torba Otel Etap 1: Abdurrahman Çekim

Havelsan Teknoloji Kampusu: Fatih Yavuz, Ömer Emre Şavural, Seden Cinasal, Ramazan Avcı

FNN Sürdürülebilirlik Merkezi: Emre Açar

Maltepe Başıbüyük 49 Parsel Sosyal Konutları: Hüseyin Kaptan, Doğu Kaptan

Beylikdüzü Fatma Ana Cemevi ve Kültür Merkezi: Mehmet Metin Polat, Bilge Altuğ

Ankara Uzay ve Havacılık Organize Sanayi Bölgesi İdari Ofisi: Kerem Yazgan, Begüm Yazgan

YAPI / KORUMA DALI ÖDÜL ADAYLARI

Hasanpaşa Gazhanesi / Müze Gazhane: Gülsün Tanyeli, Yıldız Salman, Sevim Aslan, Deniz Aslan, Kani Kuzucular

YAPI / ÇEVRE (Kamusal Alan Tasarımı) DALI ÖDÜL ADAYLARI: Bu alanda ödül adayı belirlenememiştir.

PROJE DALI ÖDÜL ADAYLARI

Olivelo İzmir Kent Çeperinde Ekolojik Ortak Yaşam Alanı: Fatih Yavuz, Ömer Emre Şavural

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Prefabrike Yapılar: Burak Ünder

Voronet Lila Otel: Kerem Yazgan, Begüm Yazgan

PROJE / KORUMA DALI ÖDÜL ADAYLARI

Mersin Eski İngiliz Yağ Fabrikası: Umut Bilgiç, Merve Çolak Gözener, Seray Türkay Coşkun, Esatcan Coşkun, Onur Yüncü

PROJE / ÇEVRE (Kamusal Alan Tasarımı) DALI ÖDÜL ADAYLARI

Kadıköy Meydanı Kentsel Tasarım Projesi: Selahattin Tüysüz, Hasan Sıtkı Gümüşsoy, Erhan Vural, Pelin Tüysüz

FİKİR SUNUMU DALI ÖDÜL ADAYLARI

Sayısal "Bir Şehir Kurmak: Ankara 1923 - 1933": Ali Cengizkan, Müge Cengizkan

Sultanahmet'e Dair: Deniz Aslan, Sevim Aslan, Sezer Bahtiyar, Selahattin Tüysüz, Tanju Özelgin

Anı Tarlaları: Zuhal Kol Zarco Sanz, Carlos Zarco Sanz, Ozan Önder Özener, Ozan Şen, Berna Yaylalı, Zeynep Küheylan, Ali Vatanseve

YAPI DALI ÖDÜLLERİ

ALAN KADIKÖY
Kadıköy-İSTANBUL
İLKE BARKA, ÖZGÜR BİNGÖL

"Yerel kamu yönetimi işverenliğinde projelendirilen ve inşa edilen yapının, kamu kaynakları ve süreçleriyle nitelikli bir sonuç alma olanağını yükselten rasyonel yaklaşımı, malzeme seçimleri ve detay çözümleri; iç mekân düzenlemesindeki esnek, farklı kullanım olanaklarına uyabilir kurgusu ve yakın çevresindeki kamusal mekân niteliğine ve kullanımına olumlu katkısı nedeniyle..."

BEYLİKDÜZÜ FATMA ANA CEMEVİ VE KÜLTÜR MERKEZİ
Beylikdüzü-İSTANBUL
MEHMET METİN POLAT, BİLGE ALTUĞ

"Beylikdüzü yaşam vadisi ve konut yerleşim alanı arasında görünür bir geçiş mekânı olabilmesi ile, Alevi kültürünün saklı kalmışlığına, Alevi inancının 'bir araya getirici' değerlerinin gözetilerek, sosyal, mekânsal ve yapısal bağlamda, yeni bir yorum getirmesi; ibadet yapılarındaki alışılagelmiş sembolik temsil(ler)den uzak durarak mimari programın kendisi ile öne çıkması; malzeme seçimi ve kullanımındaki yalın, incelikli ve ustalıklı tavrı; çevreden başlayarak ibadet ve sosyal mekanlara değin sahip olduğu nitelikli, zengin ve özgün mekânsal atmosferi nedeniyle..."

ZONGULDAK MAĞARALARI ZİYARETÇİ MERKEZİ
Merkez-ZONGULDAK
ÖMER SELÇUK BAZ

"Yerin yarattığı son derece güçlü ancak bir o kadar da dokunulması güç bağlamın farkındalığıyla, bu bağlamı zedelemeyen, aksine değer katan temel yaklaşımı; yapının yer aldığı alanın sınırlayıcı ve zorlayıcı koşullarını bir sorun olmaktan ziyade tasarıma katkı sağlayacak unsurlar olarak değerlendirmedeki becerisi; ve oldukça yalın bir dille eriştiği yüksek arkitektonik niteliği nedeniyle..."

AKM CUMHURBAŞKANLIĞI SENFONİ ORKESTRASI KONSER SALONU
Altındağ-ANKARA
SEMRA UYGUR, ÖZCAN UYGUR

"1992'de açılan ulusal yarışmada 1. ödül aldıktan sonra tamamlanması 2021'i bulan Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu Türkiye'de son yıllarda gerçekleşen en önemli kültür yapılarından biri olarak kültür-sanat alanındaki kalıcı yatırımlarla ilgili sabırlı bir mücadele ve emeği de örneklemektedir. Konumu ve yönlendirmesiyle Ankara'nın tarihi yer ve anıtları arasında bağlantı kuran yapı kompleksi cesur geometrik tavrı, anıtsal ölçeği ve ikonik özellikleriyle Ankara'nın kültür-sanat haritasında güçlü bir odak haline gelmiştir. Karmaşık programın ustalıkla çözülmesinin ötesinde barındırdığı mekânsal zenginlik, inşaatında kullanılan öncü teknoloji ve üst düzey teknik yetkinlik, malzeme seçimi ve işçilikteki özen nedeniyle..."

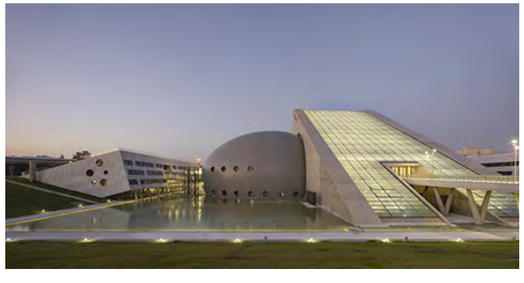

YAPI DALI SEÇİCİ KURUL ÖZEL ÖDÜLÜ
VOYAGE TORBA OTEL ETAP 1
Bodrum-MUĞLA
ABDURRAHMAN ÇEKİM

"Turizm tüketiminin baskısı ile popüler kabullere uygun olarak üretilen şablonlaşmış konaklama olgusuna, eleştirel bir düzlemde, eylemsel ve mekânsal olarak nitelikli ve özgün bir alternatif sunması; yere ve yerele özgü değerlerin genel yerleşim ve mimari mekân kurgusundaki özgün yorumu; yalın mimari ile ulaşılan duyusal deneyime odaklı güçlü ve zengin mekân kurgusuna sahip oluşu; iç-dış mekân ilişkilerini yorumlayış biçimi ve yaratılan mekânsal sürekliliğin yapısal ifade ile bütünleşmesi ile kazanılan nitelikli mimarisi nedeniyle..."

PROJE / KORUMA DALI ÖDÜLÜ
MERSİN ESKİ İNGİLİZ YAĞ FABRİKASI
AKDENİZ-MERSİN
UMUT BİLGİÇ, MERVE ÇOLAK GÖZENER, SERAY TÜRKAY COŞKUN, ESATCAN COŞKUN, ONUR YÜNCÜ

"Bir erken 20. yüzyıl yapısı olan Mersin İngiliz Yağ Fabrikası, pamuk yağı üretimi için inşa edilen bir yapı kompleksinin harap bir halde günümüze ulaşmış son birimidir. Yalnız beden duvarlarıyla ayakta kalan bu anıtsal yapıyı kültür ve sanat etkinliklerinin gerçekleştirileceği kamusal bir merkez içinde uyarlayarak yeniden işlevlendirmeyi amaçlayan proje, yapıyı özgün öğeleriyle birlikte kentin toplumsal hayatına kazandırmayı hedeflemektedir. Proje, endüstri mirası olan bir kültür varlığını mimari özellikleriyle ön plana çıkarıp incelikle uyarlayarak değerlendirmesi, alana eklenen yeni yapıları duyarlı bir tasarımla ele alması ve özenli sunumu nedeniyle..."

FİKİR SUNUMU DALI ÖDÜLLERİ

SAYISAL "BİR ŞEHİR KURMAK: ANKARA 1923 - 1933"
ALİ CENGİZKAN, MÜGE CENGİZKAN

"Sergi, kitap ve filmlerden oluşan proje kapsamında Ankara'nın Yenişehir mahallesinde 1923-1933 yılları arasında gerçekleştirilen ve bugüne neredeyse hiç izi kalmamış binalar arşiv belgeleri, mimarlık tarihi metinleri, resmi kayıtlar, döneme ait planlar, haritalar, hava fotoğrafları ve çeşitli görsel malzeme kullanılarak ve sayısal teknolojilerin katkısıyla yeniden ayağa kaldırılmaktadır. Odaklandığı alan ve dönemin çok boyutlu ve zengin bir anlatımı olmasının ötesinde kente dair bilginin sayısal teknolojilerin sonsuz olanaklarıyla paylaşılmasına güncel bir örnek teşkil etmesi, kent müzeciliği, kent tarihi, kent araştırmaları alanlarına ufuk açıcı bir yaklaşım sunması nedeniyle..."

YAPI / KORUMA DALI ÖDÜLÜ
HASANPAŞA GAZHANESİ / MÜZE GAZHANE
Kadıköy-İSTANBUL
GÜLSÜN TANYELİ, YILDIZ SALMAN, SEVİM ASLAN, DENİZ ASLAN, KANİ KUZUCULAR

"Uzun bir süre önce üretime son verilerek tümüyle terk edilen Hasanpaşa Gazhanesi'ni kültür-sanat etkinliklerine evsahipliği yapan Müze Gazhane'ye başarıyla dönüştürmesi; gönüllü mahalle sakinlerinin yıllar boyunca verdiği dirençli koruma mücadelesini mutlu bir sonuca ulaştırması ve tehdit altında olan benzer tarihî alanlar için bir umut ışığı yakması nedeniyle..."

PROJE / ÇEVRE (KAMUSAL ALAN TASARIMI) DALI ÖDÜLÜ
KADIKÖY MEYDANI KENTSEL TASARIM PROJESİ
KADIKÖY-İSTANBUL
SELAHATTİN TÜYSÜZ, HASAN SITKI GÜMÜŞSOY, ERHAN VURAL, PELİN TÜYSÜZ

"Kentin son derece önemli bir meydanı için yapılan proje çalışmasının çok yönlü ve derinlikli bir araştırma süreci niteliğinde ele alınması, zaman içinde bellekte kaybolan tarihsel ve kentsel bağların mekândaki izleri üzerinden yeniden kurulmasına yönelik yaklaşımı, araştırma sürecine ait bilginin ve bütüne ait analizlerin içerik ve anlatımındaki başarılı ifadesi nedeniyle..."

ANI TARLALARI
ZUHAL KOL ZARCO SANZ, CARLOS ZARCO SANZ, OZAN ÖNDER ÖZENER, OZAN ŞEN, BERNA YAYLALI, ZEYNEP KÜHEYLAN, ALİ VATANSEVER

"İçinde bulunduğumuz zamanda halen süregiden küresel ve yerel ölçekte günümüzün en önemli sorunlarından biri olan salgın olgusunu, kolektif düşünce ve kolektif bellek özelinde tartışarak sunduğu özgün kavramsal yaklaşımı; önerdiği düşünsel anlatıyı mekânsal bir deneyim ile cisimleşmiş bir anlatıya dönüştürme biçimindeki özgünlük; okuyucuyu kendiliğinden yaratılan performatif bellek peyzajının anlatısının içine almasını sağlayan özgün sunum tekniği nedeniyle..."

MODERN GEZİLER: KENDİNİ ARAYAN BİR YAZI DİZİSİ

Güzel İzmir'in çok katmanlı kültürel peyzajında modern yapılar çevreleri ile o kadar bütünleşmiştir ki bütüncül manzaradan ayırt edip detaylarını incelemek için heveslenmeniz zaman alabilir. İzmir kenti ve mimarisine odaklanan bu sayıda "Modern Geziler" bölümünde İzmir Ekonomi Üniversitesi'nden Ece Ceren Engür'ü konuk ediyor ve İzmir Fuar'ı içinde bir Bruno Taut yapısını keşfine tanık oluyoruz.

BÖLÜM EDİTÖRÜ
DOÇ. DR. FİGEN KIVILCIM ÇORAKBAŞ

İZMİR KÜLTÜRPARK'TA BRUNO TAUT İLE KARŞILAŞMAK

ECE CEREN ENGÜR
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ

İzmir'de yaşamaya 2010 senesinde başladım. Kültürpark farklı vesilelerle sıkça gittiğim bir yer. Kentin bu geniş kamusal yeşil alanı, fuar, şenlik, festival, konser gibi etkinliklere ev sahipliği yaparken; bayram kutlamak, spor yapmak, sanat üretmek ve üretilenlerin izleyicisi olmak için de adeta bir vaha. Bugünkü özellikleri yanında tarihi karakterine bakacak olursak da modern bir izleğe yol alabiliriz. Kültürpark halen çeşitli projelerin öznesi olmaya devam ederken, içerdiği mekansal, sosyokültürel ve ekonomik değerleriyle, kamuoyunun da desteğiyle bugününe gelmiş. Kültürpark'ın ev sahipliği yaptığı ve modern miras olma kimliğinin temellerinin oluşmasında önemli rol oynayan "Enternasyonel Fuar", 2015'te Gaziemir'e taşınmış olsa da, Kültürpark tartışmalar, protestolar ve dönüşümlerle "kültür ve park" kimliklerinden ödün vermemiştir. Numune Meşheri, Dokuz Eylül Sergisi ve Panayırlarının bir devamı olan, ilki 1936 senesinde gerçekleşen ve açıldığı her sene binlerce yerli ve yabancı ziyaretçiyi ağırlayan İzmir Enternasyonel Fuarı, modern-yeni ülke temsilini meşrulaştıran geçici ve kalıcı pek çok yapılı unsura sahne olmuştur . Ülke fuarlarının yerini ihtisas fuarlarına bıraktığı 1990'lara kadar, gerçekleştiği her sene merakla beklenmiş, kente ve ülkeye katkı sunmuş, mimarlık alanında da üretilen yapılar tasarım camiasının ilgi odağı haline gelmiştir. Her İzmirlinin 1930'lardan bu yana gündelik yaşamında türlü anılar biriktirdiği İzmir Enternasyonal Fuarı ve Kültürpark'ın varlığı kent için modern kültürel bir miras niteliğindedir.

Benim bu yazıda ele alacağım modern yapı, sadece Kültürpark için değil İzmir için de çok kıymetli olmasına rağmen hak ettiği değerden biraz koparılmış, maruz kaldığı müdahaleler sonrası, gizlenmiş ve ötelenmiş hissiyatı veren, erken Cumhuriyet modernizminin yapısal yansıması olan bir -pavyon-müze-galeri binası.

İzmir'e gelişimden 6 sene sonraydı, araştırma görevlisi olarak İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mimarlık Bölümü'nde 1.sınıf stüdyo derslerine giriyordum. İlk dönem ödevlerinden biri, Kültürpark'ta belirlenen beş yapıdan birini seçip, hakkında bilgi toplayıp çeşitli analizler yapılmasıydı. Ödevler gelip, öğrenciler sunum yaptığında tanıştım o günkü adı ile İzmir Sanat ve Tarih Müzesi – Seramik Eserler Bölümü binası ile *(Görsel 1)*. Yapının tasarımı ünlü Alman mimar Bruno Taut'a aitti ve 1939 senesinde inşa edilmişti. Taut'un mimari yaklaşımına, modern kimliğine ve Türkiye macerasına pek çok kaynaktan ulaşılabilir fakat bu yazının amacı benim İzmir'e gelişimden çok sonra tanıştığıma pişmanlık duyduğum bu binaya yaptığım gezi odağında olmalı.

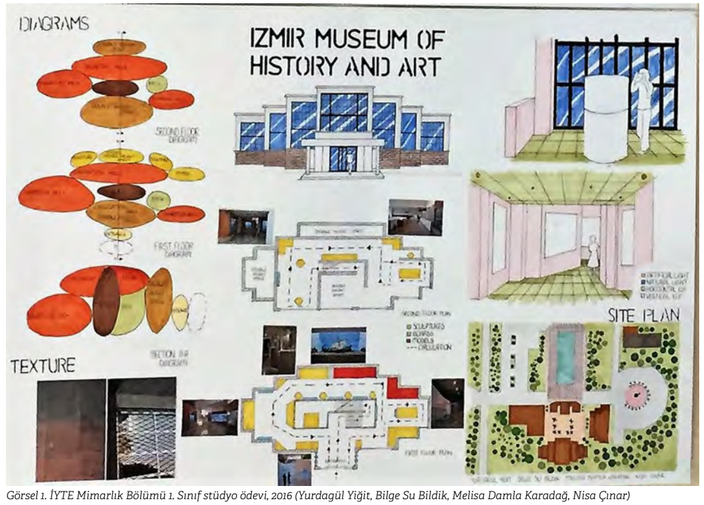

Görsel 1. İYTE Mimarlık Bölümü 1. Sınıf stüdyo ödevi, 2016 (Yurdagül Yiğit, Bilge Su Bildik, Melisa Damla Karadağ, Nisa Çınar)

Görsel 2. Sağlık Müzesi'nin yapıldığı seneden fotoğraf
Tansu, M. "1937 izmir Enternasyonel Fuarı", Arkitekt 6/12 (1937), s. 326.

Yılmaz, Kılınç ve Pasin, 2015 senesinde yayınlanan "İzmir Kültürpark'ın Anımsa(ma) dıkları: Temsiller, Mekânlar, Aktörler" adlı kitabın giriş yazısı olan "Hatırlamanın ve Unutmanın Kentsel Sahnesi Olarak Kültürpark'ın Belleği" başlığı altında bu yapıdan saygıyla bahsederler. Parkın kültür işlevini yerine getiren en önemli bellek mekanlarından biri olduğunu söyleyen yazarlar, yapıyı tanımlarken şu cümleleri kullanırlar: "Müze, geçmişten bugüne taşıdığı tüm anlam kaymaları, kimlik dönüşümleri, silinen ve tekrar yazılan izleri, unutulan mekânsal hikâyesi, temsiliyet amacı ve aktörleri ile neredeyse Kültürpark'ın belleğinin binalaşmış bir örneği gibidir. Bu yapının belleğinin dökümünü yapmanın, Kültürpark'ın belleğini nasıl okumamız gerektiği konusunda aydınlatıcı bir örnek oluşturacağını düşünüyoruz."

Parka Montrö kapısından girip biraz düz ilerlediğinizde, Paraşüt Kulesi'ne varmadan önce sağınızda kalan yapı aslında üçlü bir kompleksin ortadaki parçasıdır. Bu üçlüden ilk inşa edileni mimar Fuat Saylam tasarımı olan, girişte solda kalan Sağlık Müzesi'dir (1937, Görsel 2).

Bu bölgenin müzeler bölümü olacağını, yakın zamanda yapılacak Devrim Müzesi haberini ve havuzla kurulacak ilişkiyi, Tansu 1937 Arkitekt dergisinde şöyle dile getirir: "Kültürparkın yeşillikleriyle imtizaç ederek parka serin bir güzellik veren ve parkın umumî plânında yer alan havuzlardır. Bunlardan biri 10 m. genişliğinde ve 100 m. boyunda müzeler tarafına uzanan büyük havuzdur. Yakında yapılması düşünülen Devrim Müzesi'nin bir su aynası olacak olan bu havuz İzmir'in yeşil taşlarıyla çevrilen bordürüyle ve su oyunlariyle günün her saatinde etrafına büyük bir kalabalık çekmiştir."

Taut'un yapısının sağında, Sağlık Müzesi'nin de karşısında kalan alandaki bina ise Ziraat Müzesi olarak bu üçlüyü tamamlar (Görsel 3). Bu yapının 1938 yılında yapıldığının bilgisine ulaşmama rağmen, yapının orjinal halinin görsellerine herhangi bir kaynakta ulaşamadım.

Bu üçlüye, yapıları görünmez kılan ve önündeki uzun havuzla olan ilişkisini tamamen kesen, 2004 yılında yapılmış "çirkin" giriş-bilet-güvenlik kulübesi yapısından geçerek

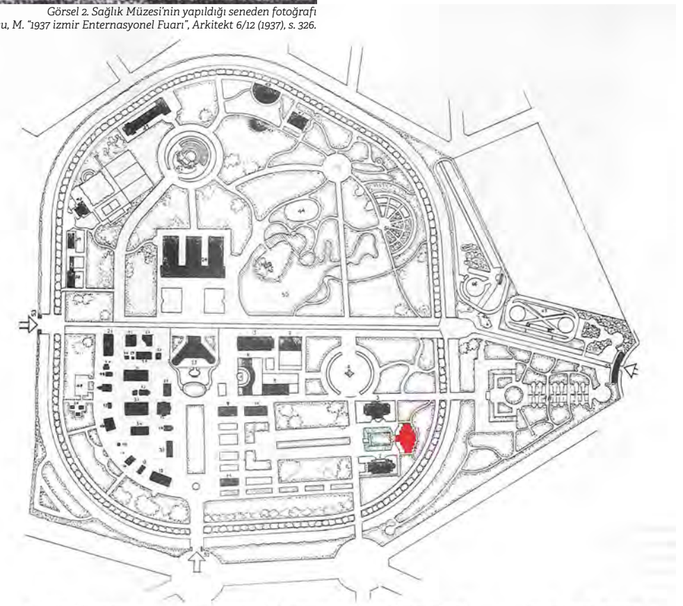

Görsel 3. Kültürpark Vaziyet Planı 1939 (Taut'un yapısı kırmızı ile gösterilmiştir)
Y. Mimar Ferruh Örel, Y. Mühendis Cahit Çeçen, (1939), "1939 İzmir Beynelminel Fuarı", Arkitekt, 9/10, sf: 202.

giriş yapabiliyorsunuz (Görsel 9 ve 10). Bu giriş yapısının üzerinde yazan, kompleksin 2022 Nisan ayındaki adı "T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarih ve Sanat Müzesi". Giriş biletlerini hallettiyseniz Taut yapısı iki yanında heybetli ağaçların arasında, geniş giriş saçağıyla tam karşınızda durup size selam verir. Sağda bahsi geçen eski Ziraat Müzesi olan fakat sonra yıkılıp aynı konumda yapılan yakın tarihli yapı, müzenin Taş Eserler Bölümü olarak kullanılmaktadır. Bu binanın L formundaki ana kütlesine eklemlenen iç mekanındaki uzun U rampa tamamiyle cam cephelidir. Müze kompleksinin arka bahçesine bakan bu mekan, kapalı ve hantal müze yapısının aksine kullanıcıyı yemyeşil bir koridordan üst kota çıkaran bir doğa sergisine dönüşür (Görsel 19).

Görsel 6. Taş Eserler Bölümü'ndeki şeffaf rampa alanı, 2022.

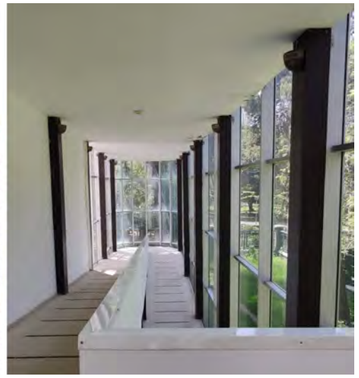

Görsel 4. Uzun havuz ve müze kompleksine giriş-güvenlik yapısı, 2022. (Yapım:2004)

Görsel 5. Yapının giriş saçağı ve güvenlik yapısının bariyer etkisi, 2022.

Ana girişe geri dönersek, eski Sağlık Müzesi, bugün ise Kıymetli Eserler Bölümü olan bina eski hali ile kıyaslanırsa Taut yapısından çok daha vahim bir dönüşüm süreci geçirmiştir. Binaları sürekli o günkü ve bugünkü adlarıyla tanımlamak bile belleğin nasıl yeniden yeniden çözülüp dönüştüğünün bir ispatı niteliğinde. Zira, Taut yapısı 1939'de Maarif Vekâleti Kültür Pavyonu olarak yapılmış, İnkılap Müzesi olarak da bilinen yapı sırasıyla, Arkeoloji Müzesi (1951), İzmir Tarih ve Sanat Müzesi - Seramik Eserler Bölümü (2004), İzmir Resim Heykel Müzesi ve Galerisi (2022) olarak isimleri ve sergi içerikleri değiştirilmiştir. Bazı dönemler boş kalmış,

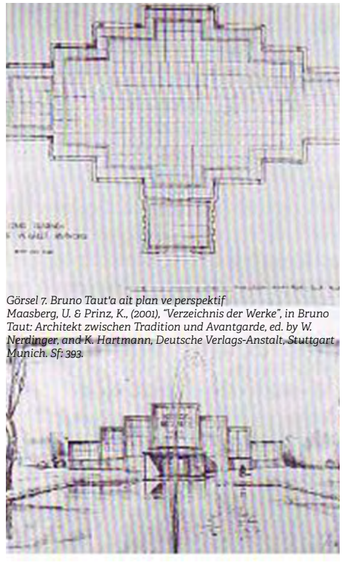

Görsel 7. Bruno Taut'a ait plan ve perspektif
Maasberg, U. & Prinz, K., (2001), "Verzeichnis der Werke", in Bruno Taut: Architekt zwischen Tradition und Avantgarde, ed. by W. Nerdinger, and K. Hartmann, Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart Munich. Sf: 393.

tadilat görmüş veya türlü geçici sergilere ev sahipliği yapmıştır. Kuşkusuz kültür işlevinin devamlılığı bina karakteri açısından önemlidir fakat bu dönüşümlerin bellekteki izleri de değiştirdiği ve anılarda kopukluklar, boşluklar yarattığı da bir gerçektir.

Taut'un son dönem tasarımlarından olan bina kendisinin ani ölümünden sonra Maarif Bürosu mimarları tarafından tamamlanmış. Yapı, Taut'un Berlin'de 1910 senesinde tasarladığı Träger-Verkaufs-Kontor fuar yapısına benzetilir fakat bu yapının benzerlik kurulan kısmı kademeli, hafif ve daha ziyade iki boyutlu iskelet kısmıdır (Görsel 5).

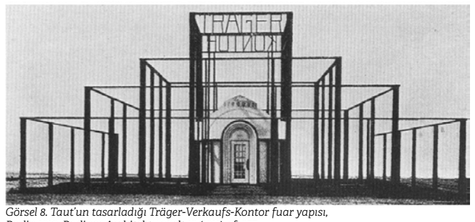

Görsel 8. Taut'un tasarladığı Träger-Verkaufs-Kontor fuar yapısı, Berlin 1910, Berliner Architekturwelt 13 (1911), sf: 257.

Görsel 9. 1970'teki adıyla Arkeoloji Müzesi
Mehmet Kılınç kişisel koleksiyon, 1970

Modern Cumhuriyet'in bir temsil mekanı olan, modern mimari dili, yalın çizgileri, kademeli, simetrik kütle yapısı ile dikkat çeken yapı, açıklıklarından aldığı ışık oranları ile iç mekanda da oldukça etkileyicidir (Görsel 12 ve13). Kademelenme, iç mekan ve pencere oranlarına paralel olarak kendini hissettirir (Görsel 14 ve 15). Arka cephe, öne göre daha az ışık alır, bu cephede açıklık oranları sergileme alanlarına da yer vermek adına daha küçüktür ve üstlerde yatay bant şeklindedir. Sergileme bölümleri rahat bir akış içerisindedir ve kendisi de bir sergileme mekanı olan U şeklinde rampa, kullanıcıları üst kota nazikçe çıkartır (Görsel 16 ve 17).

Görsel 10. Yapının giriş cephesi, 2022.

Görsel 11. Kademeli kütle organizasyonu, 2022.

Görsel 12. Girişteki sergi alanı, 2022.

Görsel 13. Üst kottan aşağıya bakış, 2022.

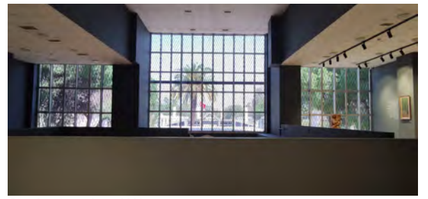

Görsel 14. Ön cephe açıklıkları, 2022.

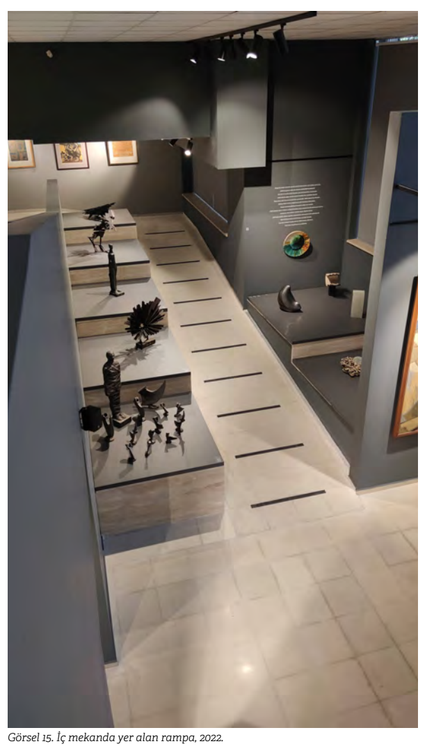

Görsel 15. İç mekanda yer alan rampa, 2022.

Görsel 16. "İnkilâp Müzesi önünde Millî Şef heykeli", Y. Mimar Ferruh Örel, Y. Mühendis Cahit Çeçen, (1939), "1939 İzmir Beynelminel Fuarı", Arkitekt, 9/10, sf: 202.

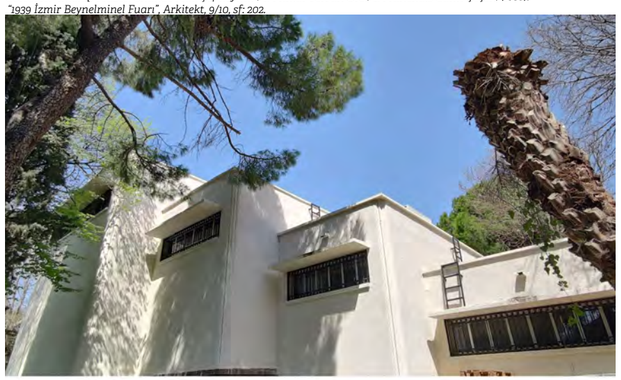

Görsel 17. Yapının arka cephesi, 2022

Giriş cephesindeki büyük pencereler sayesinde binanın etkili ışığı eşliğinde içerideki eserleri izlemek oldukça keyifli bir deneyim benim için. Binaya sonradan eklenen kıvrımlı hatlı pencere korkuluklarının yarattığı görsel etki beni çok rahatsız etmese de tartışmaya açık...

2016, 2019 ve 2022 senelerinde üçer yıl arayla görme şansı bulduğum bu simgesel yapı, Kültürpark'ın kültür işlevini yerine getirmekte olan binaların en önemlilerinden biri. Uzun havuzdan gelen ve havuz kenarlarının da sergi koridorları

Görsel 18. Mart 2022'de tadilat sonrası tekrar açılışı yapılan bina. https://www.egedesonsoz.com/haber/Muze-yenilendi-Kulturpark-ta-kapilarini-acti/1097683

olarak kullanıldığı aks, üçlü müze kompleksiyle sonlanıyor ve tamamlanıyor. Eski vaziyet planlarında da açıkça gözüken bu bütünsel ilişki, 2000'lerde inşa edilen giriş yapısı ile bloke edilmiş. Oysa ki büyüyen ağaçlarıyla birlikte binaların yarım daire olarak sarmaladığı eskiden ortasında İsmet İnönü heykeli de bulunan açık orta alanda durduğumda havuzu ve ötesini görmek istiyor gözlerim (Görsel 4).

İzmir Kültürpark'ta, 2022 yılının Nisan ayında, şimdiki adıyla Resim Heykel Müzesi ve Galerisi'ne yaptığım ziyarette son olarak girişte görevli olan iki bayanla konuştum. Kendileri bina hakkında bilgi verirken bu yılın Mart ayı sonunda bugünkü ismiyle açılışının yapıldığını fakat buradaki serginin de geçici olduğunu, eserlerin sene sonunda restorasyonu tamamlanacak ve kültür merkezi olarak yeni işlevine kavuşacak olan Alsancak'taki Tekel Fabrikası'na taşınacağını söylediler (Görsel 20). Bakalım bu unutup-hatırlama çemberinde İzmir'deki Bruno Taut eseri daha ne günler görecek? Davetkar saçağı hangi tabelalar altında kullanıcılarını bekleyecek? Umuyorum ki o nazik rampasından sadece eserleri değil binayı da izle(t)me keyfini daha çok nesiller deneyimlesin ve hafızalarda tekrar tekrar tazelensin.

Alıntı ve Notlar :

1.Kayın, Emel, (2016), "İzmir Enternasyonal Fuarı ve Kültürpark için bir Koruma Çerçevesi: Modern Miras, Kültürel Peyzaj ve Hafıza Temelli İrdelemeler", Ege Mimarlık, 2016/3 94, sf: 10-15.

http://egemimarlik. org/94/3.pdf

2.Yılmaz, Ahenk; Kılınç, Kıvanç; Pasin, Burkay (der.), (2015),"İzmir Kültürpark'ın Anımsa(ma)dıkları: Temsiller, Mekânlar, Aktörler", İletişim Yayınları, İstanbul. Sf: 7-19.

3.Tansu, M. "1937 izmir Enternasyonel Fuarı", Arkitekt 6/12 (1937), s. 325.

4.Kayın, Emel, (2016), "İzmir Enternasyonal Fuarı ve Kültürpark için bir Koruma Çerçevesi: Modern Miras, Kültürel Peyzaj ve Hafıza Temelli İrdelemeler", Ege Mimarlık, 2016/3 94, sf: 10-15.

http://egemimarlik. org/94/3.pdf

Ayrıca bknz: Mimarlar Odası İzmir Şubesi. (2019). Kültürpark'ın Yapı Envanteri-Mevcut Durum ve Öneriler. http://www.izmimod.org.tr/v2/uploads/files/KulturparkYapiRaporu2019.pdf

5.Yılmaz, Ahenk; Kılınç, Kıvanç; Pasin, Burkay (der.), (2015),"İzmir Kültürpark'ın Anımsa(ma)dıkları: Temsiller, Mekânlar, Aktörler", İletişim Yayınları, İstanbul. Sf: 18-19. Ayrıca bknz: Kai K. Gutschow, (2006), "From Objects to Installation in Bruno Taut's Pavilions", Journal of Architectural Education, 59.4, sf: 63-70.

Serbest MİMAR'ı
Sosyal Medyada
Takip Edin

ŞİMDİ
DERGİLİK
UYGULAMASINDA
VE
ISSUU'DA

İZMİR "EMEKLİ KENTİ" OLMA ÖZELLİĞİNDEN ÇIKIP GÜNÜMÜZ ŞARTLARINA GÖRE YENİDEN ŞEKLİLLENİYOR

AHMET S. TÜKEL - Y. MİMAR

SerbestMİMAR dergimizin bu sayısında ağırlıklı olarak İzmir Dosyası yer alıyor. Konular incelenip sayfalandırmaya başladığımızdan sonra oldukça yoğun bir içerik ortaya çıkınca ve buna paralel olarak da sayfa sayımız artınca Editörümüz Mehmet Soylu'nun da önerisi üzerine mevcut içerikle iki sayıyı birarada yayınlamanın doğru olacağını düşündük.

İzmir Dosyasını iki bölümde ele aldık. Birinci bölümde yer alan yazılar daha çok İzmir şehrinin oluşumu ile ilgili ve bu kapsamda örnek teşkil edebilecek koruma ve restorasyon çalışmalarını içeriyor. Kurtuluş savaşımız sonunda büyük bir yangın neticesi bir çok binanın yok olduğu bir şehrin küllerinden doğuşu, geçmişten gelen eserlerin nasıl korumaya gayret edildiğini örnekleriyle ele almaya çalıştık. Aynı zamanda bu bölümde İzmir Serbest Mimarlar Derneğine üye Mimarlarının da bazı eserlerini bir araya getirdik. Ayrıca yakın zaman önce İzmir'de kurulan ve Kemeraltı olarak bilinen merkezin şehir yaşamına kazandırılması için kurulan ve bir çok şehir için de örnek olabilecek TARKEM adlı organizasyonun yaptıklarına yer verdik.

Dosyamız Y. Mimar Alp Aşkan'ın kaleme aldığı "İzmir'de İmar Çalışmaları" yazısı ile başlıyor. Yukarıda belirttiğimiz gibi büyük bir kısmı yokolmuş bir şehrin, Cumhuriyet'in ilk yıllarında nasıl oluşması konusunda yapılmış olan çalışmalardan örneklerin yer aldığı bu yazıyı, İzmir'de kentsel gelişim çalışmalarına ön ayak olmuş Y. Mimar Rıza Aşkan'ın torunu Mimar Alp Aşkan, ilginç bulacağınızı düşündüğümüz bir şekilde kapsamlı olarak dergimiz için derledi. 1924 yılında Henri Prost'un danışmanlığında Fransız Danger kardeşler tarafından yapılan Danger-Prost Planı bu alanda ilk girişim olarak dikkat çekerken, Ankara şehrini planlayan Hermann Jansen'in de görüşleri doğrultusunda bu plan uygulanabilir bulunmadı. 1930'lu yıllarda İzmir Belediye Reisi Behçet Uz'un ısrarlı çalışmaları İzmir Enternasyonel Fuar alanına dönüşen bir alanın yaratılması ve kamusal alanlarda planlı park kavramının da Ankara'daki gibi uygulanmasını sağladı.

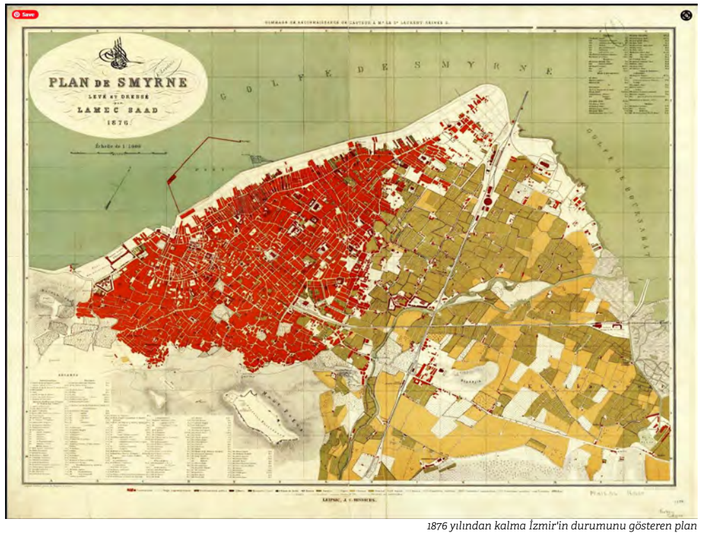

1876 yılından kalma İzmir'in durumunu gösteren plan

Kentin planlaması 1939 yılında Le Corbusier ile başlayan görüşmeler ile devam etti ve 1948 yılında plancının İzmir'e gelmesine neden oldu. Le corbusier'nin çizimleri 1951 yılında İzmir'in planlaması için açılan uluslararası yarışşmada yarışmacılara fikir vermesi açısından dağıtıldı.

İzmir'in planlamasında dünyaca ünlü mimarlar Richard Neutra, Prof. W.M. Düdok ve Sedat Hakkı Eldem gibi ünlü mimarlar da Konak meydanının şekillenmesinde rol aldılar.

İzmir 1700'lü yıllardan beri Akdeniz'in önemli bir liman kenti olarak tanınmıştır. Uluslararası ticaretin ağırlıklı olduğu İzmir, Levanten olarak adlandırılan yabancıların da yerleşim merkezi olmuş ve ticaret ile yaratılan zenginliklerin görüldüğü bir kent olarak dikkat çekmiştir. Yabancı mimarların da bu kentte faaliyet göstermeleri o dönem için normaldir. Nitekim Cenk Berkant'ın kaleme aldığı yazısında bugün hala ayakta olan başta Saat Kulesi olmak üzere, bir çok eser şehrin o dönemini hatırlatan mimari eserlerden örnekler olarak tanınmaktadırlar. Cenk Berkant yazısında bu dönemde eserler bırakan Raymond Charles Péré, Stefano Molli, Luigi Rosetti ve Giulio Mongeri'yi ve eserlerini bize tanıtmakta.

İzmir'in tarihinden önemli bir bölümü 1922 yangınında yokolmuş olsa da, kalan bir çok eserin korunması yönünde çalışmalar devam etmekte, güzel restorasyon, rekonstrüksüyon ve restitüsyon örnekleri bulunmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalara da sayfalarımızda yer vermeye çalıştık. İzmir SMD'nin kurucularından rahmetli Salih Pekin'in İzmir'e kazandırdığı Konak Pier ile ilgili olarak oğlu Burçak Pekin babasının arşivinden derlediği resimlerle dergimizin sayfalarında yer alıyor.

Restorasyon projeleri ile dikkati çeken bir diğer Mimar dostumuz Salih Seymen'in üç projesine bu sayıda yer verdik. Bunlardan birincisi olan Yol Sanat Yapısı, ilk kullanımı demiryollarının ambar ve hangar olan, daha

Bir LİMan Kenti olan İzmir'in son 20 yıldır oluşmaya başlayan Bayraklı, Alsancak Limanı siluetinin görünümü

sonra bakım atölyeleri olarak hizmet veren binanın Kültür ve Sanat Merkezi olarak yeniden tasarlanması iyi bir örnek olarak şehrin merkezinde yer alıyor.

Anadolu Apartmanı ve Kültürel Tesis Salih Seymen ve ekibinin gerçekleştirdiği bir diğer proje. 1913 yılında inşa edilmiş bir apartmanın yeniden kullanımı ve onun karşısındaki modern yapının cam mimarisinde bir meydan oluşturarak yansıtılması ilginç bir deneyim sağlıyor.

İzmir'in Levanten yaşamının güzel örnekleri köşklerde de görülmekte. Yine Salih Seymen tarafından restore edilen De Jong Köşkü bunlardan birisi. 19. YY'ın sonlarına doğru inşa edilen bu köşk, restorasyon sonrası bugün Sağlık Bilimleri Fakültesi olarak kullanılmakta.

İzmir'in merkezlerinden biri olan Çankaya meydanında bulunan Atlas Oteli de eskiyi koruma kapsamında yenilenmiş ve aynı fonksiyonu devam ettiren bir bina olarak koruma örneklerimiz arasında yer alıyor.

İzmir'de tarihi mirası koruma yolunda atılmış en önemli adımlardan biri kısaca TARKEM olarak adlandırılan kuruluşun girişimidir. Özelliği ve başka kentlere de örnek olabilecek organizasyon yapısı olarak, İzmir Tarihi Kent Merkezini yeniden canlandırıp geliştirmek amacıyla kurulmuş bir kamu - özel sektör - sivil toplum ortaklığı olmasıdır. TARKEM 2007 yılında Kentsel Yenileme Alanı ilan edilen Kemeraltı, Basmane ve çevresinde yer alan, başta çöküntü alanları olmak üzere, belirlenen alanda ihtiyaç odaklı, yenilikçi ve toplumun tüm hedef gruplarını dahil eden gayrimenkul, hizmet ve organizasyon projeleri üretmeyi amaçlıyor. Bu çalışmalarından dolayı da özgün kurumsal yapısı ve organizasyon kurgusuyla 2019 yılında İşbirliği Kategorisinde Sürdürülebilirlik İş Ödülü ve Kültürel Mirası Koruma Kategorisinde "Sign Of The City" Ödülünü kazanış bir kuruluş. Çalışmalarını sayfalarımızda okuduktan sonra sizlerin de bu güzel ve başarılı girişimi takdir edeceğinizi düşünüyoruz.

İzmir Dosyasında İzmir SMD üyelerinin projelerine de yer verdik. Onur Dönmez'in "B. Equine Binicilik Tesisleri"; Gözde Susam İnanç'ın "Uğur Apartmanı"; Hüseyin Egeli'nin "Ritim ve Style projeleri"; Dürrin Ulema ve Necdet Ulema'nın "TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Binası", Öznur Turan Eke'nin "Teruar Urla" projesi; Tamer Aksüt'ün "ABM Makina Tesisleri", Başak Akkoyunlu'nun "Villa Juss" projesi; Öznur Çakır'ın "Zigana Resort Oteli" bu sayıda yer alıyor.

İzmir'de Mistral adıyla Miray inşaat tarafından inşa edilmiş olan yüksek yapı da, İzmir'in yeni Kent Merkezi olarak planlanan alanda son yıllarda yükselen yapılardan bir tanesi. Şehrin siluetine farklı bir yaklaşım sonucu benzeri yapıların da çoğaldığı ve ileride daha da çoğalacağı ve şehrin bu bölgesine bambaşka bir görünüş kazandıracağı kesin olarak gözüküyor. Farklılık da zaten şimdiden gözükmeye başladı.

İzmir SMD'nin girişimiyle başlayan, 42. Sayımızda da yer alan "İztasyon" projesine bazı detayların daha da belirlenmiş olması nedeniyle bu sayıda da yer verdik. İzmir Konak Belediyesi, İzmir Mimarlar Odası ve İzmir Serbest Mimarlar Derneğinin bu ortak girişimi sonucu yakın bir zaman içinde "Mimarlık Kent Etkinlikleri Merkezi" faaliyete geçecek.

İzmir SMD kurucu üyelerimizden Şükrü Kocagöz de "İzmir'de İz Bırakanlardan Anılarım" başlığı altında İzmir'de mimar olarak eser bırakmış olan dostlarından anıları bizlerle paylaştı. Keyifle okunacak bölümler olduğunu düşünüyoruz.

DEÜ Mimarlık Bölümü Profesörlerinden Deniz Güner de İzmir dosyamıza "Kolektif Arzunun İzmir ve Artalanındaki Mimari Veçheleri" yazısında son çeyrek yüzyılda İzmir'de ve artalanında yaşanan mekansal gelişmeler, kentleşmeye ve kentselliğe ilişkin bildiğimiz kuramları, hiyerarşileri ve sınıflandırmaları aşan yeni örüntüler oluşturmaya devam ettiğini anlatıyor. 1950'lerde başlayan sayfiye kavramının o günden bugüne uzantısı, 2001 yılında açılan İzmir Liman Bölgesi Uluslararası Kentsel Tasarım Proje Yarışmasının şehrin yeni merkezinde son 20 yıldır yeni oluşumlara yol açması, Prof Deniz Güner'in yazısında yer alıyor.

Uzun yıllar "emekli kenti" olarak bilinen İzmir'in son on yıldır kendine çektiği nitelikli beyin göçü ve şirket yatırımları sayesinde yeni İzmirlilerin konfor ve nitelikli yaşam beklentilerine cevap vermeye çalışması da Güner'in yazısında yer alıyor.

Prof. Güner, tüm bu değişen dinamikleri görünür kılmak üzere, 2009'dan günümüze İzmir ve artalanındaki mimarlık pratiklerine, dikkat çeken güncel işlere ve aktörlere odaklanarak bizler için 50 yapıdan oluşan bir kişisel seçki, mini bir rehber hazırlamayı amaçladığını ve İzmir ve artalanında giderek çoğullaşan mimarlık pratiklerinin, genç aktörlerin ve onların taze fikirlerinin okuyuculara de ilham ve umut vermesini diliyerek İzmir Dosyasını sonlandırıyor.

Belki biraz uzun ve kapsamlı oldu gibi gözükse de bir bütün olarak değerlendirmenizi ümit ederek keyifli okumalar dileriz.

İZMİR' DE İMAR ÇALIŞMALARI

Y.MİMAR ALP AŞKAN

Kurtuluş savaşının etkileri devam ettiği yıllarda Yunan ordusu İzmir'den henüz denize dökülmüş ve 1922 yılında gerçekleşen İzmir yangını, İzmir'de fiziki bir tahribatın yanı sıra sosyal, ekonomik ve kültürel bir çöküntü oluşturmuştur. Yangın sonrası oluşan bu süreçte kentin her anlamda yeniden yapılandırılması zorunlu bir hale gelmiştir. Tamamen yıkılmış olan yangın bölgesinin imarı ve planlı bir şekilde yapılandırılması, fiziksel görüntü ve mimari açıdan önemli olduğu gibi sosyal, ekonomik ve kültürel altyapının oluşturulmasında da önemli bir etken olmuştur. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecine denk gelen bu dönemde, İzmir'in yeniden imarı için kısıtlı imkanlar olmasına rağmen birçok yabancı şehir plancısı ile görüşmeler yapılmıştır. 1924 yılında Henri Prost'un danışmanlığında Fransız Danger kardeşler ile başlayan planlama süreci, 1930'lu yıllarda, İzmir Belediye Başkanı Behçet Uz'un üstün çabaları sonucu gelişerek sonuç vermeye başlamıştır. Danger kardeşlerin planı ekonomik olmadığı gerekçesi ile eştirilere uğrar ve Başkent Ankara'nın plancısı Hermann Jansen'in görüşleri alınır. Jansen'in önerileri dikkate alınsa da uygulanabilir bulunmaz ve İzmir Belediyesi, İzmir Enternasyonel Fuarı'nda başladığı temizleme çalışmalarına hızla devam ederek bu yapılanmayı yangın bölgesi başta olmak üzere tüm İzmir'e yaymayı başarır. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte her alanda yaşanan reformlar kamusal alanlarda da planlı park kavramını ortaya çıkarmıştır. Hermann Jansen Ankara'nın kentsel planlamasından sorumlu olduğu dönemde, 1932-1936 yılları arasında Ankara Gençlik parkını tasarlamıştır. İzmir Enternasyonel Fuarı'nın kuruluşuna denk gelen bu yıllar aynı zamanda Herman Jansen'in Yangın alanı ile ilgili çalışmalarını sunduğu yıllardır. Bu da Jansen'in fuarın planlamasında katkısı olup olmadığını akla getirmektedir. Ankara Gençlik parkı ve İzmir Enternasyonel Fuarı detaylı olarak incelendiğinde, bir çok yönden benzerlikler dikkat çekse de Jansen'in etkisinin olduğunu gösteren herhangi somut bir bulguya rastlanmamıştır. Kentin planlaması için 1939 yılında Le Corbusier ile başlayan görüşmeler, plancının 1948 yılında İzmir'e gelmesi ile sonuçlanır. 1940 yılından itibaren İzmir Belediyesi'nde görevli Rıza Aşkan Le Corbusier'nin ziyareti ile birlikte, İzmir'in planlanmasında etkin bir rol almıştır. Her ne kadar Le Corbusier'nin önerileri uygulanamaz bulunsa da bu çizimler 1951 yılında İzmir'in planlanması için açılan Uluslararası yarışmada, yarışmacılara fikir vermesi amacı ile dağıtılmıştır. Aşkan'ın bu süreçteki en önemli rolü uygulanamaz denen ve eleştirilen Le Corbusier planınında şehrin genişlemesi öngörülerek varyant bağlantı yolunun yapılması ile birlikte Eşrefpaşa ve Hatay yönüne doğru yapılaşmanın temellerini atması olmuştur.

Richard Neutra ve Rıza Aşkan, Bergama Gezisi

1955 yılında Doğan Tekeli, Sami Sisa ve Gündüz Özdeş tarafından kazanılan Konak sitesi mevzi kentsel tasarım yarışmasında Jüri üyesi olan Aşkan, İmar müdürü olduğu bu yıllarda Richard Neutra, Prof. Düdok gibi yabancı mimar ve şehircilerin yanı sıra Sedat Hakkı Eldem'in de görüşlerini de alarak Konak Meydanı'nın şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Le Corbusier İzmir ziyaretinde, Rıza Aşkan ve İzmirli mimarlar ile birlikte, 1948.

1 Nisan 1923 yılında Belediye Başkanı Şükrü Kaya başkanlığında şehrin imarı ile ilgili önemli adımlar atılmış, yurt dışından gerekli desteklerin alınması ile ilgili çalışmalar yapılmış, bu çalışmalar çerçevesinde büyük sermaye gerektiren İzmir'in imar işleri için İktisat Kongresinin de rüzgarı ile bir takım yabancı ortaklı firmalar ile görüşmeler yapılmıştır. Paris merkezli "İzmir'in yeniden imar ve inşasını tetkik şirketi (Societe de Reconstruction de Symrne)" burada kurulmuştur. Şirket bir şehircilik planı hazırlatmak üzere Henri Prost ile görüşür.

1954-1957 yılları arasında Eşrefpaşa bölgesindeki meydan düzenlemesi, yapılaşma ve kentsel planlama, bu dönemdeki sosyo-ekonomik yapının kurulması açısından büyük önem taşımaktadır ve Aşkan, İzmir İmar Müdürü olarak bu süreçte önemli bir rol oynamıştır. Kentin imarı için gerekli plan ve uygulamaların yanı sıra İzmir halkının günlük yaşantısını devam ettirebilmesi için çeşitli gereklilikler söz konusuydu. Çünkü 1922 yangını beraberinde sadece binaları yakarak kületmekle kalmamış, aynı zamanda kent hayatının geçtiği önemli bir alanda meydana gelen bu yangın o yıllara kadar süregelen ve kent yaşantısını ayakta tutan birtakım aktivitelerin de bitmesine de neden olmuştur. Bunun yanında kentin alt yapı, kanalizasyon, elektrik, su gibi vazgeçilmez hizmet ayaklarını da kullanılamaz hale getirmişti. Ayrıca yangında hizmet binalarının da çoğunun yandığı bilinmektedir. İzmir'de bu yıllarda sağlıklı bir mezbaha bile bulunmamasının yanında mahallelerde su sokak çeşmelerinden sağlanırken, evlerde hatta sokak aydınlatmalarında dahi elektrik kullanılmamaktadır. İzmir sokaklarının durumu da yangınla birlikte tanınmaz hale gelmiştir. (Atay, Ç. 1995).

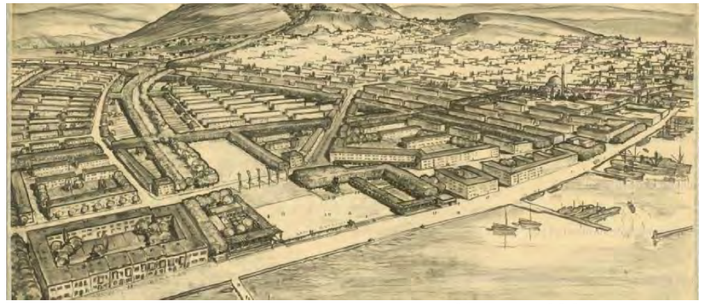

Körfezden umumi görünüş, Hermann Jansen, 1933

İzmir yangınının ülkenin planlama tarihçesi yönünden önemi, ülkede ilk olarak bir kentin tümünün planlanması olgusuna örnek olusturmasıdır. Tamamen yanmış alanlar üzerinde, René ve Raymond Danger kardeşlere yaptırılan kent planı, çağın modernist/pozitivist yaklaşıma sahip ilk örneği olarak bugünün İzmir'ini biçimlendirmiştir. Plan, bir yönden İzmir'in modernleşme çabaları açısından konumunu, bir yandan da dönemin bürokratik düzeydeki bireylerinin mimarlığa bakısını da gözler önüne sermektedir (Eyüce, 1999). 1922 yılında İzmir, Mart 1933 tarihli 4696 no.lu L'Illustration'da yayınlanan İzmir yangın alanlarını gösteren harita, iki demiryolu hattının kıyı ile buluştuğu alanın ortaya çıkardığı üçgen bölge neredeyse tamamıyla yanmıştır (Serçe, Yılmaz ve Yetkin, 2003).

İZMİR'DE İMAR ÇALIŞMALARI, DANGER-PROST PLANI, 1924

İzmir'in yangın yerlerinin yeniden inşası ile ilgili olarak kimi Avrupa merkezli finans kuruluşları Türk Hükümeti'ne projeler sunar. Türk hükumeti imar çalışmalarının hızla başlatılması gerekliliğinin farkındadır. Dönemin gazetelerinden Türk sesi gazatesinde 1923 yılında çıkan bir habere göre; "İzmir'in imarı için Belçikalılar ve Fransızlar ile görüşme yapılmış ve hem İzmir Elektrikli tramvay Kumpanyasına sahip olan Belçikalılar, hem de Fransızlar 400 milyon frank tutarında bir sermayeden söz etmişlerdir." (Baran, T.A. 2003).

1 Nisan 1923 yılında Belediye Başkanı Şükrü Kaya başkanlığında şehrin imarı ile ilgili önemli adımlar atılmış, yurt dışından gerekli desteklerin alınması ile ilgili çalışmalar yapılmış, bu çalışmalar çerçevesinde büyük sermaye gerektiren İzmir'in imar işleri için İktisat Kongresinin de rüzgarı ile bir takım yabancı ortaklı firmalar ile görüşmeler yapılmıştır. Paris merkezli "İzmir'in yeniden imar ve inşasını tetkik şirketi (Societe de Reconstruction de Symrne)" burada kurulmuştur. Şirket bir şehircilik planı hazırlatmak üzere Henri Prost ile görüşür (M. Deniz Tibet, 2005).

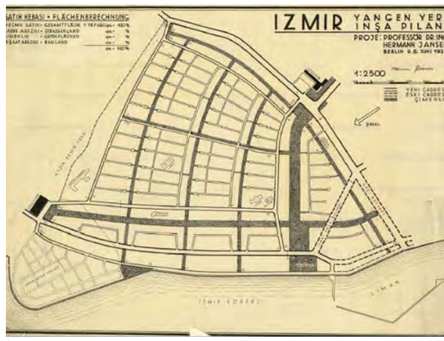

İzmir, yangın yeri inşaa planı, Hermann Jansen, 1932-33.

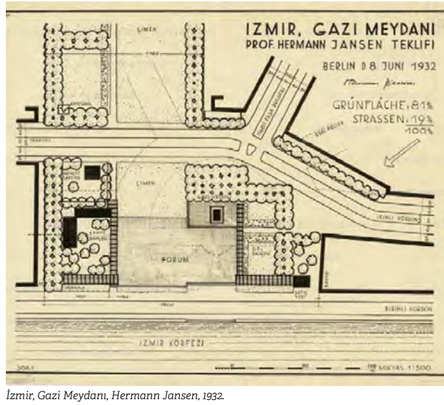

İzmir, Gazi Meydanı, Hermann Jansen, 1932.

W.M. Düdok ve Rıza Aşkan, Bergama Gezisi

İzmir'de İmar Çalışmaları, Danger-Prost Planı, 1924

Le Corbusier İzmir Belediyesi'nde, 1948

Le Corbusier ve Rıza Aşkan, İzmir Belediyesi'nde çalışırlarken, 1948.

Rene Danger arazi mühendisi ve şehir plancısı olarak görev yaptığı Paris'ten, İzmir'e pek çok kez gelerek incelemelerde bulundu. Belediye başkanı uşakizade Muammer Bey, planlama işini Societe de Reconstruction de Symrne şirketinin öngördüğü Danger'ye verdi. Rene Danger, kardeşi Raymond Danger'yi ile birlikte çalışmalara başladı. Bilindiği üzere, İzmir'in büyük kısmı yangından sonra oturulamayacak durumdaydı. Kentin dokusu bu alanlarda kaybolmuştu. Sokaklar ile binalar birbirine karışmış durumdaydı (Atay, Ç. 1998). Şehrin imarı için gerekli olan harita ve planların yapılmasına girişildi, Belediye azasından Fazıl Kazım Bey, şehrin fenni bir haritasını düzenleme çalışmalarına başlamıştır. (Baran, T.A. 2003).

İzmiri'in 19. yüzyılda yapılmış planları olmasına rağmen, Belediye tarafından yangın sonrası geriye dönük hazırlatılan plan, geçmişteki mal sahiplerinin yeni plana göre hak sahibi olabilmelerini sağlamakla birlikte, kentin dokusunu kayıt altına alınmasını sağlamıştır. Danger ve Prost'un oluşturacağı plana bir altlık olarak kullanılması planlanmıştır.

Kentte 1922 yangını sonucu ortaya çıkan, merkezi kent alanlarının Cumhuriyet dönemindeki ana strüktürünü söz konusu plan kararları belirlemiştir. Temelde yangın bölgesinin imar edilmesini amaçlayan plan, ülkemizdeki kentleşme sorununa ilk kez bütüncül bir yaklaşım getirmesi bakımından da önem taşımaktadır (Bilsel, C. 2001). Cumhuriyet'in ilanından sonra, İzmir Belediyesinin Danger kardeşler ile imzaladığı sözleşme sonucunda, İzmir'deki ilk imar çalışmaları 1924 yılında Danger kardeşler tarafından yapılmıştır, Henri Prost ise planın hazırlanmasında danışman-şehirci sıfatıyla rol almıştır. Rene ve Raymond Danger kardeşler tarafından M. Prost'un nezaretinde hazırlanan İzmir Şehri imar planı 1925'te İzmir Belediyesi tarafından kabul edilmiştir.

Belediyenin danışmanı olan Prost da Fransız vatandaşıydı. Danger Kardeşler gibi Fransız ekolünden yetiştiği için, Dangerlerin yaptığı plana sempati duyuyordu. Zaman zaman fikir ayrılıkları da oluyor, bu nedenle planlarda elde edilen bütünlük bozuluyordu. Buna rağmen, bölgeleme yönteminin uygulandığı planlar, önemli kesimler için kısa zamanda tamamlanmıştı. Planlama ilkeleri geomertrik bir düzen ile ele alınmıştı. Bu nedenle olsa gerek, kısmen ekonomik koşulları göz ardı ettiği de görülüyordu. Rahat bir kent yaşamı, ön planda ele alınmıştı (Atay, Ç. 1998).

İzmir'de plandan beklenen, yangın alanlarının 50 yıllık bir süreç içinde imar edilmesi yanında kentin ekonomisini yeniden canlandırmaya yönelik evrensel ve mekânsal örgütlenmenin sağlanmasıdır. Plan için belediyece organize edilen, İzmirli doktor, mühendis ve mimarlardan oluşan bir komisyon, İzmir'in coğrafi, iktisadi, meteorolojik, hidrolojik ve jeolojik durumunu değerlendirerek, özellikle de son on yıllık istatistiklerden yararlanarak İzmir şehrinin ihtiyaçlarını, sekiz madde halinde sıralamıştır. Bu maddeler sırasıyla; İskan bölgesi, Liman tesisleri, gümrük, antrepolar ve diğer liman işleri, Şehrin deniz yolları, kara yolları ve merkezleri , Ticaret ve pazar bölgeleri, Sanayi bölgesi ,Lağım ve mecari işler, Mezarlıklar, Kamu kurumları, hal, salhane vb. Alınan bu kararlar dışında, kent içi konut mahallerinin yoğunlugunun azaltılması ve endüstri bölgesinin iyileştirilmesi de ilk sıralarda yer almaktadır (Serçe, E. 1998). 1930'da yürürlüğe giren Belediyeler Kanunu ile belediyeler şehircilik planı yaptırmakla yükümlü tutulmuştur. 1932 yılında İzmir Belediyesi başkentin planlamasını yapmakta olan Hermann Jensen'den mevcut plan ile ilgili görüş alır. Daha sonra bu plan İzmir Belediyesi tarafından revize edilip, imar planına göre yeniden inşaa edilmiştir (Bilsel, 1999). Yangın alanının imarına yönelik bu mevzi plan, Dr. Behçet Uz'un etkin Belediye yönetimi ve girişimcileri harekete geçirmekteki başarısı sayesinde uygulanabilmiştir.

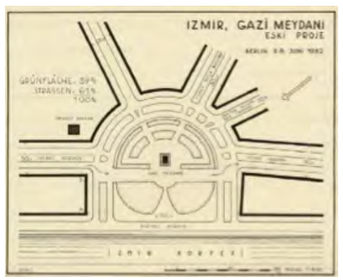

İzmir, Gazi Meydanı, Danger Planı, Hermann Jansen, 1932.

İzmir, Gazi Meydanı, 1930'lar

İzmir, Gazi Meydanı, 1930'lar

1936 yılında, Dr.Behçet Uz önderliğinde hazırlanan Kültürpark ve İzmir Enternasyonal Fuarı projesi, alanın imarına çok önemli bir ivme kazandırmıştır. Kültürparkın çevresinden Alsancak'a doğru yeni açılan bulvar ve caddeler üzerinde, plana uygun olarak üst gelir guruplarına yönelik, bahçe içinde iki-üç katlı konutlardan oluşan konut alanları gelişmiştir. 1936 yılının geri kalan kısmında olsun, 1937 yılında olsun, İzmir Belediyesi ve dolayısıyla İzmir valiliği ile Bayındırlık bakanlığı arasında sürdürülen yazışmaların, kentin yeniden planlanmasına yönelik herhangi bir somut sonuca, daha doğrusu belirgin bir öneriye yer vermediği anlaşılmaktadır. Bununla beraber, yine anlaşıldığına göre Bakanlıkca ileri sürülmüş olan böyle bir planın yararlılığı ve zorunluluğu konusunun daha sonraki yıllarda yavaş yavaş İzmir Belediyesi'nce de benimsenmeye başlandığını görüyoruz. Öyle ki, Belediye tarafından hazırlanmış ve Valilik makamınca da 04.03.1938 tarihinde onaylanmış olan 1938 yılı 5 yıllık imar programı ve mali projesinde, İmar planı hazırlattırılması hususunu önem ve öncelikle ele alındığı belirtilmektedir (Beyru, R. 1994).

İzmir Belediyesi 1939 yılı çalışma programı kapsamında, Darağacı'ndan Göztepe'ye bir imar planı hazırlamıştır. Bu planda Danger-Prost planının merkezi alanlar dışında – liman, endüstri bölgesi, bahçe kentler vb.- önerilerinin dikkate alınmadığı görülmektedir (Bilsel, C. 2009).

İzmir Belediyesi ile ünlü plancı Le Corbusier arsında anlaşmaya varılması, 1939 yılı ortalarına, Bakanlığında uygun görmesi üzerine bu anlaşma için gereken müsadenin Bakanlar Kurulundan geçirilerek kesinlik kazanması ise, 24.11.1939 tarihine rastlar. Ne varki, o sıralarda patlayan 2. Dünya Savaşı, beklenen bu ziyaretin hemen yapılmasına imkan vermeyecek, ve dokuz yıl gibi büyük bir gecikmeye neden olacaktı (Beyru, R. 1994). Le corbusier'nin 1948 yılında önce İstanbul, sonra İzmir ziyareti sırasında kurulan heyetin başında dönemin İzmir Fen İşleri Müdürü Y.Mimar Rıza Aşkan bulunmaktadır.

Le Corbusier'nin nazım plan şeması gerçekçi ve uygulanabilir olmaktan uzak bulunur. Gerçekten de kentin tarihi kesimine karşı aldığıtabula rasa tavrı ve yeni gelişme alanları için önerdiği yeni yerleşim şemasında toprak mülkiyetini tamamiyle yok saymış olması bu planı uygulanamaz kılmaktadır.

Le Corbusier'nin nazım plan şemasının uygulanabilir bulunmaması üzerine, "İzmir Şehri İmar Planı Milletlerarası Proje Müsabakası" 1 Mayıs-1 Aralık 1951 tarihleri arasında düzenlenir. Yarışmaya, Türk mimarlar yanında, İsviçre, Avusturya ve Almanya'dan ekipler katılmıştır. Ödül alan projelerin birçoğunda, Konak Meydanı ve çevresinin üç boyutlu düzenlemesinde ifadesi bulunan modernist yaklaşım dikkat çekicidir. Yarışmaya katılan 27 proje arasından, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehircilik Kürsüsü'nün öğretim üyeleri Prof. Kemal Ahmet Arû, Gündüz Özdeş ve Emin Canpolat'ın projesi tatbik edilebilir bulunmuştur.

İzmir Belediyesi şehircilik danışmanı Kemal Ahmet Arû'nun talebiyle, Konak Meydanı ve çevresi için 1955 yılında bir kentsel tasarım yarışması düzenler. Bu yarışmayı Doğan Tekeli, Sami Sisa ve Tekin Aydın'ın projesi kazanmıştır. Bununla birlikte, Konak çevresindeki kamu yapılarının –Hükümet Konağı kompleksi, Belediye binası ve SSK İşhanıdaha sonra ayrı ayrı mimari yarışmalarla gerçekleştirilmiş olmaları İzmir'in yönetim merkezinin biçimlenmesinde bir planlama-tasarım sürekliliğinin varlığını göstermektedir (Bilsel, C. 2009).

1953 yılında Konak meydanını Hatay bölgesine bağlayan varyant bağlantı yolunun yapılması, 1953-1955 yılları arasında Eşrefpaşa bölgesindeki kentsel planlama çalışmaları, İzmir'in kentsel planlaması açısından önem taşımaktadır.

İzmir şehri imar planı, Kemal Ahmet Aru, Gündüz Özdeş, Emin Canbolat, 1951

İzmir şehri imar planı, Konak Meydanı, Kemal Ahmet Aru, Gündüz Özdeş, Emin Canbolat, 1951.

Konak Meydanı ve Sarı Kışla, 1900'lerin başı.

İZMİR'DE İMAR ÇALIŞMALARI, HERMANN JANSEN 1932-33

1931 yılında Dr.Behçet Uz'un Beldiye Başkanı olması ile birlikte İzmir'de yeni bir dönem açılır. Bu dönemde konut alanlarındaki mevzii imar planları, gelen dış göçlere ve o bölgedeki sosyal yapıya göre şekillenmekteydi. Eşrefpaşa ve Değirmendağ göçmenlerin yerleştirilmesine yönelik imara açılmıştı. Sanayi'nin gelişmesiyle adalardan gelen Rum aileler de, Aya Voucla (Basmane) gibi mahalleler oluşturmuşlardı. Darağaç'ın (Kahramanlar) arka kesimlerinde de işçi mahalleleri planlanmaktaydı. İzmir'de bu gelişmeler yaşanırken Ankara'nın imarı için Türkiye'de bulunan Hermann Jansen İzmir'e davet edilmiş ve Danger-Prost planı hakkında fikirleri alınmıştır. Alman olan Jansen, Fransız ekolüne zıt düşmekteydi. Jansen'in Danger- Prost planı hakkındaki düşüncelerini kısaca şöyle özetleyebiliriz; "Bu plan milyonlarca lira ile gerçekleştirilebilir. Şehrin küçük bir kısmını oluşturan yangın yerlerinde yapılması planlanan geniş caddelerin kaldırılmasıyla asgari %15-20 oranında sağlanabilir ki bu da yaklaşık 1-2 milyon para demektir. Gazi Meydanının da daha ucuza mal olabileceği ve aynı zamanda şehir inşaatçılığı açısından daha büyük bir kıymet kazanmış olabileceğini, tek bir örnek olmak üzere belirtmek isterim. Şehrin müstakbel ihtiyaçlarını da dikkate alacak bir şekilde modern bir inşaat planının düzenlenmesi için yaklaşık olarak 80 bin Türk Lirası yeterlidir. Gazi Meydanı gereksirkülasyon gerekse heykel gibi bir abideyi taşıması dolayısıyla çirkin bir şekilde düzenlendiği için belediye 78 bin lirayı israf etmiştir." (Baran, T.A. 2003).

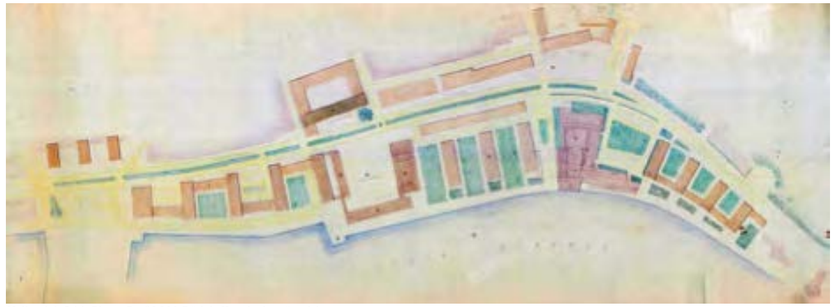

Hollandalı Şehir Plancı Prof. W. M. Düdok, Konak planı önerisi, 1954

İzmir Belediyesi'nin isteği üzerine Jansen, 1932 yılında Danger-Prost planını revise ederek yeniden ele almıştır. Esas olarak, Danger-Prost planına bir alternatif olarak düşünebilecek olan plan yangın bölgesi ve gazi meydanını yeniden ele almıştır. 1932 tarihli Anadolu gazetesinde belirtildiği üzere; Yüksek katlı yapıların olmaması gerektiğine inanan plancı, tek katlı yapılaşmanın daha doğru olduğunu ve üç kattan fazla yapılaşmaya izin verilmemesi gerektiğini belirtmiştir.

Oysa ki Danger-Prost planı binaların yüksekliği açısından bir değerlendirme yapmamış, planı iki boyutta ele almıştır. Jansen'in Danger-Prost planına getirdiği en önemli yenilik planı üç boyutta ele alması olmuştur. Danger-Prost planında bugünkü Konak Meydanında bulunan hapishane binasının şehir dışına alınması öngörülmüştür ancak Jansen, hapisane binasının müze olarak kullanılabileceğini ve şehrin dışına modern bir müze yapılmasının gerekliliğini vurgulamıştır. İzmir'deki temizlik ve zabıta çalışmalarını beğenmiş, bataklıkların kurutulmasını, kadifekalenin çam ve ıhlamur koruluğu haline getirilmesiyle ilgili projenin güzel olduğunu, eski mezarlıkların ağaçlarını korumak şartı ile parklara dönüştürlme fikrini de beğendiğini ifade etmiştir (Baran, T.A. 2003).

Hermann Jansen'in belediyeye sunduğu düşüncelerde dikkat çeken nokta, halihazır planı tamamen reddetmesi, tarihi çevreyi ön plana çıkartacak bir plan önermesidir. Buna rağmen, Behçet Uz gazetelere verdiği beyanatta; "... yapmakta olduğumuz işlerin, tuttuğumuz yolların isabetli olduğunu bir mütehassısın ağzından..." duymakla memnuniyet içinde olduğunu belirtmekdir. Bu söylem, 1932'de Danger- Prost planının, büyük ölçüde uygulamadan kaldırıldığını göstermektedir. İzmir, Behçet Uz'un da belirttiği gibi "iyi kötü imar edilmektedir." Ancak bu imarın belli bir plan çerçevesinde geliştiğini söylemek güçtür. 1934 yılında dahiliye Vekaletinden İzmir Belediyesine gönderilen yazıda; İzmir'in imar planı hazırlatılarak, imar ve inşaat işlerinin bu plan dairesinde yapılmasını isteyen tahrirat bu görüşü doğrulamaktadır (Serçe, E. 1998).

İzmir Belediyesi Fen Heyeti bu eleştiriler doğrultusunda cadde ve bulvarların genişliklerini azaltarak planı revize etmiştir. Bu dönemde İzmir'de imar çalışmaları için belirli koşullar getirlimeye başlanmıştır. Kooperatifçilik düşüncesinin yayılmaya başladığı bu yıllarda, tek ev yapmanın maliyetinin fazla olmasından dolayı birleşilerek mahaller oluşturma düşüncesi benimsenmiştir.

Jansen Cumhuriyetin ideallerini gerçekleştirebilmek için birçok kentte planlama ve kentsel tasarım projeleri gerçekleştirmiştir. O dönemin şartları içerisinde parasal kaynakların kısıtlı olması, planlamayı yönlendirecek teknik bilgi altyapısının oluşmamış olması, deneyimi olmayan bürokratların oluşu ve en önemlisi planların uygulamasını yönlendirecek yasal-denetsel araçların

W. M. Düdok, Rıza Aşkan, Alp Türksoy ve Harbi Hotan

tanımlanmamış olmaması nedenleriyle Jansen planlarının uygulaması tam olarak yapılamamıştır (Özer, M.N, Özer, G. 2008). Genel olarak Jansen tarafından eleştiriliere uğrayan Danger-Prost plannın uygulamasından zaman içinde vazgeçilmiş ve imar çalışmaları durma aşamasına gelmiştir (Atay, Ç. 1998).

Jansen'in bu dönemde hazırladığı planlar, genellikle dönemin bahçe şehir ütopyasının Türkiye'de uygulanan yapısı ile kentlerin çoğunda bugün de kullanılan yeşil alanları kazandırmıştır. Ancak Jansen'in hazırladığı planların modernist yaklaşım sergilemesi nedeniyle Türk Kent dokularıyla uyum içerisinde bulunmadığı ve kentlerin özgün değerlerini göz ardı ettiği söylenebilir. Bu dönemde çağdaşlaşma için gerekli mekanlar yaratılırken bazı değerleri göz ardı etmiştir. (Özer, M.N., Özer, G, 2008)

LE CORBUSIER,İZMİR PLANI ÖNERİSİ, 1939- 48

1950-1951 yıllarında, İmar planının hazırlanması sürecinde daha önce İzmir'de kurulması düşünülen planlama bürosu öncülüğünde, Le Corbusier'nin belirlediği ana fikirler doğrultusunda imar planının hazırlanması yönteminden vazgeçilerek yeni görüşlerin elde edilebilmesi için, uluslararası bir proje yarışması açılmasına karar verildiğini görmekteyiz. Le Corbusier'e 1939 yılında yapılan anlaşma sonucunda, İzmir'e gelmesi için gönderilmiş olan para II.Dünya savaşı sonrasında, yetersiz kalmıştır. Fransız hükümetininde ısrar ve telkinleriyle, Le Corbusier'nin 1948 yılında İzmir'e gelmek üzere İstanbul'a gelmiştir. Ünlü şehirciyi İstanbul'da karşılamak ve biraz gezdirmek üzere, İzmir Belediyesi Fen İşleri Müdürü Y. Mimar Rıza Aşkan görevlendirilmiştir (Beyru, R. 1992). Rıza Aşkan'ın Fransızca biliyor olması bu görevi üstlenmesinde önemli bir etkendir. Aşkan, karşılama grubunda birkaç kişinin daha bulunmasını istemektedir. O yıllarda ülkemizde yabancı mimarlara karşı Mimarlar Birliği tarafından bir kampanya yürütülmektedir. Bu nedenle Kemali Söylemezoğlu, Orhan Safa, Kemal Ahmet Aru kampanyayı desteklediklerini söyleyerek Rıza Aşkan'ın yapmış olduğu çağrıya katılmamışlardır. Grup, Boğaziçi'nde Aşkan'ın adını anımsayamadığı ama arkadaşı Halit Femir'in bir akrabasının sahip olduğu bir otelde kalmıştır. (Tümer, G. 2009)

Bu dönemde, Türkiye'de kent plancıları varken, planın niçin bir yabancıya verildiği yolunda oluşturulan düşüncelerin de, davet edilenlerden bazılarının katılmamasında rol oynadığı söylenmektedir. Le Corbusier Tümer'in (2009) anlatımına göre İstanbul'u çok beğenmiştir. Birçok kroki çizmiştir ve Ayasofya'nın kolonlarını, kolon aralarını ve daha başka yerlerini ölçüp biçmiş, bütün ölçülerin "modulor"a uyduğunu söylemiştir. Harbi Hotan'ın anlattığına göre, Le Corbusier III. Ahmet Çeşmesi'nin ölçülerini de üç aşağı beş yukarı, "modular"a uygun bulmuştur. İzmir Kordon'da, şimdiki İzmir Palas'ın yerinde bulunan ve aynı adı taşıyan otelde konaklatılmıştır.

İzmir'de kaldığı süre içinde Kadifekale'ye çıkartılmış, daha başka yerlere götürülüp gezdirilmiştir. Le Corbusier "Mimar kalemiyle konuşur," diyerek, İstanbul'da yaptığı gibi İzmir'de de bol bol kroki çizmiş, notlar almıştır. Le Corbusier'e yeni bir imar planı yaptırma öyküsünü F. Cana Bilsel şöyle anlatıyor.: "Danger-Prost planının yeni gelişme alanları açılmasına yönelik düzenleme önerileri bulunmasına karşılık uygulamasından vazgeçilmesinin ardındaki en önemli neden bu planın kentin yangından kurtulmuş olan tarihi kesiminin ulaşım olanakları geliştirerek dokusunun olduğu gibi korunması düşüncesine dayanmasıdır. Daha sonra kentin imarı konusunda yeniden görüşlerine başvurulan Henri Prost'un koruma konusuna verdiği önem Dr. Behçet Uz'un kentin tarihi mahallerlerinin de çağdaş şehircilik ilkelerine uygun olarak yenilenmesi gereğine olan inancı ile ters düşmüş görünmektedir. Bu açıdan bakıldığında İzmir Belediyesinin kentin imar planının hazırlanması konusundaki görüşlerine başvurmak üzere Le Corbusier ile ilişkiye geçmesi anlam kazanmaktadır." (Kaftancı, G. 2000).

Le Corbusier'nin İzmir'e gelişi 1948 yılının Ekim ayının 4'üne rastlamaktadır. Dönemin gazetelerinde çıkan yazıya göre; "... Şimdi bu zat, İzmir belediyesinde, fen heyetiyle birlikte birkaç gün çalışarak şehir planına istikamet verecek, ve on seneden beri yüzüstü kalan birçok işlerin hallini temin edecektir. Maruf Fransız mimarının, on gün kadar İzmir'de kalarak işini bitireceği tahmin edilmektedir". Aynı gazetenin iki gün sonraki sayısında ise Le Corbusier'nin İzmir'de ki çalışmaları hakkında aşağıdaki bilgiler verilmiştir. " (İzmir'in imar planı şehircilik mütehassısı Le Corbusier) tetkiklerine başladı – Belediyemize değerli tavsiyelerde bulunacağı umuluyor), ana ve alt başlıkları ile yayınlanan bu yazıya göre: "Fransız şehircilik mütehassısı Le Corbusier, dün belediye başkanı Reşat Leblebicioğlu, Eshot Müdürü Cahit Çeçen, Belediye Fen Heyeti reisi, ve fen heyetine mensup diğer mühendislerle birlikte, İzmir şehrini dolaşmıştır. Kendisinden beklenen hizmet, İzmir'deki müşahede ve tetkiklerinden edineceği kanaate göre, belediyemizin fen heyetine, İzmir imar planının, hiç olmazsa, önümüzdeki 50 yılın ihtiyaçlarına ve melhuz inkişaflarına göre tatbik edilebilecek şekilde hazırlanması için esas direktifler vermek ve mütalaa beyan etmektir.

Yani, L. Corbusier imar planını yapması gibi uzun ve devamlı bir işi üzerine almaksızın, belediyenin yetkili dairesine, gözönünde bulundurulması gerekli esas hatları vermiş olacaktır. Şimdiki tetkikleri, bu hususta gerekli malumatı toplamak, notlar almak mahiyetindedir. Yani, bir dökümantasyon işidir. Bu maksatla, İzmir'in ve hinterlandının bu günkü iktisadi durumu, gelişme

Richard Neutra ve Rıza Aşkan Konak için hazırlanan plan üzerinde görüşürlerken. Mimarlar Alp Türksoy ve Harbi Hotan'la beraber

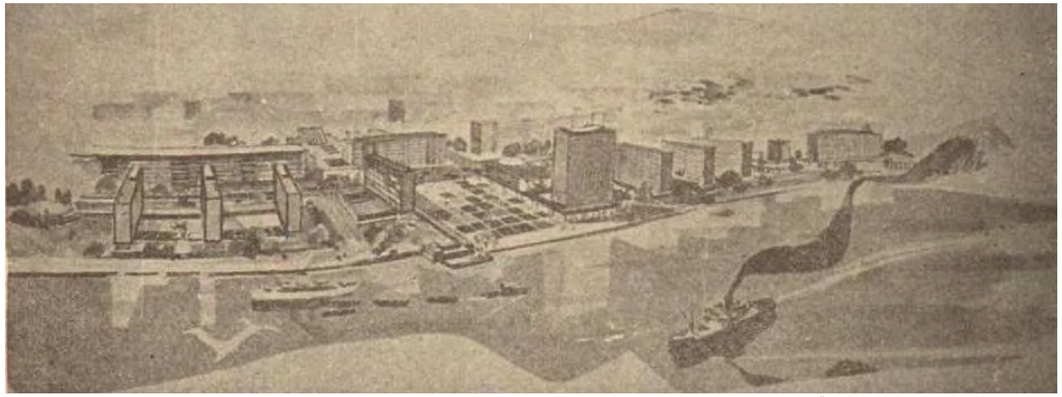

Konak Sitesi Mevzii Kentsel Tasarım Yarışması, 1.Ödül, Doğan Tekeli, Sami Sisa, Tekin Aydın, 1956.

imkanları, iş hacmi, münakale sistemi ve son senelerdeki inkişafı hakkında notlar verilmiştir. Dün refakatindekilerle Kadifekale'ye çıkmış, buradan, yukarı mahallelerin yollarını takiben, Eşrefpaşa ve İkiçeşmelikten sonra yalılar kısmına inmiş, şehrin genişleme sahasında bulunan İnciraltı semtini ve Balçova Ilıcalarını görmüş, dönüşte, iktisadi faliyetin merkezi olan bu günkü liman mıntıkasında (liman o sırada Pasaport Gümrük arasındaydı) tetkiklerde bulunmuştur. Daha sonra, gelecekteki liman bölgesi olan Halkapınar'a inilmiştir. Fransız Şehircilik mütehassısı, bütün bu geziler sırasında, etrafındakilere birçok şeyler sormuş, mütemadiyen notlar almış ve bazı şematik kroki ve planlar çizmiştir. Bundan başka asıl çalışmasına esas olmak üzere, belediye fen heyetine muhtelif notlar vererek, bunların cevaplarını istemiştir. Fen heyeti şimdi bunların cevaplarını hazırlamakla meşguldür".

Yazıda Le Corbusier'nin çalışmalarının sonunda "İzmir imar planına esas teşkil etmesi gereken ana hatları ihtiva eden şema mahiyetinde bir planı, bunun (imar planının) hazırlanmasında takip edilmesi icap eden iş programını hazırlayacağı ve tavsiyelerini bir rapor halinde toplayacağı ve fakat bu işlerin İzmir'de bitirilmesine imkan olmadığından, bunları Paris'e dönünce yapacağı ve oradan göndereceği" de açıklanmıştır (Beyru, R. 1992).

Le Corbusier 1948 yılında Fransa'ya geri döner, raporunu ve 22 paftadan olan projeyi Ocak 1949'da Paris'teki Türk Büyükelçiliği'ne teslim eder. Rapor ve plan İzmir'de tam bir şaşkınlıkla karşılanacak, hiçbir uygulama zemini bulamayacak ve 1951 yılında yeni bir yarışma açılarak kentin imar planı elde edilecektir. İzmir Le Corbusier'yi öylesine unutur ki, yolladığı planlama paftaları bugün Belediye'de bulunmaz (Bilsel, C. 2002).

Prof.Beyru'nun da belirttiği gibi, hayli büyük bir düş kırıklığı yaratan paftalardır bunlar; çünkü hemen uygulanabilecek bir imar planı beklenirken, genel ilkeleri ortaya koyan bir çalışmayla karşı karşıya kalınmıştır. Bunun üzerine İzmir'in imar planı için uluslararası bir yarışma açılmıştır. Katılımcılara, Le Corbusier'nin çalışmalarını, önerilerini de içeren bir kitapçık verilmiştir (Tümer,G. 2009). Le Corbusier'nin önerisi genel olarak değerlendirildiğinde, kemeraltı, kadifekale gibi tarihi bölgeleri tamamen yıkıp, yeni bir plan önermesi ve yeni gelişme alanları önerdiği şemasında toprak mülkiyetini yok saymış olması bu planı gerçek dışı ve uygulanmaktan uzak olarak değerlendirilse de, plancının belirli noktalardaki fikirleri dikkate alınmaya değerdir. Günümüze kadar Le Corbusier'nin İzmir imar planı önerisi hakkında birçok şey söylenmiş, önerinin sunulduğu 1949 yılında, plan uygulanamaz bulunduğundan birçok eleştiriliere maruz kalmıştır. Ancak gözden kaçan, üzerinde durulmayan bir nokta; Le Corbusier, Eşrefpaşa ile Konak'ı birbirine bağlayan bağlantı yolunu önermiştir. Bu yol, Eşrefpaşa bölgesinin kentsel gelişimini sağlamakla birlikte, konut yapılaşmasının Hatay bölgesine doğru kaymasını ve kentin bu yöne doğru gelişimini sağlaması bakımından çok önemlidir. Plana göre bir gerdan şeklinde Hatay bölgesinin oluşumun sağlayan bu yol, ileride üçkuyular semtine bağlanmış ve tekrar sahil ile birleşerek, sahil bölgesinde ileride oluşacak olan yoğunluğun da azalmasını amaçlamaktadır. 1955 yılında İzmir Belediyesinde proje mimarı olarak görev yapan Güngör Kaftancı bu konu ile ilgili şunları söylemektedir; "...o zamanki imar müdürü müteveffa Rıza Aşkan'ın genç mimarları bilgilendirmek amacıyla düzenlediği toplantıda paftalardan bir kısmını görmek olanağı buldum. Özellikle şimdiki Hatay Caddesinin bulunduğu sırtlarda yer alan birkaç yüksek yapı ile tüm konut gelişmesini çözümleme önerisini ilgi ile izlemiştim. Hepimiz de bu büyük mimarın kenti yok farzeden çalışmalarını ütopik, giderek ünlü bir artistin kişisel tatmin aracına dönüşmüş coşkusu şeklinde algılamıştık. Kuramsal düşüncelerini somutlaştırma çabaları da olsa Le Corbusier nazım planının İzmir kenti için ne denli yaşamsal, doğru ve önemli öneriler ve düşünceler içerdiğini ancak yıllar sonra farkedecektik." (Kaftancı, G. 2000).

Kaftancı yazısına şöyle devam ediyor; "...1950'den sonra ülkemizde özel sektör eliyle sanayileşme politikaları sırasında Le Corbusier'nin "yeşil endüstri siteleri" kuramı yöneticiler ve plancılar tarafından dikkate alınsaydı belki gecekondulaşmanın hızı frenlenebilirdi. Çünkü bilindiği gibi özel girişimcilerin gereksinim duyduğu iş gücünün konut sorununu çözmeye dönük bir çaba harcamadan yatırımlarına başlamaları ucuz iş gücü demek olan kırsal kesimden kentlere göçü hızlandırmış ve teşvik etmiştir. Halbuki Le Corbusier'nin yeşil endüstri siteleri her sanayi tesisinin işçi konutlarını, yaya ulaşım olanakları ile birlikte kendi yanında düzenlemeyi öngörüyordu. Böyle bir sistemin zorlayıcı bir karar olarak imar planında yer alması belki İzmir'in bugünkü kent yapısını kökten değiştirebilirdi. Bundan sonraki hiçbir plan döneminde de endüstri yapılarında işçi konutu yapma zorunluluğu getirilmedi." 1954-1955 yılları arasında Le Corbusier'nin önerdiği Varyant, bağlantı yolunun yapılması ile birlikte, Selahattin Akçiçek'in Belediye Başkanlığı döneminde Eşrefpaşa bölgesinde yapılmış olan imar çalışmaları detaylı olarak değerlendirilecektir.

Bu dönemde İzmir Belediyesinde İmar müdürü olarak görev yapmış Rıza Aşkan'ın, Le Corbusier'nin bu fikrinin uygulanmasındaki payı büyüktür. Le Corbusier'nin 1949 yılında göndermiş olduğu paftaların, bir uygulamaya başlamak için yetersiz olduğu açıktı ve Nafia Vekaleti'nin en başından beri uygun gördüğü gibi, İzmir'in imarı için Uluslararsı bir yarışma açılmasına karar verildi. Bu uluslararası yarışma için Rıza Aşkan'ın Belediye mimarı olarak görev aldığı bir kurul tarafından şehrin o dönemdeki durumunu belirlemek ve yarışmacılara bilgi vermek amaçlı olarak İzmir Şehri İmar raporu kapsamlı bir biçimde hazırlanmıştır.

CUMHURİYET (GAZİ) MEYDANI, İZMİR, 1950

Danger kardeşler tarafından oluşturlan 1924 tarihli Plan, Fransız Beaux-Arts Okulu'nun öğretileri doğrultusunda formalist bir kompozisyon anlayışını yansıtmaktadır. Işınsal bulvarlar kesişerek üçgen ya da yıldız biçimli meydanlar oluşturmaktadır. Kentin denizden simgesel kapısı olan Cumhuriyet Meydanı, ölçeği ve yarım daire biçimindeki formu ile kompozisyonun odak noktalarından birini oluşturur. Hazırlanan imar planına göre Cumhuriyet Meydanı'nın konumu eski dokudan tamamen kopuk olarak atnalı seklindeki yol sisteminin denize erişen iç kısmında belediye binasının önünde yer almaktadır. Böylece anıtsal bir belediye sarayının simetri aksında inşa edilmesi önerilen bu meydan aynı zamanda simgesel olarak kentin denizden giriş kapısı olarak düşünülmüştür.

Meydanda konumlanan Atatürk heykeli İzmir Belediyesinin girişimleri sonucunda İtalyan sanatçı heykeltraş Canonica tarafından Roma'da yapılmış, Anıtın açılış töreni 27 Temmuz 1932 Çarşamba günü, saat 18.00'de yapılmıştır. İzmir, Atlı Atatürk Anıtının açılışı dolayısıyla Belediye Başkanı Dr. Behçet Salih Bey, İzmir halkı adına, Atatürk'e saygı ve şükran ifade eden bir telgraf çekmiştir. Bu telgrafa karşılık Atatürk de İzmir halkına bir telgraf göndermiştir:

"Milli mücadele ve heyecanımızın timsali olan güzel İzmir'de heykelimin rekzi vesilesiyle muhterem İzmirlilerin hakkımda gösterdikleri kadirşinaslıktan ve asilane duygulardan pek müteheyyicim, Muhterem İzmirlilere teşekkürlerimin selam ve sevgilerimin iblağını rica ederim."

Danger kardeşlerin 1924 tarihli tasarımından sonra Hermann Jansen tarafından 1932 yılında önerilen Cumhuriyet meydanı önerisi, 1951 yılında açılan uluslararrası yarışma sonucunda da benimsenmemiş ve Rıza Aşkan tarafından 1950'li yıllara gelindiğinde Danger planının ana hatlarıö uygulanacak olan imar planına entgre edilerek korunmuştur.

İZMİR ŞEHRİ İMAR RAPORU, 1951

Açılacak olan uluslarrası yarışma öncesinde, 1950 yılında Demokrat parti hükumeti kurulmuş ve İzmir belediyesindeki kadro tamamen yenilenmişti. İzmir şehrinin durumunu birçok açıdan kayıt altına almak, sorunları belirlemek için İzmir Şehri İmar raporu ve uluslararası yarışmacılara sunulmak üzere ve Uluslararsı proje şartnamesi bu heyet tarafından hazırlanmıştır. Rıza Aşkan, İzmir şehri İmar raporunun ve uluslararası yarışma şartnamesinin hazırlanmasında, belediye mimarı olarak önemli bir rol almıştır.

Eserlerim adını verdiği yazıda; İzmir Şehri imar raporu bulunmaktadır. Aşkan, 1940 yılından beri İzmir Belediyesi'nde aldığı görevlerden dolayı şehri çok iyi tanımaktadır. Güzel Sanatlar Akademisi'nde bitirme projesinin konusu şehircilikle ilgilidir ve projeyi başarılı bir şekilde teslim etmiştir. Aşkan'ın şehirciliğe olan ilgisinin 1947 yılında Ankara Ulus meydan tanzimi proje yarışmasında aldığı mansiyon ödülü ile devam ettiğini bilmekteyiz. Aşkan, Le Corbusier'nin İzmir ziyareti sırasında kendisinin fikirlerini almış, şehircilik konusunda kendini geliştirme fırsatı bulmuştur. 1951 yılında hazırlanan İzmir şehri imar raporu şehri birçok açıdan değerlendirmekteydi;

1.Şehrin coğrafi durumu, 2- Şehrin iklim özellikleri, 3- Şehrin Jeolojik durumu, 4- Şehrin Civarı, 5- Şehrin Tarihi durumu, 6- Şehrin Nüfus durumu, 7- Şehrin Eğitim durumu, 8- Şehrin Sağlık durumu, 9- Şehrin Tarım durumu, 10-Şehrin Ticari ve iktisadi durumu, 11-Şehrin Seyrüsefer durumu, 12- Şehrin bugünkü durumu 13- Şehrin belediyesinin durumu, 14- Şehrin İhtiyaçlarının tespiti.

Raporun ekinde, belediye sınırlarını gösteren haritada, Le corbusier'nin önermiş olduğu, Eşrefpaşanın devamında hatay bölgesinde herhangi bir yerleşim alanı gözükmemektedir. Eşrefpaşa bölgesinde 1954-1957 yılları arasında yapılmış olan kentsel planlama çalışmaları, ileriki bölümde detaylı olarak değerlendirilecektir. Bilsel (2011)

İzmir Belediyesi tarafından hazırlanan bu raporun çok önemli bir eser olduğunu belirtmektedir. Belediye Reisi Rauf Onursalın Şehrin ve Halkın hizmetleri bakımından yapılmasını Belediye Meclisinden temenni etmiştir. Demokrat Parti hükumeti, İzmir'de Rauf Onursal'ın belediye başkanlığında 1950 yılında göreve geldiği dönemi ve şehirdeki durumu, İzmir Belediyesi'nin yayını olan beyaz kitapta şu şekilde ele almaktadır;

"Şehirde yapılması planlanan yolların ancak dörtte biri yapılmıştı. Dörtte üçü Arnavut kaldırımından bile mahrumdu. Yanlız yukarı mahallerlerle kenar mahalleler değil, diğer birçok mahalleler halkı temiz içecek suyundan mahrumdu. Bu mahallelerdeki sokaklar ve evler aydınlatılamamaktaydı. Şehrin imar planı olmadığı için en büyüğünden en küçüğüne kadar inşaat, gelişi güzel ve plansız bir şekilde devam etmekteydi. Karşıyaka'da Bostanlı'dan İnciraltı mevkiindeki plaja kadar uzanan sahada, ortası şişkinlik arzeden bir yelpaze halindeki şehir, büyük hizmet ve emek beklemekteydi. Şehirdeki su sorunu yüzünden tifo, paratifo ve dizanteri epidemileri görüldüğü olmuştur. Kadifekale yakınında bir yere su deposu inşa ettirilerek bu semtteki ve Kadifekale civarındaki bütün mahallelere Halkpınar suyu verilmiştir. "

Demokrat Parti yönetimi 1950-1954 yılları arasında yaptıkları çalışmaları şu cümler ile belirtmektedir; "Şehrin merkezinde ve onun çevresinde yaşayan varlıklı vatandaşlar, su, elektrik, yol ve kanalizasyon v.s. gibi belli başlı belediye hizmetlerinden bol şekilde faydalanırken diğer tarafta esas kitleyi teşkil eden hemşerilerimizin bunlardan tamamiyle mahrum yaşamaları nasıl terviç edilebilirdi? İşte bunu gözönünde tutarak belediye hizmetlerini zengin olsun, fakir olsun, tüccar veya işçi bulunsun, bütün vatandaşların ayağına götürmek ve seyyanen istifadelerini temin etmek vazifesine deruhte ettik. Çalışmalarımızda bu esas, rehberimiz oldu." (Beyaz Kitap, 1954)

1/2000 ölçekli 1951 yılı imar planı 17.05.1955 tarihinde Nafıa Vekâleti'nce onaylanarak yürürlüğe girdi. Ancak planın hazırlandığı yıllarda İzmir'in çok az bölgesinin hâlihazır haritaları vardı ve imar planının kadastral paftalar üzerine hazırlanmasından yedi yıl sonra ilk hâlihazır paftalar elde edilmeye başlandı. (Alyanak, 1979).

Bu dönemde Kemal Aru, İzmir Belediyesi müşavirliğine getirilmiştir. Hazırlanan plana göre kentin en haraketli iş ve ticaret merkezi olarak Konak merkezi ve çevresi düşünülmüştür. Bu çalışma ile Konak meydanı'na belediye ve Adliye Sarayı'nın yanı sıra tiyatro ve opera binalarının inşaatı planlanmıştır. Ayrıca, planda meydanın trafiğin buluştuğu bir yer olmaktan öte, yönetim, ticaret ve kültür birimlerinin toplandığı bir merkez olması amaçlandığı ifade edilmiştir. Kentin mevcut konut alanlarının çevresinde yeni konut gelişme alanları belirlenirken, yolların genişletilmesi gerekliliğinin üzerinde durulmuştur. Yapılması planlanan tiyatro binası 1955 yılında Rıza Aşkan ve Harbi Hotan tarafından planlanmış, inşaatına başlanmış ancak tamamlanamamıştır.

İzmir Şehri imar planı, Kemal Ahmet Aru, Gündüz Özdeş, Emin Canbolat, 1951.

Söz konusu planla birlikte, konut açısından gelişme alanları, Karantina, Göztepe, Güzelyalı ve Üçkuyular gerisindeki boş alanlar olarak belirlenmiştir. Eşrefpaşa, Üçkuyular arasında kalan kısım; Danger-Prost planının bir kısmında konut alanı olarak düşünülmüş, Le Corbusier planında ise Eşrefpaşa'nın devamında, Hatay konut bölgesi olarak belirlenmiştir.

KONAK SİTESİ, MEVZİİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI, 1956

Konak Meydanının Tarihsel Oluşum Süreci

Bilimsel yöntemlerle oluturulan ilk kent planı ise R. Copeland ve T. Graves tarafından yapılmıtır (Atay, 1998). Atay, 1978'e göre; Konak Meydanı ilk kez 1836–1837 yıllarında ngiliz Donanmasında görevli Thomas Graves' in hazırladıgı bu kent haritasında yer almı ve anılan planda bu yıllardaki ekliyle Hükümet Konaı, Sarı Kıla, deniz kıyısı ile Sabunhane Caddesi (Nadir Nadi Sokak) arasında kalan iki açık alan gösterilmitir (Zengin ve ark., 2004). İkinci plan, 1854'de Luigi Storari tarafından hazırlanır. Konak Meydanı ile ilgili ilk kentsel düzenleme önerisi, 1868'de kurulmuş bulunan belediye tarafından getirilir. İzmir ile Aydın arasında işleyecek 133 kilometrelik demiryolu hattının ilk kısmının 1861'de trafiğe açılması, kasaba demiryolunun da 1864-1865 yılında devreye girmesi ile iç Ege'nin ürünleri, tren katarlarıyla hızlı ve büyük miktarlarda İzmir'e ulaşmaya başlamış, ister istemez çoğu ihraç edilen bu malların aynı hızla sevk edilebilmesi için modern liman tesisleri yapılması kaçınılmaz olmuştur. Rıhtım Kumpanyası, 1876 yılında inşaatı tamamlandığında, Alsancak ve Basmahane'deki tren garlarına getirilen malların, limana aktarılması sorunu baş gösterince çözüm için, rıhtım şirketi almış olduğu imtiyaz gereğince, hemen Kordon üzerinde lokomotif de işletilecek tarzda bir tramvay hattı döşemeye başlamıştır. 1884'de Konak - Karşıyaka yolcu vapurlarının çalışmaya başlaması ve 19. yüzyıl sonuna doğru atlı tramvayın geçişi ile meydan canlanmıştır. Rıhtım Kumpanyası, demir yoluyla getirdiği malları Kordon üzerindeki tramvay hattındaki lokomotifli katarları ile gece sabaha kadar limana taşıyacak ancak gündüz işleyen ve sadece yolcu taşıyan tramvaylar buhar gücüyle değil de atlı olarak çalıştırılacaktır. Konak Meydanı'nı, Karataş - Göztepe yönünde oluşan yeni yerleşim alanlarına başlayacak yolun yapımı da, aynı dönemde gündeme gelmiştir. Birisi Kordon diğeri de Göztepe yönünde devreye giren hatlar aracılığıyla, İzmir'in kamusal merkezi kentin iki yanından gelen tramvayların buluştuğu bir merkez haline gelmiş ve artık İzmir'in ortası Konak Meydanı olmuştur (Serçe, Yılmaz ve Yetkin, 2003).

İzmir Saat Kulesi Konak Önü veya Kışla Meydanı olarak bilinen alanın ortasına yakın bir yerde, yaklaşık bir yıl süren bir yapım sürecinden sonra II. Abdülhamid'in Osmanlı tahtına çıkışının 25. yıldönümü kutlamaları çerçevesinde, 1 Eylül 1901 tarihinde törenler ve şenliklerle açılmıştır. Çevresindeki binalarla tanımlı bir meydan özelliği gösteren alanın ortasında yükselen bu zarif yapı, alanın kullanımında kısa sürede merkez işlevi görmeye başlamıştır. 19. yüzyıl ortalarından itibaren, devlet sitesinin ortasında oluşan kamusal merkezi belirleyen Hükümet Konağı, Sarı KIŞla ve Saat Kulesi'nden oluşan yapılara, yakın çevresinde yerleşen diğer binalar eklemlenmiştir. İzmir'deki Batılılaşmayı yansıtan ilk kamu binası, şimdiki Konak Meydanı'nda 1829'dan 1955'e kadar adını taşlarının renginden alan Kışlayı Hümayun "Sarı Kışla'dır." Yetkin (2005), 1826'da imparatorluğun en önemli kentlerinden İzmir için acilen bir kışla yapılmasının kararlaştırıldığını belirtmektedir. Kışla ve talimhane, günümüzdeki Konak Meydanı'na denk gelen, 1820'lerdeki iş mıntıkasında bulunan işletmeleri kamulaştırıp, binaların yıkılmasıyla elde edilen arsa ile denizin 20 metre doldurulması ile üretilen alana 1827–1829 yılları arasında inşa edilmiştir. Dolgu alanına inşa edildiğinden sorunları olan bina sürekli tamir gerektirmiş ve sonunda 1955 yılında yıkılmıştır.

1909 Martında belediye, kışlanın uygun bir yere taşınmasını ve mevcut kışla mahallinin kendisine verilmesini önermiş ise de belediye ile valilik çatışması arasında, proje rafa kaldırılmış (Serçe, 1998). 1913'de, kışlanın dış bahçe duvarı kaldırılarak, bu alan, Hükümet Meydanı ile birlikte park olarak düzenlenmiştir (Ege Mimarlık, 2004). Sarı Kışla, Cumhuriyet sonrası işlevini gittikçe yitirir. İzmir'in yeni yapılanması karşısında şehrin en önemli geçiş alanı durumuna gelen Konak alanını tıkayan bir görüntüye kavuşur.

Le Corbusier'nin 1948'de sunduğu rapor ve çizimlerde, Konak Meydanı ve çevresi için getirdiği yeşil içinde çok katlı bloklarla yapılaşlma önerisi, daha sonra yapılan bütün planları etkiler. Le Corbusier, Kemeraltı çarfşısını da, "çöküntü halinde bir bölge" olarak değerlendirip, birkaç anıt yapı dışında temizlenmesini öngörür ancak bu planlar uygulanmaz. Konak Meydanı, ancak 1951'de Kemal Ahmet Aru ve ekibinin kazanmış olduğu yarışma sonucunda planlı bir şekilde ele alınmıştır. Jüri raporu 1952'ye göre; uygulanabilirliği ve düşük maliyetli olması açısından olumlu bulmuş ancak, Konak Meydanında bazı bina kitlelerinin denize mütevazı olarak yerleştirilmesinin imbat rüzgarlarına mani olacağından doğru görmemiştir (Öncül, D. 2001).

Kemal Ahmet Aru ve ekibinin projesi, belkide Le Corbusier'nin önerisinin etkisiyle Konak meydanı'nda, çok katlı bloklardan oluşlan bir merkez, Sarıkışla yerine yeşlil alan ve tiyatro bugünkü yerinde dört katlı bir belediye binası önerir, tarihi Saat Kulesi'ni dikkate almaz. Bu önerilerin çoğu o yıllarda uygulanmasa da önerilen tiyatro Rıza Aşkan ve Harbi Hotan tarafından projelendirilir.

1951-1955 yılları arasında İzmir Belediyesi Sarı kışlanın yıkılması sürecinde, Kemal Ahmet Aru ve ekibinin önerisini yeterli bulmaz ve farklı varyasyonlar üzerinde çalışır. Hollandalı şehirci Düdok Konak meydanı ve çevresi için bir çalışma yapmıştır. 1954 tarihli İzmir Belediyesi'nin yayını olan beyaz kitapta Sarı Kışla ile ilgili şunlar söylenmektedir; "Sarı Kışla şu yukardaki resimde görüldüğü şekilde bırakılabilirmi? Asla. Yüz elli yıl önce Yeniçeri ağası Katipoğlunun, Sultan Mahmut zamanında yaptırmış olduğu ve şimdi bir harabeden, moloz yığınından başka bir kıymeti kalmadığı görülen Sarı Kışla binalarının, şehrin ve körfezin en güzel yerinde, halkın tenefüs ettiği havayı bile kaparcasına bu halde bırakılması, belediyecilik bakımından bir acizden başka mana ifade etmez.

Sayın Cumhurreisi Celal Bayar ve büyük Başvekil Adnan Menderes'in – belediyenin bu hususiaki mütalaası muvacehesinde – işaretleri üzerine, alakalı makamlar nezdinde teşebbüslerde bulunarak şehrin muhtelif yerlerinde 1, 2, 3, 4 ve 5 numaralı beş büyük askeri bina inşa ettirilip teslim edilmek ve buna mıkabil Sarıkışla binalariyle bu binaların kapladığı sahayı devralmak hususunda belediyemiz, eşsiz bir muvaffakiyet elde etti. Yıktırılacak bu binalar ve alınacak arsalar üzerinde mamur, Avrupai bir site doğacaktır." Bu süreçte Hollandalı şehirci Düdok 1954 yılında Konak Meydanı ve Sahil bandını içeren bir kentsel tasarım projesi hazırlamıştır. Beyaz Kitap'ta şehircinin ziyareti hakkında şunlar söylenmektedir;

İzmir'in geleceği ve imarı bakımından büyük ehemmiyet ve değer taşıyan Sarı Kışla sahasının planı hazırlandı ve bunun tatbikinde resmi müesseselerle hususi şahıslar tarafından yüzlerce milyon lira harcanarak muazzam, blok binalar vucuda getirileceği gözönünde tutularak milletlerarası şöhreti bulunan Hollandalı Şehircilik Müteahassısı Mr. Düdok İzmir'e davet edildi ve plan kendisine gösterilerek mütalaa ve tasvibi alındı. Konak meydanı, yeni hazırlanan detaylı plana göre İzmir'in birinci planda, en güzel ve mamur kısmını teşkil edecektir." (Beyaz Kitap, 1954).

1950'li yıllarda İzmir Belediyesinde proje mimarı olarak görev alan Güngör Kaftancı, bu dönemi şöyle anlatmaktadır. "Başka bir amaçla İzmir'e gelen o zamanın Hollandalı ünlü şehircisi Prof. Düdok'tan Konak Meydanı için bir etüd yapması istendi. 1956 yılında K. A. Aru ve Düdok etüdleri esas alınarak Konak Meydanı için ulusal bir kentsel tasarım yarışması açıldı. Benim ikinci olduğum yarışmada Doğan Tekeli gurubu birinci seçildi ve yaklaşık altı ay Belediyede çalışarak Gümrük ile Kız Lisesi arasının uygulama planını yaptılar. Bu yarışmada bir projenin şartnamede yazılı belediye isteklerini hiçe sayarak tüm Konak Meydanını yeşil alan olarak düzenlediğini ve bu nedenle yarışma dışı bırakıldığını öğrendik. Konak Meydanı için sonradan birçok proje yaptırıldı. Bugün de gündemde olan konak meydanı için bu çalışmaların yeniden gözden geçirilmesinden önemli yararlar elde edileceği kanısındayız." (Kaftancı, G. 2000). 1955 yılında, Konak'ın planlandığı dönemde, Rıza Aşkan görüşlerini almak üzere Amerikalı mimar Richard Neutra'yı İzmir'e davet etmiştir.

Tekeli, bu dönemde Rıza Aşkan'ın projeyi Neutra'ya tanıtırken kendilerini İzmir'e çağırmadığı için kırgınlığını belirtmiş ancak Rıza Aşkan'ın bu dönemde kentin patronu olduğunu vurgulayarak kendi ekibinin kazanmış olduğu projeyi, Aşkan'ın kendi projesi gibi benimsemesini yadırgamamıştır.

1956 tarihli Konak Sitesi Mevzii Kentsel Tasarım Yarışma jürisi, 1951 yılında Uluslararası projeyi kazanan Kemal Ahmet Aru, mimar Seyfi Arkan, dönemin Belediye Başkanı Selehattin Akçiçek, Reha Erkızan, Ferruh Orel, belediye mimarı Harbi Hotan ve imar müdürü Rıza Aşkan'dan oluşmaktaydı. Bu yarışmayı Doğan Tekeli, Sami Sisa, Tekin Aydın kazanmıştır. Kemal Ahmet Aru, Gündüz Özdeş ve Emin Canpolat'ın kazanmış olduğu Uluslararası İzmir imar planı yarışmasından sonra 1955 yılında Konak için Türkiye'deki ilk kentsel tasarım yarışması açılmıştır. Yarışma sonucunda hazırlanan imar planında kentin önemli bölgeleri için mevzii imar planı (kısmi kentsel tasarım) yaptırılma şartı vardı. Buna dayanarak da İzmir Belediyesi Konak sitesi için bir yarışma açmıştır. Proje, Bahri baba meydanının halk evinden başlayarak gümrük alanına kadar olan bölgeyi kapsıyordu. Doğan Tekeli'nin (2009) belirttiğine göre; "Rıza Bey bilmeden şiddetle bizim projemize karşı çıkmış. Kemal Ahmet ve Günduz Özdeş'in bulunduğu jüride, yarışmayı bir oy farkla kazandık. Biz kazanıp zarflar açıldığı zaman, Rıza Aşkan; "Ben Doğan'ların projesi olduğunu bilseydim, okadar karşı durmazdım" demiş. Rıza Bey, aynı yarışmada 2. olan Güngör Kaftancı ile Cihat Fındıkoğlu'nun projesini destekliyormuş." Tekeli bu dönemi şöyle aktarıyor; "Yarışmanın şartnamesi gereği bize bir görev verdiler. Konak sitesi projesini yapmak üzere İzmir belediyesine danışman olduk. Devamli irtibat ha-

Eşrefpaşa Meydan Düzenlemesi, Rıza Aşkan, 1955.

Varyantın bağlantı yolu inşaatı, 1954.

Eşrefpaşa'da Meydan Düzenlemesi, 1954-1957.

linde olalım diye projeyi kendi büromuzda değil, İzmir belediyesinide yapacaktık. Ayda bir İzmir'e gidip, onar gün kalacaktık. Üçümüz ya da birimizin İzmir'de en az on gün kalma zorunluluğu vardı. Belediye bize bir büro ve yanımızda çalışması için genç mimarlar verecekti. Biz de Konak Sitesi projelerini ve uygulama projelerini yaparak onaylatacaktık. Dolayısıyla Rıza Bey ile staj döneminden sonra, İzmir'de 1 yıl yeniden çalıştık." Yarışmadan sonra Rıza Aşkan bu projeleri belediye adına incelemek ve yarışma projelerinde önerilerde bulunmak üzere yeni bir komisyon kurmuştur. Jürinin önerilerini yeterli bulmamiş, hocası olduğu için Sedat Hakkı Eldem'i ve İzmir'in önemli mimarlarını davet etmiştir. Birlikte projelere imza attığı beldiye mimarı Harbi Hotan, 1957 yılından sonra ortak bir mimarlık bürosu kuracağı Suat Erdeniz, Le Corbusier ziyaretinde Aşkan ile birlikte etkin bir görev almış olan Alp Türksoy ve Ergun Onaran'ı davet etmiştir.

EŞREFPAŞA MEYDAN DÜZENLEMESİ, 1953-57

1925 imar planı sürecinde belediyenin de görüşleri dikkate alınarak, Basmane Garı'ndan Kadifekale'ye kadar olan eski konut alanlarının yanı sıra, Karataş ve Karantina'nın üst kısımları ile Eşrefpaşa'nın güneyi, yeni konut gelişim alanı olarak önerilmiştir. Selanik'ten gelen mübadillerin bir kısmı Karataş ve Karantina bölgesine yerleştirilmiştir. Danger-Prost planında Eşrefpaşa bölgesinde, kentin genişleyeceği öngörülmüş, bahçe-kent modeline uygun olarak bu bölgede yeni bir yerleşim alanı önerilmiştir.

Eşrefpaşa bölgesi kentin yüksek kesimlerinde yer aldığı için insan sağlığına uygun hava koşulları olan yamaçlar seçilmiş ve bu bölüm konut alanı olarak uygun görülmüştür. 1948 yılında Le Corbusier'nin önerdiği plan uygulanabilir bulunmamış ve Uluslararası bir yarışma açılması kararlaştırılmıştı. Yarışmacılar, Le Corbusier'nin bu önerilerinden faydalanabileceklerdi.Le Corbusier'nin önerisinde, aynı Danger- Prost planında olduğu gibi Eşrefpaşa bölgesi, kentin konut ihtiyacının artacağı öngörülerek konut alanı olarak belirlenmiştir. Öneride Konak meydanı, Varyant yolu ile Eşrefpaşa'ya bağlanmış, bu yol, sahil yoluna paralel olarak Mısırlı caddesini oluşturup Hatay bölgesinde yoğun bir konut alanı oluşturmuştur.

Önerilen bu yol ile sahil bölgesindeki yoğunluğun azaltılması amaçlanmış, Üçkuyular semtinden tekrar sahil ile birleştirilmiştir. Bu öneri, ana hatları ile günümüzde aynen uygulanmıştır.

İzmir Belediyesinde mimar olarak görev yapan Güngör Kaftancı, Le Corbusier'nin, şehrin konut gelişimini Hatay sırtlarında çözdüğü paftaları gördüğünü belirterek, imar Müdürü olarak görev yapan Rıza Aşkan'ın Le Corbusier'nin önerilerinden Hatay bölgesinin konut alanı olarak planlanmasını benimsediğini ve bu fikri düzenlediği toplantılar ile genç mimarlara aktarmaya çalıştığını vurgulamaktadır.

1950'li yıllara kadar düzensiz bir şekilde gelişmiş olan bu bölge, ilk olarak Danger-Prost planında 1924 yılında ele alınmış ancak planın bu kısmı uygulanmamıştır. Le Corbusier'nin Eşrefpaşa ve Hatay bölgesi hakkındaki önerilerinin benimsendiği Kemal Ahmet Aru, Emin Can Polat, Gündüz Özdeş tarafından hazırlanan planda da açıkça gözükmektedir. İmar ve İskan Bakanlığı onaylı 1/2000 ölçekli imar planları

1/1000 ölçekli İzmir imar planı, 1953-1954

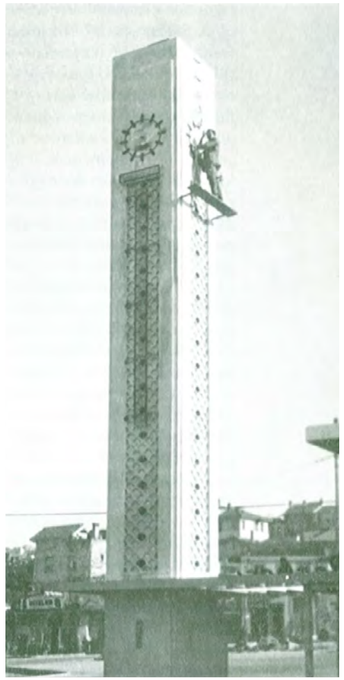
Eşrefpaşa Saat Kulesi, Harbi Hotan & Rıza Aşkan, 1957

ile kentin hızlı büyümesi ve gelişmesinin kontrol altına alınması amaçlanmıştır. Eşrefpaşa'nın girişi olarak niteleyebileceğimiz Varyant'tan Beştepeler'e uzanan yol (Eşrefpaşa Caddesi) planda ana akslardan biridir (Yüksel, N. 2006).

İmar müdürü olarak görev yapan Rıza Aşkan, Le Corbusier'nin planında önerilen Varyant yolu inşaatının yapılmasını takiben, Eşrefpaşa ve Hatay bölgesinin gelişmesinde, şehircinin fikirlerinin uygulanmasında önemli bir rol oynamıştır.

Doğan Tekeli ve ekibinin kazanmış olduğu Konak sitesi mevzii kentsel tasarım yarışmasında da varyant bağlantı yolu dikkate alınmış ve 1954 yılında inşaatına başlanmıştır. Eşrefpaşa bölgesinin planlarına baktığımızda, öncelikle ulaşım ağını ele alırsak, Eşrefpaşa Caddesi'nin Hatay-Üçyol, Buca, Gaziemir ve Varyant ile birlikte Konak'I birbirine bağlayan merkezde yer aldığını, bu nedenle de planlarda 30 metrelik ana arter olarak belirlendiğini görmekteyiz.

Bu cadde, planlarda 8 kat olarak düzenlenmiş ve (TM) ticaret kararları getirilmiştir. Eşrefpaşa Caddesi'nin doğusuna baktığımızda (Çimentepe, Duatepe, Zafertepe mahalleleri), 1/2000 ölçekli planlara göre yapılaşmaların başladığı, parsel yapısının oldukça küçük olduğu, yer yer tarihi yapıların bulunduğu ve imar planlarının dokuyu iyileştirmeyi amaçladığını görmekteyiz (Yüksel, N. 2006).

Varyant bağlantı yolunun yapılması ile birlikte milli mimari üslup başlığı altında değerlendirilen Şark kahvesi, 1954 yılında Rıza Aşkan ve Doğan Tekeli tarafından, Birleşmiş Milletler Caddesi'nin Konak Meydanı'na yakın olan alt kısımında yapılmıştır. Yine Birleşmiş Milletler caddesi üzerinde, Eşrefpaşa meydanına yakın daha üst kotta, İzmir Belediyesi tarafından halk tipi bir apartman inşaa edilmiştir. Yine Birleşmiş Milletler caddesi üzerinde, Eşrefpaşa meydanına yakın daha üst kotta, İzmir Belediyesi tarafından halk tipi bir apartman inşaa edilmiştir. İzmir Belediyesi proje bürosunda Rıza Aşkan tarafından tasarlanan bu halk tipi apartman, bir prototip olarak yapılmıştır. Konut inşaatının dönemin şartlarına uygun olarak ucuza ve modern bir şekilde yapılabileceğini İzmir halkına göstermeyi amaçlamıştır (Beyaz Kitap, 1954).

İzmir Belediyesi proje bürosunda Rıza Aşkan tarafından tasarlanan bu halk tipi apartman, bir prototip olarak yapılmıştır. Konut inşaatının dönemin şartlarına uygun olarak ucuza ve modern bir şekilde yapılabileceğini İzmir halkına göstermeyi amaçlamıştır (Beyaz Kitap, 1954).

1953-1954 yıllarında hazırlanmış olan 1/1000 ölçekli İzmir imar planında, Konak meydanını Eşrefpaşa bölgesi konut bölgesi olarak planlanmış, bu dönemde İzmir Şehri'nin nüfus 230.000 olarak ölçülmüş, plan 1957 yılında uygulamaya konmuştur. Varyantın yapılması ile birlikte, İzmir Belediyesi tarafından 1950-1957 yılları arasında, Eşrefpaşa bölgesinde önemli bir meydan çalışması gerçekleştirilmiştir.

Bu bölgedeki çalışma 1950-1954 yılları arasında Belediye Başkanlığı görevi yapan Rauf Onursal döneminde başlamış, Dr. Mustafa Selahattin Akçiçek'in Belediye Başkanlığı (1954-1955) döneminde devam etmiş ve Av.Enver Dündar Başar'ın Belediye başkanlığı döneminde (1955-1957) tamamlanmıştır. Eşrefpaşa bölgesindeki kentsel planlama çalışmalarının değerlendirilmesinin önemli bir kısmı, projelere ulaşılamamış olmasından dolayı eski fotoğraflar ve sözlü kaynaklar üzerinden yapılmıştır. (Beyaz kitap, 1954). Sayın Doğan Tekeli'nin belirttiği üzere, İzmir belediyesi proje bürosunda Rıza Aşkan tarafından tasarlanan Eşrefpaşa semt halinin projeleri günümüze ulaşmamıştır.

Doğan Tekeli, Eşrefpaşa meydanındaki saat kulesinin, semt hali ile bir bütün oluşturacak şekilde Rıza Aşkan tarafından tasarlandığını belirtmektedir. Tekeli, tasarım sürecinde İzmir Belediye ofisinde belediye mimarı olarak görev yapmıştır. İnşaatını mimar Harbi Hotan'ın takip ettiği saat kulesi üzerindeki motiflerin hal binasının cephesinde de kullanıldığını sözlü kaynaklardan bilinmektedir. Şevki Bilgili bu tarihte saat kulesi üzerine imzasını koymak istemiştir ancak saat kulesinin inşaatını takip eden Harbi Hotan, İzmir Belediyesi adına yapılan bu işte sorun olabileceği için buna müsade etmemiştir (Taşkıran, H.K. 2010).

Bayremyeri saat kulesi semt halinin 1956 yılında açılmasından bir sene sonra 1957 Ekim ayında saatin kuleye monte edilmesi ile açılmıştır. Tek makinalı, dört kadranlı olan Bayramyeri saat kulesi'nin kadran çapı 90 cm'dir. Haftada bir kez kurulan, çanı bulunmayan kule, 60kg ana ağırlık, 18kg sarkaç ağırlığıyla çalışır ve yerden uüksekliği yaklaşık 14.5 metredir. Kulenin saatni 1925 Muğla doğumlu olan Şevki Bilgili yapmıştır ve saat kulesinin mimarının Harbi Hotan olduğunu Şevki ilgilinin tanıklığına dayandırıyoruz. 1957 yılında kuleye saat mekanizmasını Şevki Bilgili kendisi monte etmiştir. (Taşkıran, H.K. 2010).

Eşrefpaşa'nın giriş kapısında yer alan ve 1/1000 ölçekli imar planlarında Belediye Hizmet Alanı olarak belirlenen Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi Konak Belediyesi'nce hayata geçirilerek 15.02.2004 tarihinde kullanıma açılmıştır (Yüksel, N. 2006).

Hatay caddesinin devamında, yol cephesinden bakıldığında Eşrefpaşa Evlendirme dairsinin sol tarafında bir park düzenlemesi yapılmış, parkın ortasına Atatürk büstü yerleştirilmiştir. Üstteki resimde sağ alt kısımda görünen çatı, Eşrefpaşa evlendirme dairesinin çatısıdır.

Oluşturulan bu park, 1958 yılında, İzmir Belediyesi tarafından yapılan Tınaztepe ilköğretim okulu ile bütünleşmektedir. Parkın yeşillendirilmesinde yoğun olarak kullanılan palmiyeler ve havuz, bu dönemde İzmir Enternasyonel fuarında 1954 yılında yapılan kaskatlı havuz ve çevresindeki peyzaj düzenlemesi ile paralellik göstermektedir. Eşrefpaşa semt hali, saat kulesi ve park düzenlemesinin bulunduğu sol alt köşesinde görünen çatı, Eşrefpaşa evlendirme dairesine aittir. Eşrefpaşa'daki meydan düzenlemesi kapsamında, hal binası ve evlendirme dairesi arasında kalan alan imar planında da yeşil alan olarak belirlenmiş ve 1954-1955 yıllarında bu şekilde düzenlenmiştir. Yeşil alanın oluşturulmasında İzmir'in sembolu olan palmiyeler sıklıkla kullanılmıştır. Yeşil alan ortasında bulunan havuz çevresinde revakla oluşturulmuş bir yaya aksı oluşturulmuştur. 1954 yılında İzmir Enternasyonel fuarında yapılan kaskatlı havuz ve Rıza Aşkan imzalı İzmir Özel Türk Koleji Öğretmenler kooperatifi avlusunda bulunan havuz, bu havuzun benzerleri olarak dikkat çekmektedir. Rıza Aşkan, su öğesini kendi evi başta olmak üzere yapılarının bir çoğunda kullanmıştır. Eşrefpaşa'da kentsel planlama çalışmaları kapsamında, yeşil alan içinde yapılmış olan bu havuzun tasarımında kendisinin katkısı olduğunu söylemek mümkündür. İleriki yıllarda yol genişletme çalışmaları sırasında park ve havuz yıkılmış ve günümüzdeki halini almıştır.

1954-1957 yılları arasında kentsel planlama çalışmaları kapsamında düzenlenen Eşrefpaşa meydanının projeleri İzmir belediyesinde bulunmamaktadır. Eski fotoğraflardan yararlanılarak bölgenin yapıldığı dönemki durumu gösterilmiştir. Resimdeki (1) numaralı yapı, hal binasının bulunduğu alanda günümüzde Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi bulunmaktadır. Planda saat kulesi (2) numara ile belirtilmiştir. (3) numara ile gösterilmiş olan yapı Halk tipi apartman olarak inşaa edilmiş, günümüzde Zübeyde Hanım Kız yurdu olarak kullanılmaktdır. (4) numara ile gösterilen Eşrefpaşa evlendirme dairesi, günümüzde çocuk kreşi olarak kullanılmaktadır. Eşrefpaşa evlendirme dairesinin yanında bulunan (5) numara ile belirtilmiş olan havuz ve peyzaj düzenlemesi, hal binası ve saat kulesi ile birlikte gözükmektedir. 1970'lerde yapılan yol çalışmaları sırasında parkın Hatay caddesi kısmı yıkılmış ve park işlevini yitirmiştir. Hatay caddesinden çekilmiş olan fotoğrafta hal binası ve saat kulesi solda, sağ tarafta yıkılan park ve açılan yol net bir şekilde gözükmektedir.

(6) numaralı alan, Evlendirme dairesinin yanında,merkezinde Atatürk büstü bulunan bir park olarak düzenlenmiş 1950'lerin sonunda tamamlanmış, (8) numara ile belirtilmiş olan Tınaztepe İlköğretim okulu ile bütünleşmiştir. (6) numaralı meydanın devamında Eşrefpaşa caddesi üzerinde (7) numara ile belirtilmiş olan Eşrefpaşa otobüs durağı yapılmıştır. Bu otobüs durağının devamında günümüzde mevcut olan Eşrefpaşa merkez kıraathanesi bulunmaktadır. Bu yapı vaziyet planında (9) numara ile belirtilmiştir, günümüze kadar ulaşmış ancak korunamamıştır. Dış cephesinde çeşme taşı kullanılan bu yapı, sözlü kaynaklardan edindiğimiz bilgiye göre Rıza Aşkan tarafından yapılmıştır.

20. YÜZYIL BAŞLARINDA İZMİR'İN AVRUPALI MİMARLARI

Raymond Charles Péré (1854-1929),
Stefano Molli (1858-1917),
Luigi Rossetti (1876-1949),
Giulio Mongeri (1873-1953)

CENK BERKANT
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SANAT TARİHİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ

Raymond Charles Péré - 1854 - 1929 - İzmir'in simgesi durumuna gelen eseri Saat Kulesi

19. yüzyılda İzmir kenti, Osmanlı İmparatorluğu ile Avrupa ülkeleri arasında temas noktası ve aynı zamanda imparatorluğun iç dağıtım merkezi olmuştur. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı Anadolu ve İzmir'e Batı sermayesinin yoğun bir biçimde girmeye başlaması, bölgede sınai yatırımların artması, Kasaba ve Aydın demiryollarının ulaşıma açılması ve yeni limanın faaliyete geçmesiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nun ikinci büyük kenti haline gelmiştir. Kentteki havagazı fabrikasının temelleri 1860'da atılmış, 1864'ten itibaren sokaklar havagazı ile aydınlatılmaya başlanmıştır. Kentin elektrik ile aydınlatılması ise 1905 yılında gerçekleştirilmiştir. İzmir 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında çeşitli etnik grupların bir arada yaşadığı, 250.000'den fazla nüfusu olan kozmopolit bir şehir haline gelmiştir. Geç Osmanlı Dönemi'nde hızla gelişen İzmir'deki Batılı tarzda eğitim almış eleman ihtiyacı Avrupalı mimar ve mühendisleri de bu kentlere çekmiştir. Bu yazımızda Raymond Charkes Péré (1854-1929) Stefano Molli (1858-1917), Luigi Rossetti (1876-1949) ve Giulio Mongeri'nin (1873-1953) kısa tanıtımlarıyla birlikte İzmir'deki eserlerini ele alacağız.

Raymond Charles Péré: 24 Mayıs 1854 tarihinde Güneybatı Fransa'nın Landes iline bağlı Roquefort-de-Marsan kasabasında doğmuştur. Yöredeki önemli mimarlarla çalışan bir yapı ustasının oğlu olan Raymond babasının mesleğinden dolayı çocukluktan beri yakın olduğu mimarlık alanına yönelmiştir. Ardından, doğup büyüdüğü yörenin yakınındaki Bordeaux Güzel Sanatlar Akademisi'ne mimarlık okumak için kaydolmuştur. Raymond Charles Péré'nin 1881 yılında İzmir'e geliş hikâyesi de hayli ilginçtir. Péré, Fransızca öğretmenliği yapan arkadaşı Mösyö Cavé'nin yerine bir yıllığına çalışmaya İzmir'e gelmiştir. İzmir'de kaldığı bu bir yıllık süre zarfında Livorno asıllı İtalyan kökenli Levanten Russo ailesinin kiracısı olmuştur. Bu sırada ailenin kızı Anais Russo ile tanışmış ve İzmir'e geri döndüğü 1883 yılında Anais ile evlenmiştir. Bu evlilikten 8'i erkek, 2'si kız olmak üzere toplam 10 çocuğu olmuştur.

Raymond Charles Péré'nin ismine İzmir'de çıkmış yerel gazetelerde rastlanılmaktadır. Döneminin gazetelerinden Ahenk 31 Ocak 1901 tarihli sayısında kendisinden "Mühendis Péré" olarak bahsetmektedir. Ahenk'in aynı sayısında Raymond Charles Péré girişimci yönüyle de karşımıza çıkmaktadır. Sultan II. Abdülhamit'in 25. Tahta çıkış yıldönümü için inşa ettirilen İzmir Saat Kulesi ve İzmir Sarıkışla'nın İçindeki Çeşmeli Havuz'un 1 Eylül 1901 tarihe kadar yetiştirilebilmesi için açılan ihaleyi kazanmış ve her iki yapının da aynı zamanda yüklenicisi olmuştur.

Raymond Charles Péré'nin İzmir'de tespit edebildiğimiz tasarımları arasında yukarıda saydığımız İzmir Saat Kulesi ve İzmir Sarıkışla'nın İçindeki Çeşmeli Havuz'dan başka Karşıyaka'daki Gotik Canlandırmacı tarzda tasarladığı St. Helene Katolik Kilisesi ve Alsancak'taki Fransız Hastanesi ek binası (günümüzde Nevvar - Salih İşgören Devlet Hastanesi Acil Servis Binası) yer almaktadır. Küçükyalı semtindeki Ayşe Mayda Evi olarak bilinen Art Nouveau stilindeki köşk ise Raymond Charles Péré'ye atfedilen yapılar arasında yer almaktadır. Dönemin kozmopolit İzmir'inde bir mimarlık bürosuna sahip olan Raymond Charles Péré kentte sürdürdüğü kırk yılı aşkın kariyerinde önemli işlere imza atmıştır. 1910 yılında İzmir Fransız Konsolosluğu'nun resmi mimarı unvanını almış ve 1922'deki Büyük İzmir Yangını'ndan az hasarla kurtulan konsolosluk binasının (günümüzde Arkas Sanat Merkezi) restorasyonunu yapmıştır. Bunun haricinde 1894-1899 yılları arasında İzmir St. Polycarpe Kilisesi'nin restorasyonunu üstlenmiş ve bu kilisenin duvar ve tavan freskleri de gerçekleştirmiştir.

Raymond Charles Péré_Ayse Mayda Köşkü

Stefano Molli - 1859 - 1917

Giulio Mongeri - 1873 - 1953

Osmanlı Arşivleri'nde yaptığımız çalışmalarda Raymond Charles Péré'nin gerçekleşmeyen projeleriyle ilgili belgelere rastladık. Alsancak Katolik Kilisesi olarak bilinen Santissimo Rosario Kilisesi için bir tasarım yapmış fakat ücret konusunda anlaşılamayınca Péré'nin tasarımı uygulanamamış ve bu iş İzmir'e yeni gelmiş genç İtalyan mühendis Luigi Rossetti'ye verilmiştir. Pèrè'nin bir diğer

Mongeri_Teb-Banca Commerciale Italiana - dünü bugünü

Osmanlı Bankası Dünü ve bugünü - Mimar Guilio Mongeri

uygulanamamış tasarımı ise II. Meşrutiyet anısına dikilmesi düşünülen anıt projesidir. Raymond Charles Péré, gerek İzmir kenti, gerekse İzmir'deki Fransız Topluluğu için yaptığı önemli işler için Osmanlı ve Fransız Devleti tarafından ayrı ayrı ödüllendirilmiştir. 25 Mart 1901 tarihinde Péré'ye Sultan II. Abdülhamid tarafından 3. rütbeden bir nişan, Fransa Devleti tarafından ise Légion d'honneur nişanı verilmiştir. İzmir'de daha birçok tasarımı olduğunu düşündüğümüz Raymond Charles Péré, 15 Ekim 1929'da İzmir'de hayata gözlerini kapamıştır.

Stefano Molli: Kuzeybatı İtalya'da Piemonte Bölgesindeki Novara iline bağlı Borgomanero'da 12 Mayıs 1858'de mimar bir babanın oğlu olarak dünyaya gelmiştir. 1882 yılında Torino Kraliyet Mühendislik Okulu'ndan mezun olmuştur. Torino'da dönemin önemli yeniden canlandırmacı binalarına imza atmış mimar-mühendis Carlo Ceppi'nin atölyesinde çalışan Molli 1898 yılında Torino'da düzenlenen Arte Sacra sergisindeki pavyonları inşa etmekle görevlendirilmiş ve 1911 Torino Uluslararası Sergisi Organizasyon Komitesi'nde yer almıştır. Kariyerinin büyük bir kısmında Torino'da birçok önemli yapı tasarlayan Molli, Türkçe literatürde İtalyan Milli Derneği olarak bilinen ANSMI'de (Associazone Nazionale per Soccorrere i Missionari Italiani) yönetici ve bu derneğin Çin, Mısır ve Osmanlı İmparatorluğu gibi deniz aşırı ülkelerdeki hastane, kilise ve okul gibi yapılarında mimar ve bunları denetleyen süpervizör olarak çalışmıştır. Ülkemizde gerçekleştirdiği en öne çıkan süpervizörlük işi ise ANSMI tarafından finanse edilen ve Giulio Mongeri ve Edoardo De Nari'nin tasarladığı İstanbul Sent. Antuan Kilisesi ve Kira Apartmanları projesidir. Bunların haricinde Torino Arkeoloji ve Güzel Sanatlar Derneği ile Torino Mimarlar ve Mühendisler Derneği'nde üyelik ve yöneticilik yapan Stefano Molli 1916'da Torino'da yaşamını yitirmiştir.

1902 yılında İtalyan Hükümeti İzmir'de kendisine bağlı olan okulların yönetimini İtalyan Milli Derneği'ne bırakmıştır. Dernek, Punta'daki mevcut İtalyan kız okulunun yetersiz kaldığından dolayı yeni, merkezi ve kentteki İtalyan varlığını sembolize edecek abidevi bir okul inşa edilmesine karar vermiştir. Osmanlı'dan alınan izin belgesinden sonra Stefano Molli'nin tasarladığı okul binasının inşaatına başlanmış ve 1906 yılında hizmete açılmıştır. Stefano Molli, İtalyan Kız Okulu'nu Torino'da edindiği formasyonla birlikte 1861'de oluşturulan İtalya Birliği ve bunun ardından kurulan İtalya Krallığı'nın yarattığı milliyetçi ortamın etkisiyle dönemin İtalya Kralı I. Umberto'nun adıyla da anılan Rönesans Canlandırmacı tarzda tasarlamıştır. Molli, Rönesans mimarisinin üç katlı ve her katta ayrı bir düzenin uygulandığı cephe modelini İzmir'e uyarlamıştır. Günümüze ulaşamayan yapının eski fotoğraflarından anlaşıldığına göre bodrum kat ve zemin kat cepheleri yine Rönesans mimarisinin popüler öğelerinden bosajlı cephe örgüsünün modern yorumu şeklinde verilmiş ve dikdörtgen pencere açıklıklarıyla hareketlendirilmiştir. Birinci kat yani soylu kat (piano nobile) diğer katlara göre daha yüksek tutulmuş, bu katta dikdörtgen pencere açıklıkları üçgen alınlık tablalarıyla taçlandırılmış bunların üst kısmı ise girlandlarla bezenmiştir. En üst kat ise diğer katlara oranla çok sade tutulmuş, dikdörtgen pencere açıklıkları arasına batı mimarisinde cephelerde kullanılan, antik dönem kökenli, edikula olarak adlandırılan nişler yerleştirilmiştir.

Ayrıca, Molli, yapının Sporting Club Sokağı ile İkinci Kordon'un kesiştiği köşesini, Paris Milli Kütüphanesi'nde Henri Labrouste'nin Rue Richelieu ve Rue des Petits Champs'ın kesiştiği köşesinde gerçekleştirdiği çözümden esinlenerek yuvarlatılmış kule biçimli bir giriş şeklinde gerçekleştirmiş ve bunu da bir kubbeyle taçlandırarak binaya abidevi bir görünüm kazandırmıştır. 1922 yangınından kısmen etkilenen ve İzmir'deki İtalyan varlığını sembolize eden yapı 23 Haziran 1945 tarihinde II. Kordon'u genişletme çalışmaları sırasında yıkılarak tamamen yok edilmiştir.

Luigi Rossetti: 20 Ocak 1876'da Fransa'nın günümüzdeki İtalya sınırına yakın Modane kentinde doğmuştur. Torino Kraliyet Mühendislik Okulu'ndan 1900 yılında mezun olduktan sonra Torino'da dönemin en önemli Art Nouveau binalarını tasarlayan Pietro Fenoglio'nun atölyesinde çalışmıştır. 1902 yılında İzmir'e gelen Luigi Rossetti, kentte Fransız mühendisler C. De Mazières ve P. Vial ile birlikte çalışmaya başlamıştır. Rossetti'nin katılımı ile İzmir'de Entreprise de travaux publics C. De Mazières, P. Vial & L. Rossetti ingénieurs–architectes şirketi kurulmuştur. Bu yeni şirketin en önemli işlerinden biri Halkapınar-Yeni Liman tramvay hattıdır. Bu şirketin İzmir'de çok miktarda yapı inşa ettiğini düşünmekteyiz. Daha sonra, İzmir'de kendine ait bir mimarlık bürosu açan ve bütün kariyerini Türkiye'de geçirdiğini düşündüğümüz Luigi Rossetti, Kuzeybatı İtalya'da Piemonte Bölgesi'nde bulunan Biella iline bağlı Borriana kentinde 8 Mart 1949'da hayata gözlerini kapamıştır.

Luigi Rossetti'nin İzmir'deki İtalyan topluluğu için ilk işi yukarıda sözünü ettiğimiz ve Stefano Molli'nin tasarladığı İtalyan Kız Okulu'nun inşaatından sorumlu mühendis olarak çalışmasıdır. Rossetti bu projede görev alarak alandaki deneyimlerini attırmış ve hemen ardından Alsancak Katolik Kilisesi olarak bilinen Santissimo Rosario Kilisesi'ni tasarlamıştır. Üç nefli bazilikal bir plan şemasına sahip olan bu yapıda içerde yan neflerin ve girişin üzerinde U şeklinde dolanan, matroneum adı verilen Romanesk mimariye özgü bir galeri katı bulunmaktadır. Yapının orijinal fotoğrafına göre giriş cephesinin saçaklarının altında yer alan dekoratif kör kemerler yapının çan kulesinin son iki katında da tekrarlanmıştır. Rossetti, örneklerine Milano Sant'Ambrogio ve Verona San Zeno gibi kiliselerde rastlanan Kuzey İtalya Romanesk mimarisine özgü bu dekoratif kemerlemeyi İzmir'e taşımıştır. Luigi Rossetti, bu yapıda genel olarak İtalyan Ulusal Orta Çağ Canlandırmacı üslubunun etkisinde kalmış ama Brunelleschi öğretilerinde olduğu gibi ışık alan ferah bir iç mekân ve üç birimli giriş revakı gibi Erken Rönesans mimarisine özgü öğelerle bu yapıyı zenginleştirip tarihsel seçmeci üslupta bir eser ortaya koymuştur.

Giulio Mongeri: 1873 yılında İstanbul'da doğmuştur. Milano kökenli ailesi İtalyan Birliği'nin (1861) kurulmasından önceki karışık dönemde 1849 yılında İstanbul'a göç etmiştir. Babası Luigi Mongeri Sultan Abdülmecid'in doktorluğunu yapmıştır.. Amcası Giuseppe Mongeri ise İtalya'da kalmayı tercih etmiş, Milano Brera Akademisi'nde görev yapan bir sanat tarihçisi ve restoratör olarak çalışmıştır. Giulio, 18 yaşına geldiğinde Milano Brera Akademisi'ne mimarlık

Mimar Luigi Rossetti_Rosario cephe eski ve yeni

İtalyan Kız Okulu - Stefano Molli_Mimar

Péré_Meşrutiyet anıtı

eğitimi almaya gitmiş, orada İtalyan Orta Çağ Canlandırmacı üslubunun fikir babalarından olan ve çağın mimari restorasyon anlayışına yeni bir boyut kazandıran Camillo Boito'nun en parlak öğrencilerinden biri olmuştur. 1897'de Akademi'den mezun olan Mongeri aynı yıl İstanbul'a dönmüştür.

Giulio Mongeri'nin İstanbul'daki erken dönem işlerinde Boito etkisini yoğun olarak görmek mümkündür. Daha sonra, özellikle Ankara'da tasarladığı yapılarla I. Ulusal Mimari'nin önemli temsilcilerinden olmuştur.

Giulio Mongeri 1953 yılında Venedik'te yaşamını yitirmiştir.

1922 yangını sonrasında İzmir ile ilgili projeleri bulunan Giulio Mongeri'nin kentte I. Ulusal Mimari tarzında tasarladığı yapılardan biri Osmanlı Bankası'nın İzmir Şubesi'dir. Yangın sonrası kent planında bankacılık ve ticaret yapılarına ayrılan parsellerden birinde 1928 yılında inşa edilen yapı, Basmane Garı'nı limana bağlayan Fevzi Paşa Bulvarı'nın köşesinde 1 numarada yer almaktadır. Yapı, günümüzde Garanti BBVA İzmir Ticari Şubesi olarak hizmet vermektedir.

Yapının inşa süreci çok ilginçtir. Mimar Mongeri'nin I. Ulusal Mimari tarzında tasarladığı cepheler bankanın Paris'teki merkez komitesi mimarları dünyadaki modernist uygulamaları da göz önünde bulundurularak bir banka şubesine daha sade bir cephenin yakışacağını konusunda görüşlerini belirtmişlerdir. Fakat Mongeri kendi tasarımının uygulanması konusunda ısrarcı olmuş ve sonuçta mimarın arzu ettiği cephe tasarımı gerçekleştirilmiştir. Bodrum katı üzerine üç katlı olarak tasarlanan yapıda zemin katta basık kemer, birinci katta sivri kemer ve en üst katta Bursa kemeri formunda pencere açıklıları göze çarpmaktadır. Yapı, anıtsal taçkapısı, dışa taşkın saçakları, piramidal çatı ile örtülü sekizgen köşe kulesi, geometrik desenli balkon korkulukları, kemer alınlıklarındaki bitkisel bezemeler ve köşeliklerindeki kabaralarla I. Ulusal mimari izlerini yansıtmaktadır.

Gulio Mongeri'nin İzmir'deki bir başka tasarımı ise İtalyan Ticaret Bankası'nın (Banca Commerciale Italiana) İzmir şubesidir. Günümüzde Türk Ekonomi Bankası Ege Bölge Müdürlüğü olarak kullanılan yapı II. Kordon'da 66 numarada yer almaktadır. Batı'daki 20 yüzyıl başları banka binaları plan şemasında inşa edilen yapı dikdörtgen planlıdır ve iki kattan oluşmaktadır. II. Kordon'a bakan cephesi ülkemizde o dönemlerde revaçta olan I. Ulusal Mimari Akımı ile Rönesans Canlandırmacı üslubun birleşimi melez bir üslupta gerçekleştirilmiştir.

Yapının giriş cephesi dört adet plaster ile beş dikey bölüme ayrılmış, bunların aralarına zemin katta bir adet yuvarlak kemerli giriş açıklığıyla dört adet yine sade tutulmuş yuvarlak kemerli pencere açıklığı, birinci katta ise alt kata oranla köşelikleri bitkisel süslemeler ile bezenmiş beş adet yuvarlak kemerli pencere açıklığı yerleştirilmiştir. Bir hayli dışa taşkın tutulan yukarıda sözünü ettiğimiz dört adet plasterle İstanbul IV. Vakıf Hanı giriş cephesinde de görülen çıkma ile geleneksel Türk mimarisine bir gönderme yapılmıştır. Saçak altındaki bitkisel bezeme şeridi ile birinci kat pencere köşeliklerinde yer alan süslemeler yine Birinci Ulusal Mimari üslubuna özgüdür. Ayrıca plasterlerin başladığı noktanın altında kalan bölüm ise Rönesans Canlandırmacı üluptaki İtalyan Kız Okulu'nun zemin kat cephelerinde de olduğu gibi bosajlı verilmiştir.

İtalyan bir işveren tarafından deniz aşırı bir ülkede sipariş edilen bu yapının, yeni oluşan bir ulus devletin büyük değişimler yaşayan bir kentinde inşa edildiğini göz önünde bulundurduğumuzda, çevresindeki dönem yapılarıyla uyumlu bu melez üslubun Mongeri'nin yaratıcı bir çözümü olduğunu düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

Alfieri, B. M., (1990), "D'Aronco and Mongeri: Two Italian Architects in Turkey", Environmental Design, Journal of the Islamic Environmental Design Research Centre, Roma, 142-153.

Annuaire Oriental, (1914). Commerce, Industrie, Administration, Magistrature de l'Orient, Constantinople.

Berkant, C., (2011). L'Impero Ottomano e l'Italia, le relazioni in architettura: Il caso di

Smirne, Padova Üniversitesi-İtalya, yayımlanmamış doktora tezi, Padova.

Blanc, B., (2006). "L'æuvre de Raymond Charles Péré (1854-1929) à Smyrne", İzmir ve Fransa (1600-1900) "Ayrıcalıklı ilişkilerin üç yüz yılı" Kolokyumu'nda (İzmir, 18-20 Ekim 2006) sunulan bildiri, 1-6.

Can C., (1993). İstanbul'da 19. yüzyıl Batılı ve Levanten mimarların yapıları ve korunma sorunları, Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Chevalley, G., (1917). "Stefano Molli", Bollettino della Società Piemontese di Archeologia e Belle Arti, Torino, 59-63

Cimcöz, A., (1992). "İzmir St. Polycarpe Kilisesi Üzerine", Ege Mimarlık, S. 3, 103-104.

Frangini, A., (1903). Italiani in Smirne, Bologna.

Godoli, E., (2005). "Mongeri, Giulio", Architetti e Ingegneri Italiani dal Levante al Magreb 1848-1945, Ed. E. Godoli - M. Giacomelli, Firenze, 243-245.

Godoli, E., (2009). "L'attivita costruttiva dell'ANMI nella regione Balcanica", L'Associazione nazionale per soccorrere i missionari italiani e i suoi ingegneri, Ed. Ezio Godoli - Anna Nuzzaci, Firenze, 33-111.

Nuzzaci, A., (2009). "Steano Molli", L'Associazione nazionale per soccorrere i missionari italiani e i suoi ingegneri, Ed. Ezio Godoli - Anna Nuzzaci, Firenze, 222-226.

Reycend, G. A., (1917). "L'Ingegnere Stefano Molli e la sua opera di architetto", Atti della Società degli ingegneri e degli architetti in Torino, Torino, 18-32.

Smyrnelis, M. C., (2000). "İzmir'de Avrupalı Koloniler ve Etnik-Dini Cemaatler, Birlikte Var Olma ve Toplumsallık Ağları (XVIII. Yüzyıl Sonu-XIX. Yüzyıl Ortası)", Osmanlı İmparatorluğu'nda Yaşamak, İstanbul, 209-234.

Sürvegil, S., (1992). "Tanzimat'tan Cumhuriyete Batı Anadolu Bölgesinin Nüfusu Hakkında Bazı Düşünceler", Tanzimat'ın 150. Yıldönümü Sempozyumu Bildirileri (İzmir 6-7 Kasım 1989), İzmir, 63-85.

Tanatar Baruh, L., (2018). "Mülkiyet, Finans ve Mimarlık: Osmanlı Bankası Şube Binaları", Toplumsal Tarih, S. 290, 26-35.

Yorulmaz, Ş., (1993). "XIX. yüzyılda Kozmopolit Bir Ticaret Kenti: İzmir", D.E.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, İzmir, C. 1, S. 3, 133-148.

1.Baykara 1974, 40; Sürvegil 1992, 72-73; Smyrnelis 2000, 210.

2.Blanc 2006, 1.

3.Bu bilgiler, Alsancak SS. Rosario Katolik Kilisesi'nden Peder Stefano Negro tarafından kilise kayıtlarında bulunmuş ve 14.10.2003 tarihinde bize iletilmiştir.

4.Ahenk Gazetesi, 18 Kanunısani 1316- 31 Ocak 1901, No: 1355.'den aktaran Yetkin 2001, 12.

5.Annuaire Oriental 1914, 1630.

6.Blanc 2006, 1, 6.

7.Cimcöz 1992, 103-104.

8.BOA, İ Tal /1318/ Z 14

9.BOA, Yıldız Esas Evrakı, Sadrazam Mehmet Kamil Paşa Evrakına Ek, 86-38, 3767.

10.Bu bilgi, Alsancak SS. Rosario Katolik Kilisesi başrahibi Peder Stefano Negro tarafından kilise kayıtlarında bulunmuş ve 14.10.2003 tarihinde bize iletilmiştir.

11.Reycend 1917, 18-32.

12.1887 yılında Floransa'da, Mısır uzmanı-arkeolog Ernesto Schiaparelli tarafından kurulan, 1891 yılında İtalyan Hükümeti tarafından tanınan bu dernek Orta ve Uzak Doğu ile Afrika'da Katoliklik'le birlikte İtalyan Dili ve Kültürü'nü yaygınlaştırmak ve bu deniz aşırı topraklarda yaşayan İtalyan vatandaşlarına yeniden milli duyguları aşılamak için okullar, kimsesizler yurtları, hastaneler ve kiliseler kurmayı amaçlıyordu (Godoli-Nuzzaci, 2009, 7-10).

13.Nuzzaci 2009, 222.

14.Chevalley 1917, 59-63.

15.Godoli 2009, 40.

16.Godoli 2009, 39.

17.Frangini 1903, 15.

18.Berkant 2011, 148.

19.Berkant 2011, 154-155.

20.Alfieri, 1990, 152

21.Can, 1993, 338

22Godoli 2005, 244.

23.Tanatar Baruh 2018, 31-32.

İZMİR'E KAZANDIRILAN KONAK PİER PROJESİ

Y. MİMAR - SALİH PEKİN

Y. MİMAR - BURÇAK PEKİN

Yapımı 19.yy'ın ikinci yarısına tarihlenen ve eski Fransız gümrüğü olarak bildiğimiz yapının, hem tarihsel bakımdan hem de onarım açısından oldukça ilginç bir hikayesi ve süreci olduğunu, elimizdeki az sayıda belge ve özellikle de fotoğraflardan biliyoruz. Bu bağlamda, yapının tarihçesi oluşturulmaya çalışılırken, birkaç döneme ait eklemeler bulunduğu görülüyor. Bina üzerinden okuma yapıldığında da, yapının kendisi, ekleri ve detayları ile birlikte, birden çok döneme referans veriyor.

KONAK PIER projesinin gerçekleştirilmekte olduğu "Eski Gümrük Depoları" binası ve yakın çevresi İzmir 1 nolu K.T.V.K. Kurulu'nun Tarihi Sit Alanına dair 20.01.1994 tarih ve 4840 nolu kararı tescil edilmiş tarihi eserdir.

Kapitülasyonlar dönemi, gümrükler Fransızların elinde. Ege Bölgesi ürünlerinin yurt dışına çıkarıldığı yer İzmir Limanı. Sahil şeridi dar. Binalarla deniz kıyısı arasındaki dar alan teknelere yüklenmek üzere malların yığıldığı alan, aynı zamanda dolaşım alanı. Oteller, gazinolar, restoranlar, özel tüccar kulüpleri, kahveler, tüccar yazıhaneleri, jandarma ve gümrükçü kulübeleri sahil şeridinde. Bu binalardan çıkanlar kendilerini, el arabaları, at arabaları, rıhtıma yığılmış üzüm-incir çuvalları, tütün balyaları, develer, deveciler, hamallar, tren, atlı tramvay, arasında buluyor. Rıhtım şeridi taş parke kaplı. Eski harabelerden sökülmüş iri mermer kesme taşlarla rıhtım kenarı inşa edilmiş durumda. Fransızlar Sadrazamdan rıhtımı doldurma izni alıyor. En stratejik mevkii seçiyorlar. Kendi işletme imtiyazı altında olan Basmane Garını denize bağlayan yolun (Fevzi Paşa Bulvarı) uzantısındaki alanı 42 m genişliğinde ve 15 m denize doğru dolduruyorlar. Daha ileride yapılmış dolgu arasında kıyı taşlarının bulunması bunu gösteriyor. Dolguda moloz malzeme kullanılıyor. Dolgu kenarlarını iri kesme taşlarla sınırlamışlar. İki ahşap kulübe dikip bu alanı gümrüklü mal depolama alanı olarak kullanıyorlar. 1950'li yılların başı. Kıyı taşlarının bu dolgu alanı sınırında devam ediyor olması bunu gösteriyor. Birkaç yıl içinde tek katlı bir Gümrük Binası inşa ediliyor. Bina 30 m x bir kenarı 5.00m diğer kenarı 7.00 m. Binanın kapısı üzerindeki levhadan 1954 yılında tamamlandığı anlaşılıyor. Karaya bakan cephesinin peşli olması mevcut rıhtım taşlarının temel olarak kullanılmış olmasından. Teras

1989 yılında Matu Mimarlığın proje ile ilgili ön çalışması

çatılı binanı su yalıtımı mermer tozu katkılı horasan harcı ile sağlanmış. Tavanda Volto döşeme kullanılmış. İhraç mallarının arabalarla, develerle dolgu alanına kontrollü geçirilmesi için İki büyük kapı yapılmış. Kapıların her iki yanında gümrük memurlarının ve güvenlik güçlerinin çalışma ofisleri bulunuyor. Fransızlar elde ettikleri rıhtımı doldurma imtiyazını pekiştirmek için binanın prestij binası olmasına özenmişler. Oranlı ve karaya bakan cephesi taş söveli pencereler ve kapılarla, architrav görevi yapan çatı parapeti ve bina aksındaki süslemeleri, köşeleri sınırlayıcı dairesel yontulmuş köşe taşları ile bu özeni ifade ediyor. İşte, deniz doldurularak yapılan bu ilk yapının (o zaman mendirek ve Pasaport İskelesi inşa edilmemiş durumda) rıhtım şeridinin deniz tarafında yer alması ile ileride geliştirilecek binanın kentle deniz ilişkisi de şekilleniyor. Fransızlar ihtiyaç duydukça denizi doldurarak gümrüklü malların depolanma alanını denize doğru genişletiyor. Denizin dolgusu 40 m genişliğinde bir şerit olarak 100 m uzunluğu aşıyor. Bu dolgu aynı zamanda kısmi bir dalgakıran vazifesi görüyor. Bu dolgunun en son ucuna ilk olarak inşa edilen Fransız Gümrük Binası ile aynı boyutlarda, aynı planda (30 x 5m), aynı inşa tarzında ikinci bir bina daha inşa ediliyor. Bu binanın 1860'dan sonra inşa edildiği sanılıyor. Tek katlı olarak inşa edilmiş bu binaya iki yüksek kapıyı bölen volta döşeme ile ara kat ilavesi yapılmıştır. Daha sonra, 1900'lu yılların başlarında yığma tuğla duvarlar ve 1. kat tavanı betonarme döşeme olarak ikinci bir kat ilave ediliyor. Betonarme döşemesi üzerine oturtma ahşap makas ile çatı strüktürü bulunmaktadır. Daha ileriki yıllarda binanın Güney cephesine ilave merdiven inşa edilerek üst katının bir bölümünün bağımsız kullanılması sağlanmıştır. Gümrük işlemlerinin ve hacminin artması nedeniyle dolgu alanın her iki ucuna inşa edilmiş olan binalar yetmemeye başlayınca, dolgu alanın orta kısmına 2 katlı yığma taş Gümrük yapısı inşa ediliyor. Yıl 1865-70. Zemin kat tavan döşemesi volto (voulted) olan binanın çatısı düz teras çatı olarak yapılmış. Bir dönem ahşap oturtma çatı üzerine marsilya tipi kiremit ile kaplanmış. 1954 yıllına kadar Gümrük binası olarak kullanılmış bu binanın çatısı çıkan bir yangında yanmış ve üst kat döşemesi çökmüş. Cephelerde masif beyaz kesme mermer payandalara oturtulmuş tamamı mermer balkonlar, beyaz mermer söveli pencere ve kapılar bulunmakta. Moloz yığma taş duvarlar serpme sıva ile kaplanmış. Binanın boyutları 30m x 16,55m. Dolgu alanının her iki ucundaki binalar ile bu bina arasındaki boşluklar zamanla 5.00 m akslarla inşa edilmiş binalarla doldurulmuş. 1870-1875 yılları arasında bu 3 binanın aralarına, birisi 9 x 5.00 m, diğeri 11 x 5.00 m akslarında, döküm kolonlarla taşınan çelik profil çatı makasları şeklinde bina "Antrepo Binaları" ilave edilmiştir. Binaların çatıları ahşap kiremit altı tahtası üzerine marsilya kiremit kullanılarak örtülmüştür. Osmanlı Gümrük Binası depo kısımları ile antrepo binaları bu etap inşaatlar sırasında açılan taş söveli arkadlı kapılarla ilişki-

Restorasyon sonrası binanın görünümü

İlk olarak gümrük depoları olarak kullanılan mekan, daha sonra balık hali, restorasyon öncesi de otopark olarak kullanılıyordu.

lendirilmiştir. Ayrıca, bu iki çelik konstrüksiyon antrepo binası inşaatı sırasında moloz taş duvarlarda 15 x 40 cm nişler bırakılmış ve bu nişlere daire kesitli döküm kolonlar yerleştirilmek suretiyle sundurma ilavesi yapılmıştır. 1905-1913 yılları arasında, deniz bir kez daha doldurularak yeni bir bölüm inşa edilmiştir. Bu bölümün inşaatında içi boşluklu (çatı suyu drenajı için) font döküm dairesel kolonlar ile birer atlayarak çift UPN profil kolonlar ve çelik profil çatı makasları kullanılmıştır. Çatı örtüsü oluklu galvanize saçtır. Çelik profillerin üzerindeki markalamadan bunların Belçika'da imal edildiği anlaşılmaktadır. Temeller münferit betonarme olarak inşa edilmiştir. 1955-60 yıllarında, "Balıkhane" olarak düzenlendi. O dönemi yaşayan İzmirliler bu binaya "Balık Hali" adını taktılar ve öyle anıyorlar. 1960'lı yılların başından itibaren binaları T.D.İ. kullanmaya başlamıştır; antrepo trafo, jeneratör, hurda ambarı, araç park yeri, arşiv, voleybol sahası ve drolit bölme duvarlarla ofislere ayrılmış durumdaydı. Güney rıhtımındaki sundurma ise oluklu galvanizli saçlarla kapatılarak TDİ'nin yedek parça deposu olarak düzenlenmişti. Taş Bina ve yanındaki iki ahşap karkas antrepo binası 1974 yılında Deniz Kuvvetlerine verilmiş. Bir bölümü er yatakhanesi, taş binanın zemin katı, trafo, jeneratör, revir, diğer antrepo kısmı ise ahşap bölmelerle bölünmüş şekilde Komodorluk ofisleri şeklinde düzenlenmişti.

Gümrük Yarımadası kent hayatının ve kimliğinin dışında kalmış bir durumdaydı. Bunun iki temel nedeni vardı. Bina, kornişin, kentin bir dönem en canlı ticaret ve eğlence merkezi olan kordonun uzantısında deniz doldurularak ve mal depolamak üzere inşa edildi. Bu konumu ve işlevi zaten kent yaşamından kopuşunu oluşturan başlıca nedendir. İkincisi ise, Limanın taşınması ve Gümrüklü Mal Depolanması ihtiyacı bu alandan kalkması binayı işlevsel yönden iyice atıl duruma getirdi. Bir bölümünün sivil toplumun girmesi yasak olan Deniz Kuvvetlerinin, diğer bölümünün toplumla mekansal ilişkisi olamayan Denizcilik İşletmelerinin kullanımında olması binayı kent yaşamından kopuk bir duruma getirmişti.

Daha sonra binanın bir bölümün kısa bir süre Balık Hali olarak kullanılmış olması kentli ile bina arasında bir ilişkiyi yarattığını görüyoruz. Ancak Otopark olarak hoyratça kullanılması binanın ciddi bir şekilde hasarlanmasına yol açtı.

Aslında, 1924 ve devamındaki yıllarda yapılan ilk İzmir kenti İmar Planında limanın ve depoların buradan kalkması yer almıştır. Ancak, Belediyenin kaynak bulamaması nedeniyle gerçekleşemeyen bu konu 1950'li yıllarda yapılan yeni imar planı ile tekrar

Binanın muhtelif görüntüleri Kuzey Cephesi - üstte

gündeme gelmiş, Alsancak'ta yer alan eski Aydın hattı Garı yeni liman yeri olarak tespit edilmiş ve takip eden yıllarda yatırıma başlanmıştır. Bu uygulama sonucu gümrük depoları önemini kaybetmeye başlamış ve peyderpey terkedilmiştir.

MATU Mimarlık olarak 1989 yılında bu önemli binanın farklı şekilde işlevlendirilerek kent yaşamıyla bütünleşebileceğini hayal ederek kendi inisyatifimizle bir proje hazırlayıp belediyeye sunmuştuk. Bundan tam 5 sene sonra, yap işlet devret modeliyle hayata geçirilmesi hedeflenen Konak Pier projesi yatırımcılarının da bize ulaşmasını ve bize güvenerek bu işi teslim etmelerini sağlayan da bu girişimimizdi.

Zaman içinde, bakılmayan binanın çatı örtüsünün de yer yer bozulması ve fener camlarının kırılması dolayısıyla dış hava şartları yapının içine girmiş ve bu da çelik konstrüksiyonun korozyonuna sebep olmuş ve diğer tahribatları hızlandırmıştı. 1995 yılı sonla-

rında, proje çalışmalarından önce röleve ve durum tespit çalışmalarına başladık.

Sonuç olarak, dolgu zeminin taşıma gücünün zayıf olması, binada önemli ölçüde tasman olayını yaratmış, zemindeki deformasyon binanın çelik strüktüründe önemli gerilmelere, dolayısıyla hasarlara yol açmış, moloz taş duvarlarda ayrışmalar ve önemli çatlaklar meydana gelmişti. Temellerin durumu bina yüklerini zemine aktarma görevini yapamaz duruma geldiğini göstermekteydi.

İlk önce binaların oturduğu zemini ve temellerini güçlendirerek işe başlandı. Zemin güçlendirmesi yapılıp mevcut temeller onarılarak korunduktan sonra radye temel oluşturularak ileriki dönemlerde yanal yüklerden etkilenmesinin önüne geçildi.

Yağmur suyu Drenaj sistemi büyük ölçüde hırpalanmış ve görev yapmaz durumdaydı, kendine özgün ve çok etkili çatı suyu drenaj kanalları onarıldı ve yapılan yeni ilavelerle çalışır duruma getirildi.

Tüm moloz taş duvarlarda, meydana gelmiş çatlaklara katkılı beton enjekte edilerek ve metal kenetler kullanılarak gençleştirme sağlandı, zemin rutubetini çekmesini engellemek üzere yalıtımları yapıldı.

Metal çatı strüktüründe kullanılmış olan ve görev ve taşıyıcılık özelliğini yitirmiş tüm profiller perçin, blon ve kaynak bağlantılı olmaları dikkate alınarak ve orijinaline uygun profiller temin edilerek değiştirildi. Tamamı iklimlendirilecek olan yapının çatı örtüsü ısı yalıtımı sağlayan ve orijinaline uygun malzemelerle değiştirildi.

Bina esas işlevinden farklı kullanılmasından ve yapılan tadilatlardan ötürü yıpranmıştı.

Fransız Gümrük Binası olarak ilk inşa edilen bina iç mekanlarında hafif malzemelerle yapılan bölme duvarı, asma tavan, ara kat, pencere doğramalarından dışarı çıkan soba bacası gibi ilavelere ek olarak, bir dönem ESHOT Bakım atölyesi ve hareket amirliği olarak kullanılmış olan bölüme zemin kat ve ara kattan kapılar açılmış olduğu tespiti ve antreponun bir dönemde askeri kışla olarak kullanılmasından ötürü bacalar ilave edildiği, aynı bölümün bir dönem Belediye otoparkı olarak kullanılmasından ötürü, araçların geçebilmesi için, orijinal taş söveli ve kemerli kapıların, araç geçişi için genişletilmek üzere kırıldığı, Osmanlı Gümrük Binası bünyesinde inşa edilen depo bölümünün, askeri garnizon er yatakhanesi şeklinde kullanılması amacıyla tadilatlar yapıldığı, (pencere ve kapıların kapatılması, yeni kapı açılması, bölme duvarları ilavesi) 1954 yılında vukuu bulan yangından ötürü ahşap çatısı ve iç mekan tezyinatı yanarak yok olan Taş Binanın çatısının teras çatı olarak inşa edilmesi gibi pek çok değişiklik tespit edildi.

Binanın özgünlüğü ve orijinali göz önünde tutularak ilave edilmiş bölümler kaldırıldı. Bundan doğan hasarlar orijinaline uygun olarak onarıldı.

Binanın mimari ögeleri değiştirilmiş ve yıpranmıştı. Pencere ve kapıların taş söveleri̇nde kırık ve çatlaklar oluşmuştu. Bazıları sökülmüş ve kaybolmuştu. Pencerelerdeki demir korkulukların, demir kapılar üzerindeki döküm demir motiflerin büyük bölümü darbelere maruz kalmış, yıpranmış ve paslanmıştı.

Moloz taş duvarla inşa edilmiş bölümlerdeki çatı ışıklıklarında kullanılmış ay motifli demir işlemeler deforme olmuş, bazılarının tamamı bazıların ise ay motifleri kaybolmuştu. Çatı eteklerinde kullanılmış pik döküm, motifli alınlıkların bazıları yok olmuş, bazıları ise çatlamış ve yıpranmıştı Dairesel pencerelerdeki demir motifler çürümüş ve deforme olmuştu. Bazı orijinal pencereler kapıya, kapılar da pencereye dönüştürülmüştü.

Binada yer alan tüm yok olmuş mimari ögeler orijinallerine uygun olarak yeniden imal edildi, yıpranmış ögeler onarıldı ve yeni duruma getirildi.

Özetlersek, tüm bu müdahaleler sonucunda binanın ömrü 70-80 yıl uzatılmıştır. Binaya kazandırılan yeni işlevler çerçevesinde yapılan tüm düzenlemeler binanın esas bünyesini deforme etmeyecek, zedelemeyecek nitelikte ve geri dönüştürülebilir şekilde tasarlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

İşveren	: İZMER İnşaat San. Tic. ve Turizm A.Ş.
Tasarım	: Salih Zeki PEKİN
Statik	: NU mühendislik Ltd. Şti. Necati UZAKGÖREN Inş. Müh. Darmstad
Mekanik	: EKE Inşaat ve Tesisat Tic A.Ş. Hakan BULGUN Mak.Müh.
Elektrik	: ÇAĞKOR Elektrik San Tic Ltd. Şti. Ergun ELGIN Elek.Y. Müh.
Yapımcı	: BART İnşaat Ltd Şti.
Konum	: Konak, İzmir
Arsa alanı	:16.800 m²
İnşaat alanı	: 21.500 m²
Ana işlev	: Aktivite merkezi
Proje tarihi	:1995-1997
İnşaat süresi	: 36 ay

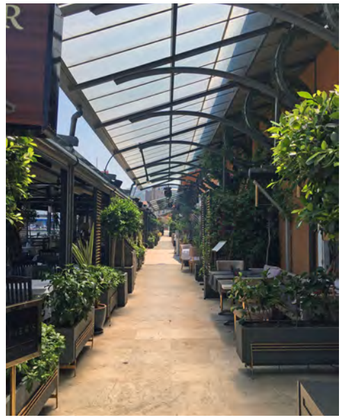

İZMİR YOL SANAT YAPISI
TCDD 3. BÖLGE

SALİH SEYMEN MİMARLIK

Yol Sanat yapısı olarak adlandırdığımız projemiz Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları üçüncü bölge müdürlüğüne bağlı olan Alsancak Garının gar havzası olarak bilinen 60 bin m2'lik alanı içinde yer alır. Alsancak Garı 1856 yılında yapımına başlanan, 1866 yılında hizmete giren Anadolu'daki ilk demiryolu hattı olan İzmir Aydın demiryolu hattının başlangıç noktasıdır. Bugün İzmir'in liman arkası alanı içerisinde yer alan Alsancak Gar kompleksinin bir parçası olan Yol Sanat, ikinci grup tescilli kültür varlığı olarak kayıtlıdır.

Bilinen ilk kullanımı ambar ve hangar işlevleri olan yapılar, daha sonra demiryollarına ait bakım atölyesi olarak hizmetini sürdürmüştür. Bu atölyelerde testerehane, kereste deposu, kaynakhane, depo, ofisler, mescit, tuvaletler, trafo, demirhane, marangozhane, boya depoları ve personel soyunma giyinme işlevleri bulunmakta idi.

Biz Salih Seymen Mimarlık olarak bu yapılarda Ankara Devlet Demir Yolları CER sanat atölyesi örneği bir kültür ve sanat merkezi yapmayı önerdik. Bu önerimiz Devlet Demir Yolları üçüncü bölge müdürlüğü tarafından kabul gördü. Restorasyon projemiz ile eğitim ve sanat merkezi işlevi getirilmiş ve konferans salonu, mescit, sergi salonu, ofisler ile personel odaları tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Tescilli eski eserde yeni işlev gereksinimlerini çözerken yapının özgünlüğünün korunması, tarihi ve yapısal verilerin bugüne aktarılması önceliğimiz olmuştur. Kent merkezindeki çok önemli konumu göz önüne alınarak tarihi yapı grubunun kente kazandırılarak tekrar yaşanır hale getirilmesi temel amacımız olmuştur. Özgün işlevleri artık başka noktalarda çözülen yapıda duvar ve çatı konstrüksiyonu öncelikli etüt edilerek mekanların malzeme özellikleri de değerlendirilerek işlev seçilmiştir.

Proje kapsamında bulunan yapı grubu A ve B blok olarak iki bölümden oluşan toplam uzunluğu 270 metre olan eski yol atölyesi yapılarıdır. Tren yoluna paralel çizgisel bir şekilde zaman içinde parça parça inşa edilmiş olan yapılar taşıyıcı taş duvarlar ve özgün ahşap çatı konstrüksiyonuna sahiptir. Yapılar tek katlıdır.

Özgün dış cephe malzemesi yığma taş olan yapılarda belirli bir kot üzerinde bri-

ket, tuğla, ahşap çeşitli malzemeler ile dönem ekleri ve çeşitli boyut ve formlarda açıklıklar yapılmıştır. Geçmişte bu mekanların bir kısmında ara duvarlar eklenmiş bir kısmı ise sınırlandırılmadan büyük hacimler kullanılmıştır. Özgün ahşap çatı konstrüksiyonu iç mekanlardan ve yapı grubunun kuzeyinde yola terk edilerek yıkılan cepheden görülmekte idi. Restorasyon uygulamamız ile cephedeki niteliksiz ekler zaman içerisinde yapılan değişiklikler ayıklanarak özgün elemanlardaki fiziksel bozulmalar da giderilmiştir.

Yapı grubunda, özgün taş duvar korunarak üzerine ahşap kaplama ve geniş açıklıklı cam pencereler ile çağdaş eklemeler getirilmiştir. Kuzey cephede yola terk edilerek yıkılan iki aks yerine uygulanan üçgen çözüm ve yansıtma ile kentin hareketli merkezine katkı sağlanmıştır. Batı cephesinde ise cam şeffaf ve hafif bir saçak uygulanarak güncel gereksinimler karşılanmıştır.

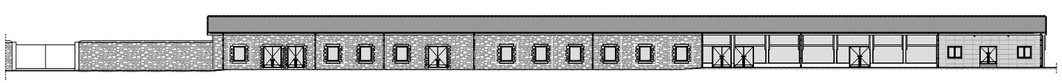

Uygulama sürecinde özgün plan şeması, cephesi, çatı konstrüksiyonu ve duvarları aynen korunmuştur. Orijinal malzeme ve dokunun kaybolduğu yerlerde ise hafif cam ve ahşap detaylar kullanılmıştır. Özellikle cephelerdeki çok çeşitli malzeme ve açıklıklar ayıklanmış yeni malzeme ve formların yapının bütünü ile birlikteliği çözülmüştür.

Projemizin uygulama sürecinde müteahhit firma alışılagelmişin dışında projeye ve proje yönetimi önerilerine tamamen uymuştur. İşin sonuçlanması aşamasında TCDD kendi içerisinde şirketleşme süreci yaşamış ve yeni ofis mekanlarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle iç mekânda hafif bölücü elemanlar ile yeni düzenleme yapılarak kurul onayı alınmıştır. Yapı yeni fonksiyonları olan toplantı salonları ve mescit bölümü ile günümüzde kullanımını sürdürmektedir.

Mescit için talep edilen minare, projemize sonradan eklediğimiz bir öğedir. Aslında mescitlerin minaresi olmaz, camilerin minaresi olur. Yönetimin ısrarı üzerine yapıdan uzakta çelik-ahşap hafif bir minare tasarlanıp uygulandı. Ayrıca mescidin bahçesinde abdest alma fonksiyonu yerine getiren bir cam şadırvan yorumu da uygulandı. Yerin altına da cemaat ihtiyacını görecek tuvaletler yapıldı.

Proje sürecinin işleyişi diğer tescilli yapılarda olduğu gibi gerçekleşmiştir. Hazırladığımız rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri işveren tarafından kabul edilip Konak belediyesi ön onayına sunulmuş ön onay alınan projeler Bir Numaralı Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanmıştır. Yapı ruhsatının ilgili belediyeden alınmasının ardından ihaleye çıkmıştır. Yapının teknik uygulama sorumluluğu üzerimizde olduğundan müteahhit firma proje yönetiminin tarafımızdan yapılmasını teklif etti. Uygulama tarafımızdan denetlendi ve sonuçlandı.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları bünyesinde bulunan sayısız tarihi eserden birisi olan Yol Sanat yapıları bu kurum için çalıştığımız pek çok projeden birisidir. İşlevini yitiren ancak içerdiği potansiyeli değerlendirerek yeni kullanımlara sunulan bu tarihi yapılar İzmir için olduğu kadar bizim için de önemlidir. Yol Sanat yapılarını geçmişi geleceğe bağlayan projelerden birisi olarak görüyoruz. İzmir'in en işlek caddelerinden birisi olan Liman Caddesi üzerinde Alsancak'tan çıkarken Toprak Mahsulleri Ofisi silolarının yansımalarını Yol Sanatın üçgen camlarında izlemenizi dileriz.

ANADOLU APARTMANI VE KÜLTÜREL TESİS

SALİH SEYMEN MİMARLIK

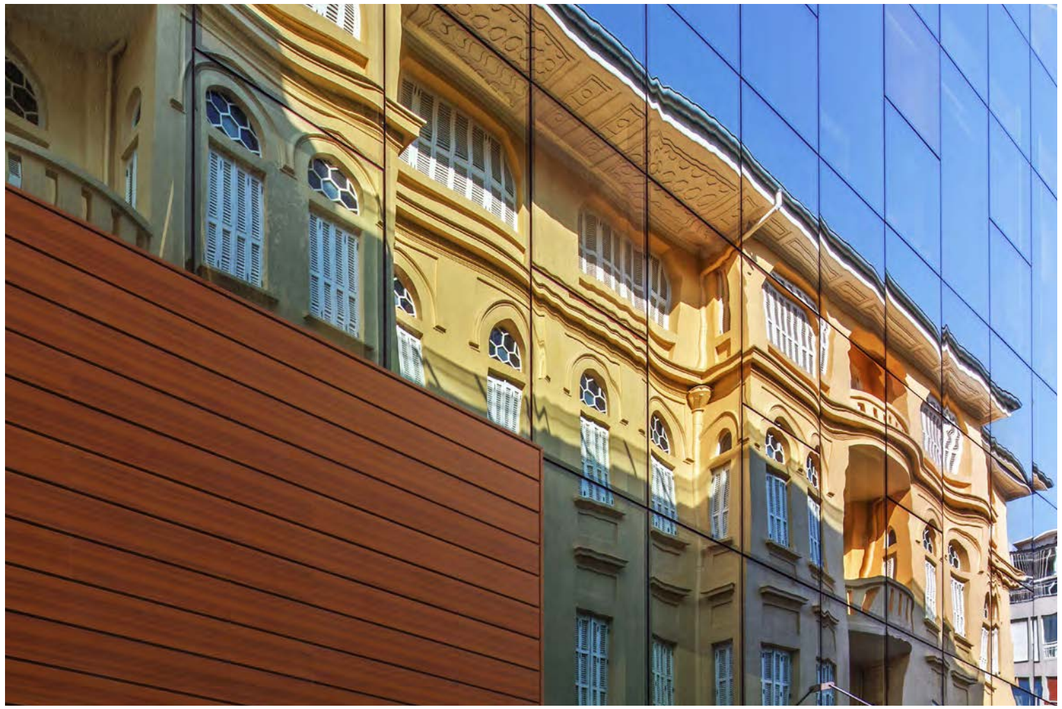

İzmir'in ilk apartmanı olarak 1905 yılında inşa edilen "Anadolu Apartmanı" özgün özellikleri ile korunmuştur. Aynı parsel üzerinde tasarlanan yeni yapı, tarihi yapının konumlanışı ve cephesi ile birlikte ele alınmıştır. Tescilli yapı, zemin katta ve bodrum katta ticari kullanım, üst katlarda konut kullanımına göre planlanmıştır. Yeni yapı, ticari ve kültürel faaliyetler içeren tescilli yapıyı tamamlamaktadır.

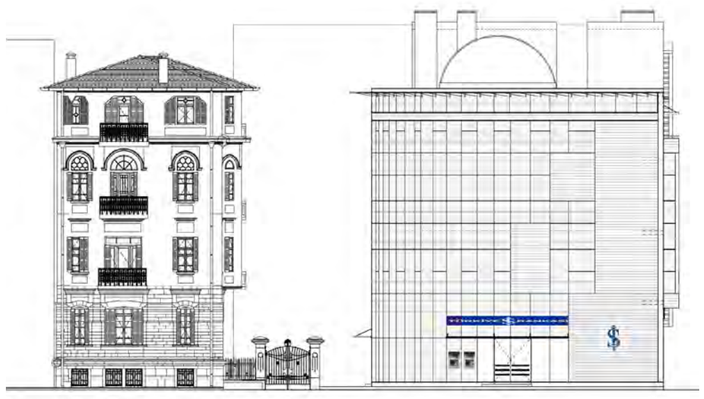

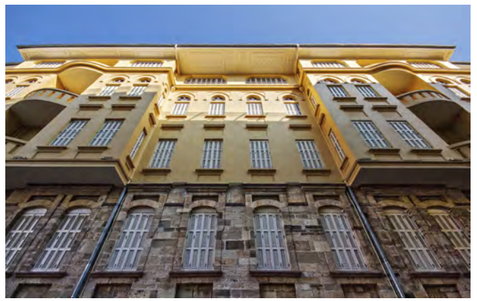

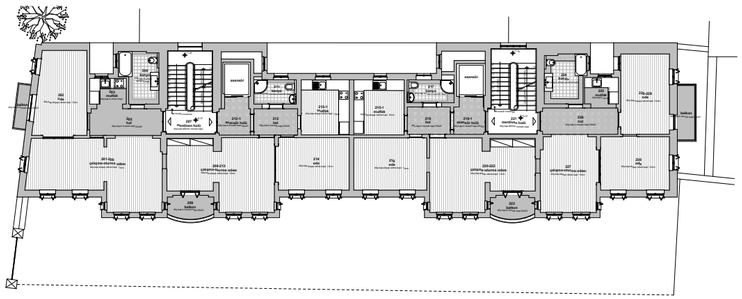

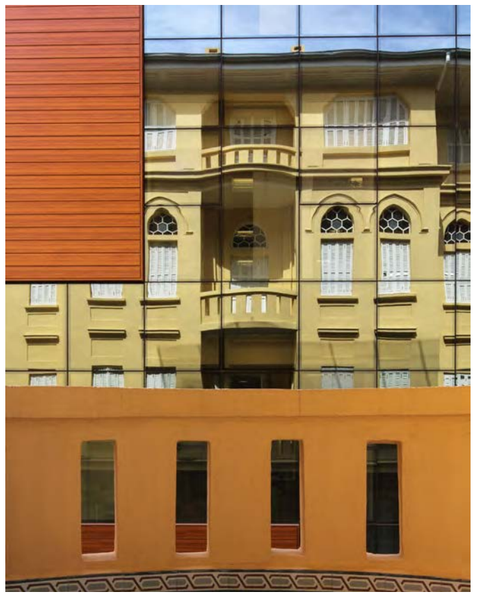

DE JONGH KÖŞKÜ

SALİH SEYMEN MİMARLIK

De Jongh Köşkü olarak bilinen yapının Henry de Jongh tarafından 19. Yüzyıl sonu gibi inşa edildiği düşünülmektedir. Daha sonra İtalyan iş adamı Fratelli Sperco'ya satılmış, 1930'lu yıllarda ise Kont Aliberti tarafından kiralanarak, tenis kulübü olarak kullanılmıştır. 1944 yılında İzmir Verem Savaş Derneği kullanımına geçmiş, 1976 yılında SSK için Sağlık Meslek Lisesi olarak kullanılmıştır. 2012 yılında SSK tarafından Şifa Üniversitesi'ne kiralanan yapı, bugün Sağlık Bilimleri Faültesi olarak kullanılmaktadır.

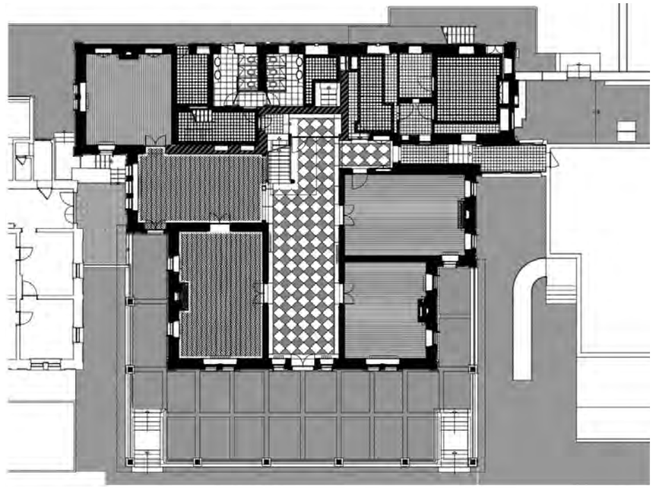

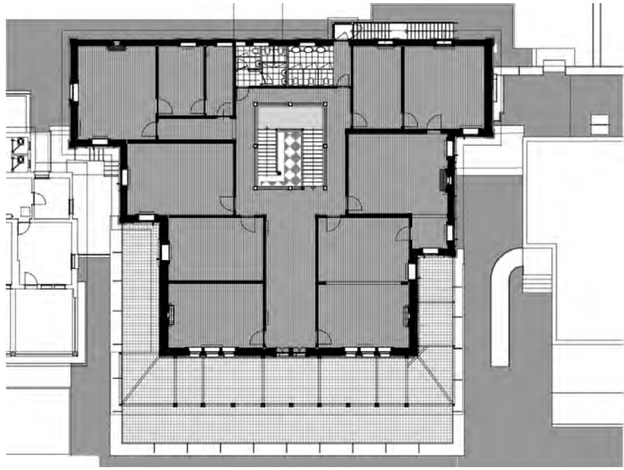

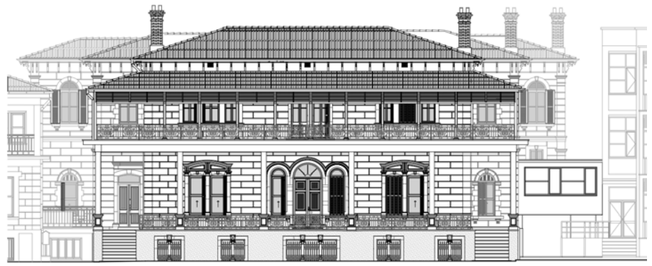

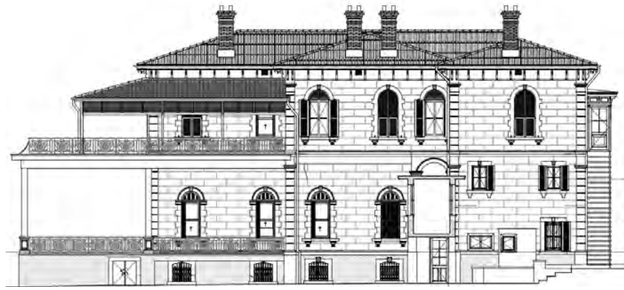

İZMİR'İN MERKEZİNDE ATLAS OTEL RESTORASYONU

Bir zamanlar İsmet İnönü ve Celal Bayar gibi devlet adamlarının ve milli takımların kaldığı İzmir'in en gözde semtlerinden biri olan Çankaya'daki Atlas Otel, İzmir İli Konak İlçesi İsmet Kaptan Mahallesinde, Gazi Osman Paşa Bulvarı ile Şair Eşref Bulvarının kesişiminde yollara cepheli ve meydana hakim bir konumda üçgen bir yapıda konumlanmıştır.

22.03.2000 yılında 8401 sayılı karar ile İzmir 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından 2. Grup Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescillenmiştir.

Yapının, 1958 yılında mimar Erdoğan Tözge tarafından mimari projeleri hazırlanmış olup, betonarme karkas sisteme sahiptir. Yapının mevcut taşıyıcı sisteminde yapılan analizler sonucunda, öncelikle güçlendirme projeleri hazırlanarak onaya sunulmuştur. Bir bodrum kat ve zemin kata ilave ara kat ile dört normal kat olarak planlanmıştır. Yapı cephesi tamamen korunarak, malzemeleri yenilenmiştir. Katlarda ise toplamda 55 oda, zeminde lobi, 50 kişilik bir restoran, 24 kişilik cafe ve asma katta 75 kişilik toplantı salonu ve toplantı odaları planlanarak restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

Yapıya dairesel formla oluşturulan köşesinden, Gazi Osman Paşa Bulvarı ile Şair Eşref Bulvarının kesiştiği noktadan, dönemine göre restore edilen demir kapı ile sağlanmaktadır.

Yapı, uzun yıllar otel olarak hizmet vermiştir. Ancak, uzun yıllar hiçbir amaca hizmet verememiş, hazırlanan restorasyon ve restitüsyon projeleri kapsamında, 2019 yılında yine otel olarak hizmet vermeye başlamıştır.

Proje Adı : Atlas Otel
Proje Yeri : Konak/İzmir
Proje Ofisi : OCADO
Tasarım Ekibi : Öznur ÇAKIR
Mimari Proje Ekibi : Öznur ÇAKIR, Ayfer GÜLEÇ, Seden SÜATAÇ
İşveren : Erdal Keresteci
Ana Yüklenici : Tır Yapı
Konsept Tasarımı : OCADO
Restorasyon Projesi : OCADO
Statik-Güçlendirme Projesi : Lokman Yerlikaya
Mekanik Projesi : Kamil Olgaç
Elektrik Projesi : Namık Onmuş
Tesisat Projesi : Kamil Olgaç
Proje Başlangıç Yılı* 2014
İnşaat Başlangıç Yılı* 2016
İnşaat Bitiş Yılı* : 2017
Arsa Alanı (m2)* 630 m2
Toplam İnşaat Alanı (m2)* 3.000 m2

İZMİR'DE KEMERALTI OLARAK BİLİNEN MERKEZİN ŞEHİR YAŞAMINA KAZANDIRILMASI ÇALIŞMALARI: TARKEM

TARKEM'İn hedef projelerinin bulunduğu İzmir Tarihi Kent Merkezi - Anafartalar Caddesi (üstte); Havra Sokağı (ortada); Han ve Cami (altta)

TARKEM Projeleri Mimari Müellif Bilgileri:

Mavi Kortejo	: Necdet Şenoğlu İmge Mimarlık
Tarihi İstiklal Okulu	: Burcu Kaplan Umart Mimarlık
Tevfik Paşa Konakları	: Burcu Kaplan Umart Mimarlık
Ay Yıldızlı Konak	: Salih Seymen
Albayrak Pasajı	: Tevfik Tozkoparan
Tarihi Akın Pasajı	: Öget Nevin Cöcen Efthymiou Öget Mimarlık
442 Sokak Ofisleri 1	: Burcu Kaplan Umart Mimarlık
442 Sokak Ofisleri 2	: Didem Kıncı Enser
442 Sokak Ofisleri 3	: Öget Nevin Cöcen Efthymiou Öget Mimarlık
Vakıflar Oteli	: Didem Kıncı Enser
Vakıflar Konağı 1	: Yusuf Perçin Erturan
Vakıflar Konağı 2	: Yusuf Perçin Erturan
Mesrure Hanım Konağı	: Öget Nevin Cöcen Efthymiou Öget Mimarlık
ALGA	: Salih Seymen
Yusuf Rıza Uluslararası Yaratıcılık Merkezi	: Evren Başbuğ Studio Evren Başbuğ Architects

TARKEM Tarihi Kemeraltı İnşaat Yatırım ve Tic A.Ş. İzmir Tarihi Kent Merkezi'ni yeniden canlandırılıp geliştirilmesi için kurulmuş bir kamu-özel sektör-sivil toplum ortaklığı. TARKEM çok ortaklı bir anonim şirket olmaktan öte tarihi alanların doğru şekilde yenilenmesi için yurt içi ve yurt dışında bir çok organizasyonun incelenmesi, değerlendirilmesi ve Türkiye ve İzmir'in yerel koşulları doğrultusunda geliştirilmesi sonucunda oluşturulmuş bir yerel kalkınma modeli.

TARKEM 2012 yılında İzmir'e gönül vermiş iş insanları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünde kuruldu. Günümüzde TARKEM'in % 40 ortaklığını kamu ve sivil toplum kuruluşları (Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, İzmir Ticaret Odası, Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, İzmir Ticaret Borsası, Ege İhracatçı Birlikleri, Deniz Ticaret Odası), % 60 ortaklığını İzmir'e ve Kemeraltı'na gönül vermiş insanlar ve şirketler oluşturuyor. Özel ve tüzel toplam 173 hissedar bulunuyor.

TARKEM 2007 yılında Kentsel Yenileme Alanı ilan edilen Kemeraltı, Basmane ve çevresinde yer alan, başta çöküntü alanları olmak üzere, belirlenen alanda ihtiyaç odaklı, yenilikçi ve toplumun tüm hedef gruplarını dahil eden gayrimenkul, hizmet ve organizasyon projeleri üretmeyi amaçlıyor.

TARKEM özgün kurumsal yapısı ve organizasyon kurgusuyla 2019 Yılında İşbirliği Kategorisinde Sürdürülebilirlik İş Ödülü ve Kültürel Mirası Koruma Kategorisinde Sign Of The City Ödülünü kazandı.

Dünyadaki tarihi kent merkezlerinin dönü-

İzmir'in AGORA'sından bir görünüş

Kemeraltı'nda restore edilen meydan ve çevrelerden biri

Han içinde dükkanlar

şümü incelendiğinde başarılı olan bölgelerde kamu, sivil toplum ve özel sektörün mutabık kaldıkları bir stratejik plan doğrultusunda gerçekleştirdiği eşgüdümlü çalışmalar dikkati çekiyor. Kamu yasal mevzuat, planlama çalışmaları ve güvenlik konularının doğru uygulamalarla yürütülmesini sağlayarak aynı zamanda denetimci bir rol üstlenirken özel sektörden iş insanları ve yatırımcılar öz kaynaklarını kalkınma bölgelerine yönlendirecek projeler üretiyor. Sivil toplum örgütleri sosyal sorumluluk çalışmaları, kültür sanat projeleri ve araştırma çalışmalarına öncülük ederek alanın öncelikli ihtiyaçlarının tespit edilmesini sağlıyor.

TARKEM ayrıca İzmir Tarihi Liman Kenti'nin Alan Yönetim Planı ve UNESCO Dünya Miras Listesi adaylık dosyasının hazırlanması konusunda Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yetkilendirildi. UNESCO çalışmaları için TARKEM bünyesinde uzmanlardan oluşturulan ekip, İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, İzmir Müze Müdürlüğü, Vakıflar Bölge Müdürlüğü gibi kurumlardan atanan temsilcilerle birlikte eşgüdümlü olarak çalışıyor. Abdülaziz Ediz Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından UNESCO alan başkanı olarak atandı.

TARKEM birçok kurum, kuruluş ve sivil toplumu ile birlikte İzmir Tarihi Kent Merkezi'ni tanıtma amaçlı sosyo kültürel etkinlikler de düzenliyor. Hazine Avı, Kısa Kısa Kemeraltı Kısa Film Yarışması, Zanaat Atlası gibi organizasyon ve etkinliklerde yer alıyor.

İZMİR TARİHİ KENT MERKEZİ

Yerleşim tarihi M.Ö. 7. bin yıllarına dayanan İzmir kentinin, Yeşilova Höyüğü'nden başlayan ve Arkaik dönemde "Bayraklı Smyrnası" ile devam eden uzun kültürel yolculuğunun son halkası "Yeni Smyrna'dır. Büyük İskender'in Doğu Seferi'nin hemen ardından Kadifekale ile Kemeraltı aksında inşa edilen kent yaklaşık 2300 yıldır bu merkez etrafında büyüdü ve gelişti.

17. Yüzyıldan 19.yy'a uzanan süreçte farklılaşan ticari ve siyasi yapı neticesinde İzmir dünya ölçeğinde önemli göçler aldı, çok dilli, çok kültürlü bir kentsel kimlik geliştirdi ve Akdeniz bölgesinin en önemli ticari merkezlerinden biri haline geldi.

1922 yılı yangınında büyük çapta yok olan tarihi dokunun yerine Cumhuriyet rejiminin hedefleri doğrultusunda gelişen modern İzmir, 1. İktisat Kongresi'nin gerçekleştirilmesi ve devamında 1936 yılında yangında yok olan alanda inşa edilen "İzmir Enternasyonel Fuarı" ile ticari kimliğine fuarcılık misyonunu ekleyerek gelişmeyi sürdürdü.

1950'lere gelindiğinde ise şiddetli ve kalıcı bir sosyo-ekonomik değişimle "kentleşme" sürecine girdi. Hızla betonlaşmış, tarihi dokusu ve kimliği tahrip olmaya başladı.

Günümüzde hala kentin merkezi olarak tanımlanan ve aktif olarak kullanılan tarihi Kemeraltı ve çevresi 2500'ü aşan sayıda tescilli anıtsal ve sivil mimari örneği yapıları, sokak ve meydan dokusu, han, atölye, otel, hamam, cami, kilise, sinagog, okul, çeşme gibi ticari, sosyal, idari, sivil ve dini mimari yapılarıyla, farklı uygarlıkların birbirleriyle etkileşimi sonucu zengin ve çok renkli bir kültür mozaiğe ev sahipliği yapıyor.

Antik iç limanın doldurulmasıyla oluşan, 15. ve 18. Yüzyıllar arasında gelişen Kemeraltı ise günümüzün alışveriş merkezlerine ilham kaynağı olan tarihi bir çarşı haline geldi.

Kemeraltı, Basmane, ve Kadifekale üçgeni arasında yer alan yaklaşık 252 hektar büyüklüğündeki İzmir Tarihi Kent Merkezi, 2007 yılında bakanlar kurulu kararıyla 5366 sayılı yasa kapsamında yenileme alanı ilan edildi.

TARKEM 2021 yılındaki kuruluşundan 2017 yılına kadar geçen süreçte İzmir Tarihi Kent Merkezi'nde belirlenmiş 19 alt bölgeden öncelikli olarak seçilmiş 3 bölge üzerinde analiz ve avan proje çalışmaları yaptı. Strateji raporu ve operasyonel planlar çerçevesinde Basmane, Kestelli ve Havralar Bölgeleri için konsept projeler oluşturuldu. 2017'den itibaren üç alt bölgede sıcak nokta stratejisi ile projeler hayata geçiriliyor. Akupunktur olarak da anılan yöntemle stratejik noktalara yatırım yapılması, yatırım yapılan alanların çevresinin kendi dinamikleri ile doğru şekilde gelişiminin tetiklenmesi amaçlanıyor.

Tevfik Paşa Konakları tarihi otel olarlak işlevlendirildi

Mavi Kortejo - Öncesi ve sonrası

TARKEM GAYRİMENKUL PROJELERİ

TARKEM an itibari ile Kemeraltı ve Çevresi Kentsel Yenileme Alanı'ndaki kent değerlerinin korunması ve topluma kazandırılması amacıyla gayrimenkul projeleri yürütüyor. Proje çalışmalarını, İzmir Tarihi Kent Merkezi'nde belirlenmiş 19 alt bölgeden öncelikli olarak seçilmiş Basmane Bölgesi, Kestelli Bölgesi ve Havralar Bölgesi olmak üzere 3 bölge üzerinde yoğunlaştırdı.

Satın alma, ortak şirket kurma, kiralama ve iştirak modelleri ile teknoloji geliştirme bölgesi, yenilikçi öğrenme merkezi, butik otel, hostel, restoran vb. yapıların tarihi alana kazandırılması için çalışılıyor.

HATUNİYE BÖLGESİ (BASMANE)

İzmir Tarihi Kent Merkezi, 19 alt bölgeden oluşuyor. Hatuniye Bölgesi, Eşrefpaşa Caddesi'nin başlangıcından itibaren, Anafartalar Caddesi üzerinde Basmane Garı'na kadar olan bölümü kapsıyor. Bölge, Smyrna Agorası kazı alanı ile Fevzipaşa Caddesi arasında kalırken, merkezinde Hatuniye Meydanı ile Oteller Bölgesi'ni ve ayrıca eski Türk mahallelerini içeriyor. Tarihi Kent Merkezi içerisinde başta sırt çantalı gençler olmak üzere yerli ve yabancı turistlerle tüm kentlilerin için çekim merkezi olması planlanan tarihi bir alandır. Bölgede temel olarak konaklama işlevinin iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile çok çeşitli kültür ve sanat alanlarının oluşması için butik ve küçük oteller, gençlik hostelleri, iletişim ve toplum merkezleri ile kültür sanat kurumlarının kurulması planlandı. Bölge, söz konusu işlevlere ait yatırımlar için yeni bir odak noktası haline gelmektedir.

Tevfik Paşa Konağı, Basmane Bölgesinin, en büyük tarihi konağıdır. 19. Yüzyılda inşa edildiği tahmin edilen yapı zamanın belediye Reisi Tevfik Paşa'nın konutuydu. Dönertaş Sebili ve Hatuniye Camisi'ne komşudur. Konağın bulunduğu parsel dahilinde bir tarihi kıraathane, bir dükkan, üç katlı bir otel binası ve üç adet müştemilat yapısı bulunuyor. Ayrıca 945 Sokak'tan girilen iki katlı bir konutun da TARKEM tarafından projeye dahil edilmesiyle Tevfik Paşa Konakları projesi genişletildi. Tevfik Paşa Konakları, tarihi otel olarak işlevlendirildi.

İzmir Büyükşehir Belediyesi ile TARKEM bir işbirliği protokolüne imza atarak Tevfik Paşa Konakları projesini İBB'nin bitişik parsellerde kamulaştırdığı tescilli yapıların restorasyon projeleri ile bütünleştirdi. Basmane Bölgesi'nin en büyük konaklama tesisini ortaya çıkaracak bu işbirliğinin bölgedeki hizmet kalitesini yükseltmesi, ziyaretçi sayısını artırarak yakın çevredeki otel ve pansiyon işletmelerinin gelişimine katkı sunması hedefleniyor.

Geçmişinde de otel olarak hizmet veren yapılar; yerli ve yabancı turistler için şehir merkezinde, Basmane'nin tarihi dokusunda, konforlu, huzurlu bir konaklama hizmeti sunacak. Böylece Basmane bölgesinin konaklama ihtiyacına cevap verilirken yapıların özgün işlevleri muhafaza edilecek.

Mavi Kortejo

Kortejolar, başta İzmir'in ve bu bölgenin en önemli kültürel değerlerindendir. Genellikle bir ortak kullanılan bir avlu etrafında konumlanan, her biri bir aile tarafından kullanılan odalar ve yine ortak kullanılan mutfak ve ıslak mekanlardan oluşurlar. Safarad Yahudilerinin İzmir'e taşıdığı bir mimari tipoloji olan kortejolar Yahudi Cemaatinin çoğunlukla İsrail'e göç etmesinden sonra Türkler tarafından, aynı işlevle, "Aile Evi" olarak tanımlanarak kullanıldılar. Mavi Kortejo, geçmişte konaklama işlevi ile kullanılan bir aile evi idi. Tarihi yapı korunmuş özgün mimarisi ile tarihe mal olmuş işlevine sadık kalınarak bir "gençlik hosteli"ne dönüştürülmek üzere projelendirildi. İzmir Valliliği desteği ile 2018 yılında başlayan restorasyon 2020 yılı Mart Ayında tamamlandı.

Restorasyonun tamamlandığı 2020 Mart ayında küresel Covid 19 salgının başlaması nedeniyle Mavi Kortejo konaklama ve barınma işlevi ile işletmeye açılamadı. Geçici süre ile İzmir Büyükşehir Belediyesi Kentsel Eşitlik ve Adalet Birimi'ne tahsis edildi. Böylelikle bölgedeki dezavantajlı gruplara ve mültecilere yerel yönetim desteği sağlanıyor. Yakın gelecekte asıl işlevi ile kullanılmaya başlanacak Mavi Kortejo bünyesinde öğrenim dönemlerinde öğrencilere barınma hizmeti sunulması, akademik tatillerde yerli ve yabancı misafirler için hostel fonksiyonu ile konaklama imkanı sağlanması hedefleniyor. Proje dahilinde 30 yatak kapasitesi, sosyalleşme olanağı sunan avlulu mimarisi ile bölge için model teşkil eden bir işletme olacak.

Mavi Kortejo'nun tarihi Agora ile fiziki konumu

Ay Yıldızlı Konak Basmane Bölgesinde, Hatuniye Meydanı yakınlarında tahminen 19. yüzyıl sonlarında inşa edilmiş tescilli tarihi bir konak. Dönertaş Sebili ile Oteller Sokağı arasında kalan 945 Sokakta konumlanıyor. İsmini ana giriş kapısı üzerinde ve giriş tavanında işlenmiş olan ay yıldızdan alıyor. Konak, günümüze neredeyse hiç hasar görmeden ulaşmış cephe işlemeleri, taş işçiliği ve oyma ahşap motifleriyle bölgenin en değerli yapılarından biri. İzmir Büyükşehir Belediyesi ile imzalanacak olan işbirliği protokolü ile restore edilerek kültür merkezi olarak işlevlendirilecek.

Oteller Sokağı, Hatuniye Bölgesinin iyileştirme çalışmaları gerçekleştirilmiş en önemli sirkülasyon akslarından biridir; Basmane Garı ile Hatuniye Meydanı'nı birbirine bağlar. Oteller Sokağı üzerinde onlarca tarihi konak ve ev, hali hazırda otel, pansiyon gibi konaklama işlevi ile yerli ve yabancı turistleri ağırlıyor. Sokak üzerinde bulunan Vakıflar Oteli özellikle dış cephe duvar işlemeleri ile dikkat çekiyor. TARKEM tarafından Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden restorasyon karşılığı uzun dönem kiralandı.

Vakıflar Oteli Hatuniye Bölgesi'ndeki ana işlev karar önerisine göre işlevlendirildi ve bu doğrultuda konaklama işlevi ile projelendirildi. Restorasyon tamamlandığında Vakıflar Oteli bünyesinde yılın 12 ayı başta gençler olmak üzere tüm yerli ve yabancı turistlere konaklama hizmeti verilmesi hedefleniyor. Proje dahilinde yaklaşık 30 yatak kapasitesi elde edilecek.

Mesrure Hanım Konağı, Hatuniye Meydanı'nda Tevfik Paşa Konağı'nın karşısında konumlanıyor. Günümüze çok az bir kısmı ulaşan yapı konaklama işlevine uygun olarak projelendiriliyor. Bölgedeki diğer TARKEM yatırımlarıyla etkileşimli olarak faaliyet gösterecek.

Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden restorasyon karşılığı kiralanan Vakıflar Konağı 1 EÇEV Vakfı mülkiyetinde bulunan, proje çalışmaları Konak Belediyesi tarafından tamamlanan ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından restorasyon uygulaması devam etmekte olan Carfi Konağı'na komşu parselinde yer alıyor. Günümüzde yapısal olarak oldukça iyi durumda olan bina eğitim ve atölye faaliyetlerine çok uygun bir mimari kurguya sahip. Bölge halkına ve gençlere hizmet verecek şekilde projelendiriliyor. Yakın gelecekte restorasyon uygulanmasına başlanması planlanıyor.

KESTELLİ BÖLGESİ

Kestelli Bölgesi; 2. Beyler (848 Sokak) ile 919 Sokak arasında, içerisine Kestelli Caddesi'nin sağlı sollu tüm yapılarını dahil eden; güneyinde Eşrefpaşa Caddesi, kuzeyinde Anafartalar Caddesi ile sınırlanmış alandır. Tarihi Kent Merkezi içerisinde öncelikle gençler, sanatçılar, yeni nesil şirketler ve çalışanları için çekim merkezi oluşturması planlanan bölgedir. Kestelli Bölgesi, yenilikçi işlevlerin yanı sıra; ofisler, öğrenme merkezleri, sanat hanı ve galerileri ile sosyal ve kültürel merkezlerin oluşturulması için şekillenecek. Bölge, söz konusu işlevlere ait yatırımlar için yeni bir odak noktası haline geliyor.

Kestelli Caddesi, Kemeraltı Çarşısı'nı besleyen yaya ve taşıt trafiğinin en yoğun olduğu girişlerinden biridir. Cadde üzerinde çok sayıda tescilli yapı bulunurken; yakın çevrenin belleğinde yer tutan en önemli bina Yusuf Rıza İlkokulu'dur. Okul; faaliyette olduğu yüz yıla yakın süre içinde iki başbakan, onlarca sanatçı ve iş insanı, yüzlerce eğitimci ve binlerce mezun yetiştirdi. Cumhuriyet tarihi boyunca birçok ilke imza attı; atlı tramvay ile ilk okul servis imkanını sundu, ilk defa anaokulu ve ilkokul süreçlerini bütünleşik olarak yürüttü. Çağının çok ilerisinde, İzmir'in gelişimine büyük katkılar sunmuş bir eğitim kurumudur.

Yusuf Rıza Uluslararası Yaratıcılık Merkezi Projesinde İzmir'in en köklü okullarından birinin bulunduğu arsada tasarım odaklı teknoloji geliştirme bölgesi oluşturulacak. Böylece günümüzde otopark olarak kullanılan alan özgün eğitim işlevine yenilikçi bir yaklaşımla geri dönecek. Yusuf Rıza Uluslararası Yaratıcılık Merkezi'nde genç girişimciler ve küçük ve orta ölçekli şirketler ve girşimciler için ofis mekanları oluşturulacak. Proje işlevinin yanı sıra sürdürülebilirlik hedefleriyle de dikkat çekiyor. Leed Yeşil Bina Sertifikası hedeflenerek sürdürülen proje çalışmalarıyla tarihi alanlardaki yapılaşmalara örnek, uluslararası standartlarda bir işletme oluşturulacak.

442 Sokak, Kestelli Bölgesi içerisinde en iyi korunmuş sokaklardandır. Arap Fırını Sokağı olarak da bilinir. Sokak, üzerinde bulunan, günümüze dek dokusu korunmuş muhteşem güzellikteki özgün cepheleri ile tarihi evler doğal bir çekim merkezi oluşturuyor.

Konak Belediyesi ile imzalanan protokol çerçevesinde kültürel mirasımızın bir parçası olarak gelecek nesillere aktarılacak olan 442 Sokak Ofisleri 1 ve 442 Sokak Ofisleri 2 kod adlı yapılar, Arapfırını Sokağı Atölyeleri adı altında, El Sanatları ve Zanaat Atölyeleri ve yaratıcı endüstrilerde faaliyet gösteren Sosyal Kuluçka Merkezleri olarak işlevlendirilecek. Protokole göre binaların restorasyonu Mayıs 2023'te tamamlanacak ve zanaatçılar ve İzmirlileri buluşturacak. Ulaşım sisteminin merkezinde yer alan konumu sayesinde kentin ulaşım olanaklarından en üst düzeyde faydalanılacak.

Restorasyonu planlanan binalardan örnekler: 442 Sokak

Restorasyonu planlanan binalardan örnekler: Vakıflar Konağı

Tarihi Yusuf Rıza Okul'unda tasarım odaklı Teknoloji Geliştirme Merkezi oluşturuşacak

Tarihi İstiklal Okulu Yenilikçi Öğrenme Merkezi olarak işlevlendirildi. Sayfadaki resimler binanın içinde ve dışındaki son durumu gösteriyor

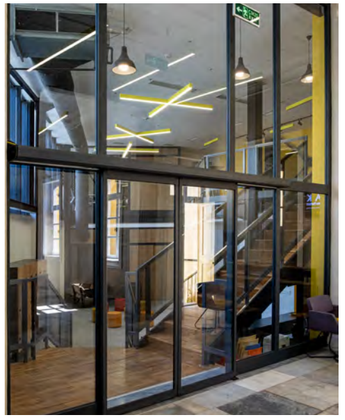

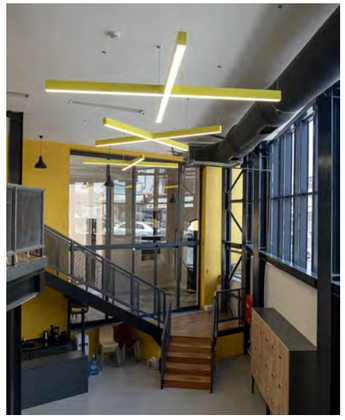

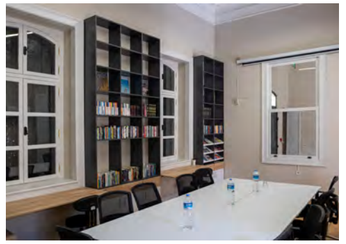

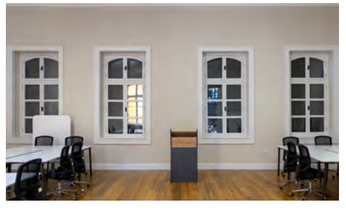

Yine 442 Sokak üzerinde yer alan 442 Sokak Ofisleri 3 Binası çocuklara yönelik projelendirildi. Binada bölgede yaşayan çocuklar için butik bir kütüphane oluşturulması hedefleniyor.

Natırzade Cami yakınlarında, yakın geçmişte restore edilen Alanyalı Konağı'nın karşısında konumlanan Vakıflar Konağı 2, sergileme ve tanıtım faaliyetlerinde değerlendirilmek üzere projelendirildi. Yakın gelecekte restore edilecek yapı özgün mimarisi ile dikkat çekiyor. Yakın çevresindeki sosyo kültürel faaliyetlere katkı sağlayacak konak Vakfılar Bölge Müdürlüğü'nden restorasyon karşılığı kiralandı.

442 Sokak üzerindeki bir diğer yapı da geçici olarak Kestelli Konağı olarak adlandırıldı. Yapı TARKEM tarafından 2021 yılında satın alındı. Proje çalışmaları devam ediyor. Kestelli Konağı butik bir ofis olarak işlevlendirilecek.

Tarihi İstiklal Okulu, Yenilikçi Öğrenme Merkezi olarak işlevlendirildi. Konak Belediyesi Mülkiyetindeki bina İzmir Kalkınma Ajansı ve Konak Belediyesi desteği ile restore edildi. TARKEM projede iştirakçi olarak yer aldı. Restorasyon aşamasında teknik destek verdi.

Yapının yarısı İki Çeşmelik Caddesi yol inşaatında yıkılmış. Üçgen formundaki alan uzun yıllar spotçular tarafından kullanılmış. Restorasyon Projesi ile binanın günümüze ulaşan tarihi kısmı 1. Restitüsyon dönemi esas alınarak restore edilirken yol inşaatında yıkılan alana çağdaş bir eklenti yapıldı.

Bugün KONTAK Yenilikçi Öğrenme Merkezi adı altında İzmir Kent Değerlerini Geliştirme Derneği tarafından işletilen Tarihi İstiklal Okulundaki olanaklar ile bölgede yaşayan çocuk ve gençlere ücretsiz bilimsel eğitimler veriliyor, atölye çalışmaları yapılıyor. Aynı zamanda çeşitli eğitim kurumları da öğrencileri için binada etkinlikler düzenliyor. Proje 2020 Yılında İşbirliği Kategorisinde, iş dünyasının en prestijli ödüllerinden Sürdürülebilirlik Ödülü'nü kazandı.

Havralar Bölgesi

Havralar Bölgesi, Anafartalar Caddesi ile Eşrefpaşa Caddesi arasında 919 Sokak'tan itibaren başlayan bölümü kapsıyor. Bölge, Havra Sokağı, hanlar, hamamlar ve dünyada eşi bulunmayan sırt sırta vermiş, geçmişleri 500 yıla ulaşan dokuz sinagogun da bulunduğu tescilli yapıları içeriyor. Tarihi Kent Merkezi içerisinde ticari ve turistik potansiyeli en yüksek alan olarak nitelendiriliyor. Yeme içme, el sanatları, tasarım, performans, sanat ve gastronomi merkezleri, İzmir Yahudi Müzesi, pasaj restoranları ve satış hanlarının kurulması için planlanan Havralar Bölgesi, bu işlevlere ait dönüşümüne ilişkin yatırımlar için cazibe merkezi haline geliyor.

Geçmişte pekmez ve şarap imalathanesi, bisküvi fabrikası işlevlerine sahip olmuş, 1968 sonrası betonarme müdahale ile kunduracılar pasajına dönüştürülmüş olan Tarihi Akın Pasajı İzmirliler için bir pasaj restoranı olarak restore edilecek. Yapının üst katında yaklaşık 100 kişi kapasiteli restoranı ve giriş katında Ege mutfağının özgün lezzetlerinin teşhir ve satış mekanlarını içeren bir işletme bulunacak.

Ali Galip Eski Çikolata Fabrikası (ALGA), özgün mimarisi, konumu, ev sahipliği yaptığı işletmenin tarihi ile çok önemli iki yapıdan oluşuyor. Fabrikanın eskiden sahip olduğu iki parselin de dahil edildiği projesine göre; gastronomi, çikolata müzesi, mutfak sanatları, tasarım ve sanatın her türlü etkinliğine ev sahipliği yapacak bir merkez olması planlanan ALGA, projesi tamamlandığında 926 Sokak ve Kemeraltı'nın önemli etkinlik mekanlarından birine dönüşecek, Havralar Bölgesi'nde özellikle gençler için bir cazibe noktası haline gelecek.

Albayrak Pasajı, Kemeraltı bölgesinin tarihi dokusunun en önemli mimari unsuru olan pasaj formunda düzenlenmiş iki katlı, çok amaçlı bir merkez olarak yeniden projelendiriliyor. Geçmişte bu alanda bulunan ve ayakkabı imalatçılarına ev sahipliği yapan bina ayakkabıcıların Işıkkent'e taşınmasından itibaren boş kalmıştı. Yeniden projelendirilen yapı ile kültürel etkinlikler, sergiler ve zanaat atölyeleri örnek bir alışveriş mekanı ile bütünleşecek. Yenilenmiş Abayrak Pasajı'nda Havra Sokağı'nın geleneksel alışveriş kültürü kamusal mekanlarla buluşacak. Albayrak Pasajı çok kültürlü tarihiyle yakın gelecekte turistik bir ilgi alanı haline gelecek bölgenin odak noktası olacak.

UNESCO Süreci

İzmir Tarihi Kent Merkezi'nin UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesinde ilk adım olan Geçici Liste'ye girme süreci, 2018 Aralık ayında İzmir Valiliği ve İzmir Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle resmen başlatılarak, TARKEM ve Kentimiz İzmir Derneği ekibinin çalışmaları ile hazırlandı. "The Historical Port City of İzmir" temasıyla oluşturulan söz konusu başvuru dosyası 27 Mart 2019 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na teslim edildi ve 14 Nisan 2020 tarihinde UNESCO Dünya Miras Komitesi tarafından kabul edildi.

UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesine yönelik "İzmir Tarihi Liman Kenti" teması belirlendi. Bu tema kapsamında, neolitik dönemden başlayarak kesintisiz bir yerleşim yeri olması, liman kenti özelliğiyle ilişkili olarak önemli mimari yapıların yer alması, alanın coğrafi ve stratejik açıdan önemli bir konuma sahip olması, çok katmanlı kültürel dokuyu barındırması, farklı kültürlere ait izlerin bulunması, kara ve deniz ticareti açısından önemli bir yerleşim olması gibi çeşitli özelliklere dikkat çekildi.

İzmir Tarihi Liman Kenti Yönetim Alanı sınırları ve bağlantı noktaları, 7 Ekim 2020 tarihinde belirlendi. Bu kapsamda, Bakanlık tarafından gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda, Bakanlığa iletilen

KestelliKonağı

Eski Ali Galip (ALGA) çikolata Fabrikası

Ay Yıldızlı Konak

Mesrure Hanım Konağı

Tarihi Akın Pasajı

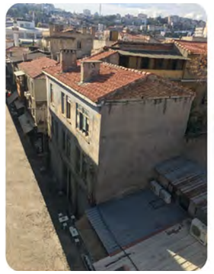

2.Beyler Kütüphanesi

442-1. nolu bina

kurum ve kuruluşların görüşleri de dikkate alınarak İzmir Tarihi Liman Kenti Yönetim Alanı, yenileme alanı sınırı esas olmak üzere güneyde Cicipark, güneybatıda Karataş, batıda Konak Pier, kuzeybatı ve kuzeyde Mimar Kemaleddin Bölgesi Kentsel Sit Alanları, doğuda Kervan Köprüsü'nü içine alacak şekilde oluşturuldu, bu alanların dışında kalan Yeşilova, Yassıtepe, Smyrna-Bayraklı Höyükleri arkeolojik sit alanları ise "bağlantı noktası" olarak tanımlandı.

UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne 14 Nisan 2020 tarihinde eklenen İzmir Tarihi Liman Kenti'nin Alan Yönetim Planı ve UNESCO Dünya Miras Listesi adaylık dosyasının hazırlanmasına ilişkin olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile TARKEM arasında 05.05.2020 tarihinde bir protokol imzalandı. TARKEM, bu protokol uyarınca İzmir Tarihi Liman Kenti'nin Alan Yönetim Planı ve UNESCO Dünya Miras Listesi adaylık dosyasının hazırlanması konusunda yetkilendirilmiş olan kurumdur.

Abdülaziz Ediz Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından UNESCO alan başkanı olarak atandı. UNESCO çalışmaları için TARKEM bünyesinde uzmanlardan oluşan bir ekip oluşturuldu. TARKEM personeli uzmanların yanı sıra İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi, İzmir Müze Müdürlüğü, Vakıflar Bölge Müdürlüğü gibi kurumlardan temsilciler atanarak çalışmalara dahil edildi. Bu şekilde kurumlar arası entegrasyonun artırıldı ve eşgüdümlü çalışma ortamı oluşturuldu.

Adaylık Dosyası çalışmaları devam ederken, 2022 yılında Yönetişim ve iletişim yapılarının kurulması hedefleniyor. 2023 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi Adaylık dosyasının T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na teslim edilmesi planlanıyor.

Tarkem aynı zamanda kitaplar, yarışmalar ve benzeri aktivitelerle toplumun ilgisini Kemeraltı'na ve projelere çekmeye çalışıyor.

İZMİR TARİHİ LİMAN KENTİ
THE HISTORICAL PORT CITY OF IZMIR

İZMİR SMD MİMARLARI

B. EQUİNE BİNİCİLİK TESİSLERİ

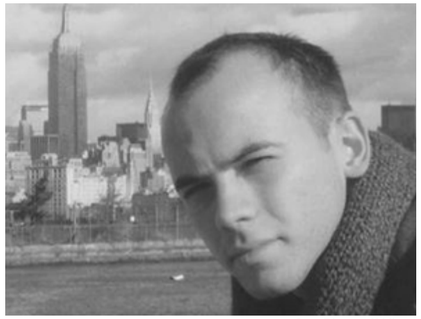

Onur Dinmez - Y. Mimar

2015 yılından itibaren faaliyet gösteren tesis, İzmir Narlıdere'de Bahçelerarası mevkiinde bulunmaktadır. Yaklaşık on iki dönümlük bir araziye oturan ve tüm uluslararası standartlardaki altyapıya ve sosyal donanımlara sahip tesis, ulusal ve uluslararası binicilik turnuvalarına başarı ile ev sahipliği yaparak kısa bir süre içerisinde uluslararası bir üne kavuşmuştur.

Tesis içerisinde farklı fonksiyonların bir arada bulunmasından ötürü, farklı inşaat teknikleri ve malzemeler kullanılmış; dolayısıyla da konusunda uzman proje, tedarikçi ve farklı inşaat ekipleri tüm proje aşamalarında uyum içerisinde bir arada çalışmıştır.

Tesis, arazinin daha verimsiz ve artık bölgede her geçen gün azalan ve kalitesizleşen sudan ötürü meyve veremeyen ağaçlarının bulunduğu batı yakasına konumlandırılmıştır. Bu yapılı alanlar mevcutta korunan ve yenileri de eklenen, iklime uygun daha dayanıklı ve daha az su isteyen, ağaçlar ile çevrilidir. Ayrıca projenin ana giriş aksı üzerinde bulunan zeytin ağacı korunup referans alınarak, çevresinde küçük bir meydan oluşturulmuş, tesise giriş bu meydan ile gerçekleştirilerek, tüm tasarım bu kurgu üzerinde planlanmıştır.

Projede toplam üç adet yapı bloğu vardır ve maksimum 6,80 metre gabari dikkate alınmıştır. Bunlardan birincisi betonarme olup (250m2) zemin katında kapalı manejin de seyredilebileceği bir Restoran, Kafe ve üst katında beş odalı Butik Otel mevcuttur. Bodrum katında profesyonel mutfak, kiler depo vs. gibi servis alanları mevcuttur.

Diğer iki blok üstü kapalı ve dört tarafı açılır kapanır düşünülmüş, doğal zeminin korunduğu ve sökülüp takılabilen detayların kullanıldığı çelik konstrüksiyon yapılardır. Bu yapının bir tanesi binicilik sporunun profesyonelce yapılabileceği ve her yaştan herkese eğitiminin verileceği dört mevsim, gece gündüz rahatlıkla kullanılabilecek bir manejdir (800m2). Diğer yapı ise yine aynı şekilde inşa edilmiş içerisinde atların yaşadığı, bakımlarının yapıldığı, kuzey rüzgarlarından korunaklı son derece modern ve uluslararası standartlarındaki tavla yapısıdır (385m2). Ayrıca atların özellikle müsabakalardan sonra tedavi, dinlenme ve rahatlama gibi ihtiyacının giderilmesi için Türkiye'de ilk ve tek olan Aqua Treatment System (Suyla Tedavi) bu tesiste de düşünülmüştür. Yürüyüş ve küçük egzersizler için ise Walker denilen sekizgen planlı üstü kapalı otomatik bir yürüme parkuru vardır.

Tasarımda gösterilen hassasiyet ve detaylı araştırmalar sonucu, yapının inşası sırasında ve ileriki yıllarda yaşatılmasında gerekli ekonomik denge sağlanılmaya çalışılmıştır. Tüm yapılarda yanma tehlikesi yüksek saman vb. gibi etkenlerin olmasından ve çok kıymetli atların barınmasından dolayı üst düzey yangın önlemleri alınmıştır. Zemin, mimari tasarımın, seçilen aks sistemi ve inşaat teknikleri olarak ekonomik zorlayıcı herhangi bir unsur yoktur. Seçilen yapım teknolojisi ve yapı malzemeleri ile çevreye duyarlı ve ekonomik bir yapı amaçlanmıştır.

Bu bağlamda, uzun yıllar hizmet edebilecek sağlam, mimari bir niteliğe sahip, çevreye ve insanlığa duyarlı bir tesis hayata geçirilmek ve halka kazandırılmak istenilmiştir

UĞUR APARTMANI

Gözde Susam Inanç - Y. Mimar

AtolyeSİM tarafından tasarlanan Uğur Apartmanı, İzmir'in en merkezi ve hareketli semtlerinden biri olan Alsancak'ta, Kordon'u dik kesen sokaklardan biri olan İtalya Sokakta 500 metrekarelik bir parselde yer alıyor.

Zemin katla birlikte 6 kattan oluşan yapı, toplamda 10 adet konutun bulunduğu, zemin katının ticari amaçla kullanıldığı bir konut projesidir.

İzmir apartmanlarında; istenmeyen güneşi kesme, güvenlik ve mahremiyet gereksinimlerinden dolayı kepenk, panjur kullanımı çok yaygındır. Projenin yer aldığı sokak, konut yoğunluğunun çok olduğu bir sokaktır. Yapının karşı cephesinin doğrudan başka apartmanlara bakması dolayısıyla, mahremiyet ihtiyacını sağlayabilecek çözümlemelere gereksinim duyulmaktadır. Bunun için cepheye (Kuzeydoğu cephesi) özel olarak levha saclardan kepenkler tasarlanmıştır.

Bu kepenkler Alsancak evlerinde sıkça görülen kepenk sistemlerinin modern bir yorumudur. Kepenkleri oluşturan levha sacların üzerleri kromatlanarak punch yöntemiyle desenler oluşturulmuştur ve katlanır askılı elemanlarla cepheye monte edilmişlerdir. Tasarlanan kepenklerin kullanıcısının farklı kullanım alışkanlıklarına göre değişkenlik göstermeye imkân veren kullanımı, yapının cephesine dinamizm katmaktadır. Kepenkler kapandığında iç mekânı tamamen karanlık yapmayarak, üzerindeki delikler ile iç mekânda ışık oyunlarına izin vermektedir.

Kısıtlı alandan dolayı yapının ön cephesinde kullanıcılar açık çıkma tercih etmemişlerdir. Bunun için yapının ön cephesi gün ışığını maksimum içeri alacak şekilde yere kadar cam olarak tasarlanmıştır. Ön cephede kapalı çıkma hakkından yararlanılmıştır ve bu cephede yaşama mekanları çözülmüştür. Yapı kuzeydoğu, güney batı aksında konumlandırılmaktadır. İç mekanlarda kullanıcıların değişen kullanım alışkanlıklarına göre farklı plan çözümlerine başvurulmuştur.

Yapı cephesinde kullanılan diğer bir malzeme de doğal taş kaplamanın modern bir yorumu olan, arka kısmı fiberglas ile güçlendirilerek inceltilmiş doğal taş malzemedir. Kentsel dönüşüm projelerinde nadir görülen çağdaş ve özgün bir cephe yaratma arayışı tasarımın ana çıkış noktası olduğu için cephede seçilen malzemelerin de yenilikçi yapı malzemeleri olmasına önem verilmiştir.

Yapı kuzeydoğu, güney batı aksında konumlandırılmaktadır. İç mekanlarda kullanıcıların değişen kullanım alışkanlıklarına göre farklı plan çözümlerine başvurulmuştur.

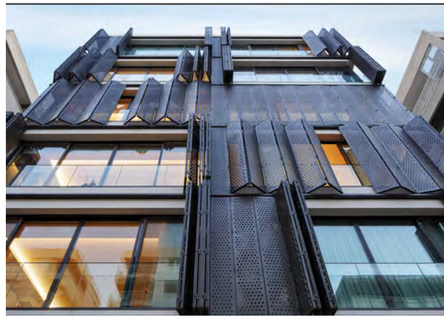

RİTİM VE STYLE PROJELERİ

RİTİM PROJESİ

İzmir Güzelbahçe Kahramandere'de 3500 m²'lik bir araziye 5000m² inşaat olarak tasarlandı. Bodrumda otopark, depolar ve teknik alanlar zemin katta dükkanlar ve Spa, Birinci Katta 1+1 stüdyolar, bahçe alanları, Gym ve havuz, ikinci Katta çatı aralı dublex birimlerin oluşturduğu ve ismini de bu hareketli yapısından alan bir proje.

Proje ekibi konsepti oluştururken, tamamen konutlardan oluşan ve şehir dışı bir bölgenin ihtiyaçlarını öngörerek tasarımı yönlendirdi. Tamamen brüt betonun tercih edilmesi, bakıma yönelik dezavantaj oluşturan sıva ve boyanın kullanılmaması -özellikle dış çeperde- enerji tasarrufunun ve yeşil çatı bahçelerin ön plana çıktığı, çeşitli fonksiyonların her çeşit yaşam ve ticari aktiviteyi en kaliteli şekilde ve planlanan bir ritimde olmasının gerçekleştiği ve 2020'de biten bir proje.

Hüseyin Egeli - Y. Mimar

STYLE PROJESİ

Güzelbahçe'de 3400 m² lik eğimli bir araziye yerleşen proje yeşil çatıları, doğal peyzaj düzenlemesi, brüt beton ve ahşap cephe tasarımı, eğimi kullanarak yaşam alanlarının kalitesinin arttırması endişesiyle tasarlandı. Özellikle istinat duvarları yerine kayalar ile kademe düzenlemesi ile bina aralarındaki dar bahçe alanlara doğal bir etki oluşturdu.

TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Hizmet ve Eğitim Binası İzmir Bornova ilçesinde bulunmaktadır. Bitişik nizam 480 m² taban alanına sahip parselde bodrum, zemin ve 2 kat olarak tasarlanmıştır.

Yaklaşık 2000 m2 kullanım alanına sahiptir. Tasarım ve yapımı Ulema ve Ulema Mimarlık tarafından 2016-2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Durin Ulema - Necdet Ulema ; Mimarlar

TERUAR URLA - MİMARİ VE İÇ MİMARİ PROJE

Öznur Turan Eke Y. Mimar

Seçil Şavklı İgot Y. Mimar

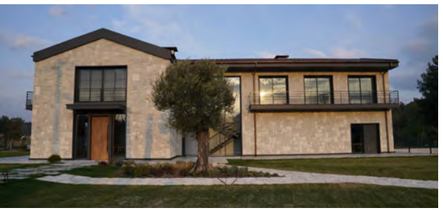

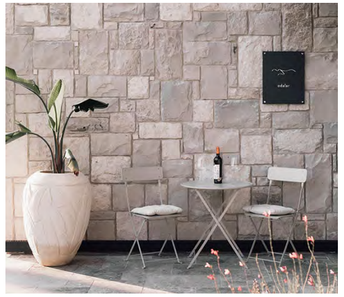

Urla Bağ Yolu Ege'de bir cazibe merkezi durumuna gelmiştir. Agroturizmin son yıllarda ülkemizde de gelişmesi ve ilginin gittikçe artmasıyla birlikte bu bölgede tarım turizmine yönelik yatırımlar hızla artmaktadır.

Aynı zamanda yatırımcı olan idealist şef kendi bahçesinde yetiştirdiği, entegre tesisinde ürettiği ürünlerini konuklara sunma fikriyle yola çıkarken Teruar Urla proje oluşum süreci başlamış oldu. Teruar anlamsal olarak bir mahsülün kendine özgü büyüme ortamını içeren çevresel faktörler demek. Toplu olarak, bu özelliklerin bir karakteri yansıttığı söylenir: Teruar da bu karakteri ifade eder. Yatırımcının bu idealleri ile birlikte iklimsel, coğrafi ve kültürel özellikler bu restoran ve butik otel yapısının mimari tasarımına referans oluşturmaktadır.

Urla Kuşçular mevkiinde bulunan Teruar Urla'nın tasarımı 2018 yılında başladı. Beş dönüm marjinal tarım arazisi tamamen çorak taşlı bir zemine sahipti. Yapının bulunduğu parselin batı yönünde içmimarlık projesi daha önce yine Eke Mimarlık tarafından gerçekleştirilen Urla Şarapçılık tesisi ve üzüm bağları, güney yönünde bir çam ormanı, kuzey ve batı yönlerinde ise yine üzüm bağları, rüzgar türbinleri ve az sayıda tekil taş yapıların da yer aldığı tarım arazileri bulunmaktadır.

Yapı üç katlı bir ana blok ve çiftçi evi diye adlandırılan tek katlı bloktan oluşmaktadır. Vaziyet yerleşiminde bölgenin açık alan kullanımına elverişli iklimsel koşulları göz önünde bulundurularak yerleşim yapıldı. Toplamda 1000 m² inşaat alanı olan bu yapılarda ana blok zemin katta restoran ve mutfak, bunun haricinde konaklama girişi ve yönetici ofisi konumlandırıldı. Üst katta ise her biri farklı bir manzara ve konsepte sahip beş adet otel odası ve bunların açıldığı, bağları seyreden bir dinlenme salonu konumlandırıldı. Bu iki kat cepheden de algılanabilecek galerili bir merdivenle birbirine bağlandı. Bodrum katta üretime hizmet edecek mahaller ile depo ve servis alanları tanımlandı. Tek katlı çiftçi evi bloğunda ise iki süit oda ve personel odaları konumlandırıldı.

Yapının taşıyıcı sistemi betonarme ve çelik karma sistemle çözüldü. Cephe kaplama malzemesi olarak yaklaşık 10-12 cm kalınlığında elle çırpma Urla Taşı kullanıldı. Bu malzemeye iç mekan duvarlarında da yer verildi. Zeminde gri traverten, suya dayanıklı laminat parke ve anti-asit seramik gibi malzemeler mekansal işlevlere göre yer aldı ve ses izolasyonu için özel bir yalıtım malzemesi ile birlikte kullanıldı. Cephe kaplamalarında, merdiven ve korkuluklarda metallerin yanı sıra kompozit malzemeler de dayanıklılık kriterleri esas alınarak malzeme seçimlerine katıldı.

Yapıda tüm bu mimari özelliklerinin yanı sıra güneş panelleri, gri su toplama/ dönüştürme sistemleri gibi sürdürülebilir kaynaklar kullanıldı.

İç mimari projede ise mimari projenin ana fikri devam ettirilerek, doğal ve yanı sıra çağdaş yaklaşımlarla bölgenin karakterini yansıtacak detaylara yer verildi. Kalıcılığın ön planda tutulduğu içmimari kurguda sıcak bir ortam sağlayacak net temiz detaylara yer verildi. Urla Taşı, doğal meşe kaplama, gri travertenler bunlara örnektir.

ABM MAKİNA

Tamer Aksüt Y. Mimar

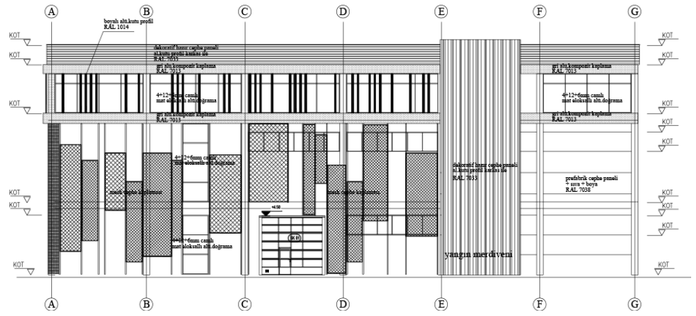

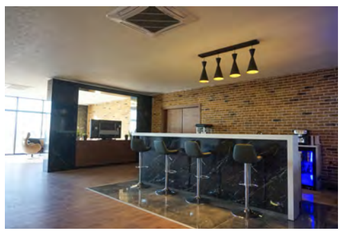

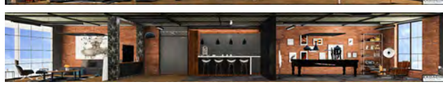

ABM Makina, kendi yazılımı ve yüzde yüz yerli malzeme ile makina parçası imal eden robot makinaları üretiyor. Firma üretiminin %95 ini yurt dışına satmaktadır.

Şirket, İzmir Torbalı Organize Bölgesi'nde bulunan 10.000m² lik bir arsa üzerinde ikinci tesisini geçekleştirmek istiyor. Yönetimde olan üçüncü kuşak ,yeni nesil bir fabrika yapmak isteğiyle bize geldiğinde onlara, arazi içerisindeki mevcut yapıyı da koruyarak ,birbirine entegre olacak bir proje sunduk. Kabul edilen ilk taslak üzerinden projenin modern çizgilerde ,imalat ve idari kısmında içinde olduğu ancak birbirine değmeden çalışabileceği bir yapı olması gerektiği düşünüldü.

Yapının kütlesel etkisi, bu verilerin sonucu olarak şekillenmiştir. İmalat sisteminin analizi ve arsa boyutları verileri maksimum kullanılarak bodrum katta hammadde girişi ve bitmiş ürün çıkışına imkan veren TIR manevralarına müsait avlusu ile bir servis hattı planlanmıştır.

Üst katta mevcut yapının da bulunduğu alan misafir otoparklarının da yer aldığı ve bir prestij peyzaj ile imalat alanı planlanmış , ofisler ve idari birimlerin bulunduğu mevcut yapı dönüştürülerek yabancı misafirlerin de ağırlanabileceği bir düzenleme yapılmıştır.

Cephe hareketi yapının iki kitlesini hafifletmek amacıyla yarı açık mekanlar tanımlanarak ilk kat yoğun dolu yüzeyler , ofis katları dolu-boş şeffaf yatay bantlar olacak şekilde kütle kurgulanmıştır.

Cephe dili olarak lineer yatay elemanlar ve mekanik bir etki bırakması arzu edilen ,yapısal olmayan dikey giydirme ayaklarla desteklenen bir yaklaşım kullanılmıştır.Bu tasarım mevcut ve yeni yapının aynı mimari dil ile entegre edilmesine imkan tanımıştır.. Cephe rengi firmanın kurumsal rengidir.

Bina cephesi ile kat seviyesinde metal çerçeveli germe çelik paneller ile desteklenmiştir. Üretimin ana fikri ,teması cepheye yansıtılmak istenmiştir.

Cephedeki sağırlığın ve şeffaflığın oranları dengede tutularak , lineer kütle etkisi arttırılmıştır.

Yapı tasarımı, modern bir mimari dili oluşturarak ve dekorasyonu, peyzajı ve işleyişiyle bir bütün olarak düşünülmüştür.ABM Makina, sanayi yapısı kimliği ile projeye yaklaşımı ve desteği konusunda örnek olması gereken bir projedir.

VİLLA JUSS

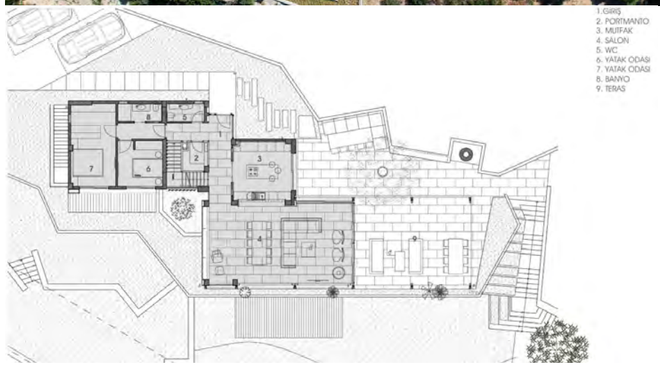

Başak Akkoyunlu - Y. Mimar

BAD-Başak Akkoyunlu tarafından tasarlanan Villa Juss, Ege bölgesi bitkilerinden oluşan bir bahçenin içinde 3500 m2'lik bir alanda yer almaktadır.

Eğimli bir arazi yapısına sahip bu alan yerel bir malzeme olan beyaz Alaçatı taşlarıyla kotlanmış vaziyette bulunmaktaydı. Başak Akkoyunlu'nun yeni tasarımının alanla bütünleştirilmesinin ardından farklı kotlardaki bu setler hem kendi aralarında hem de kullanıcının alandaki etkinliklerinin akışıyla anlamlı bir ilişki kurdu. Dolayısıyla yer yer ihtiyaç duyulan yeni setlemeler ise mevcut durumla tezat oluşturması için yine yerel bi malzeme olan siyah Urla taşıyla sağlandı. Farklı dönemlerde inşa edilen yapı elemanları arasında görsel bir farklılık ve hissedilir bir süreksizlik yaratma konsepti projenin tamanında tekrarlanmıştır.

Ege Denizi'nin güzelliğinden en verimli şekilde faydalanabilmek için yapı parsel sınırından 150 açıyla konumlandırılarak manzaraya döndürüldü. Bununla birlikte, binayı çevreleyen, yer yer saksılığa dönen beton bir şerit ile yapının peyzajla olan bağlantısı yeniden kuruldu. Batı yönündeki zeytin bahçeleri bitiminde görülen Ege Denizi manzarasına yönelmenin getirdiği zorluklardan biri ise yatay gelen güneş ışıkları olduğundan, tasarlanan dış perde ve ışık kırıcılarla ve dış perdelerle önlem alındı. Sonuç olarak, yapı ve arsası için verilen tüm tasarım kararlarında yerel bağlam ve peyzaj olanakları göz önünde bulundurulduu.

Yapı, peyzaj boyunca uzanan üç farklı kota konumlandırılmış iki ayrı kütle kütleden oluşmaktadır. Bu kütleler ise doğuda sert zeminli ve sıcak yaz aylarında öğleden sonraları gün batımına kadar alternatif bir yaşam alanı sunan bir avlu ile birbirine bağlanmakta. Bu avlunun beton yüzeyini bozan Jakaranda ağacı, projeye de adını vermekte.

Birbirini takip eden kütleler, geniş bir aileyi oluşturan üç çekirdek aileye tahsis edilmiştir. Her ailenin farklı katlarda uyku olanakları, giriş ve zemin katlarında yaşama alanları ve terasları bulunmaktadır.

Ara kotta bulunan ve zemin katta kabul edilen yaşama alanı, onu takip eden bir terasla aynı çatı altında birleşirken terasın batı cephesinde tamamen açılabilen giyotin doğramalar ile keyifli bir iç-dış mekân deneyimi sağlıyor. Batı cephesindeki yaşam alanları zeminden yukarıda olsa da teras ve kapalı yaşama alanı cephesi boyunca devam eden ve mor pennisetumlar için ayrılmış bir peyzaj bandına/saksılığa sahiptir. Akdeniz iklimi göz önüne alındığında bina, bitki ve baharat bahçeleri, sonsuzluk havuzu, açık mutfak ve son derece keyifli alanlarıyla geniş aile için açık hava deneyimini zenginleştiriyor.

Sonuç olarak, Villa Juss, kullanıcıları için yaşanabilir bir alan yaratmak ve bu çevreden tüm etkilenenler için uyumlu bir ortam oluşturmak için tasarlandı.

ZİGANA RESORT OTEL - ALAÇATI

İzmir'in Çeşme ilçesinde bulunan Alaçatı'da 80.000 metrekarelik alan üzerinde 35.000 metrekare inşaat alanı olan Zigana Resort Hotel, ana otel kütlesi ve bu kütleden bağımsız 65 adet villa tasarlanmıştır. Kıyısında yer aldığı denize ve topografyaya göre yönelim ve yerleşimi sağlanmıştır.

Ana Otel kütlesi, kullanıcıları 3 kat yüksekliğinde yaklaşık 1000 m2 lik çelik -cam strüktür bir saçakla içeriye davet etmektedir. Bu giriş saçağındaki kaplamalar dolu-boş etkisi yaratacak şekilde ahşap dokulu panellerle kaplanmıştır. Skylight, saçağın devamı niteliğinde lobi tavanına da devam etmektedir. Böylece 3 kat yüksekliğindeki lobi kısmına skylight ile ışık girişi sağlanmış, ışığın kullanımı arttırılırken, misafirlerin gökyüzü ile teması sağlanmıştır. İç ve dış etkileri güçlendirilmiştir.

Genel konsept olan 'yelken' öğesinden esinlenerek oda bölücü duvarları önüne yerleştirilen çelik yelken direklerini andıran aydınlatmalar tasarlanmıştır. Gece, deniz tarafından otel binasına, otomasyon bağlı aydınlatmalarla cepheye hareketlilik kazandırılmaya çalışılmıştır.

13 bloktan oluşan villaların her bir bloğunda 5 adet bağımsız birim bulunmaktadır. Ritmik kayma hareketleriyle birbirini görmeden özel bir hayat sürdürebilecek mahremiyet alanına sahip olmaları ve topografyayı kullanarak denize yönelmeleri amaçlanmıştır. Villaların girişlerinde , çelik ayaklara taşıtılan cam-çelik saçaklar 'yelken' öğesi düşünülerek tasarlanmıştır.

Villaların merdiven kulesi sırtına yine otomasyona bağlanan düşey lineer led aydınlatmalar tasarlanmıştır. Böylece Otelin bütününe yayılan bir aydınlatma kurgusuyla, yol kotundan da algılanabilir birimler yaratılmıştır.

Tasarımda kullanılacak malzemeler seçilirken doğaya uyum ön planda tutulmuştur ve ahşap, doğal taş ve cam kullanılmıştır. Doğal taş olarak bölgenin geleneksel taşı olan Alaçatı taşı tasarımda sıkça kullanılmıştır.

Sahil kısmında snack bar, pool bar gibi birimler tasarlanarak , ihtiyaçlar çözülmüş ve otel ile deniz ilişkisi güçlendirilmiştir. Üst örtü olarak, gergi membranlar kullanılarak strüktürel hareketliliğin devam ettirilmesi sağlanmıştır. Projedeki sosyal alanlar arazinin eğimine uygun yerleşimi sebebiyle, ışık alacak şekilde bodrum kata yerleştirilmiştir. Bodrum kat döşemesinin üstünde ise yeşil çatı uygulaması yapılmıştır.

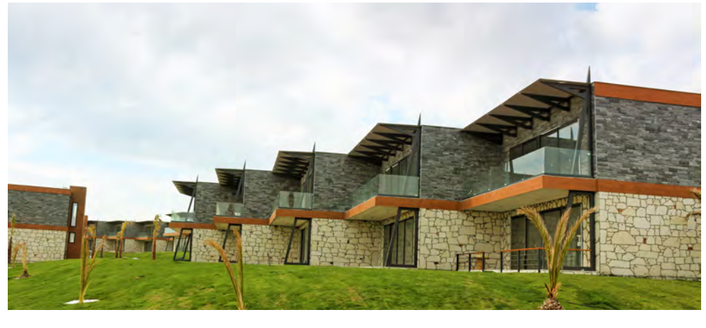

Öznur Çakır- Y. Mimar

Sayfada yeralan proje Mimar Adnan Ceyhun Yavuz tarafından başlatılmış, kaba inşaat sonrası evlerin ilavesi ve kaba inşaat sonrası Öznur Çakır tarafından tamamlanmıştır.

İZMİR'DE BİR YÜKSEK YAPI: MİSTRAL

İzmir'de gökdelenlerin yer almaya başladığı yeni merkezin görünümü

Konak Bayraklı sınırında inşa edilmiş olan karma kullanımlı kompleks, içinde konut, otel ve ofis işlevlerini barındıran iki yüksek yapı ve bunları birbirine bağlayan bir açık çarşıdan oluşmaktadır. Kapalı inşaat alanı 124.000 m² olan yapının 3 bodrum katı vardır. Konut-otel kulesi yer üzerinde 38, ofis kulesi 48 katlıdır.

Mistral, enerji verimli tasarımı ile kaynakları tutumlu kullanacak ve imar planında merkezi iş alanı olarak belirlenen kentsel bölgenin içerisinde yükselecek diğer yapıların arasında, kent siluetinde kolayca tanınabilecek bir forma sahip olması hedeflenerek tasarlanmıştır.

Parselin batısında, denize yakın konumlanan otel - konut kulesinde yapının çevresini kuşatan balkonlar, iklimsel koşullar doğrultusunda geniş mekanlar olarak planlanmıştır. Balkonlar her katta değişen açılarıyla farklı perspektifler veren dinamik bir kütle yaratırlar. Balkonlar aynı zamanda yapı yüzeylerini gölgeleyerek ısıl konfor sağlamak üzere planlanmıştır.

Parselin doğusunda konumlanan ofis kulesi, enerji etkin bir yapı tasarımını ön plana çıkaracak şekilde çift cidarlı bir cephe ile planlanmıştır. Geometrik olarak konut-otel kulesi ve ofis kulesi aynı ilke ile tasarlanmıştır; bu kulede de yapının iç yüzeyi kare formlu iken dış yüzeyi aynı geometrik formun her katta belli bir açıyla döndürülmesi ile oluşan dinamik bir forma sahiptir. Bu form, yapı cephesinin rüzgar yüklerine karşı davranışını olumlu yönde etkilerken kent siluetinde de yapının tanınabilirliğini sağlamaktadır. İç yüzey ile dış yüzey arasında kalan kısım, kışın güneş etkisiyle ısıtılan havanın muhafaza edilmesi ile ısıtmaya, yazın bu kısımdaki havanın hızlı sirkülasyonu ve ikinci yüzeyin gölgeleme etkisi ile soğutmaya katkıda bulunarak önemli bir enerji tasarrufu sağlayacak şekilde planlanmıştır.

Konak Bayraklı'da Manda Çayının kenarına inşa edilmiş olan Mistral, ofis, konut ve otel fonksiyonlarını içeren iki kuleden oluşuyor

İzmir'in bir yarışma sonucu olarak oluşmaya başlayan ve yüksek yapıların yer aldığı Bayraklı'nın yeni silueti

Yapının zemin ve birinci katında konumlanan açık çarşı, mevcut dere ve çevresinin ıslahı ile gerçekleştirilecek rekreasyon alanları ile iç içe olacak şekilde düşünülmüş, parselin tüm çeperlerinden çarşıya erişime müsaade edilmiştir. Amaç, yaratılan kamusal alana insanları davet eden, kentsel sürekliliği kesmeyen, geçirgen bir mimari planlama oluşturmaktır. Esasen bu açık çarşının orta ekseninin, parselin hemen yanından geçen çayın üzerinde teşkil edilecek bir köprü ile adliye binasının önünden geçen caddeye bağlanması ve yaya sürekliliğinin sağlanması planlanmış, ancak daha sonra güvenlik nedeniyle adliye binası etrafında yüksek betonarme duvarlar inşa edilmiş ve bu köprünün yapımı iptal edilmiştir.

Çarşının üzerinde kullanıcıyı güneşten koruyan gölgelikler ve yansımalı sert zemin yüzeyleri azaltarak radyasyonu emen bir yeşil çatı düzlemi teşkil edilmiştir. İki katlı çarşının üst kotlarını bağlayan köprüler, açılı sokaklar, sokaklardaki su ve yeşil ögelerin kullanımı ile sürprizli ve keyifli perspektifler veren bir kamusal alan oluşturulması hedeflenmiştir.

Kompleksin inşa edildiği arsanın sorunlu zemin yapısı dolayısıyla temellerin altında 65m derinliğe inen baret kazıklar kullanılmıştır. Yapının podyum/çarşı kısmı betonarme ve kısmi çelik olarak tasarlanmış, kulelerin strüktüründe ise çelik ve betonarmenin bir arada kullanıldığı kompozit sistem tercih edilmiştir. Bu kompozit sistem sayesinde taşıyıcı sistem kesitleri azaltılabilmiş, mekan kazanılmış, yapı hafifletilmiştir.

Yapının rüzgar analizlerinde iki ayrı değerlendirme yapılmıştır. Birincisi rüzgarın yapı strüktürüne olan etkisi, ikincisi ise yapının çeşitli açık-yarı açık noktalarındaki kullanıcı konforunun değerlendirilmesi. Yapının kulelerinin her katta dönüş yapan geomet-

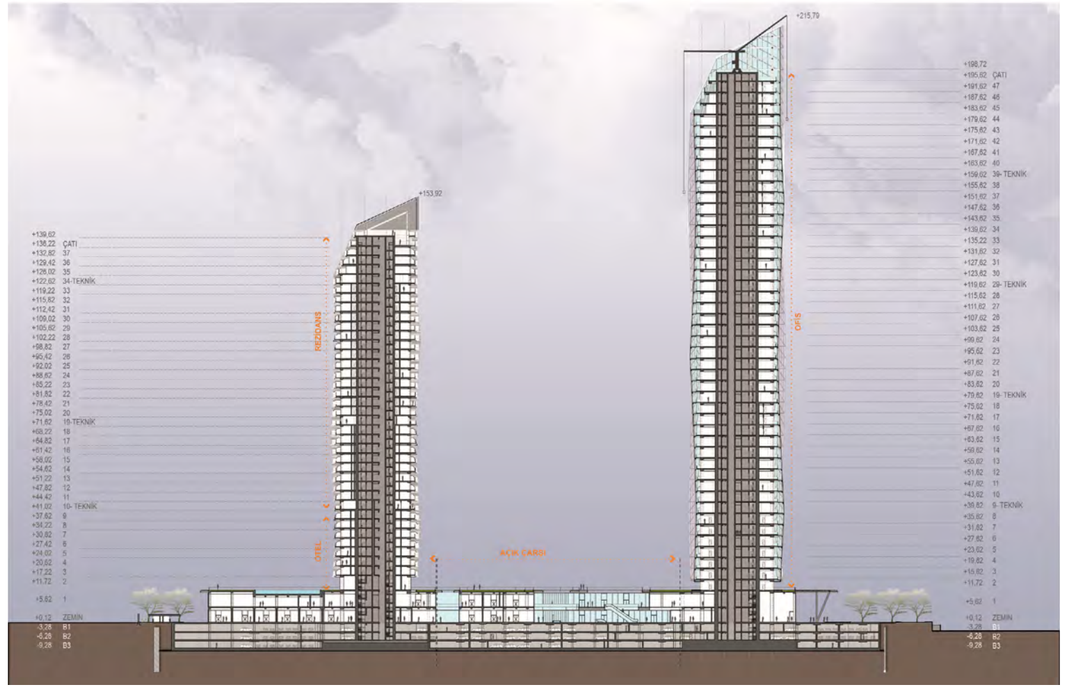

risi sayesinde taşıyıcı sisteme gelen rüzgar yükleri minimize edilmiş, yine bu sayede yüksek katlardaki balkonlarda dahi kullanıcının rüzgar konforunun üst düzeyde olması sağlanmıştır.

Ofis kulesinin tamamen cam ve alüminyumdan oluşan cephesinde Türkiye'de ilk defa uygulanan bir metod olan soğuk bükme (cold-bending) kullanılmıştır. 1,60 m genişliğinde, 4,00 m yüksekliğindeki cephe panellerinin camlarının, geometrisi gereği ortasında diagonal bir kayıt olması gerekirken cama uygulanan 45 mm'lik soğuk bükme sayesinde bu kayıt yok edilmiş, iç mekana daha büyük görsel kalite sağlanmış ve cephe hafifletilmiştir. Kullanılan gri su sistemi ile atık suların tekrar değerlendirilerek kullanımı sağlanmıştır.

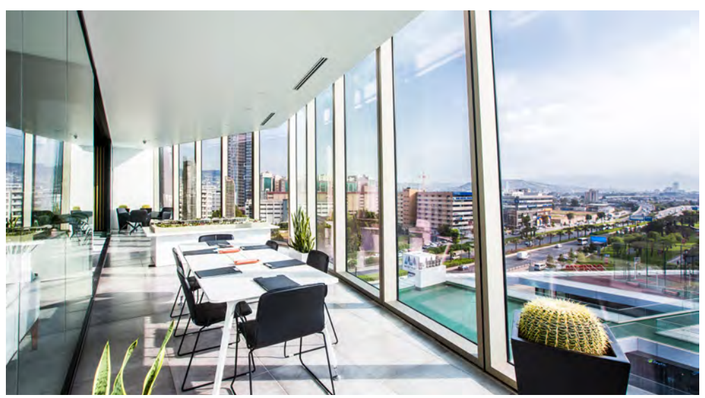

Projenin Yeri	: Konak, İzmir
İşveren	: Mistral GYO
Mimari Proje	: Bora Şahbazoğlu – DNA Mimarlık
Statik Proje	: Emir Mühendislik
Mekanik Proje	:Boyut Proje
Elektrik Projesi	:Boyut Enerji
Peyzaj Projesi	: Kardelen Peyzaj
Rüzgâr Testi	: BMT Fluid Mechanics ve Turbotek
Akustik Projesi	: Karakutu Akustik
Mimari Danışman	: Progetto CMR
Statik Danışmanlar	: Prof. Dr. M.Nuray Aydınoğlu Prof. Dr. Sönmez Yıldırım Dr. Şamil Şeref Polat
Yangın Danışmanı	: Prof.Dr. Abdurrahman Kılıç
Cephe Danışmanı	: **CWG Danışmanlık**
LEED Danışmanı	: **MİMTA**
Görselleştirme	: **Arqui300**
Ana Yüklenici	: **Miray İnşaat**
Fotoğraflar	: **Can Yücel**

İZMİR KONAK BELEDİYESİ, İZMİR MİMARLAR ODASI VE İZMİR SMD, 'NİN "İZTASYON" PROJESİ

İzmir Konak Belediyesi, Mimarlar Odası ve İzmir Serbest Mimarlar Derneği, beraberce ortak gerçekleştirecekleri İZTASYON adlı proje üzerinde çalışmalara başladılar. Projenin lansmanı ubat ayı içinde Bien Seramik Firmasının katkılarıyla İzmir Renaissance Otel'de yapıldı.

İzmir'in en eski tren istasyonu hangarlarından olan ve Konak Belediyesi'nin kontrolündeki binada, daha önce aynı yerde restorasyon çalışması yapmış Mimar Tamer Pakben'in uygun gördüğü çerçevede Koruma kurulunun da onayı alınarak, İzmir Serbest Mimarlar Derneği ve Mimarlar Odası tarafından bir Mimarlık Kent Etkinlikleri Merkezi oluşturulması ile ilgili projede son aşamaya gelindi. Bu kapsamda projenin lansmanı ve üyelerinin de yeni yılda biraraya gelmeleri amacıyla İzmir Serbest Mimarlar Derneğinin (İSMD) düzenlediği akşam yemeğine Konak Belediye Başkanı Abdül Batur, Başkan Yardımcısı Ali Ulvi Dülger, Kentsel Tasarım Müdürü Selin Zağpus Yiğitoğlu, İzmir Mimarlar Odası Balkanı İlker Kahraman, İstanbul SMD Başkanı Durmuş Dilekçi, Türk SMD Başkanı Ali Osman Öztürk ve Yönetim Kurulu Üyesi Güneş Gökçek ve İzmir SMD Başkanı Tamer Aksüt ve üyeler katıldılar.

Organizasyonun sponsorluğunu da Bien Seramik Firması üstlendi. Bien Seramik'i temsilen toplantıya Marka ve İletişim Müdürü Ali Naci Ülkü, Bien Banyo Pazarlama Müdürü Cem Güvengiriş, Pazarlama Uzmanı Büşra Karayel, İş Geliştirme ve Proje Müdürü Hakan Alpar, İş Geliştirme ve Proje Yöneticileri Asiye Karataş Erkul ve Buket Karayazıcı katıldılar.

Konak Belediye Başkanı Abdül Batur'un tanıtımını yaptığı projenin bu yılın sonuna doğru tamamlanması ve 29 Ekim'de binanın açılışının yapılması bekleniyor. Söz konusu proje ortak bir çalışma sonucu oluştu ve Mimar olarak Mert Uslu, Seçil Şavklı, Melis Varkal, Öznur Çakır SMD üyesi olarak Mimarlık son sınıf talebelerinin de katılımıyla oluşturdukları ekip tasarımı gerçekleştirdi. Projenin görselleri de İzmir SMD'ye son katılan üyelerden Mete Keskin tarafından yapıldı.

Uygulama projelerinin kuruldan onayından sonra binada inçaat çalışmaları başlayacak.

İZMİR'DE MİMARİDE İZ BIRAKANLARDAN ANILARIM

ŞÜKRÜ KOCAGÖZ - Y. MİMAR

BİR MİMARLIK NEFERİ; ÖZTÜRK ABİ

1975'den sonra odadaki çalışmalarda tam nasıl, ne zaman olduğunu anımsamaksızın Öztürk Abi ile birlikte olmaya başladık. (Belki de birkaç yıl sonradır) Beni odaya sürükleyen Güner Abi (Eliçin) Öztürk Abi ile iletişim içindeydi. Güner Abi'nin Vali Konağı civarında (Daniş Bey yokuşu başı mıydı yoksa?) yaptığı bir apartmanın zemin katındaki Bingül Hanımın atölyesinin açılış gününü anımsıyorum. Her ikisi de çok mutluydular. Onu eşi ile orada tam bir ruh dayanışması içinde ve mutlu gördüğümü anımsıyorum. Her çok başarılı sanatçının arkasındaki eşiydi.

Güner Abi ve Güngör Abi'nin başkan olduğu yönetim kurullarında odanın kurduğu pek çok komisyonda birlikte çalıştık. Her zaman ev ödevini hazırlamış ve üretkendi. Üretkenliği hiçbir zaman tevazuyu bir yana bırakmasına neden değildi. Burhan Özfatura'ya verilecek bir "fuar inceleme" komisyonunda Bedri Kökten ile birlikte çalışmalarımızı anımsıyorum. Belki kendisinin unuttuğu bir çalışmada her satır, her cümleyi aynı ciddiyet ile disiplinle ele alışı dikkatimi çekmişti. Ama bu ciddiyeti hep yumuşak, uyarıcı bir tonlaydı. Oysa içinde bulunduğumuz o dönemin siyasal iklimi herkesi her konuda, görüşlerini belirtirken biraz agresif yapmıştı. Toplumsal gerginlik içinde dikkat çekici dinginlik ve soğukkanlılığı vardı. Toplu çalışmada üretkenliği karşısındakini ikna etme saplantısı yerine sentez arayışlarındaydı. İzmir'in trafiği için çalıştığımız bir başka komisyonda ikinci Kordon için geliştirdiği bir öneriyi Güngör Abi'nin eleştirmesi üzerine savunmak yerine hızla geliştirip değiştirmişti. Şube başkanı olduğu dönemde ise yönetiminin tam bir kolektif anlayışla olduğunu izledim. Kendisinden çok şubenin kurumsallığını öne çıkaran bir üslupla açıklamalar yaptı. ("Bana göre" bu biraz basının alışık olmadığı bir tavır olduğu için ilgisini biraz azalttı.)

Yıllar sonra Necdet Abi'den (Yorgancıoğlu) Güngör Abi'nin yanında stajyer olarak çalıştıklarını öğrendim.

Mimar olarak yaptığı bazı yapıları beğeni ile izledim. Bazılarının zaman içinde değişime de uğradığını anımsıyorum. Ama artık bunların yerlerini anımsayamıyorum.

Umarım ilk inşa tarihindeki fotoğrafları vardır ve bir gün İzmir Şube küçük bir sergi veya bir yayın yapar. Onun mesleğe "bir nefercesine" katkılarına ancak böyle teşekkür edebiliriz.

ZİYA NEBİOĞLU'NA DAİR ANIMSAMALAR

Ziya Nebioğlu doğduğum evin mimarı, hem de komşumuz. Altı çocuğundan dördüncüsü Linda ilkokul sınıf arkadaşım. Aktaracağım anılar ise mimarlık dışında; komşuluk anıları.

Çocukları bir ev partisi düzenlemişler. Plaklardan müzik çalınıyor ve dans ediyoruz. En küçük olan Esin'in bir erkek arkadaşı var. Bahri. (Umarım doğru anımsadım.) Esin'in bir erkek arkadaşı olması için sanki biraz erken. Ziya Bey de aramızda dolaşıyor. Yanımda durdu. "Bu iş olur, oğlan kıza yakışıyor" gibi bir şey söyledi. Bakışları kızının mutluluğunu isteyen, gören mutlu bir babanın bakışlarıydı. Öylece hafızama kazındı. Onlar ise evlendiler. Esin'in bir büyüğü Doris ise "Nebioğlu Tatil Köyü'nde" çok güzel bir törenle evlendi. Gelinle damadın altından geçmesi için hazırlanan meşalelerden birini de ben tutuyordum. Mimarlık öğrencisiydim. Ziya Bey'in bundan memnun olduğuna dair bir şeyler söylediği hayal meyal hatırımda.

Yıllar sonra o düğün davetiyesi diye sakladığım davetiyenin (Doris'in ve bir evin çok güzel bir fotoğrafıydı.) sonradan köyün açılış davetiyesi olduğunu fark etmiştim.

Kendisi ile mimarlığa değin bir konuşmam elbet olamazdı. Ancak annemden, babamdan evin tasarım ve yapım süreci ile ilgili bazı aktarımlar duydum. Düz çatı detayları ve malzemeleri 1950 yılında gelişmemişti. Evin beton üzeri plaka (Famerit) düz çatısı zaman zaman akıtır ve "filinkot" ile tamirlenirdi. Annem bunun dert olacağını yapım sırasında söylediğinde Ziya Bey'in "Hanımefendi bu ev 50 yıldan fazla mı yaşayacak ki?" cevabını verdiğini çatı her sızdırdığında tekrarlardı. Nitekim ev 51. Yılındaki "Karşıyaka sel felaketinde" onarılamaz olarak hasar gördü ve yıkıldı.

Arşivimde bizim evin ve kayınpederim Şükrü Postacıoğlu için çizilmiş bir iş hanının (ama inşa edilmemiş) projeleri var. Bu yazıya davetiyeyi ve iş hanı projesindeki imzasını ekliyorum.

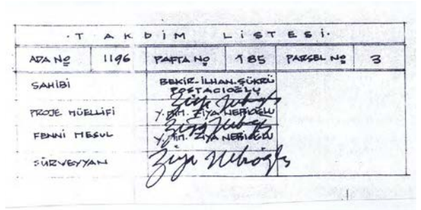
T A K D İ M L İ S T E S İ

ADA NO	1196	PAFTA NO	185	PARSEL NO	3
SAHİBİ		BEKİR-İLHAN-ŞÜKRÜ POSTACIOĞLU			
PROJE MÜELLİFİ		Y. Müh. ZİYA NEBİOĞLU			
FENNİ MESUL		Y. Müh. ZİYA NEBİOĞLU			
SÜRVEYAN					

Sayın Başbakanımız yapacağı Nebioğlu Tatil Köyü Açılış Kokteyl'ine Teşriflerinizi Beklerir.

You are cordially invited to a Cocktail Party to be given at the opening of Nebioğlu Vacationland

NEBİOĞLU

SALİH PEKİN / PHILIPPE ROBERT ve PIER'E DAİR ÇOK ÖNEMLİ BİR ANI

Herhalde 1995 gibiydi. Salih Pier projesine başlamak üzereyken Philippe Robert'i İzmir Fransız Kültür Merkezi'ne bir konferans vermek üzere davet ettirdi. Bağlantı nasıl kuruldu, fikir kimindi anımsamıyorum. İkimiz de "francofon" olduğumuz için Kültür Merkezi ve Türk Müdür yardımcısı Rahmi Bey ile iyi ilişkilerimiz vardı. Reichen-Robert'in Fransa'da 1980 lerde koruma/yeniden işlevlendirmeye getirdikleri "yeni bakış açısını" ikimiz de biliyorduk. (La Villette holleri, Jussieu Üniversitesi vs.) Pek çok yayında yer almıştır.

Konferanstan önce öğlene doğru kendisini o günkü terkedilmiş "eşya gümrüğü" binasına götürdük. Yapı perişandı. Balık hali, otopark olarak ve bir bölümünde deniz kuvvetlerinin iskelesi olarak kullanılmaktaydı. Salih gezerken kendi fikirlerini belediyenin bakış açısı ve isteklerini aktarıyordu. En sonunda hollerin en boş olan, yüksek tavanlarından bol ışık alan bir yerinde durduk. Salih kendisine ne düşündüğünü sordu. Cevabı "şöyle 2,40/2,50 m yüksekliğinde bir döşeme atın ..... altı otopark olsun, üzerinde artık her şey; ne isterseniz olur" dedi. (Mettez une dalle à2,40/50 ..... diyen sesi hala kulaklarımdadır.)

İkimiz de bunun Kurul' a (Anıtlar Kurulu'nu da açıklayarak) kabul ettirilemez bir şey olduğunu söyledik. Tabii ki pek anlayamadı "doğruları herkes anlar...." gibi bir şey söyledi. Akşamki konferansından sonra niye böyle bir öneri yaptığını Fransa'ya niye "yeni bakış açısını" kazandırdığını anladık. Bu açıklayacağım bakış açısı ki hala bizde kabul görmemiş ve sanırım ebediyen görmeyecek ve pek çok değerin göz göre göre ve "niye böyle olduğu anlaşılamayarak" yok olmasının çaresi olamayacaktır.

Robert teorisini "Paléistissisme"; Paléographie (eski yazı bilimi) sözcüğünden muhtemel kendisinin türettiği bir sözcük ile açıklıyordu. Bir papirüs üzerine defalarca yaz/sil yapılırken hep eski yazının da bir iz olarak kalıcı olmasına benzetme yapıyordu. (Papirüs çok kıymetli olduğu için yazı silinerek defalarca kullanılıyordu.) Kısacası bir tarihi yapının yaşaması, yaşama katkısı onun için en önemli şeydi; bunun için bir anlamda "yeniden yaratılması" için "doğrular" ın kullanılması gerekir diyordu.

Gösterdiği bir şato slaytında eklediği konferans salonunun ne kadar "çirkin" olduğuna bizzat vurgu yaparken "binanın yaşaması için tek doğru buydu" diyerek yaklaşımını somutluyordu. Bu örneklerden sonra sabahki otopark önerisini daha iyi kavramıştık.

Geçen zaman, bugün Pier'in bir sosyal/ticari başarısızlık durumu, bana göre Robert'i haklı çıkarıyor. Doğruların yeniden yazım, tasarım, üretim için öncelendiği bir koruma anlayışına geçemeyecek oluşumuz, sanırım bu yolun pek çok "kötü niyete" yataklık etmesinden endişe etmemiz nedeni ile. Ama bu endişeler, benim "tarihi cam fanus içinde koruyabileceğimiz" yaklaşımına hiç inanmamış olmamı değiştirmiyor. Dünya starları yapınca hayranlık duyuluyor: Hadid'in tarihi bina üzerinde bir balina gibi uçan dev kütlesi, Berlin Alman Parlementosu, Louvre piramidi vs.

Bizim önermeyi bırakın, düşlemeye bile hakkımız olmayan şeylerdir.

Salih o dönem için Pier'de her şeye rağmen belli bir anlayışı kırmayı başarmıştı. Pek arkasını getiren, getireceklerin önünü açan olmadı diye düşünüyorum.

Acaba bizim yaşamlarımızın ötesi bir zamanda o döşeme yapılır mı?

BEDRİ KÖKTEN İLE KÜÇÜK BİR AN

edri Bey ile oda çerçevesinde ve profesyonel iş birliği olarak ortak çalışmalarımız oldu. Burhan Özfatura'nın ilk başkanlığı döneminde "Fuar" ın hali içler acısıydı. Odanın oluşturduğu bir komisyonda "alınacak acil tedbirler" için bir rapor hazırlayıp sunmak üzere kendisini ziyaret ettik.

Gelişigüzel ve etrafları depo/çöplük büfeleri Başkan'a büyük bir heyecanla aktarıyor ve elindeki bloknota yerinde çizdiği krokilerle de açıklamaya çalışıyordu. Ama bir türlü kötülüğün başkan tarafından algılanamadığını görüyorduk. Durum rahatsız ediciydi. Birden fark ettim: Bedri Bey'in gösterdikleri "kötülüğün çok güzel suluboya resimleriydi" O olağanüstü resim becerisi ile kötülüğü bile "güzel" resmetmişti.

Hemen elimizdeki raporun fotoğraflı sayfaları ile devreye girdim. Fotoğraflar derdimizi başkana bir anda aktarmıştı.

GNA DA ZAMAN VE GÜNGÖR KAFTANCI

Gül Sokaktaki ofis sıcacıktı. Bana mı öyle geliyor; öyle miydi? Tavanı koyu ahşap rabıta... Güngör Abi'nin çalışma masası ile çizim masaları aynı mekânda. Galiba hiç kapatılmayan körüklü bir duvar mı vardı? İpli "T" cetvellerinin olduğu beyaz masaların hemen ardında bir mutfakçık. Ve küçük bir WC; içi son derece tertipli.

GNA (Güngör, Necdet, Ali) harika bir üçlüydü. Çizilecek işler, satılan daireler, hatta Ali'nin evlenme kararı hep aynı mekânda konuşulurdu. Ortak yaptığımız bir projeyi birkaç ay orada çizdim. Güngör Abi zaman zaman yanıma oturur çizimleri gözden geçirirdik. Etüdü zorlardı. "Bir de böyle görelim, bir de şöyle görelim." O dönem elbet sanal çizimler yoktu. Ben önce kurşunkalem "altlıklar" çizer sonra rapido veya kalınca uçlu keçe kalemlerle kırk beş derece koyu siyah gölgelerle temize çekerdim. Ofisin yürüyen diğer işlerini de gözlemlemek fırsatım olurdu. Bir merdivenin küpeşte başlangıcı ile Güngör Abi'nin günlerce uğraştığını sonra onu çok sevdiği bir demirci ustası ile paylaşıp bir kez daha geliştirdiklerini keyifle izlerdim. Gül Sokak GNA'da zaman, Güngör Abi'nin kadife ceketinin fitillerinden süzülerek durmuşçasına akardı.

KOLEKTİF ARZUNUN İZMİR VE ARTALANINDAKİ MİMARİ VEÇHELERİ

DENİZ GÜNER, PROF. DR.
DEÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ

Son çeyrek yüzyıldır İzmir'de ve artalanında yaşanan mekânsal gelişmeler, kentleşmeye ve kentselliğe ilişkin bildiğimiz kuramları, hiyerarşileri ve sınıflandırmaları aşan yeni örüntüler oluşturmaya devam ediyor. Daha önce Serbest Mimar dergisinin 16. sayısında *(1)* genel çerçevesini çizdiğimiz gelişmelerin ötesinde, 2004 yılında yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyesi Kanunu nedeniyle son 20 yılda 80 km çapındaki İzmir Metropoliten Alanı içinde yaşanan mekânsal gelişmeleri ve dönüşümleri yalnızca ekonomi-politik dinamikler ile açıklamamız artık mümkün gözükmüyor.

Saçaklanan büyükşehirlerin ve metropollerin çeperlerinde oluşan yeni tür yarı-kırsal/yarı-kentsel dokular ve türlerötesi yeni mekânsallıklar son yıllarda çeşitli disiplinlerden araştırmacılar tarafından açıklanmaya ve kuramsallaştırılmaya çalışılıyor. *(2)* Türkiye bağlamında ise, içinde yaşadığımız beşeri coğrafya ve ülkedeki dinamik politik yapı her türlü açıklama modelini hızla geçersizleştirip, yeni bakışları ve tanımlamaları gerekli kılıyor. Ortaya çıkan muğlak ve dinamik kentsel yapıları açıklamak üzere son yıllarda uluslararası akademyada üç ana yaklaşım ve kentleşme kuramı geliştirilmiş olsa da bu kuramlar tek başlarına İzmir'in Çeşme-Karaburun yarımadasındaki, özellikle de Alaçatı ve Urla'daki dinamikleri açıklamakta yeterli olamıyorlar. Kent-kır ikilemine odaklanan "Gezegensel Kentleşme" (Planetary Urbanism) kuramı, yerleşmeleri gelişmişlik-gelişmemişlik düzeyi üzerinden Küresel Kuzey-Güney veya Küresel Batı-Doğu gibi ikilikler üzerinden kuramsallaştıran "Sömürgesonrası Kentleşme" kuramı (Postcolonial Urbanism) veya türdeş olmayan parçaların farklılıklarını koruyarak bir araya gelmeleri ve sürekli evrim geçiren çeşitliliklerden oluşan yığılmaya referans veren "Birleşmeler Kentleşmesi" (Assemblage Urbanization) *(3)* gibi kuramlar bu coğrafya için bir aşamaya kadar geçerli olsalar da yere özgü dinamikler, sosyal medyanın fiziksel dünyayı giderek daha da artan bir biçimde dönüştürme gücü ve Türkiye'nin hızla muhafazakârlaşan siyasal konjonktürü İzmir'in ve artalanının mekânsal dönüşüm süreçlerinde de doğrudan etkili oluyorlar.

Son çeyrek yüzyılda aldığı iç göçler nedeniyle nüfusunu iki katına çıkaran İzmir kenti, 2021 Dünya Güvenli Kentler sıralamasında Eskişehir, Bursa ve Antalya'dan sonra dördüncü sırada yer alışıyla ve İstanbul, Ankara ile birlikte ekonomik açıdan üç büyük kent arasında en güvenilir kent oluşuyla, yaşam kalitesi arayışında olan Türkiyeliler için yeni "memleket" olma potansiyelini de giderek artırıyor. İzmir kentinin güven odaklı bu alımlanışına ek olarak, sosyal medyanın körüklediği kolektif arzunun bu coğrafyada mekânsallaşma biçimlerine, kent-kır coğrafyasını değiştiren başat dinamiklere kısaca değinmek, bu dinamiklere verilen mimari cevapları anlamlandırabilmek ve yeni mimar aktörleri konumlandırabilmek için de hem bağlamsal hem de düşünsel bir çerçeve oluşturacağını düşünüyorum.

Değişen Dinamikler I: Altyapı Peyzajı ve Lojistik Yakınlık

Kentsel gelişmelere yön veren altyapı peyzajları (landscapes of infrastructure), İzmir'in makro formunun biçimlenmesinde ve artalanının gelişmesinde olduğu kadar, yeni mekânsallıkların ve teritoryalliklerin oluşmasında da birincil dereceden etkili oluyor. 1950'lerden itibaren turizm odaklı kalkınma hedefi doğrultusunda yapılan altyapı yatırımları, günümüzde yerini sosyal medyanın fiziksel mekânı dönüştürme dinamiklerine bırakmış gözükmektedir. İzmir özelinde bu değişimlerin başlangıcının, kentin batı kıyıları boyunca ilerleyen ve çizgisel ulaşım koridorları etrafında gelişen kentsel kolonileşme ve turizm yatırımları ile paralel gelişen bir tarihi olduğunu gözden kaçırmamak gerekiyor.

İzmir'deki ilk sayfiye yerleşmeleri 1950'lerin başlarında kentin batı kıyıları boyunca gelişmiş, 1953'de iyileştirilen karayolu sayesinde 1957'de ilk olarak bu ulaşım arteri boyunca çizgisel bir dinamikle ilerleyerek Narlıdere, Güzelbahçe'nin Liman Reis, Yalı ve Kilizman Mahalleleri ile Urla'nın Kalabak ve Çeşmealtı Mahalleleri boyunca gelişmiştir. *(4)* 1930'larda ılıca ve üç otelin bulunduğu Çeşme'ye kadar iyileştirilen karayolu sayesinde 1952 yılında Çeşme'nin Ilıca mevkiinde üyeleri arasında Vehbi Koç, Başbakan Adnan Menderes, Selçuk Yaşar ve İzmir'in önde gelen ailelerinin bulunduğu Çeşme Plaj Evleri Kooperatifi'nin (günümüzde bilinen adıyla Şantiye Evleri) temeli atılacaktır. Daha sonra Türkiye Turizm Bankası mimarları olarak da görev alacak olan Bülent Serbes ve Orhan Çakmakçıoğlu'nun tasarladıkları yedi tipte 450 yazlık konuttan oluşan Çeşme Plaj Evleri Kooperatifi, *(5)* 1950'lerden itibaren müstakil yazlık konut döneminin biterek yerini yapı kooperatifi, toplu konut ve tatil köyü dönemine bırakışının, yani günümüzde de kitlesel bir histeriye dönüşmüş olan kıyı istilasının, kısacası "Şehirli Kolonisi"nin *(6)* öncü örneklerinden biri olarak görülmektedir.

1960'lar boyunca yapılan konaklama yatırımları ve nitelikli personel yetiştirme çabaları, yolların asfaltlanması ve ulaşım olanaklarının iyileştirilmesi, *(7)* Büyük Efes Oteli (günümüzde İzmir Swissotel, 1964), Foça Fransız Tatil Köyü (1967), Çeşme Ilıca Turban Oteli (eski Çeşme Oteli, günümüzde Çeşme Sheraton, 1968), Çeşme Altın Yunus Oteli (1974) gibi turizm yatırımları sayesinde İzmir ve Çeşme ilçesi dış turizm ile tanışmaya başlamıştır. Öte taraftan, İzmir'in Levanten ve köklü ailelerine ait yazlıklar ve sayfiye siteleri ile yavaş yavaş dolmakta olan Çeşme yarımadasındaki değişim ivmesini hızlandıran diğer önemli bir gelişme ise dönemin Başbakan ve Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Çeşme Yarımadası'nın bir bölümünü teknoloji üssüne, ABD'dekine benzer bir Silikon Vadisi'ne çevirecek teknopark kurma hayali oluşturmaktadır. Bu hayal doğrultusunda önce, 1989-1996 yılları arasında 77 km'lik İzmir-Çeşme Otoyolu'nun (Otoyol 32) inşaatı tamamlanmış, aynı zamanda da 1993 yılında İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü yerleşkesinin Urla-Gülbahçe'de kurulmasına onay verilerek, bölgenin, Çeşme-Karaburun ayrımının ve Urla merkezinin gelişmesi de tetiklenmiştir. Çeşme-Karaburun yarımadasındaki kırsal alanların geridöndürülemez bir biçimde dönüşümünü hızlandıran ve kentsel saçaklanmayı artıran Çeşme-İzmir otoyolu ve bağlantılı karayolu şebekesi, Urla, Zeytinalanı, Çeşmealtı, Zeytinler, Nohutalanı, Mordoğan, Balıklıova, Karaburun, Alaçatı, Ovacık ve Çeşme yerleşimlerini ve aralarında kalan tarım ve orman alanlarının da hızla imara açılmalarına ve yapılaşmalarına neden olmuştur. Artan nitelikli iç göç nedeniyle, Urla-Yelki-Seferihisar arasında kalan bakir alanlar da son 20 yılda imara açılarak, hızla lüks konut siteleri ve yazlıklar ile dolmaya başlamıştır.

1987'de Başbakan Turgut Özal'ın katılımıyla açılan İzmir Adnan Menderes Havalimanı, yapıldığı dönemde İstanbul Atatürk Havalimanı'nın ardından Türkiye'nin ikinci büyük havalimanıdır. 2006 yılında açılan yeni İzmir Adnan Menderes Havalimanı Dış Hatlar Terminali sayesinde ise hem yurtiçi hem yurtdışı bağlantılı uçuş sayısında artış yaşanmış, hem havaalanı-Çeşme arasındaki kesintisiz otoyol bağlantısı nedeniyle "lojistik yakınlık" oluşmuş, hem de ulaşım ve erişim kolaylığının neden olduğu zaman-mekân sıkışması birçok kişinin Marmaris ve Bodrum yerine tatil için Çeşme'yi tercih etmesine ve bu bölgeye kalıcı olarak yerleşmesine neden olmuştur.

Tüm bu altyapı yatırımları ve teşvikler ile eşzamanlı olarak, 2000'li yılların ilk on yılında magazin medyasının yarattığı "Bodrum bitti artık Çeşme var!" söylemi de mekânsal karşılığını bulmuş, ardı ardına açılan eğlence mekânları ve turistik tesisler sayesinde bölgenin görünürlüğü, bilinirliği ve popülerliği bir anda artmıştır. 1990'ların başlarında bir kaç Fransız rüzgâr sörfçüsünün başlattıkları Alaçatı fenomeni, 1995'te köydeki eski bir tütün deposunu "Agrilia" adlı kafeye çeviren Leyla Figen ile ivmelenmiş, arkadaşı Zeynep Özis'in 1992 yılında Alaçatı'da bir taş evi restore ederek, 2001 yılında "Taş Otel" adında bölgenin ilk butik otelini hizmete açmasıyla bu unutulmuş Rum köyü yerelliğini aşarak, bir anda yerötesi pratiklere ev sahipliği yapan kültürel bir fenomene dönüşmüştür. *(8)* 2010 yılında ilk defa düzenlenen Alaçatı Ot Festivali ve 2011 yılında tamamlanan Alaçatı Port Projesi ile bölgedeki kullanıcı ve ziyaretçi profili radikal bir biçimde değişmiş, sosyal medyanın biçimlendirdiği kolektif arzuyla güdülenmiş lüks ve konfor beklentisi yüksek yeni nesil turistler, mekânları ve yerleri tüketmedeki histerik arzularıyla "Taş Ev" gibi icat edilmiş gelenekleri üreterek, bu fantazmagoriler üzerinden genişleyen ekonomik getirisi oldukça yüksek bir piyasa ve mimarlık hizmetleri talebi yaratmışlardır. Bu arzuya verdikleri nitelikli cevaplar nedeniyle seçkide yer alan bazı işlerin, yeni eğilimler, diller ve tarzlar üreterek Alaçatı dışındaki tüm kıyı bölgelerine bu eğilimlerin nasıl yayıldığını görmek de mümkündür.

İç turizmin ve eğlence sektörünün Çeşme yarımadasını ve kırsal alanlarını mutena-

laştırma süreci (rural gentrification) ile eş zamanlı olarak, Çeşme ve Karaburun bölgesindeki rüzgâr potansiyeline olan ilgi de giderek artmıştır. Türkiye'de ilk defa rüzgâr enerjisinden elektrik üretimi Çeşme Altın Yunus Tesisleri'nde 1986 yılında kurulan rüzgâr türbininden sağlanmış olmasına rağmen, uluslararası ölçütlere göre Türkiye'deki ilk kitlesel üretim, 1998 yılında Çeşme Germiyan Köyü'nde kurulan "Alize Germiyan" adlı rüzgâr enerjisi santralinden (RES) elde edilmiştir. Çeşme yarımadasına yapılan birçok RES yatırımından sonra, 2011 yılından itibaren Karaburun yarımadasına yönelen yatırım projeleri bölgenin erişilebilirliğini de aniden artırmıştır. Datça ile birlikte Türkiye'nin karayoluyla ulaşılan en zor bölgelerinden biri olan Karaburun yarımadası, ulaşım zorluğu nedeniyle uzun yıllar doğal ve bakir kalmıştır. 2011 yılında ise, 49 yıllığına tahsis edilen Rüzgâr Enerji Santrallerini kurabilmek ve ekipmanlarını taşıyabilmek amacıyla Gülbahçe-Mordoğan arasında yeni bir duble karayolu açılmış ve yarımadadaki imar faaliyeti de bir anda hızlanmıştır.

Tüm bu gelişmeler olurken İzmir kent merkezi de radikal bir değişime uğramış, ABD kentlerinin, özellikle de Houston kentinin yüksek yoğunluklu kent merkezine (downtown) ve yüksek yapılarına özenen dönemin başbakanı Turgut Özal'ın teşvikiyle İzmir'in ilk yüksek yapısı olan İzmir Hilton Oteli 1992 yılında hizmete açılmıştır. Özal'ın Manhattan benzeri yüksek yapılardan oluşan kent merkezi yaratma hayali ölümünden çok sonraları, 2001 yılında açılan İzmir Liman Bölgesi Uluslararası Kentsel Tasarım Proje Yarışması sayesinde hayata geçebilmiştir. Yarışmaya 35 ülkeden 354 başvuru yapılmış ve 140 proje teslim edilmiştir. Birinci olan projenin Bayraklı bölgesinde öngördüğü yeni kent merkezi ise son 20 yılda inşa edilen gökdelenler ile kısmen hayata geçmiş gözükmektedir. Bayraklı bölgesindeki yüksek yapıları ve kentsel silueti yeniden oluşturan ulusötesi sermaye birikimi, yeni yatırımcıların olduğu kadar mimar aktörlerin de görünürlük kazanmalarına imkân veren neoliberal kentin yeni vitrini olma görevini üstlenmektedir.

Değişen Dinamikler II: Reel Siyaset

Son 20 yıldır giderek daha fazla muhafazakârlaşan Türkiye'nin siyasal konjonktürü dikkate alındığında İzmir'in politik ve kültürel duruşu, kentin sunduğu görece özgürlük vaadi, kentin kaçış ve sığınma noktası olarak alımlanmasına neden olmuştur. Kentin hızla büyümesinde ve geçirdiği kökten dönüşümlerde ülkenin geçirdiği siyasal, ekonomik ve kültürel krizler kadar, kentin içsel dinamiklerinde görülen değişim hamleleri ve yerel yönetimin 19 yıl boyunca ısrarla sürdürüldüğü katılımcı yönetişim modeli de etkili olmuştur.

2000'li yılların başına kadar artalanındaki Manisa, Aydın, Uşak ve Denizli gibi kentlerin hem ekonomik, hem sosyal hem de kültürel merkezi olmayı sürdüren İzmir, 1960'lardan itibaren emeklilerin tercih ettiği sayfiye kenti olma karakterini sürdürmüştür. Sınırlı sayıdaki sanayi yatırımları ve liman faaliyetleri nedeniyle ancak ticaret odağında gelişebilen kentin ekonomisi, 2000'li yılların başına kadar az sayıdaki köklü aile şirketi tarafından canlı tutulmaktaydı. Kentte iki önemli üniversitenin varlığına rağmen yeni mezunlar iş bulamadıkları için İstanbul ve Ankara gibi büyük kentlere göç etmekte ve kent nitelikli insan gücünü sürekli kaybetmekteydi.

Bu durumu tersine döndüren ivmenin başında, ülkenin hızla değişen gerilimli politik ortamı ve İzmir'in bu ortam içerisinde ayrıcalıklı bir konum edinmesi olduğu söylenebilir. İzmir kenti, son 20 yıldır giderek muhafazakârlaşan bir ülkenin vatandaşlarının politik gerilimlerden uzak ve huzur içinde yaşayabilecekleri, kültürel ve toplumsal farklılıklarına karışılmadan birlikte olabilecekleri bir kent tahayyülüne karşılık gelmeye başlaması hem nitelikli iç göç almasına, hem de ekonomik yatırımların artmasına neden olmuştur.

"Türkiye'nin modern yüzü" olarak alımlanan İzmir kentinin sunduğu bu yaşam kalitesi ve özgürlük vaadi, ülkede yaşanan demokratik daralmadan kaçmanın yeni bir sembolü olmaya başlamıştır. Büyükkentlerde yaşayanların kaçış fantezilerini süsleyen, Ege kıyılarında bir balıkçı kasabasına sığınma hayali giderek fantezi olmaktan çıkarak, zaman içinde gerçeklik ve kalıcılık kazanmaya başlamıştır. Ulusal ve uluslararası ulaşım bağlantıları kuvvetli İzmir'in metropol yaşantısına yakın mesafede bir kır/kıyı yaşantısı yaşama ihtimali, başta İstanbul, Manisa, Ankara ve Aydın illerinden olmak üzere *(9)* binlerce kişinin İzmir'i tercih etmesine ve kentin çeperlerinde "gezegensel kırsallaşma" (planetary ruralization) örüntülerinin yaygınlık kazanmasına, bireyselliğin ve taşranın ölümüne neden olmuştur.

Tüm bu kontrolsüz gelişmelere karşın, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Kalkınma Ajansı işbirliğinde İzmir Metropoliten Alan sınırları içerisinde kırsal alanın dönüşümünü disipline etmek, potansiyellerini ortaya çıkararak sürdürülebilir kalkınmasına yönelik bir dizi proje geliştirilmiştir. 2019 yılında açılan Urla- Çeşme-Karaburun Yarımadası Ulusal Fikir Yarışması'nın birincilik kazanan fikir projesi "Varlık Temelli Kalkınma: Yerel Varlıkları Fırsata Dönüştürmek" hedefi doğrultusunda bölgenin sahip olduğu potansiyelleri dikkate alarak "Kırsal Alanda Varlık Temelli ve Sürdürülebilir Kalkınma" modeli öngörmüş ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından bu hedef hızla benimsenerek, hayata geçirilmişti. Bu hedef doğrultusunda, Urla, Çeşme, Karaburun, Seferihisar, Güzelbahçe ilçeleri ile belde ve köylerini kapsayan, bölgenin çevresel değerlerini koruyarak yerel ekonomik ve sosyal kalkınmasına yönelik tematik stratejik hedeflerin belirlenmesi ve gelişme senaryolarının oluşturulmasını amaçlayan "Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi" İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü (İYTE) işbirliğinde hazırlanmıştı. Bölgenin sahip olduğu varlıklar saptanarak, görünür kılmak üzere Yürüme Yolları, Bisiklet, Zeytin ve Bağ Rotaları olmak üzere 4 ana güzergâh çıkarılmış, yollar ve işaretleme sistemleri düzenlenmişti. Bu kapsamda hazırlanan ve günümüzde de en fazla ilgiyi çekmekte olan rota "Urla Bağ Yolu", Urla'nın ilk butik şarap üreticisi olan Urlice Şarapçılık'ın 2006 yılında kuruluşuyla hayata geçmişti. Bu üretim tesisinin peşi sıra açılan 7 yeni tesis ile birlikte Urla bölgesi, Trakya Bağ Yolu'ndan sonra Türkiye'nin ikinci bağ yolu olarak önemli bir gastronomi ve önoloji merkezine dönüşmüştür. *(10)* Bu güzergâhın giderek popülerleşmesi, yalnızca özel olarak tasarlanmış şarap üretim tesislerinin değil, kırsal bölgelerde kalınabilecek tasarım otellerinin ve nitelikli gastronomi mekânlarının da mimarlar tarafından tasarlanmasına neden olmuştur.

Değişen Dinamikler III: Kentsel Kalite

Uzun yıllar "emekli kenti" olarak bilinen İzmir, son on yıldır kendine çektiği nitelikli beyin göçü ve şirket yatırımları sayesinde yeni İzmirlilerin konfor ve nitelikli yaşam beklentilerine cevap vermeye çalışıyor. 1999-2004 yılları arasında İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı görevini üstlenen Ahmet Piriştina, sahip olduğu vizyoner bakış sayesinde kentte uzun yıllar boyunca çözülemeyen altyapı sorunlarını ve Kordon'daki dolgu enkazını hızlı operasyonel müdahaleler ile çözmüş, kentin vizyonunu belirlemek üzere önemli akademisyenleri bir araya getirerek, Barselona'nın kentsel kaliteyi artırmaya yönelik hayata geçirdiği öncü çalışmalara benzer bir yol haritası çizmeyi hedeflemişti. Prof. Dr. Doğan Kuban danışmanlığında sürdürdüğü çalışmalar, maalesef başkanın ani vefatı sonrasında birden kesintiye uğramıştı. Ardından, belediye başkanlığı görevine gelen Aziz Kocaoğlu da 2004-2019 yılları arasında Piriştina'nın sürdürdüğü bu vizyoner çizgiyi devam ettirmiş, Prof. Dr. İlhan Tekeli'nin danışmanlığında "İzmirDeniz: İzmirlilerin Denizle İlişkisini Güçlendirme Projesi" *(11)* ve "İzmir Tarih Projesi" *(12)* gibi Türkiye'de benzeri görülmemiş büyük ölçekli kolektif kamusal alan tasarımları ile kentsel kaliteyi artırma konusunda çıtayı oldukça yukarılara taşımıştı. Bugün kentin sahip olduğu nitelikli kamusal alanlar, yaşam kalitesi, konfor ve estetik düzeyi, Prof. Dr. İlhan Tekeli'nin tanımladığı ve hayata geçirdiği "İzmir Yönetişim Modeli"nin yaşam kalitesi, yönetişim ve katılımcılık, yenilikçilik ile sürdürülebilirlik'ten oluşan dört aşamalı süreçlerinin sonucunda kazanılmış önemli kentsel niteliklerdir. *(13)*

İzmir'deki yerel yönetimlerin 1999-2018 yılları arasında hayata geçirdikleri ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik çalışmalar kentin uzun yıllardır kaybetmekte olduğu nitelikli beyin göçünü tersine çevirmiş, tasarım ve inovasyon konusunda yaratıcı endüstrileri ve aktörleri kentte kalıcı kılma konusunda da bir talep yaratmıştır. Bu talep, uzaktan çalışma koşullarının gelişmesiyle daha da artmış, farklı ülkelerde veya kentlerde çalışmış mimarların İzmir'e gelişini de teşvik etmiştir.

Değişen Dinamiklere Cevaplar: Kolektif Arzu, Genç Mimar Aktörler ve Yeni Mimari Tipolojiler

İzmir kenti hakkında ülke genelinde oluşmuş algı, zaman zaman birbiriyle çatışan beklentilerin, isteklerin ve fantezilerin kolektif bir arzuya dönüşmesine de neden olmuş gözükmektedir. Zira "Taş Ev"de yaşama arzusu, büyük kentlerin sunduğu konfor ve lüks beklentilerini yerleştikleri kırsal alanlardan da talep etme ısrarı, sahip olunan ekonomik gücün taşranın piyasa koşullarını belirleyebilme ayrıcalığı... vb. etmenler yerleşilen alanı hem fiziksel, hem de değerler sistemi açısından geridöndürülemez bir biçimde değiştirmeye başlamıştır. Medyanın ve özellikle de sosyal medyanın kitleleri etkileme gücü, her an yeniden biçimlenen kolektif arzuyu diri tutmakta, yerlerin, mekânların, imgelerin tüketim hızı İzmir'i ve artalanını sürekli devinen bir şantiyeye dönüştürmektedir. Diğer yandan bu değişim türbülansı, İzmir'in mimarlık ortamına genç aktörlerin ve yeni tipolojilerin katılmasına da olanak sağlıyor gözükmektedir.

Mimarlık eleştirmeni ve tarihçisi Prof. Dr. Uğur Tanyeli'nin 1990'ların başında mimarlık ortamında yaşanan radikal değişime işaret etmek ve dönüşen piyasa koşulları ile değişen mimari zevke önceki kuşaktan daha yenilikçi ve rafine cevaplar verebilen genç mimar kuşağına dikkat çekmesi gibi *(14)* son 20 yıldır İzmir mimarlığında görülen değişim dinamiklerine de farklı reflekslerle cevaplar üreten yenilikçi bir mimarlar kuşağından bahsetmek mümkündür. Bu mimarların bir kısmının çeşitli kentler veya ülkelerde edindikleri know-how'ı geri döndükleri veya gelip yerleştikleri İzmir'de kullanarak farklılık ve talep ürettiklerini söyleyebiliriz. Rusya'da uzun yıllar Hollandalı Eric van Egeraat'ın bürosunda çalışmış, Moskova'da kendi ofisini kurduktan sonra kesin dönüş yaparak ofisini İzmir'e taşımış Tolga Kezer veya Ankara'daki ofisi dışında İzmir'de de şube açan Onat Öktem gibi mimarlar da İzmir'deki mimarlık ortamını ve kültürünü yukarı seviyelere taşımaktalar. Çinici Mimarlık, Tabanlıoğlu Mimarlık ve EAA-Emre Arolat Architects gibi farklı mimarlık ofislerinde uzun süre çalışmış Başak Akkoyunlu ya da KG Mimarlık'ta uzun yıllar farklı ölçeklerdeki projelerde çalışmış Didem Özdel gibi deneyimli mimarlar da edindikleri referanslar ve müşteri portföyleri sayesinde İzmirli yatırımcılara veya İzmir'de iş yapmak isteyenlere rafine ve presizyonu yüksek hizmetler sunarak farklılıklarını inşa etmişlerdir. NOT Mimarlık gibi 500'ün üzerinde proje ve iş yapmış çalışkan ve aşırı üretken ofislerden Derince Norms at Architecture gibi tarzları ile uluslararası gayrimenkul çevrelerinde de dikkat çeken ekiplere, Serhat Akbay ve Onurcan Çakır gibi Urla'nın köylerine yerleşerek çevrelerini ve yaşadıkları kırsal alanları nitelikli olarak geliştirip dönüştüren bağlamsalcı mimarlara ya da Ayvalık'ta tarihi yapılara yaptığı etkileyici yenileme müdahaleleri ile tarihi dokuyu korumayı ve vernaküler mimari pratikleri yaşatmayı hedefleyen Fırat Aykaç gibi deneyimli, radikal zanaatkâr mimarlar, mimarlık pratiğinin giderek genişleyen eylem alanı içinde nitelikli işler üreterek görünürlük kazanabilmiş mimarlar arasında sayılabilirler.

İzmir'deki konvansiyonel mimarlık dillerini ve pratiklerini dönüştüren bu yeni figürlere ek olarak, EAA-Emre Arolat Architects, Durmuş Dilekçi Mimarlık, Han Tümertekin ve Mimarlar, Erginoğlu & Çalışlar Mimarlık gibi tanınmış mimarlık ofislerinin bölgeye transfer ettikleri yeni tipolojiler, diller ve tavırlar, İzmir mimarlığında yeni üsluplarına ve siluetlerin oluşmasında da doğrudan etkili olmaktalar. Bu üslup ve eğilimlerin İzmir üzerinden Uşak, Denizli, Aydın gibi artalandaki kentlere eşzamanlı olarak tercüme edilerek ihraç edildiğini görmek, çokkültürlü bir dünyada kültürel karşılaşmaların yarattığı çoğullaşma ve melezlenme dinamikleri hakkında da birçok ipuçları vermektedir.

Son 20 yıl içinde İzmir ve çevresinde gerçekleşmiş işlerin derlendiği bu kişisel seçkiye bakıldığında, farklı pozisyonlarda konumlanan, nitelikli işler üreten genç ve donanımlı bir mimarlar kuşağından bahsetmek mümkün gözüküyor. Tüm bu deneyimli ve genç mimarlardan ayrı olarak, Cemal Emden, Egemen Karakaya, Orhan Kolukısa ve Ömer Kanıpak, Zeren Yasa ve Mehmet Yasa gibi Türkiye'nin önemli mimarlık fotoğrafçılarının kadrajlarına sıklıkla girecek kadar devingen ve bereketli bir mimarlık ortamından, giderek daha fazla küreselleşen bir kentten ve onunla ilişkiselliği her geçen gün daha da artan artalanlarındaki mimarlık pratiklerinden çok daha rahat bahsedebiliyoruz. Yalnızca deneyimli mimarlara değil, genç ve yeni mezun mimarlara da nitelikli iş fırsatları sunan İzmir ve çevresindeki bu dinamik gayrimenkul piyasası, ortaya çıkardığı mimari ürünler ile Balıkesir, Uşak, Denizli gibi kentler için de rol modeli ve ilham kaynağı olmayı sürdürüyor.

Tüm bu değişen dinamikleri görünür kılmak üzere, 2009'dan günümüze İzmir ve artalanındaki mimarlık pratiklerine, dikkat çeken güncel işlere ve aktörlere odaklanarak sizler için 50 yapıdan oluşan bir kişisel seçki, mini bir rehber hazırlamayı amaçladım. İzmir ve artalanında giderek çoğullaşan mimarlık pratiklerinin, genç aktörlerin ve onların taze fikirlerinin sizlere de ilham ve umut vermesini diliyorum.

1.Deniz Güner, "Modernliğin Çeperleri", Serbest Mimar 16, Eylül 2014, ss. 4-5.

2.AMO / Rem Koolhaas, Countryside: A Report (Sergi Kataloğu), Köln: Taschen, NY: Guggenheim Museum, 2020

3.Emine Yetişkul, "Kentler ve Yeni Kentsel Kuramlar: Kentleşmeyi Merkezine Alan Üç Kuram Üzerine" Planlama 2020; Cilt:30, Sayı:3, ss. 332–341. Prof. Dr. İlhan Tekeli. Dünya'da ve Türkiye'de Kent-Kır Karşıtlığı Yok Olurken, Yerleşmeler için Temsil Sorunları ve Strateji Önerileri, Ankara: idealkent Yayınları, 2016.

4.Meltem Ö. Gürel. "Modernizmin Türkiye'deki Açılımı Olarak Yazlık Ev" , SALT Beyoğlu, İstanbul, 20 Eylül 2014 https://www.youtube.com/watch?v=VGPISRaEono

5.Deniz Özkut, "Çeşme Plaj Evleri Kooperatifi" docomomo-tr Türkiye Mimarlığında Modernizmin Yerel Açılımları Poster Sunuşları, 10-11 Kasım 2004, ODTÜ Mimarlık Fakültesi-Ankara.

6."Yazlık: Şehirlinin Kolonisi" Sergisi, SALT Beyoğlu, İstanbul 5 Eylül-16 Kasım 2014 https://saltonline.org/tr/901/yazlik-sehirlinin-kolonisi

7.Şenay Savur. "1960-1970 Arasında İzmir'de Sosyal Yaşam" Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir: DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2019.

8.H. İbrahim Alpaslan, Tuba Çakıroğlu (Ed.), Ege Mimarlık Dergisi 72: Alaçatı Dosyası, 1/2010, ss. 17-47; Deniz Hekimoğlu, Ayşegül Altınörs Çırak, "Soylulaşan Geleneksel Dokularda Koruma: Alaçatı'da Yaşanan Dönüşümün Mekâna ve Koruma Süreçlerine Etkileri", TÜBA-KED 17/2018, ss. 77-92; Ahu Dalgakıran, Eylem Bal, "Alaçatı'da Mekânsal ve Toplumsal Farklılıklar Üzerinde Yükselen Farklı Turizm Eğilimleri", Ege Coğrafya Dergisi 16/2007, ss. 53-67; Cansu Erdoğan, Critical Review of City Branding: Case Study of Hacı Memiş District (Alaçatı, Turkey), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İYTE, 2019; İrem İnce, Urban Design Toolkit for Creative Place-Making and Cultural Tourism: The Case of Alaçatı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İYTE, 2013; İrem İnce Keller, Koray Velibeyoğlu, "The Rise and Fall of the Rural Creative Class: The Case of Alaçatı", City, Culture and Society Vol 24, 2021.

9.Cansu Erdoğan, Critical Review of City Branding: Case Study of Hacı Memiş District (Alaçatı, Turkey), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: İYTE.

10.M. Serdar Kuzuoğlu, "Hep Yalnızlık Var Sonunda" Zihnimin Kıvrımları Podcast Serisi 14, 20 Haziran 2020, https://www.mserdark.com/zihnimin-kivrimlari/

11.Urla'da şarabın tarihi ve Urla Bağ Yolu'nun tarihçesi hakkında bkz. https://urlabagyolu.com/tarihce/

12.İzmirDeniz: İzmirlilerin Denizle İlişkisini Güçlendirme Projesi. http://www.izmirdeniz.com/Home/Index

13.İzmir Tarih Projesi. http://ibbizmirtarih.com/

14.Prof. Dr. İlhan Tekeli. İzmir Belediyeciliğinde 2004-2018 Dönemi Öyküsü, İzmir: İBB Akdeniz Akademisi, 2018.

15."Türk Beşlisi" ifadesi için bkz. Uğur Tanyeli, "Nevzat Sayın" Arredamento Mimarlık Dergisi, Aralık 2000, s. 52; Derviş Demirkaya, Mimarlıkta Sınıflama ve Gruplama Sınıflama Sorunu: İstanbul Beşlisi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi FBE, 2009.

GÜNCEL İZMİR MİMARLIĞINDA YEREL AKTÖRLER

Arda Işık / XL Mimarlık+Mühendislik
İRME ELEKTRİK GENEL MERKEZ BİNASI
Hilal-Konak, İzmir, 2019
38°25'38.4"N 27°09'33.6"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

İzmir'in hızlı gelişme sürecinde kent merkezi içinde kalarak değer kazanmaya başlayan eski sanayi bölgesi Hilal'de bulunan ve hâlihazırda depo olarak kullanılan çok katlı bir bina, Viko by Panasonic elektrik prizleri, General Electric ve Osram ampülleri ile İrme markalı elektrik ürünlerinin tedarikçisi olan İrme Elektrik için genel merkez binası olarak yeniden işlevlendirilmiştir.

Bu yaratıcı yeniden işlevlendirme projesi, bina cephesinde optik illüzyonlar yaratmak üzere çağdaş aydınlatma tasarımı ve Panasonic, Osram ve General Electric'in kurumsal renklerini taşıyan KaleSinterflex kaplama panelleri yoluyla zekice kurgulanmış bir yüzey stratejisi geliştirmiştir. İrme Elektrik Genel Merkez Binasını zarf gibi saran çağdaş kabuk tasarımı bir yanıyla kurumun görünürlüğünü ve temsiliyetini artırırken, diğer yanıyla çatıdan zemine kadar devam eden kesintisiz yüzey sürekliliği ve çağdaş tasarım dili sayesinde yeniden kullanım projeleri arasında farklılaşarak, dikkatleri üzerine çekmektedir.

Arda Işık / XL Mimarlık+Mühendislik
WİTHCO PAYLAŞIMLI OFİS-ORTAK ÇALIŞMA ALANI
Çınarlı-Konak, İzmir, 2019
38°26'30.4"N 27°10'19.5"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

20. yüzyılda ortaya çıkan ve "prekarya" adı verilen çalışan sınıfının yükselişi, yaratıcı endüstrilerin ve inovasyon odaklı yeni iş kültürünün gelişmesine, kiralanabilir, esnek ve paylaşımlı çalışma ve ofis ortamlarının yaygınlaşmasına neden olmuştur.

İzmir'de kurulan ilk paylaşımlı ofis ve çalışma mekânlarından biri olan Withco, eski sanayi ve lojistik bölgesi olan Çınarlı'da çiçekçilik firması tarafından depolama amacıyla kullanılan 3500 m²lik 3 katlı binayı kiralayarak içinde 80 hazır ofis bulunduran paylaşımlı ofis ve ortak çalışma alanı olarak yeniden işlevlendirilmiştir. 2019 yılında faaliyete geçen ve WITHCO Paylaşımlı Ofis ve Ortak Çalışma Alanı adını alan işletme Hazır Ofis ve Sanal Ofis hizmetleri kapsamında müstakil ofisler, masa üniteleri, 98 kişilik amfi, toplantı odaları, girişim hızlandırıcı kampüs alanı, çekim stüdyosu, kafe, sağlıklı yaşam restoranı ve etkinlik alanları gibi etkileşimi artıran yeni nesil çalışma kültürü alanlarını barındırmaktadır.

Tolga Kezer / KEZER Architecture
GAZİEMİR ZONE
Sarnıç-Gaziemir, İzmir, 2021
38°18'30.5"N 27°10'21.8"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

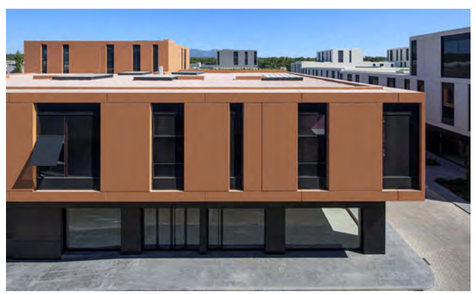

Uzun yıllar Rusya'da büyük projelerin mimari tasarım ekiplerinde yer aldıktan, Hollandalı Erick Van Egeraat ve İngiliz PRP Architects'ın Rusya bürolarında çalıştıktan sonra 2011 yılında Moskova'da KEZERARCHITECTURE'ı kuran Tolga Kezer, 2015 yılında ofisini İzmir'e taşıdıktan sonra uzun süre yurtdışı bağlantılı projelerde çalışmaya devam etmiştir.

Yurtdışına da ihraç edilebilen prefabrike konut projelerinde uzmanlaşan, ön üretim konusundaki bilgi ve birikimini fabrika, ofis ve konut üretimlerine de aktaran Tolga Kezer, İzmir Adnan Menderes Havaalanı yakınında yer alan Sarnıç Gaziemir Sanayi Bölgesi içinde hayata geçen ZONE Gaziemir'de ön gerilimli kiriş ve döşeme elemanları da dâhil olmak üzere projeyi tümüyle prefabrike yapı elemanlarından üretmiştir. Sanayi bölgesinin tekdüze dünyası içinde nitelikli ve prestijli iş merkezi ortamı üretmeyi hedefleyen ZONE Gaziemir, barındırdığı showroom, depo, VIP restoranı, ofis ve imalathane üniteleri ile sanayi bölgeleri ve üretim ortamları için yeni bir kalite çizgisini tarif etmektedir.

Tolga Kezer / KEZER Architecture
SİEMENS GAMESA NACEL FABRİKASI
Aliağa, İzmir, 2019
38°48'32.1"N 27°03'04.8"E
©KEZER Architecture

İzmir'in kuzeyindeki kıyı ilçesi Aliağa'da 1997 yılında kurulan İzmir Aliağa Organize Sanayi Bölgesi (ALOSBİ), hem Petkim, Tüpraş ve Socar şirketlerine hizmet veren petrol rafinerileri ve terminallerine, hem Nemrut körfezindeki Ege Bölgesi'nin ilk özel konteyner limanı olan Nemport'a, hem de inşaatı devam eden Kuzey Ege Çandarlı Limanı'na olan yakınlığı ile lojistik açıdan oldukça önemli bir konumda yer almaktadır.

Kuzeyde Bergama'dan güneyde Torbalı ve Ödemiş'e kadar uzanan geniş bir bölgedeki rüzgâr potansiyelini dikkate alan İspanya merkezli yenilenebilir enerji şirketi Siemens Gamesa, Rüzgâr Enerji Santrallerine (RES) yönelik ürünler geliştirmek, rüzgâr türbinlerinin makine dairesini (nacel) ve kontrol sistemlerini imal etmek üzere ALOSBİ'de fabrika kurmuştur.

KEZER Architecture, uzun yıllar boyunca rafine ettiği prefabrike yapı elemanları tasarımını, geniş açıklıklı üretim tesisleri ve fabrika yapıları tasarlama konusundaki bilgi ve deneyimini Siemens Gamesa Nacel Fabrikası'nda da zarif bir tasarım çizgisine taşımayı başarmış görünmektedir. 2022 XVIII. Ulusal Mimarlık Sergisi Ödül Adayı olan ve yalnızca fabrikanın yönetim binasında değil, geniş açıklık gerektiren üretim tesisinde de her yapısal elemanın incelikli bir estetik ile yeniden tasarlandığı fabrika, yalın ve çağdaş malzeme tercihi ile çevresindeki tesislerden ayrışarak, kurum kimliğini de başarıyla temsil etmektedir.

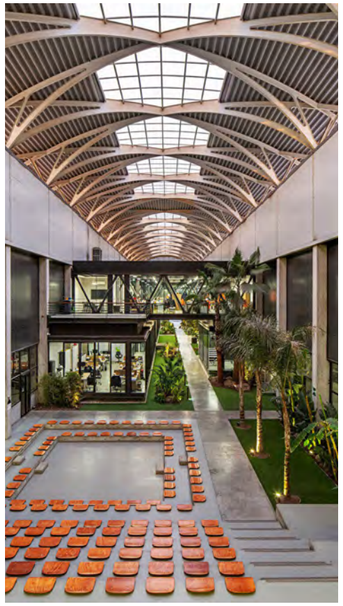

Durmuş Ali Kasap / d.a.architects
ATEŞÇELİK RÜZGÂR ENERJİ SANTRALİ KULE ÜRETİM TESİSİ
Bergama, İzmir, 2018
38°57'59.4"N 27°02'25.7"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

1961 Anayasası uyarınca, Aliağa ve çevresinin "Ağır Sanayi Bölgesi" ilan edilmesinin ardından İzmir'in kuzeyinde, Aliağa-Çandarlı-Bergama hattı boyunca çelik üretiminde uzmanlaşmış birçok sanayi yatırımı yapılmıştır. Öte taraftan, Bergama-Dikili ilçeleri arasındaki bölgenin verimli rüzgâr enerji coğrafyası içinde kalıyor olması ve bu mevcut yenilenebilir enerji potansiyelinden yararlanmak üzere Bakırçay Ovası ve Yunt Dağı boyunca birçok Rüzgâr Enerji Santralinin yapımı devam etmektedir. Bu bağlamda Çandarlı Limanı'na bağlanan ve Odesa'dan başlayıp Antalya'da sonlanan Avrupa E87 karayolu üzerinde konumlanan Ateşçelik Rüzgâr Enerji Santrali Kule Üretim Tesisi, üretim sürecinin etapları dikkate alınarak 6 hol olarak ele alınmış, holler arasında kalan alanlar üstü çelik tonozlar ile örtülerek tüm çalışanların kullanabildiği bir ortak alleye dönüştürülmüştür. Bilindik fabrika tipolojisinden farklılaşılarak, çalışan odaklı ve eşitlikçi bir üretim ve çalışma ortamı yaratılmak istenmiştir. Eğitim, dinlenme, yemekhane platosu, temizlik ve soyunma odaları, toplantı alanları ve hatta beyaz yaka çalışma mekânları ve üst yönetim çalışma mekânları bile tüm personelin erişimine açık olarak tasarlanarak tüm üretim tesisi, eşitlikçi bir fabrika anlayışı ile ele alınmıştır.

Üç tarafı üretim holleri ile çevrili ortak alle doğal ışık alacak biçimde kurgulanmış, bitkilendirme ve doğal iklimlendirme sayesinde iç mekânların ve açık ofislerin görsel sürekliliğini kesmeyecek esnek bir tasarım yaklaşımı ile kurgulanmıştır. Yapının dış kabuğu ve giriş cephesi kurum kimliğini okunur kılmak üzere delikli corten çelik saçtan yapılma ikinci bir kabuk ile kaplanmıştır.

Roni S. Ruso / Roni S. Ruso Mimarlık Bürosu
BAĞ YAĞLARI İDARİ BİNASI
Çoraklar-Aliağa, İzmir, 2018
38°49'33.2"N 27°02'45.8"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

2016 yılında İzmir Aliağa Organize Sanayi Bölgesi'nin (ALOSBİ) kuzeybatı kısmında bulunan 100 dönümlük bir alana taşınan Bağ Yağları'na ait bitkisel yağ üretim tesisi için yeni bir giriş kapısı, güvenlik kulübesi ve yönetim binasına ihtiyaç duyulmuştur. Üretim tesisinin güneybatı cephesinde yer alan ana taşıt yoluna paralel konumlandırılan 56 metre uzunluğundaki bu yalın, modern ve zarif yönetim binası, aynı zamanda fabrika girişini tanımlayacak şekilde tasarlanmıştır. Yapının sahip olduğu brütalist iddia, tek defada dökülmüş 136 metre uzunluğunda ve 1 metre boyundaki betonarme kirişin kesintisiz sürekliliği, yapıya görsel gücünü veren en önemli kurucu öğedir. Bunun yanı sıra, giriş mekânını tanımlayan betonarme konsol saçaklar, birbirinin üzerinde kayan merdiven plakları, cephe düzeninde ısrarla tekrar ederek kendi ritmini ve anlamını kuran doluluk ve boşluk ritmi, yapının okunabilirliğini, tesisin eklemli yapısını ve kurumun görünürlüğünü vurgulayan en önemli karakteristiklerdir.

Merih Feza Yıldırım, Serdar Uslubaş
NOT Mimarlık
HAVUZ İZMİR
Bornova, İzmir, 2021
38°28'18.8"N 27°12'40.6"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2010 yılında Bornova Belediyesi sınırları içerisinde hizmete açılan Aşık Veysel Rekreasyon Alanı, barındırdığı İzmir'in en büyük amfitiyatrosu, göleti, Buz Sporları Salonu, açık spor alanları ve sosyal tesisleri ile kent içindeki önemli sosyal odaklardan biri haline gelmiştir. Bu park alanı içerisinde 2021 yılında hizmete giren Bornova Yarı Olimpik Havuzu (Havuz İzmir), sahip olduğu iddialı tasarımı ve kurgusuyla 2022 BIG SEE Mimarlık Ödülünü kazanmış ve 2022 XVIII. Ulusal Mimarlık Sergisi Ödül Adayları arasında gösterilmiştir. İzmir'deki çeşitli ilçe belediyelerinin sosyal ve kamusal projeler için çoğunlukla genç ve yetenekli mimarlık ofislerini tercih etmeye başlamalarının bir diğer önemli kazanımı da, bu örnekte de olduğu gibi, bu tür kamusal projeler ulusal ve uluslararası alanda birçok ödül kazanarak işverenlerine de görünürlük ve itibar kazandırmalarıdır.

İzmir'in en verimli ve üretken ofislerinin başında gelen NOT Mimarlık, yüzey etkisine ve cephe tasarımına özel ilgileri nedeniyle Havuz İzmir'i saran dış kabuğun tasarımında, hem güneş kontrolünü sağlayacak geçirgen bir filtre üretmeyi, hem de kurguladıkları "tasarlanmış rastlantısallık" ile iç mekânda umulmadık ışık yansımaları yaratacak performatif bir yapı saçağı tasarlamayı hedeflemişlerdir. Park içindeki istiflenmiş kuru duvar örgülerinden ilham alan ve binayı çepeçevre saran sıra dışı asılı gabion duvarı, atık bir malzeme olan yarı saydam cam kayalarının istif edilmesinden oluşmaktadır. Elektrik ihtiyacının bir kısmını çatısındaki güneş panelleri ile sağlamanın yanı sıra cephesinde kullanılan geri dönüşümlü cam kayalar sayesinde Havuz İzmir, sürdürülebilir kalkınma için küresel ilkeleri benimseyecek diğer kamu yatırımları için de önemli bir referans bina olma özelliği taşımaktadır.

Merih Feza Yıldırım, Serdar Uslubaş
NOT Mimarlık
THE SMALL
Karşıyaka, İzmir, 2017
38°28'40.4"N 27°06'54.6"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

İzmir'in Karşıyaka ilçesinde Yeni Girne Bulvarı üzerinde yer alan bu dört katlı yapıda, güneş kontrolünü sağlamak ve taşıt trafiğinden doğan gürültüyü azaltmak üzere cephesine tül benzeri gözenekli ve geçirgen bir katman daha eklenmiştir. İçerisi ve dışarısı arasında görsel sürekliliği artırmak adına tümüyle şeffaf cam cephe kurgusuna sahip bu iki cepheli yapı, 1950'lerden itibaren İzmir modern mimarlığının karakteristiklerinden bir olan güneş kırıcı elemanlar ile Ege güneşini kontrol etme geleneğini güncel bir dil ve teknoloji ile devam ettirmektedir. Yapının cephesinde ve merdivenkovasında kullanılan lazer kesim panellerden sızan ışık iç mekânda umulmadık yansımalar ve ilginç ışık yörüngeleri yaratarak gün boyu değişen, dinamik bir iç atmosfer yaratmaktadır.

Mert Uslu, Nilay Özcan Uslu / Mert Uslu Mimarlık
YASEMİN CAFE RENOVASYONU
Atakent, İzmir, 2021
38°27'45.3"N 27°05'05.2"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmirDeniz Projesi kapsamında İzmir Körfezi'nin çevresindeki yaklaşık 40 km'lik sahil şeridini düzenlemeye başlayarak, İzmirlilerin deniz ile ilişkilerini kuvvetlendirecek mimari, kentsel ve peyzaj tasarım stratejileri belirlemiştir.

Karşıyaka Bostanlı Kıyı Parkı'nda bulunan ve belediyenin işlettiği Yasemin Cafe, çevresinde bulunan spor ve çocuk oyun alanları nedeniyle oldukça popüler olmuş ve kentliler tarafından benimsenerek, hafızalarda önemli bir yer edinmişti. 2020 yılında çıkan bir yangın sonrasında kullanılamaz hale gelen tesisin yenilenme sürecinde radikal değişiklilere gidilmiş, denizle görsel ilişkisini artırmak üzere zemin kotu yükseltilmiş, çatısında ve önünde açık ve yarı açık oturma alanları üretilmiş ve kurumsal kimliğini vurgulamak üzere, servis birimlerinin yer aldığı Yalı Caddesi boyunca yasemin bitkilerinin üzerine sarılacağı, gözenekli katlanmış metal plaklardan oluşan yeni bir filigran cephe oluşturulmuştur.

Mert Uslu Mimarlık'ın Ege güneşi ve mikroklimaya duyarlı tasarım yaklaşımının etkin örneklerinden biri olan Yasemin Cafe, iç mekânında konumlandırılan yetişkin ağaçlar sayesinde biyoklimatik konfor seviyesini de daha fazla artırmıştır.

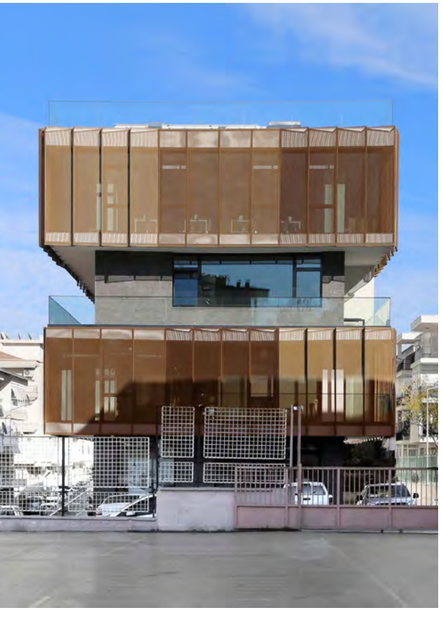

Mert Uslu, Nilay Özcan Uslu / Mert Uslu Mimarlık
İZMİR JEOTERMAL HİZMET BİNASI
Balçova, İzmir, 2018
38°23'22.7"N 27°02'58.5"E
©Mert Uslu Mimarlık

İzmir'in Balçova ilçesi Korutürk Mahallesi'nde, sıkışık konut dokusu içinde yer alan İzmir Jeotermal Enerji San. ve Tic. A.Ş. Hizmet Binası, Antik dönemden beri bu bölgede bulunan jeotermal kaynakların kullanımına yönelik toplumsal farkındalığı artırmak ve enerji etkin bir bina olmak hedefleri doğrultusunda 2018 yılında inşa edilmiştir. Yapının ısıtma, soğutma ve havalandırma sistemleri jeotermal enerji ile sağlanırken cephesinde kullanılan gözenekli metal cephe panelleri çift cidar etkisi yaparak ve yapı gövdesini serinleterek mekânsal iklimlendirmeye yardımcı olmaktadır. Öte taraftan, enerji etkin bina olma hedefi doğrultusunda ikinci kat ve çatı katında güneş ve ışık kontrolünü sağlamak ve gürültü kirliliğini absorbe etmek üzere kat bahçeleri tasarlanarak, yapısal bitkilendirme uygulaması gerçekleştirilmiştir. Kamusal niteliği olan bir özel hizmet binası olması sebebiyle yapıya erişimi sağlayan ve cephe boyunca uzayan giriş rampası, evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda tüm kullanıcıların yapıyı sorunsuz erişimlerini sağlamaktadır.

Mert Uslu Mimarlık'ın diğer kamusal projelerinde de etkileri derinden okunan ekolojik ve sürdürülebilir tasarım anlayışı, kendi kendine yeterli ve çevresine yararlı yapı yapma hedefi, Ege coğrafyasının kadim iklimsel çözümlerini çağdaş yapı malzemeleri ve tekniklerle yorumlama becerisi, diğer tasarımcılar için de ilham kaynağı olmayı sürdürmektedir.

Feyyaz Çakıroğlu / Batı Home İnş.
BATIHOME NOVALİFE GÜZELBAHÇE
Güzelbahçe, İzmir, 2015
38°21'08.3"N 26°52'14.1"E
©Batı Home İnşaat

Çeşme yarımadasının başlangıcında konumlanan ve kent merkezine 24 km uzaklıktaki Güzelbahçe ilçesi, orta yükseklikteki dağlar tarafından çevrelenmiş İzmir körfezinin güney kısmında dar bir kıyı boyunca uzanmaktadır. 1950'lerden itibaren sayfiye konutları ile gelişen kıyı bandı, Çeşme-İzmir Otoyolunun Seferihisar çıkışı nedeniyle 2000'li yılların başında kıyıdan iç kesimlere doğru, Yelki-Seferihisar-Sığacık hattında lüks konut siteleri ile hızla dolmaya başlamıştır. Ayrık müstakil villalardan oluşan bu dağınık ve fragmenter banliyö dokusu içerisinde, kolektif yaşam ortamı sunan Batıhome Novalife Güzelbahçe projesi, topografyaya oturan 3 bloktan oluşan sıra ev kurgusu ile çevresindeki parçalı dokudan ayrışmaktadır. 4 farklı daire tipine sahip proje, mekân organizasyonu, materyal kültürü ve yenilikçi diliyle konvansiyonel banliyö tipolojisine yeni bir açılım getirmektedir.

Alpay Demirci, Burçin Demirsoy
Demirce Norms at Architecture
PROVENCE GÜZELBAHÇE
Güzelbahçe, İzmir, 2018
38°21'59.5"N 26°52'33.6"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

1990'lı yılların başında ilk kez İzmir'in Sahilevleri semtinde başlayan lüks villa furyası, İzmir-Çeşme otoyolu boyunca yayılmış, 2000'li yılların başında ise Çeşme Otoyolu'nun Güzelbahçe çıkışı sayesinde Yelki-Seferihisar-Sığacık hattına yönelmişti. İstanbul merkezli bir Fransız Yatırım Ortaklığı olan Reliance Red'in Türkiye'deki ilk yatırımını Güzelbahçe'de yapma kararı, lüks müstakil konut talebinde bulunanlar için kent merkezine hızla ulaşım imkânı veren lojistik yakınlık ve kentin desantralizasyon dalgasına Güzelbahçe Belediyesi'nin yeni bölgeleri imara açarak verdiği cevap ile doğrudan ilişkilidir. Birçok özel eğitim yerleşkesinin kısa zamanda bu bölgede öbeklenmesi de bölgeye yönelik lüks konut talebini daha da hızlandırmıştır.

12 adet müstakil lüks villadan oluşan Provence Güzelbahçe, keskin geometrik hatlarını vurgulayan çağdaş tasarım dili, şeffaflığı maksimize edilmiş yaşama mekânları ve güneş kontrolünü dikkate alan geniş saçakları ile Çeşme yerine Güzelbahçe'yi tercih eden kozmopolit kullanıcıları hedef alan lüks bir konut sitesidir. Yabancı ortaklı İstanbul merkezli yatırımcıların, uluslararası standartlarda kaliteyi yakalayan, kozmopolit kullanıcılara yönelik çağdaş bir çizgi ve yalın bir atmosfer oluşturulma talebine uluslararası gayrimenkul arenasında giderek daha da artan bilinirlikleri sayesinde başarıyla cevap verebilen Demirce Norms at Architecture, yakaladıkları küresel gustoyu yerel koşullarda da iyi yansıtabildikleri, ofisin önemli konut projelerinden birisidir.

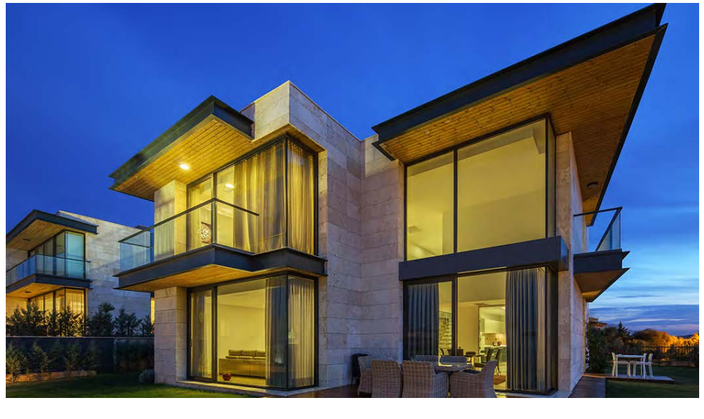

Yelda Tuna / Tuna Architecture

MAXİMOOD ÇEŞME

Çeşme, İzmir, 2018

38°20'23.0"N 26°18'16.1"E

©ZM YASA Mimari Fotoğraf

Çeşme yarımadasının kuzeyinde, Dalyan yolu üzerinde konumlanan Maximood Çeşme, iki farklı tipte 7 adet müstakil lüks villadan oluşmakta. Araziyi iki kota ayrılan set sayesinde birbirlerinin manzarasını kesmeyecek konumlara yerleştirilen villalar, kendi özel terasları ve bahçeleri sayesinde birbirlerinden görsel olarak da ayrışmaktadırlar.

Terasa açılan iki kat yüksekliğindeki yaşama mekânı ile mutfak, giriş holü ve merdivenkovası arasında fiziksel ve görsel açıdan herhangi bir sınırlayıcının olmayışı, galeri boşluğu ile üst katın akışkan bir hacimle dış mekâna kadar sürekli kılındığı her iki villa tipi, dinamik ve zengin iç kurgularıyla benzerlerinden ayrışmaktadır.

Arazinin üst kotunda yer alan üç villanın fırlayan geniş saçakları ve saçakları taşıyan narin dairesel kolonları, evin dış uzanımlarını zarif bir biçimde tanımlarken, alt kotta yer alan dört villa ise iki kat yüksekliğindeki betonarme pergolaları sayesinde, sahip oldukları prizmatik formdan taviz vermeden yarı açık alanlarını yaratmayı başarmaktadırlar.

Son yıllarda, geniş cam yüzeyler, iç-dış akışkanlığı talebi... vb artan lüks ve konfor beklentisi nedeniyle hızla dönüşmekte olan Çeşme'deki villa tipolojisine güncel ve çarpıcı bir cevap olarak da görülebilecek Maximood Çeşme, Ege'nin yakıcı güneşine karşı geliştirdiği tasarım stratejileri nedeniyle dikkate değer bir modern dile, güçlü ve yalın bir ifadeye sahiptir.

Başak Akkoyunlu

BAD-Başak Akkoyunlu Design

VİLLA MASS

Çeşme, İzmir, 2021

38°18'21.2"N 26°21'13.5"E

©ZM YASA Mimari Fotoğraf

Çeşme'nin yeni gelişen lüks müstakil konut bölgesi Mamurbaba bölgesinde bulunan Villa Mass, yalın parçalı kütle kompozisyonuyla çevresindeki konvansiyonel villa tipolojilerinden ayrışmaktadır. Tekil bir konut olmasına karşın gerek içine doğru aldığı boşluk ve girintilerle, gerekse de cephe ve malzeme dilindeki farklılaşmalarla masif kütlesini dinamik bir kompozisyon olarak algılatan Villa Mass, yaşama ve yatma birimlerinin birbirinden zekice ayrıştırıldığı değişken bir mimari karaktere sahiptir. Parçalı bir algı yaratan Villa Mass'ın zemin katındaki giriş ve yaşama mekânı iki kat yüksekliğinde olup, birbirine akan bütüncül hacimlere sahiptir. Akışkanlığa ek olarak, bu yüksek hacimlerin şeffaf yüzeylerle tanımlanmış olmaları iç-dış sürekliliğini artırmakta ve peyzaj ile iç mekân arasında kesintisiz bir yüzey algısı oluşturmaktadır.

Yapının güney cephesine bakan ve daha kontrollü açıklıklara sahip yatma birimlerinin balkon ve saçakları ise ışık-gölge oyunları yaratan, bölgenin iklimsel verilerine uygun çağdaş bir dile sahiptirler.

Orkun Nayki / Orkun Nayki Architecture

MAMURBABA EVİ

Çeşme, İzmir, 2019

©İbrahim Özbunar

İzmir'in Çeşme ilçesinin Çakabey mahallesinde yer alan ve ismini bölgedeki türbeden alan Mamurbaba semti, İzmir-Çeşme yolunun kara tarafında kaldığı için 2000 yılların başına kadar yol üstü showroom, eğlence ve ticari birimlerin gölgelediği fazla gelişmemiş bir bölgedir. Bölgenin son on yılda itibar kazanması, imara açılan bölgede prestijli villa ve lüks konut sitelerinin yapılması ile aniden artmıştır.

Zamansız olma iddiasındaki villa, arketipal kulübe imgesine sahip iki ayrık kütle izlenimi vermek üzere bir dizi görsel ve duyusal tansiyon üzerinden etkileyici yalın dilini oluşturmaktadır. Yerin özellikleri ve güneş yönelimi açısından öngörülen doğrusal mekân dizilimi nedeniyle bir koridor hattı boyunca işlevsel olarak iki kütleye ayrılmış yapı, yaşama ve yatma mekânlarından oluşmaktadır. Yapıyı daha narin, ince ve uzun gösteren kütleyi ikiye ayırma stratejisine karşın, yapının tüm parçalarını yeniden bütünlüklü kılan kesintisiz kabuk etkisindeki dış kaplama malzemesi, form ve malzeme arasındaki bu gerilimli ilişki, yapıya algısal açıdan derinlik ve zenginlik katmaktadır. Bu gerilimli dinamik ilişki, yapıya masif etkisini veren cephe ve çatısındaki siyah eloksal alüminyum kaplama ile tezatlık yaratan şeffaf cam yüzeyler ve iç mekânın tümünde kullanılan beyaz renk ile daha da vurgulu hale getirilmiştir.

Mamurbaba Evi, yapı kabuğu olarak alüminyum malzemenin tercih edilmiş olması, hem yapıya istenilen masiflik ve bütünlük etkisini kazandırmış, hem de ısınmaya karşı oldukça dirençli olan alüminyum malzeme sayesinde yakıcı Ege güneşinden yapıyı korumak mümkün olmuştur. İzmir ve çevresindeki konut üretiminde benzerlerine pek sık rastlanmayan bu sıra dışı malzeme kullanımı nedeniyle Mamurbaba Evi'nin yaratıcı ve ilham verici bir tasarım olduğu söylenebilir.

Deniz Dokgöz, Orhan Ersan, Ferhat Hacıalibeyoğlu

İki Artı Bir Mimarlık

ALAÇATI EVLERİ

Alaçatı-Çeşme, İzmir, 2013

38°16'48.3"N 26°22'10.2"E

©İki Artı Bir Mimarlık

2001 yılında Alaçatı'nın merkezinde tarihi bir yapının restore edilerek "Taş Otel" adıyla açılması, bölgedeki tüm tarihi yapıların hızla turizm odaklı dönüşmelerine neden olmuş, 1998 yılında Alaçatı Kentsel Sit Alanı ilanı sonrasında yeni yapılan tüm betonarme yapılarda taş kaplama ve cumba kullanım şartı nedeniyle, Alaçatı'da bir "Taş Ev" fenomeni doğmuştu. Sosyal medyanın ve gayrimenkul piyasasının da yönlendirmesiyle icat edilmiş olan bu kolektif arzu, mimarların "taş ev" arzusuna karşı farklı arayışlara girmelerine ve tasarım yoluyla meydan okumalarına da neden olmuştur.

İki Artı Bir Mimarlık çevrelerini saran sahte taş kaplamalı ve bol cumbalı hayali Alaçatı tipolojisine karşı yalın ve modern bir duruş geliştirmiş görünürler. Ev imgesini arındırabilecekleri en temel forma kadar indirgeyip, arketipal kulübe formuna sahip tasarladıkları iki ayrı villa ile çevrelerindeki curcunadan kendilerini bir nebze sıyırabilmiş gözükmekteler. Kolektif bir arzu nesnesine dönüşmüş taş duvar, yapının ön ve yan cephesinde disipline edilerek yalın ve zarif bir tektonik yüzeye dönüştürülmüş, iç dünyanın dışarıya uzanımı olan cumba da kütlesel bir çıkma olarak tasarımcılar tarafından yeniden yorumlanmıştır. Tüm bu incelikli yaklaşımları ve itirazları ile Alaçatı Evleri, tarihi doku içinde ve yakınında yeni yapı yapmanın, mevcut olanları taklit etmenin ötesinde yorumlama ve bağlamı yeniden inşa etme eylemi olduğunun çarpıcı ve oldukça öğretici bir örneğidir.

Evren Başbuğ / Studio Evren Başbuğ

PAPİLİO: PAVİLİON BY THE SEA

Bostanlı-Karşıyaka, İzmir, 2019

38°27'31.5"N 27°05'15.9"E

©ZM YASA Mimari Fotoğraf

©Yerçekim Mimari Fotoğraf

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin başlatmış olduğu ve 2011 yılından bu yana devam eden "İzmirDeniz; İzmirlilerin Denizle İlişkisini Güçlendirme Projesi" kapsamında İzmir Körfezi çevresindeki yaklaşık 40 km'lik kent kıyılarının rehabilitasyonunu hedefleyen uzun erimli projenin Karşıyaka-Bostanlı Sahil kesiminin odaklarından biri olarak, Studio Evren Başbuğ tarafından tasarlanmıştır.

Bostanlı sahilinden Alaybey Tersanesi'ne kadar uzanan Karşıyaka-Bostanlı kıyı kesiminin tasarımı tamamlanmış olup, uygulama süreci İBB tarafından farklı etaplar halinde devam etmektedir.

Karşıyaka kıyısı için ikinci etap uygulama alanı olarak seçilen ve Bostanlı semt pazarının karşısına denk düşen Bostanlı Deniz ve Gösteri Meydanı için 350 m uzunluğunda ve 21 dönüm büyüklüğe sahip kıyı şeridi çakıl taşlarıyla kaplanarak doğal bir sahil ortamı yaratılmıştır. Bu kapsamda, geçici etkinliklere ev sahipliği yapabilecek ahşap platformlar, kademeli olarak azalarak denize temas etme imkânı da yaratılmıştır.

Bostanlı Deniz ve Gösteri Meydanı kurgusunun odağında yer alan "Papilio" adlı gölge üreten ve formuyla dikkat çeken çelik strüktür, ismini kırlangıçkuyruğuna benzeyen bir kelebek cinsinden almaktadır.

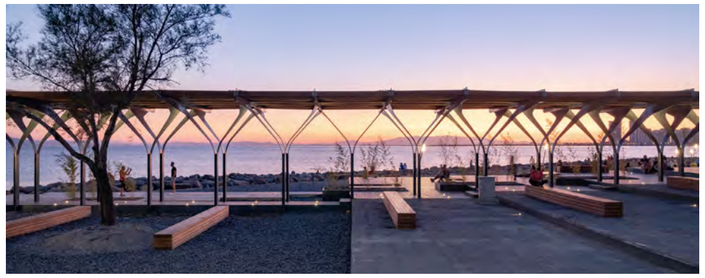

Noyan Vural

NVA Noyan Vural Architecture

IF EVİ

Çeşme, İzmir, 2015

©NVA Noyan Vural Architecture

Çeşme'nin yeni gelişen lüks yazlık konutlarının bulunduğu Mamurbaba semtinde konumlanan IF Evi, L plan şemasını cephe kurgusuna da taşıyarak, yerden başlayarak duvar, döşeme ve çatı arasında bir süreklilik kurmuş ve bu sayede akışkan bir plak algısı yaratarak, masif kütle etkisini yok eden bir süreklilik stratejisi kurgulamıştır. Bu strateji, iç-dış sürekliliğinin ötesinde, iç mekân tasarımında da devam ettirmiştir. Tasarımcının son yıllarda tercih ettiği topolojik tasarım anlayışı sayesinde akışkan formlar, açılı konsollar ve saçaklar ile tipolojik ayrımları aşan kimera (chimera) benzeri yüzey süreklilikleri yaratarak IF Evi'ne dinamik ve heykelsi bir karakter kazandırmıştır.

Yapının her yönden açık oluşu, şeffaf cephelerin görsel geçirgenlik ve mekânsal akışkanlığı desteklemesi, iç mekânda ise narin öğelerin ve malzemelerin tercih edilmiş olması, yapıya hafiflik hissi verirken, iç-dış arasındaki sınırları eriterek sınırsız bir mekân algısının oluşmasına da yardım etmektedir.

Selim Erdil / Erdil İnşaat

MA VİE LA

Çeşme, İzmir, 2015

38°19'49.9"N 26°23'29.6"E

©Cemal Emden, ©Tunç Süerdaş

İzmir'in tanınmış mimarlarından Orhan Erdil'den bayrağı devralan oğlu, ABD Houston Üniversitesi İnşaat Mühendisliği bölümü mezunu mimar Selim Erdil'in Çeşme'nin Paşalimanı semti yamaçlarında hayata geçirdiği Ma Vie La, deprem bölgesinde olmasına karşın iddialı taşıyıcı sistem çözümü ile İzmir'deki en sıra dışı gayrimenkul projelerinden birisidir. Oldukça dik bir yamaçta, 7 metrelik kot farkına sahip ince uzun bir parselde konumlanan ev, zemine en az değerek maksimum bahçe alanı elde etmek üzere zemin katın üzerinde 8 metrelik bir konsol yapmaktadır. Bu sayede zemin kotunda açık mutfağın uzantısı olarak kullanılan, gölgelikli bir yarı açık teras alanı ve geniş bir bahçe yaratılmıştır.

16 metre uzunluğunda ve 7,5 metre genişliğinde kolonsuz ve kirişsiz iki katlı betonarme bir kutu olarak tasarlanan evin üst iki katı ise, Akdeniz yaşantısının yalınlık ve basitlik anlayışının çağdaş bir yorumu olarak ele alınmıştır. Sakız Adasına, Ilıca Körfezine ve Paşalimanı koyuna bakan geniş açılı deniz manzarasından maksimum yararlanmak üzere pencereler tüm manzarayı ve gün ışığını içeriye alacak şekilde yerleştirilmiş, ön cephesindeki geniş şeffaf açıklıklar, katlanan panjurlar ve kayan doğrama sistemleri sayesinde yaşam alanlarını Ege güneşinin yakıcı etkilerinden korurken, açıktan kapalıya dönüşebilen değişken bir iç dünya yaratılmasına da imkân sağlamıştır.

Bulunduğu yerin ve iklimsel özelliklerinin farkında olan tasarımcı, doğal iklimlendirmeyle yapıyı serinletirken, Çeşme gibi kıraç bir coğrafyada peyzaj sulaması için gereken su ihtiyacını karşılaması için kış aylarındaki yağmur sularını toplayan 80 tonluk bir sarnıç da tasarlayarak, yapının karbon ayak izini azaltmayı başarmıştır. Tüm bu dikkat çekici özellikleri ve özgün kurgusu nedeniyle yapı, uluslararası Architizer A+ Awards 2016'nın "Mimari Betonarme" kategorisinde birincilik ödülünü kazanmıştır.

Gökçe Kursav, Barış Kursav / BAGO Mimarlık

PAYAMLI EVİ

Payamlı-Seferihisar, İzmir, 2020

38°06'21.7"N 26°56'38.8"E

©ZM YASA Mimari Fotoğraf

İzmir'in Seferihisar ilçesinin Payamlı köyünde, köyün kuzey çeperinde konumlanan Payamlı Evi, 1970'lerden itibaren sayfiye evleri ve ikincil konutlar ile hızla gelişen Ürkmez sahil kasabasına yakınlığı sayesinde kıyının kalabalığından ve gürültüsünden kaçmak için ideal bir konumdadır.

Dere yatağının batı yamacında, eğimli bir parselde konumlanan ev, merkezinde mutfak ile bütünleşik ortak yaşam alanının bulunduğu, bu ortak yaşam alanının evin güneydoğu cephesindeki teras ve kuzeybatı cephesindeki avlu ile dışarıya doğru uzanım yaptığı, görsel sürekliliği kuvvetli, akışkan bir mekân kurgusu bulunmaktadır.

Yapının mekân organizasyonu işlevsel olarak yaşama ve yatma birimleri olarak ikiye ayrıştırılmış, hem cephede hem de plan kurgusunda bu farklılık vurgulu hale getirilmiştir. Oldukça basit, yalın ve modern bir dile sahip Payamlı Evi, teras pergolesinde, kapı ve pencere açıklıklarında kullanılan kargı dolgulu metal kepenkleri ile tıpkı Ayvacık'taki B2 Evi'nde olduğu gibi vernaküler bilgiyi modern bir dil ile yeniden başarıyla yorumlamaktadır.

Ersin Pöğün / Ersin Pöğün Mimarlık

URLA SAHİL EVİ

Karapınar-Urla, İzmir, 2020

38°22'56.9"N 26°37'44.6"E

©Mustafa Deliormanlı

Eski Karaburun yolunun kıyı boyunca biteviye devam eden kıvrımlarından birinde gelişen Karapınar yerleşiminin deniz kıyısında, 1955 yılında İzmir'in ünlü mimarlarından Fahri Nişli kendi yazlık evini yapmış ve bitişiğindeki araziye damadı mimar Ersin Pöğün daha sonraları Pınar Evleri Sitesi'ni inşa etmiştir. Pöğün, sitenin çok uzun yıllar atıl durumda kalan su deposunun yerine tek katlı Urla Sahi Evi'ni inşa etmiştir.

Yeni nesil ev otelciliği (Airbnb) için tasarlanan ve kendi özel sahili bulunan bu tek katlı sahil evi, yatak odası ile bütünleşen bir ortak mekândan oluşuyor. Akdeniz vernaküler mimarisinin basit, yalın ve işlevsel iç mekân anlayışının güncel konfor şartlarına göre uyarlanmış bu çağdaş yorumu, yerel malzeme kullanımı ve pasif iklimlendirme yöntemiyle misafirlerine keyifli vakit geçirebilecekleri minimalist bir yaşam alanı sunuyor.

Melis Varkal, Mustafa Gökhan Çelikağ

OFİSvesaire

KARABURUN EVİ

Karaburun, İzmir, 2009

38°33'49.8"N 26°33'51.2"E

©ZM YASA Mimari Fotoğraf

Karaburun yarımadasında Rüzgâr Enerji Santralleri kurmak amacıyla 2011 yılında Gülbahçe-Mordoğan arasında açılan yeni karayolu yarımadaya ulaşımı kolaylaştırırken, kıyı bölgeleri dışında yol boyunca iç kesimlerde de yeni bölgelerin imara açılmasını tetiklemiştir. Mordoğan-Karaburun arasında yer alan Kaynarpınar bölgesinin iç kısımlarında, %55 eğime sahip bir yamaçta ve 14 m kot farkı bulunan bir arsada tasarlanan konut yapısı, 4 farklı kot ve iki kütle olarak tasarlanmıştır. Bölgenin tipik sayfiye konut tipolojilerinden farklı olarak, topografyanın iyi değerlendirilmesiyle tasarlanan açık alanlar, iç mekânların dışarıdaki uzanımları olarak kurgulanmış ve tasarımcıların "açık pasaj" ve "uçan manzaralı yol" adını verdikleri yarı açık mekânlar, evin içine girmeden de kotlar arasında hareket etmeyi ve üst katlara dışarıdan ulaşmayı mümkün kılmıştır.

Ofisvesaire'nin kurucu üyelerinin akademya ile olan sürekli bağlantıları, düzenledikleri atölyeler ve kurguladıkları araştırma projeleri sayesinde eleştirel duruşlarını giderek keskinleştiren tasarım ekibinin konvansiyonel konut tipolojisini aşma gayretleri, yerel verileri değerlendirme ve bağlamı yeniden üretme becerileri nedeniyle Karaburun Evi, bölgede dikkati çeken az sayıdaki nitelikli konut yapılarından biridir. Birçok nitelikli mimari ve iç mimari projesine imza atmış tasarım ekibinin, ilk kez proje ve uygulama yönetimlerini de üstlenmiş olmaları projenin yüksek bir presizyon ile gerçekleştirilmesini de doğrudan etkilemiş gözükmektedir.

Onurcan Çakır / Onurcan Çakır Mimarlık

KATZZE EVİ

Barbaros-Urla, İzmir, 2017

38°19'25.1"N 26°34'48.3"E

©Onurcan Çakır Mimarlık

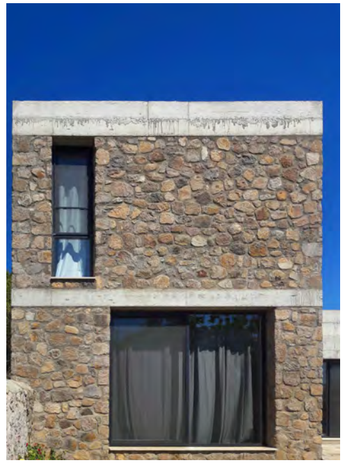

2012 yılında Urla'ya taşınan Onurcan Çakır, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi'nde mimari akustik üzerine doktora çalışması yaparken Urla'nın denize kıyısı olmayan Barbaros Köyü'nde kendisi için tasarladığı ve uyguladığı Barbaros Evi'ne 2015 yılında yerleşmiş, bu işi ile ulusal ve uluslararası birçok seçki, sergi ve ödül programında yer almıştır. "Kırsal alanda modern olma" sorunsalı ile ilk elden yüzleşen Onurcan Çakır, metropolün ve kırsalın dillerinden anlanmakla kalmayıp, bu dilleri birbirine başarıyla tercüme edebilme becerisi nedeniyle, tıpkı çok daha önceleri Urla'nın Yağcılar Köyü'ne yerleşen Serhat Akbay'ın hem kendisi, hem köylüler, hem de köye gelip yerleşenler şehirliler için yaptığı tasarımlar gibi Onurcan Çakır da Barbaros Köyüne yerleşen şehirliler için kırsal hayata uygun, yere özel, modern konutlar inşa etmeye başlamıştır.

Katzze Evinin köydeki geleneksel taş dokulu evlerle görsel bir bağ kurması amaçlanırken aynı zamanda brüt beton gibi ham bir malzemenin kullanımıyla sade bir cephe diline sahip olması da istenmiştir. Ev, tek katlı beton bir kütle ve iki katlı taş kısımdan oluşmaktadır. Brüt beton kitlenin içerisinde işlev olarak mutfak ve kiler konumlandırılmış, taş kütle ise alt katta salon ve üst katta iki yatak odası olacak şekilde tasarlanmıştır. Köyün yerli ustaları tarafından köyün yerel taşı ile yapılmış taş duvarlar gibi geleneksel ve modern malzemelerin bir arada kullanıldığı cephede, iki katlı taş yapıdaki betonarme kirişler sayesinde kütleler arasında görsel uyum ve süreklilik sağlanmıştır.

Kış aylarında hâkim rüzgâr olan poyrazın estiği yöne dönük cephelerinden gelebilecek soğuğa karşı bir önlem olarak, kuzey cephesi tamamen sağır, doğu cephesi ise minimum açıklıklarla ışık alacak şekilde tasarlanmıştır. Toplam 135 m²lik yapının içinde beyaz renk hakimiyetine ek olarak banyo, mutfak gibi alanlarda brüt beton kullanımıyla iç mekânda kontrast bir etki yaratılmıştır.

Onurcan Çakır / Onurcan Çakır Mimarlık

ŞH EVİ

Barbaros-Urla, İzmir, 2019

38°19'25.1"N 26°34'48.3"E

©Onurcan Çakır Mimarlık

Onurcan Çakır'ın hem kendisi için tasarladığı Barbaros Evi'nde hem de tasarlayıp uyguladığı Katzze Evi'nde denediği masif prizmatik kütle kompozisyonlarından ve brüt beton-yığma taş duvar ikilisinden oluşan mimari repertuarının yeni bir çeşitlemesi olan ŞH Evi, genç mimarın yerleşmeye başlayan biçem dilinin de ipuçlarını vermektedir. ŞH Evi'nin U formlu kütle kompozisyonu, işlevsel bir ayrışma üzerinden ele alınmış ve yapının her iki kolunu oluşturan, teras çatılı ve doğal taş cepheli kütlelerin içlerinde ikişer adet yatak odası konumlandırılmıştır. Bu iki kol, kompozisyonun ortasındaki yüksek tavanlı, beşik çatılı beyaz kütlede bulunan salon ve mutfağa açılmaktadır.

Tasarımcının mimari ifadeye yönelik bu incelikli jestleri plan kurgusunda da devam ettirilmiş ve ana kütleye göre kaydırılarak yerleştirilen taş cepheli kütleler üç tarafı duvarlarla çevrili bir orta bahçe, tanımlı bir dış mekân oluşturmuşlardır. Salonun yüksek ve büyük boyutlu cam kayar kapıları sayesinde bu orta bahçe, iç mekânın bir uzantısı haline de gelebilmektedir. Yatak odalarındaki kat yüksekliğinden, orta kısımdaki yüksek tavanlı ortak hacme geçildiğinde oluşması amaçlanan ferahlık hissi, bu büyük camlarla da desteklenmiştir. Ortak hacmin kuzey cephesinde, mutfakta yaratılan yatay şerit pencere sayesinde kuzeydeki tarla ve zeytinliklerin oluşturduğu doğal manzarayı evin içine alacak bir çerçevenin yaratılması hedeflenmiştir.

Serhat Akbay / Serhat Akbay Mimarlık
İKİDENİZARASI ŞARAPÇILIK
Yağcılar-Urla, İzmir, 2021
38°15'40.6"N 26°40'54.5"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

Serhat Akbay, 1999 yılında evinin, şarap bağının ve mimarlık ofisinin bulunduğu Urla'nın Yağcılar Köyü'ne taşınmış ve gerek köyün mekânsal ihtiyaçlarını, gerek köylülerin yapılarını, gerekse de bölgeye taşınan yeni yerliler için mimarlık hizmeti vererek, kırsal bölgenin nitelikli dönüşümü için Türkiye'de benzerine az rastlanan bir mimari pratik gerçekleştirmektedir.

Serhat Akbay'ın "Egelilik hali" olarak tanımladığı, coğrafik veriyi okumaya, yorumlamaya ve geliştirmeye yönelik kırsal dünyanın edindirdiği habitus, yerel pratiklere ait kadim bilgi, kırsal hayatının sınırlılıkları içerisinde her şeyin gerekliliğini ve yeterliliğini sorgulamak üzerinden geliştirdiği "ethik" anlayış, onun diğer işlerinde de izleri takip edilebilen bir mimari tavır ve ahlaki duruşa dönüşmüştür.

Akbay, kendi işlerinin belirgin özelliği olarak "yapılmış gibi değil de, oluşmuş gibi" görünmeleri olduğuna dikkat çekerek peşinde koştuğu "tasarlanmış anonimlik" iddiasını her işinde bir adım daha ileriye taşıyor gözükmektedir. İsviçre'nin Vrin köyü ve çevresindeki çalışmaları ile tanınan Gion Caminada gibi bölgenin zanaatkârane yapım bilgisini canlı tutan ve geliştirerek zenginleştiren Serhat Akbay'ın son işi Urla Bağ Yolu Rotası'na yeni katılan ve ortaklarından bir olduğu İkidenizarası Şarapçılık üretim tesisidir.

Araziyi boylamasına kat eden çizgisel iki paralel taş duvarın, içerisi ile dışarısı arasındaki ısı farkını dengeleyen duvar kalınlığı arasında boylu boyunca uzayan bir üretim tesisi ve bu tesisin üst katında köydeki diğer evlerin ahşap çatkılı beşik çatılarına benzeyen, uzun bir çatı konstrüksiyonu... Tasarımcının daha önce kendi mimarlık ofisi ve evinde denediği malzeme bilgisi ve yapım tekniğinin ölçeği büyümüş daha cüretkâr ve iddialı bir versiyonu olan tesis, mimarının da vurguladığı üzere köye yeni gelmiş olmasına rağmen hep oralı gibi duran bir karaktere sahiptir.

Noyan Vural / NVA Noyan Vural Architecture
PERDİX ŞARAPEVİ VE PERDİX OTEL
Urla, İzmir, 2017
38°17'34.8"N 26°34'12.4"E
©NVA Noyan Vural Architecture

Urla'da üzüm üretiminin ve şarapçılığın tekrar canlanması 2006 yılında kurulan Urlice Bağcılık ve Şarapçılık ile başlamış ve ardından açılan 7 tesis sayesinde Trakya Bağ Yolu'ndan sonra Türkiye'nin ikinci güzergâhı olan Urla Bağ Yolu oluşmuştur. Bu güzergâhın önemli işletmelerinden biri de, Urla'nın Zeytinler Köyü Dağovacık mevkiinde, Eski Çeşme Yolu üzerinde bulunan 90 dönümlük küçük bağlarında organik üzüm üretimi ve butik şarapçılık yapan Perdix Şarapevi'ne ait üretim tesisi, tadım merkezi ve Perdix Otel'dir.

Yüksek gustoya sahip kullanıcı profiline hizmet verecek butik şarap üretim tesisi ve tadım merkezi için Urla'ya özgü yalın, nezih ve çağdaş bir mekân yaratmak isteyen NVA Noyan Vural Architecture hedeflerini "kendisini ortaya koymak yerine geride durmayı hedefleyen, bulunduğu bölgede kaybolan, toprakla ilişki kurmaya çalışan" bir bina yapmak olarak tanımlamaktadır. Bu görünmezlik arzusu, iri boyutlu projenin ikiye ayrılmasına ve tadım merkezinin taş cephesi önünde corten çelikten yapılma, geçirgen tül benzeri bir meşrebiye yaratılmasına neden olmuştur. Bu sayede yapının dışında gözenekli bir arakesit, keyifli bir veranda yaratılabilmiştir. Urla'nın kentsel dokusundan, tarihi yapılarındaki klasik kemer formundan ve onların doluluk-boşluk oranlarından etkilenerek geliştirilen bu yeni ara yüz, yarattığı moiré etkisi ile taş yapının sertlik ve keskinlik algısını da kısmen yumuşatmaktadır.

Görünmezlik arzusunun bir diğer sonucu olarak, sosyalleşme imkânı sağlaması için tesisin önünde kesintisiz geniş bir yeşil alan bırakılmış ve bu boşluk hissini zedelememek üzere oturma yerleri çukur bahçeler olarak ele alınmıştır. Bu düşünce kendini geniş bir havuz içerisinde su, ateş ve taşın bir araya geldiği iki adet sohbet çukuru olarak görünür kılmıştır.

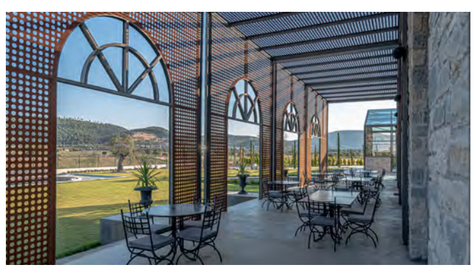

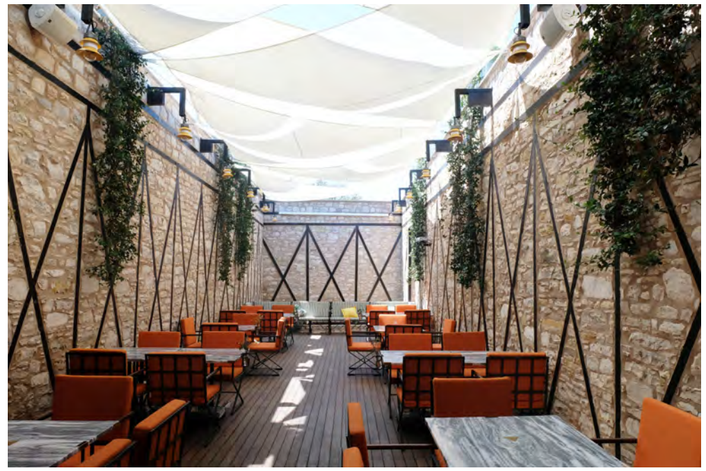

İlker Özdel, Didem Özdel / diStudio
HİÇ LOKANTA
Urla, İzmir, 2018
38°19'19.9"N 26°45'53.8"E
©Ahmet Giliz

Hiç Lokanta, Urla kent merkezinde yer alan yaklaşık 150 yıllık bir mağaza - depo yapısının uzun ve incelikli bir restorasyon sonrasında yöreye özgü yemek kültürünün yeniden yorumlandığı bir mekâna dönüştürülmesiyle oluşturulmuştur. Urla'nın tarihi kent merkezinde, eski Rum mahallesinde Zafer Caddesi üzerinde yer alan Hiç Lokanta, açıldığı dönemden itibaren Zafer Caddesi boyunca yaşanan restorasyon çalışmalarının da tetikleyicisi olmuştur. Urla çevresine yeni yerleşenler kadar, deneysel "Yeni Urla Mutfağını" deneyimlemek için diğer kentlerden gelen gastronomi meraklıları içinde önemli bir çekim noktası oluşturmuştur.

Restorasyon sırasında tarihi yapının taşıyıcı özelliğini büyük ölçüde kaybetmiş olan özgün duvarları, onarım çalışmaları sırasında taş duvarların iç yüzeyine eklenen çelik karkas bir strüktür ile desteklenmiş; iç bölme duvarları, duvar kaplamaları, sabit oturma elemanları ve mobilyaların tamamı eklenen bu çelik karkas elemanlara geçme detaylar ile bağlanmış, neredeyse iliştirilmiştir. Bu yaklaşımla, yeni işlevin tarihi yapıya dokunmadan içinde var olabilmesi, gelecekteki potansiyel kullanımlar için de geniş bir esneklik sunması hedeflenmiştir.

İlker Özdel, Didem Özdel / diStudio
URLA COOKİNG CLASS
HİÇ ZEYTİN ORMANI İŞLİĞİ
Bademler-Urla, İzmir, 2021
38°16'19.2"N 26°49'24.1"E
©diStudio Mimarlık

Kurucularının 2011 yılında Urla'ya yerleşerek, 60.000 zeytin ağaçlık Hiç Zeytin Ormanı'nı satın almalarıyla başlayan macera, 2018 yılında Hiç Lokantası'nın ve 2021 yılında da Bademler Köyü'nde Hiç Orman İşliği'nin açılması ile yeni bir evreye girmiş gözükmektedir. Hiç Zeytin Ormanı içinde yer alan Urla Cooking Class ve Hiç Zeytin Ormanı İşliği, yerel tarımsal üretim ve bu üretime ait sunum mekânından oluşmaktadır. Urla'nın gastronomik mirasını ve yemek kültürünü araştırmak, "Yeni Urla Mutfağı"nı geliştirmek amacıyla açılan Hiç Zeytin Ormanı İşliği, özel mutfak atölyelerine ve çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapan Urla Cooking Class'ı içinde barındıran bir merkezdir.

Üretirken daha az tüketmenin hedeflendiği tesisin yapımında, mümkün olduğunca bakım gerektirmeyecek doğal malzemeler tercih edilmiş ve bu yüzden üç bloktan oluşan kütlelerin konumları ve çatı eğimleri, fotovoltaik panellerden en yüksek verimi elde etmek üzere ayarlanmıştır. Çelik konstrüksiyon olarak tasarlanan yapı grubunda ısı yalıtımını sağlamak üzere, çift sıra terasit yüzeyli yığma tuğla duvarlar arasında yüksek yoğunluklu taş yünü levhalar kullanılmıştır.

Mennan Elmacı / Elmacı Mimarlık
THE MERCER
Konak, İzmir, 2019
38°25'22.4"N 27°07'57.6"E
©Cemal Emden

İzmir'in iş hayatının tam kalbinde, Çankaya semtinde yer alan kiralanabilir ofis yapısı The Mercer, tarihi kent dokusunun içinde olması nedeniyle cephe tasarım kararları üzerinden bağlamsal ilişkiler kurmayı hedeflemektedir. Çevresindeki tarihi han yapıları ve onların görünür tuğla yüzeyleri ile diyalog kurmayı hedefleyen siyah tuğla cephe kaplamasına sahip bina, içinde yer aldığı çok katmanlı kentsel dokunun çeşitliliğine referans vermek ve aralarında kaybolmak amacıyla çevre binalardan aldığı çeşitli pencere boyutları ile kendi tuğla kabuğu üzerinde değişken genişlikte pencere boşlukları ve çeşitli şeffaflıklar oluşturmuştur.

Mevcut doku içinde kaybolmayı hedefleyen bu kamuflaj tekniği, tuğla kabuğun katlanmış plak yüzeyini andıran çatı bitişinde de devam ettirilerek, çevresinde ve karşısındaki kırma çatılı binaların gabarileri ile uyumlu bir görsel algı yaratılmak istenmiştir. Benzerlerine yüksek yapılarda rastlanılan iyi sıkıştırılmış servis çekirdeği çözümü sayesinde geniş, net ve aydınlık kiralanabilir ofis mekânlarına ev sahipliği yapan binanın, galeriler ve düşey bahçeler ile zenginleştirilmiş nitelikli bir iç mekân atmosferi de bulunmaktadır.

İzmir'in Konak ilçesinde, tarihi Gümrük bölgesindeki en işlek yollardan bir olan Fevzipaşa Bulvarı üzerinde bir köşe parselde inşa edilen ofis yapısı, tarihi hanlardaki yazıhaneler ve işhanlarındaki bürolardan oluşan bölgedeki yerleşik konvansiyonel ofis kültürünü, sağladığı Concierge, Vale Hizmeti, Kiralanabilir Toplantı Salonu, Cafe/Restaurant gibi hizmetleri ile radikal bir biçimde değiştirmeyi hedeflemektedir.

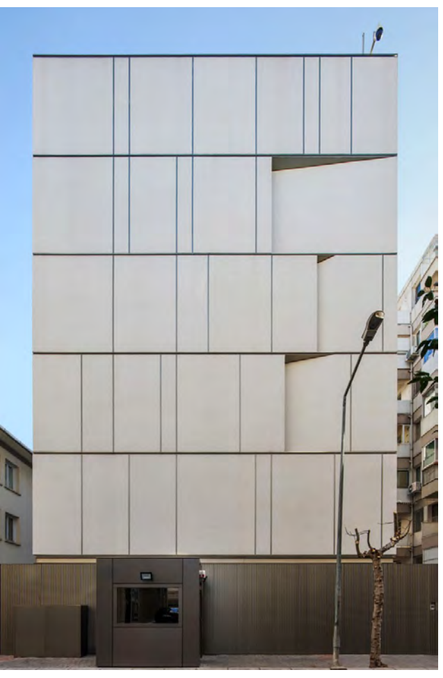

Roni S. Ruso / Roni S. Ruso Mimarlık Bürosu
İZMİR MUSEVİ CEMAATİ MERKEZ BİNASI
ŞAAR AŞAMAYİM SİNAGOGU
Alsancak-Konak, İzmir, 2020
38°25'56.4"N 27°08'34.3"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

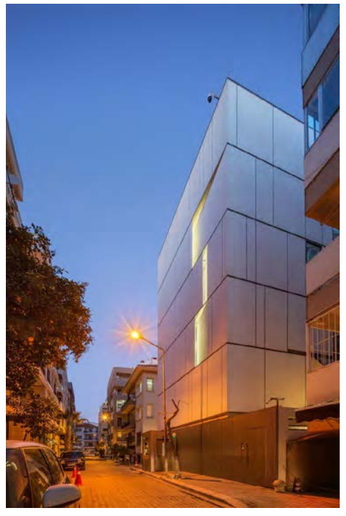

İzmir'in Alsancak semtinde, sıkışık apartman blokları arasında yer alan, beş katlı Şaar Aşamayim Sinagogu ve Yahudi Yaşam Merkezi, 1960'lu yıllarda satın alınan 3 katlı bahçeli bir binada 1965 yılında hizmet vermeye başlamış ve 2014 yılında yapının ana kolonlarında görülen hasar nedeniyle yıkılıp yeniden yapılmasına karar verilmiştir. İmar şartlarının verdiği olanaklar dâhilinde beş katlı yapılan yeni Sinagog ve Yahudi Yaşam Merkezi Binası, İzmir Musevi Cemaati'nin dini, idari, sosyal ve kültürel etkinliklerine ev sahipliği yapacak bir anlayışla tasarlanmıştır.

İzmir'de geçmişi 17.yy'a dek uzanan havraların sahip oldukları merkezi plan şeması geleneğini modern bir dil ile devam ettiren İzmir Musevi Cemaati Merkez Binası ve Şaar Aşamayim Sinagogu, güvenlik nedeniyle içe dönük bir kurguda tasarlanmıştır. İbadethane ve iç mekân, yapının kente bakan cephesinde prekast elemanlar arasında oluşturulmuş üç adet narin yırtıktan ve çatı pencerelerinden doğal gün ışığı almaktadır.

GÜNCEL İZMİR MİMARLIĞINDA DIŞ AKTÖRLER

İzmir'in "Yeni Kent Merkezi" olarak görülen Bayraklı semtinde yer alan Ege Perla, ofis, konut ve alışveriş merkezi programlarından oluşan İzmir'deki ilk karma projedir. İzmir'in yakıcı sıcağı ve batı yönündeki İzmir körfezi manzarasının yarattığı güneşten korunma sorunlarını dikkate alan iki farklı karakterde ve gabaride yüksek yapı tasarımı ile içinden serinletici meltem rüzgârının esebileceği yarı açık mekân kurgusuna sahip alışveriş merkezi ile Ege Perla, kullanıcı alışkanlıklarını, bölgeye ve yere özgü özellikleri dikkate alması açısından bağlamsal olduğu kadar presizyonu yüksek ve nitelikli mekân çözümleri ile de dikkatleri üzerine çekmektedir.

Ege Perla konut ve ofis kuleleri gerek plan şemaları gerekse malzeme tercihleri açısından taşıdıkları farklılıklar ile İzmir kent siluetini çeşitlendiren bir yapıya sahiptirler. Terakota giydirme cephesi ve kaydırmalı cephe düzeni ile bilindik giydirme cam cepheli rezidans bloklarından ayrışan Ege Perla'nın gölge yaratan derinlikli yüzey kurgusu sayesinde iklime ve yere özgü bir yüksek yapı tipolojisi geliştirdiği söylenebilir. Rezidans ve ofis bloğu için eş biçimde ve karakterde kuleler tasarlamak yerine, işlev farklılaşmasını görünür kılacak bir tasarım yaklaşımının tercih edilmesi sebebiyle ofis bloğu, çekirdek etrafında gelişen açılı üç dilim formunda tasarlanmıştır.

Emre Arolat, Gonca Paşolar
EAA-Emre Arolat Architects
EGE PERLA
Konak, İzmir, 2017
38°26'51.1"N 27°10'27.3"E
©EAA-Emre Arolat Architects

Körfez manzarasına sahip farklı büyüklükte ve tipte 65 adet Home Ofis ve 111 adet daireye, 25.000 m²lik kiralanabilir alanı bulunan AVM ile birlikte yaklaşık 128.000 m2lik inşaat alanın sahip Ege Perla, iddialı olduğu kadar, iyi ve incelikli tasarlanmış, yüksek bir presizyona sahip karma projedir.

Han Tümertekin / Mimarlar & Han Tümertekin
ATAY EVİ
Alaçatı-Çeşme, İzmir, 2015
38°16'59.0"N 26°22'31.5"E
©Deniz Güner

Alaçatı'nın tarihi Kemalpaşa Caddesi üzerinde ve artalanındaki eğlence, konaklama ve gastronomi mekânlarının ilk 10 yıl içerisinde aşırı popülerleşmesi ve artan aşırı rayiçler bu bölgede yer bulamayan girişimcilerin 2014 yılında Alaçatı'nın güneyindeki Hacımemiş Mahallesine sıçramalarına neden olmuş ve sonrasında tarihi konut bölgesi hızla mutenalaşmış, yerlilerin büyük bir kısmı mülklerini satarak bölgeyi terk etmek zorunda kalmışlardı.

Hacımemiş Mahallesine yönelen ivme nedeniyle Alaçatı Pazaryeri Camii (eski Ayios Konstantinos Rum Kilisesi) ve çevresi de bu dönüşümden nasibini almış, çoğu konut hızla el değiştirerek butik otellere dönüşmüştü. Bu dönüşüm türbülansının bir uzantısı olarak, daha önce Bernadet Alaçatı Butik Oteli'ni tasarlayan Han Tümertekin & Mimarlar'ın yeni tamamladığı Atay Evi de bu bölgede, Hacımemiş Mahallesi gelişim aksı üzerinde yer almaktadır.

Paralel iki sokaktan da ulaşılan bitişik iki parsel üzerine yerleşen Atay Evi, sıkışık tarihi doku içine yeni bina yapma, yani bir dolgu (infill) projesidir. Proje, iki katlı bir taş ev ve onun bahçeye uzanan ahşap eki ile diğer sokağa bakan iki katlı bir misafirhane binasından oluşmaktadır. Tarihi doku içerisinde yeni yapı yapmak, konvansiyonel ve geleneksel yapım yöntemlerini yenilikçi bir dil ile ele almak konusunda tasarımcının sahip olduğu yetkinlik, projenin her detayından okunabilmektedir. Ana yapının sokak

cephesinde taraklı mozaik pencere söveleri, diğer sokaktaki misafirhane cephesinde bulunan oldukça dikkat çekici döküm mozaik pencere, yapının tarihi dokudaki diğer yapılara benzemesine karşın presizyonu ve incelikli detayları ile onlardan ayrışmasına da neden olmaktadır.

Emre Arolat, Gonca Paşolar
EAA-Emre Arolat Architects
ÜÇ VİLLASI
Çeşmealtı-Urla, İzmir, 2018
38°23'26.9"N 26°44'44.5"E
©Studio Majo

Urla'nın Çeşmealtı mevkiinde müstakil evlerden oluşan sıkışık bir dokuda, dar ve uzun bir parselde, dört kişilik bir aile için 2 katlı bir tatil evi olarak inşa edilen Üç Villası, dik açılı düzlemlerden oluşan yalın bir kompozisyona ve modernist bir dile sahiptir. Komşu binalara olan yakınlık, yan parsellere kapanmaya ve kuzey-güney doğrultusunda yapının şeffaflaşmasına neden olmuştur. Yapının kurucu öğesi olan farklı yükseklik ve dokulardaki duvarlar, brüt beton duvara paralel olarak uzanarak hem havuzu tanımlarken aynı zamanda da bahçe girişinden itibaren ziyaretçileri girişe doğru yönlendirerek, teras alanının mahremiyetini de sağlamaktalar. Öte taraftan brüt beton duvar, dışarıda ön bahçeden başlayarak içeride oturma odasına kadar kesintisiz devam ederek, iç ve dış arasındaki ayrımı ortadan kaldıran, bütünleştirici bir görsel süreklilik algısı yaratmakta. İki kat yüksekliğindeki şeffaf cam cephe ve ardındaki yaşama alanı hacmi, dış mekân ile görsel sürekliliği artıran bir diğer unsurdur. Üç Villasının tüm bu şeffaflık ve kapanma stratejileri, süreklilikler kurma isteği mitik Akdeniz beyazı ile birleştiğinde, Çeşmealtı gibi ikincil konutlar ile erkenden dolmuş ve yıpranmış bir yerleşime, Akdeniz mimarlığının unutulmuş basit, yalın ve işlevsel estetiğini çağdaş ve etkileyici bir mimari jest ile yeniden hatırlatmayı başarıyor.

Emre Arolat, Gonca Paşolar
EAA-Emre Arolat Architects
BERKM BERGAMA KÜLTÜR MERKEZİ
Bergama, İzmir, 2016
39°06'52.4"N 27°10'31.9"E
©Cemal Emden

Bergama Akropolünde kurulmuş olan Pergamon Antik kentinin dolu-boş kentsel örüntüsünden ve oranlarından ilham alan BerKM Bergama Kültür Merkezi sahip olduğu kültür ve çarşı birimleri ile orta ölçekli kentlerin ve birçok ilçenin hayalini kurdukları dışarıya kapalı bir alışveriş merkezi yapmak yerine yere, iklime ve bölge insanın gündelik yaşam pratiklerine uygun bir sivil merkezin nasıl yapılabileceğini göstermesi açısında oldukça etkileyici ve öğretici bir projedir. Bitişiğindeki Cumhuriyet dönemi yapısının cephe ritmini devam ettirerek, yapı adasının üç tarafını dönen yarı açık arkad, kütüphane, sinemalar ve tiyatronun bulunduğu iç avluyu sararak, tanımlı hale getiriyor ve avluya insani ölçeğini veriyor. Öte taraftan, kentsel bağlantıları daha da kuvvetlendirmek üzere Bergamalıların sık ve yoğun olarak kullandıkları kent parkından çıkan yeşillendirilmiş bir yaya köprüsü, kentin en işlek caddesini geçerek yayaları güven içinde avluya indirmeyi başarıyor.

Gündelik hayatın ritmine, alışkanlıklarına kolayca dâhil olmayı başaran BerKM, sunduğu keyifli, nitelikli ve ölçekli kamusal mekânları sayesinde kısa sürede Bergamalılar tarafından sahiplenilerek, ilçenin en sevilen yerlerinden bir haline gelmiş gözüküyor.

Nevzat Sayın / NSMH
BALÇOVA CEM EVİ
Balçova, İzmir, 2022
38°23'22.7"N 27°02'01.4"E
©Egemen Karakaya

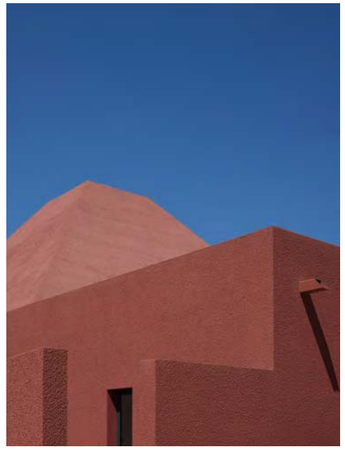

İzmir'in Balçova ilçesinde, Balçova Termal Tesisleri'nin (tarihi Agamemnon kaplıcalarının) karşısında, eski sera alanlarının bitişiğinde yer alan Balçova Cem Evi, ilçedeki yoğun Alevi-Bektaşi nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere yerel yönetim tarafından yaptırılan bir inanç merkezidir. Alevi inanışının ritüellerine, düşün ve inanç dünyasına uygun olarak içerisinde Cem Salonu, Kütüphane, Yemekhane ve Gasilhane'nin de yer aldığı Balçova Cem Evi'nin ibadet mekânlarının yanı sıra sahip olduğu sosyal donatıları ile aynı zamanda sosyal merkez olarak da hizmet vermesi planlanmaktadır.

Yapının merkezinde bulunan ve gökyüzü âlemi ile buluşmayı sağlayan toprak zeminli dairesel avlu gibi mimari jestleri ve elemanları kuvvetli bir tinsellik ile bir araya getiren NSMH, kendini dış dünyanın cazibesine ve dünyeviliğine kapatarak tüm tasarımsal ve düşünsel yatırımını kendi iç dünyasına ve kutsiyetine yapan etkileyici bir cemevi yaklaşımı denemiş gözüküyor. NSMH iki katlı bu kızıl renkli monokrom ve monolitik yapıda, dünyevilikten arınmışlık olarak yorumladığı mimari asketizm tavrı ile şaşırtıcı tefekkür atmosferleri ve zengin bir iç mekân kurgusu yaratmayı başarıyor. Le Corbusier'nin "kuvvetli formlar" olarak tanımladığı temel platonik formları ilk işlerinden itibaren büyük bir yetkinlikle, hassas bir denge ve oran içinde kullanan NSMH, sıklıkla dile getirdiği "basitlik, yeteri kadar olma ve arınmışlık" gibi mimari düsturunu asketizm ile birleştirerek son yıllardaki en yetkin çalışmalarından birini ortaya koyuyor.

Bölgenin aktif depremselliği dikkate alınarak, betonarme taşıyıcıların üzerinde çelik konstrüksiyon ile inşa edilen ve yapıya karakteristiğini veren üç kesik piramitten oluşan dinamik çatı kurgusu, arka fonunda süregiden Dede Dağı silueti ile yoğun bir bağlamsal diyalog kuruyor.

Onat Öktem, Zeynep Öktem / ONZ Mimarlık
VİTUS COMMODİTİES
ALGORİTMA FABRİKASI
Urla, 2020
38°21'42.1"N 26°46'36.0"E
©Gürel Kutlular

Vitus Commodities Algoritma Fabrikası, 19. yüzyıldan itibaren zeytin üretiminin fazla olduğu Ege kıyılarında yaygın olarak görülen sabunhanelerden biri olan ve 1950'lerde Urla'nın İskele mahallesinde inşa edilen atıl durumdaki Eski Sabun Fabrikası'nın uyarlamalı yeniden kullanım ile enerji pazarına yapay zekâ teknolojileri geliştiren bir şirketin genel merkezine dönüştürülme projesidir.

Makine öğrenimi ve derin öğrenmeye odaklanan yapay zekâ teknolojilerini enerji piyasalarında kullanan Vitus Commodities adlı araştırma odaklı enerji firması tüm çalışanları ile birlikte genel merkezini Urla'ya taşıma kararı aldıktan sonra ONZ Mimarlık, bu kıyı sayfiye kasabasının en büyük tarihi yapısını üç yıl süren restorasyon ve yenileme çalışmaları sonucunda yeni nesil etkileşimli bir çalışma ortamına dönüştürmüştür.

I. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde bulunan, kabayonu taşlarla betonarme sistemde inşa edilmiş L formlu ve iki katlı 2. Grup Korunması Gerekli Taşınmaz

Kültür Varlığı, kent hafızasındaki önemli yeri ve taşıdığı endüstri mirası geçmişi nedeniyle avlusunda kamusal düzenlemeler yapılarak yerel halkın ziyaretine açılmış, zemin katın büyük bir kısmı sanat galerisi olarak kullanılırken avlusu da sabun üretiminde kullanılan eski makinelerin sergilendiği açık hava müzesine dönüştürülmüştür.

Bünyamin Derman, Dilek Topuz Derman
DBArchitects

GÖZTEPE GÜRSEL AKSEL STADYUMU

Göztepe-Konak, İzmir, 2020

38°23'47.0"N 27°04'33.4"E

©DBArchitects

Türkiye'nin 2011 yılında Olimpiyatlara ev sahipliği yapma şansını kaybetmesi üzerine Gençlik ve Spor Bakanlığı ve TOKİ işbirliğinde öncelikli olarak uygulanmak üzere 24 şehirde başlayan Yeni Stadyum Projeleri furyası, UEFA ve Avrupa Futbol Şampiyonaları gibi uluslararası büyük etkinliklere ev sahipliğine gözünü diken Türkiye Futbol Federasyonu'nun da teşvikiyle tüm ülkeye yayılmış, son 10 yıl içerisinde inşaatı tamamlanmış 57 ve devam eden 17 stadyum projesi sayesinde Türkiye'nin her bölgesinde uluslararası karşılaşma kriterlerine uygun spor tesisleri inşa edilmiş oldu.

Göztepe Spor Kulübü'nün zaman zaman antrenmanlarını ve bazı amatör küme maçlarını yaptığı İzmir'in Güzelyalı semtindeki, çevresindeki konut içine sıkışıp kalmış olan ufak stadyum, 2005 yılında Dünya Üniversite Yaz Oyunları için stadın yanına Gürsel Aksel Spor Salonu inşa edilmesiyle birlikte, çevrede yaşayanların sahiplendikleri, stadyumunda koştukları, çimlerinde jimnastik yapıp, halı sahasında top koşturdukları bölgedeki en kapsamlı spor tesisi niteliği kazanmıştı. Yeni stadyumun inşa edilebilmesi için 2015'te yıkılan tesisin sunduğu bu olanaklar, Gürsel Aksel Stadyumu olarak bilinen Gürsel Aksel Spor ve Sağlıklı Yaşam Merkezi'nde güncel ihtiyaçları ve teknolojik gereksinimleri karşılayacak biçimde yeniden tasarlandı.

20.000 koltuk kapasitesine sahip yeni stadyum, kale arkasındaki koltukların kaldırılmasıyla 25.000 kişilik kapasiteye çıkmakta ve spor merkezi olmanın dışında, spor müzesi, sergi alanları, yeme-içme alanları ve çocuklara yönelik eğlence merkezleri sayesinde içinde bulunduğu konut bölgesiyle ilişkilerini kuvvetlendirecek programlara da sahiptir. Bunlara ek olarak stadyumun önünde, İnönü Caddesi boyunca oluşmuş kentsel yüzüne bir ofis kütlesi yerleştirilmiş ve zeminden yükseltilerek stadyumun meydan ile ilişkisi kuvvetlendirilmeye çalışılmıştır.

Yoğun konut dokusu içinde yer alan stadyumun cephe tasarımında, bulunduğu dokuyla uyumlu olacağı düşünülen ve güneş kontrolünü de sağlayan düşey prekast cephe elemanları ritmik bir düzende kullanılmıştır. Eski stadyumdaki sosyal pratikleri canlandırmak amacıyla yeni stadyumun çelik çatısı, yeşil çatı olarak tasarlanmış ve çevre halkının faydalanması amacıyla deniz manzaralı yürüme parkurları ve etkinlik alanları yaratılarak kamusal dolaşıma açılmıştır.

Alper Aksoy / AARCH-Alper Aksoy Mimarlık

ALSANCAK MUSTAFA DENİZLİ STADYUMU

Alsancak-Konak, İzmir, 2021

38°26'14.8"N 27°09'02.9"E

©AARCH-Alper Aksoy Mimarlık

Alsancak Mustafa Denizli Stadyumu, önceki adıyla İzmir Alsancak Stadyumu, İzmir'in Konak ilçesinde Halkapınar semtinde yer almakta olup, 1940'lara kadar kent merkezinin bitişiğinde konumlanan demiryolu ve eski sanayi tesislerinin bulunduğu liman arkası bölgesi içinde yer almaktadır. 1910'ların başından Rumların Panionios futbol takımının maçlarını oynadığı toprak alan, 1929 yılında kapalı ve açık tribünlerin inşa edilmesiyle "Alsancak Stadı" adıyla tam anlamıyla bir futbol stadına dönüştürülmüş ve 1962 yılında stadın kullanım hakkının yarısına Altınordu Futbol Kulübü'ne geçmiştir. Yasal süreçler sonunda stadyumun ismi 2000 yılında "Altay Alsancak Stadı" olarak değiştirilmiş ve depreme dayanıksız olduğu gerekçesiyle 2015 yılında yıkılmasının ardından 2017-2021 yılları arasında yeniden inşa edilerek, "Alsancak Mustafa Denizli Stadyumu" adıyla yeniden hizmete girmiştir.

Alsancak Mustafa Denizli Stadyumu, saha boyunca 15.000 seyirci kapasiteli iki adet iki kademeli tribüne sahiptir. Alan darlığı nedeniyle tarihi önemi olan eski stadyumun U formlu tribün şemasını devam ettiren yeni stadyumun da güney kalesinin arkasında ancak 5 sıra tribünü vardır. Bu ilginç stadyum, Altay takımını temsil etmek üzere, beyaz ve siyah renkte elmasvari yüzeylere sahip, esnek membran bir zar ile kaplanmıştır.

Stadyum mimarisinde tasarladıkları 12 stadyum ile Türkiye'deki en deneyimli ofislerin başında gelen Alper Aksoy Mimarlık tarafından tasarlanan Alsancak Mustafa Denizli Stadyumu, eski stadyumun seyirci kapasitesi korunarak, güncel yönetmeliklere uygun ve çağdaş teknolojilerin kullanıldığı yeni bir stadyum olarak yeniden tasarlanmış, yapım sürecinde kuzeydeki kale arkasında idari binası da güncellenmiştir.

Ahmet Erkurtoğlu, Fatih Küpoğlu,
Alize Erkurtoğlu Mican - AE Mimarlık

CASA DİNO

Çeşme, İzmir, 2019

38°18'44.4"N 26°20'14.9"E

©AE Mimarlık

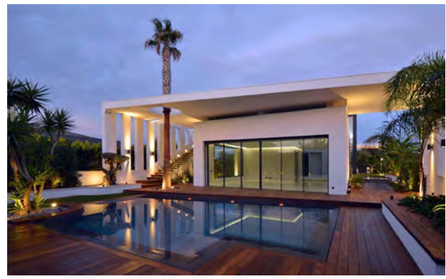

Çeşme'nin popüler yatırım bölgelerinden biri olan Çakabey Mahallesinin Mamurbaba mevkiinde, lüks müstakil konutların arasında tüm yapıyı örten geniş beyaz kanopi plakları ve etkileyici modern dili ile dikkatleri çeken tek katlı Casa Dino, parselin ince ve uzun formuna uygun olarak bir koridor üzerine dizilmiş beş yatak odası, yaşam alanı ve mutfaktan oluşan çizgisel bir mekân organizasyonuna sahiptir.

911 m2 parsel üzerinde toplam 300 m² alana sahip villayı Ege güneşinin yakıcı etkisinden korumak üzere bahçe duvarları yükseltilerek binayı dıştan koruyan iki devasa kanopiye dönüştürülmüş ve bu sayede hem binayı üç tarafından saran geniş teras alanlarına gölgeli yarı açık alanlar sağlanmış, hem de çatıda güverte benzeri bir teras alanı elde edilmiştir. Yat tasarımlarındakine benzer bir anlayışla kanopiye asılı uçan bir merdiven sayesinde çatı terasındaki jakuzi ve açık mutfaktan oluşan yaşam alanına ve ayrıca deniz manzarasına da ulaşım sağlanmıştır.

Akdeniz mimarlığının mitik rengi beyaza boyalı iki kanopi villayı görsel açıdan bir çerçeve içine alırken, yapı ile kanopi arasında kalan ara mekanlar eve girişi ve çatıya çıkışı sağlayan sirkülasyon alanları olarak ele alınmıştır. İç mekanların dış alanlar ve bahçe ile görsel ve fiziksel bütünlüğünü sağlamak üzere tüm şeffaf yüzeyler zemine kadar geniş açıklıklar olarak ele alınmış, villanın girişindeki antre alanı cam bir prizma olarak yükseltilerek giriş mekanının doğal ışık alması mimari bir jest ile vurgulu hale getirilmiştir.

Kerem Erginoğlu, Hasan Çalışlar
Erginoğlu & Çalışlar

EAM EVİ

Alaçatı-Çeşme, 2010

38°17'09.3"N 26°22'39.7"E

©Cemal Emden

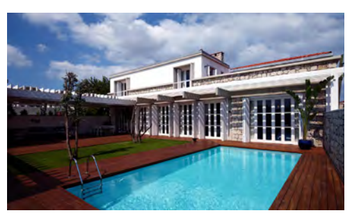

Alaçatı'nın popülerlik kazanmaya başladığı ilk yıllarda inşa edilen EAM Evi, bölgede oluşmaya başlayan "Taş Ev" arzusuna zarif ve incelikli detaylar ile cevap veren öncü yapılardan biridir. Köşe parselde konumlanan yapının iki çeperinde misafir birimi ile aile evi konumlandırılarak, aralarında yaz hayatının geçeceği bir iç bahçe oluşturulmuştur. Arsada harabe durumunda bulunan mevcut Rum evinin taşları yeni yapının duvarlarında kullanılarak malzemenin sürdürülebildiği sağlanmıştır. Bu süreklilik arayışı yapının hem plan kurgusunda, hem cephe düzeninde, hem de strüktürel çözümlerinde de kendini hissettirmektedir. Plan kurgusunda süreklilik, zemin kattaki iç-dış mekân bütünlüğünü sağlayan açılır-kapanır kayar paneller ile sağlanırken, cephe düzeninde süreklilik aynı yapısal elemanın farklı roller üstenmesi ile sağlanmıştır. Sokak cephesinde çatı silmesi olarak başlayan yatay bant cephe boyunca kesintisiz devam ederek yapının üst katında kaplama malzemesini sınırlandıran ayırıcı bir rol üstenmiş ve daha sonra da balkonu çerçeveleyen kayıt ve lento görevlerini üstlenerek, derinlik kazanmış bir Fransız Balkonu'na dönüşmüştür. Yapısal sistem içerisinde devamlılığı olan elemanların birden fazla rol üstlenmesinin bir diğer örneği ise brüt beton karkas sisteme ait kirişler evin dışına doğru konsol olarak uzatılarak zarif pergola taşıyıcılarına dönüşmüş olmasıdır. EAM Evi sahip olduğu tüm bu zarif tasarım incelikleri nedeniyle "Taş Ev" fenomenine karşı verilebilecek cevaplar konusunda tasarımcılara günümüzde bile hala ilham vermeye devam etmektedir.

Boran Ekinci / Boran Ekinci Mimarlık

NARLIDERE EVİ

Narlıdere, İzmir, 2016

38°24'09.5"N 27°01'18.5"E

©Cemal Emden

1990 yılların başında artan kent merkezine yakın bahçeli talebi ilk olarak Narlıdere ilçesinin Sahilevleri semtindeki bataklık vasfı taşıyan niteliksiz tarım alanlarında gerçekleşmiş ve daha sonra bu bölgenin gerisindeki geniş narenciye arazilerine sıçramıştı. Zaman içinde geniş tarım arazileri içerisinde müstakil lüks konutların inşa edilmeye başlandığı Bahçelerarası mevkiinde yer alan Narlıdere Evi, gerek bölgedeki gerekse İzmir'deki mimari konvansiyonların dışında duran sıra dışı kabuğu ve mekân kurgusuyla dikkat çekmektedir.

Kendini çevresindeki narenciye ağaçlarının arasında gizlemek isteyen iki katlı yapının bir katı toprağın altına gömülerek kaburgalı çelik kiriş sistemiyle taşınan, üzeri desenle bezenmiş, akışkan formlu bir kabuk örtüyle örtülmüştür. Kabuk ile alt kat arasında yaratılan ara mekân hem serin havanın toplanmasını sağlayan bir göçük bahçe, hem de bodrum katın ışık ve hava almasını sağlayan yarı açık bir geçiş avlusuna dönüşmüştür.

Çeşme'nin Ardıç Mevkii'nde 1960'larda inşa edilmiş yazlık sitelerin, müstakil yazlıkların, villaların ve küçük ölçekli evlerin karakterini verdiği dağınık bir yerleşim dokusu içinde yer alan Stoa Evi (Ataman Evi), 1980'lerde yapılmış ikiz evden bir tanesinin radikal mekânsal müdahaleler ile yazlık ev olarak yeniden düzenlenme projesidir. İki kat ve bir de çatı katından oluşan mevcuttaki ev, su basmanı ile bahçesinden kopuk, evin üç cephesini saran kiremitli ağır sundurması ile de iç-dış görsel ilişkisi sorunlu bir durumdadır.

Bu konvansiyonel ikincil konut yapısının tatil evi olarak yeniden bir ikinci yaşam sürdürebilmesi için yüzünün gençleştirilmesi, strüktürünün hafifletilmesi, hacimlerinin akışkan ve görsel uzanımının sürekli kılınması hedeflenmiş ve bir dizi ilham verici radikal rekonstrüktif müdahalelerde bulunulmuştur. İç mekânı hoyratça bölüntüleyerek birbiriyle ilişkisiz kılan duvarlar ve kat döşemeleri gibi tüm yapısal ve strüktürel elemanlar gözden geçirilerek ve bazıları ayıklanarak, mekâna içkin olan gizli kalmış potansiyeller açığa çıkartılmaya çalışılmış.

Yaşama mekânının kenarında, subasman içerisinde yaratılan sohbet çukuru sayesinde hem yaşama mekânında bir alt mekân oluşturulabilmiş, hem de bahçe kotuna doğrudan açılarak yan bahçe ile temas eden, samimi bir ilişki kurulabilmiş. Evin ağır betonarme merdiveni yerini duvardan çıkan özel formlu konsol çelik basamaklara bıra-

karak uçucu bir atmosfer kazanmış ve merdivenkovası boyunca hacmin ve ışığın üst katlardan aşağı katlara doğru akışı sağlanmış. Mutfak alanının üzerindeki döşemenin bir kısmı da kesilerek iki kat yüksekliğinde hacimsel bir akışkanlık ve süreklilik sağlanmış. Bu süreklilik anlayışı, ana girişten özel tasarım hafif çelik sundurmaya, yaşam alanından arka bahçedeki basamaklarla inilen havuza kadar bakışın, hareketin ve peyzajın

Alper Derinboğaz / Salon Architects

STOA EVİ

Çeşme, İzmir, 2019

38°18'59.8"N 26°23'09.7"E

©Yerçekim Mimari Fotoğraf

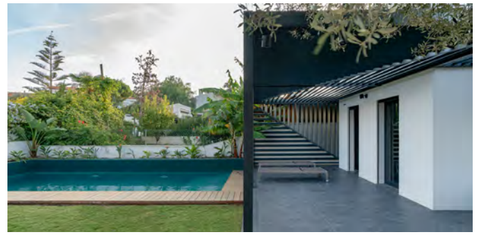

kesintiye uğramadan akışını da mümkün kılmış. Adolf Loos'un akışkan hacimlerden oluşan Raumplan mekân kurgusundan, Le Corbusier'in bakış odaklı mimari gezinti yolundan (architectural promenad) ve Salon Architects'in referans verdiği Richard Neutra, Eames Office ve Case Study House gibi Kaliforniya modernizminin süreklilik, akışkanlık ve şeffaflık yaklaşımından izler taşıyan bu rekonstrüktif radikal müdahaleler, katı ve keskin bölüntülere sahip bir ikincil konutu yıkmadan da yenilemenin ve mekânların içindeki gizli kalmış potansiyelleri açığa çıkarmanın mümkün olduğunu göstermesi açısından öğretici olduğu kadar da ilham verici, ilginç bir uyarlamalı yeniden kullanım örneğidir.

Alper Derinboğaz / Salon Architects

VİLLA TOPOS

Çeşme, İzmir, 2021

38°19'49.2"N 26°23'28.5"E

©Cemal Emden

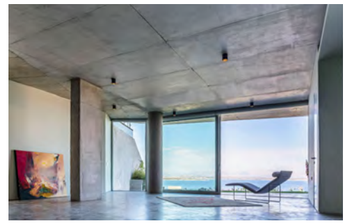

Çeşme'nin Paşalimanı koyuna bakan kıraç ve dik bir yamaçta konumlanan Villa Topos, ikiz yazlık ev olmasına karşın radikal tasarım yaklaşımı nedeniyle aşina olduğumuz, bilindik tipolojileri ve terminolojileri askıya almakta. Ne villa tipolojisini var eden Palladio'nun Villa Godi'si (1540) gibi kırsal alanda düz bir arazide, idealize edilmiş simetrik cephe kurgusuyla inşa edilmiş bir villa rustica'ya benzemekte, ne de Le Corbusier'in Villa Savoye (1931) gibi kentin çeperindeki bir banliyö düzlüğünde, her kat planı birbirinden farklı, modernist bir kolaj tekniğiyle üst üste istiflenmiş villa urbana'ya benzemekte... Bunlara karşın, kent-kır ayrımının ortadan kalktığı günümüzün yarı kırsal-yarı kentsel örüntüsü içinde bir tepenin yamacına yaslanışıyla, işverenin talep ettiği lüks konfor beklentilerini karşılayan Villa Topos olsa olsa, tasarlanmış bir mimari çevrede ideal bir yaşamı tarifleyen çağdaş bir villeggiatura (kırsal alanda tatil evi) olabilir. Dik eğimli ve hareketli bir topografyanın sahip olduğu değişken yönelimlerin ve devingen eğim çizgilerinin mimari formu ve yapının katmanlarını oluşturduğu bu yapay topografya, yapıya hem karakterini hem de ismini vermektedir. İkiz villa olmanın simetrik ve eş biçimli bilindik kurgusunu da alaşağı eden Villa Topos, topografik çizgilerin katılaşarak döşeme plaklarına dönüştüğü, akışkan ve kesintisiz tek ev izlenimi uyandırmak üzere sınırlarının incelikle eritildiği bir "bütünleşik ikili ev" imgesine sahiptir.

Eğim çizgilerini takip eden ve kireçtaşı ağırlıklı bir tepenin içine yerleşerek katılaşan Villa Topos, deniz manzarasına doğru fırlayan brüt beton döşeme plakları sayesinde bir yandan topografyanın esnetilerek teraslara dönüşmesi sağlanmış diğer yandan da Ege güneşinin kavurucu sıcağına karşı gölge üreten güneş kırıcı yüzeyler oluşturulmuş.

Villa Topos'un bu brütalist dili, üretim sürecinin izlerini taşımanın yanı sıra yapının bağlamsal açıdan yere ait kılınışının da derinlikli kayıtlarını içermektedir. Brüt beton yüzeylerdeki kalıp izleri ve pürüzler, zaman içinde giderek katılaşmış bu akışkan taşın, içine gömüldüğü tepenin kireçtaşı kayaçlarına benzer bir form alışının, yani jeolojik zamanın bu yeni anlarının da bir kaydı niteliğindedir.

İklimsel konforu sıfır emisyonla sağlamak ve minimum enerji harcamak üzere, pasif iklimlendirmenin basit ilkelerinden yararlanarak, tüm sürdürülebilirlik ilkelerini çağdaş ve sofistike bir mimari gustoyla yeniden kurgulayan Villa Topos, çatısında havalandırma delikleri bulunan rüzgar alıcı bacalar sayesinde Çeşme'nin serinleten hakim rüzgârını evin katları arasında dolaştırarak, bina boyunca doğal bir hava akışı yaratmaktadır. Bunlara ek olarak yapının toprak altında kalan, güneş almayan kısımlarındaki betonarme strüktürler, mevsimlere bağlı olarak havayı daha soğuk veya sıcak hale getirmek üzere kayaçlardan aldığı jeolojik termal ısı kütlesini yapının diğer bölgelerine taşıyarak evin iklimsel konforunda dengeleyici bir rol üstlenir. Yapı ile yamaç arasında oluşturulan bir ara mekân, hava sirkülasyonunu da sağlayan bir ısı kuyusu olarak çalışarak, merdivenkovası üzerinden tüm yapıya dağılım yapar. Ayrıca, evin içerisinden dış dünyaya doğru açılışı ile yaşayanların devingen bakışlarını bir araya getiren, panoramik manzaraları birbirine montajlayan bir açılış mekânı olarak merdiven, her katın çerçevelenmiş görüntülerini ve mekânsal yönelimlerini, düşeyde hareket eden kullanıcılara kaleydoskop benzeri sürprizli bir kurguda, zengin bir deneyim olarak sunmaktadır.

Selin Maner / Selin Maner Architects

PALET EVİ

Çeşme, 2011

©Nina Choi Photography

Ekolojik krizin giderek daha fazla hissedildiği ve gündeme geldiği bir dönemde, İzmir'in Çeşme ilçesinde, içinde sakız ağaçlarının da bulunduğu 15 dönümlük bir arazi içinde inşa edilen tek katlı Palet Evi, 400 adet ahşap nakliye paletinin yeniden kullanılmasıyla inşa edilmiş. Bulunduğu coğrafyanın iklimine uygun olan, yerin özelliklerine en az müdahale eden, tümüyle geri kazanılmış yapı malzemelerden inşa edilmeyi hedefleyen, ileri dönüşüm anlayışı ile tasarlanan yapı, tüm bu çevre dostu özellikleri nedeniyle 2016 yılında 15. Uluslararası Venedik Mimarlık Bienali kapsamında açılan "Time Space Existence" sergisine de davet edilerek sergilenmeye değer görülmüş.

Tasarımcısının "maksimum geri dönüştürülmüş malzeme kullanımıyla hem maliyeti hem de çevresel etkiyi en aza indirirken, konforlu ve çekici bir yazlık ev yaratma" hedefi doğrultusunda biri kapalı diğer yarı açık olmak üzere C formlu 2 hacmin iç içe geçmesinden oluşan 120 m2lik Palet Evi, lataları arasında boşluk bulunan ve bulunmayan iki farklı palet tipinden inşa edilmiş. Gölgeli ve hava geçiren yarı açık alan için aralıklı paletler kullanılırken, diğer palet tipinden ise içinde yaşam alanlarının bulunduğu kapalı hacim inşa edilmiş. Aralıksız paletler, kapalı hacmin hem yapısal temel elemanı olmakla kalmayıp, kablolama ve tesisat boşlukları, güneşlik gibi çalışan saçaklar, merdiven basamakları ve iç mekânda kaplama malzemesi olarak da geniş bir çeşitlikte kullanılmış. Ayrıca palet çıtaları da kapılar, panjurlar, mutfak dolapları, depolama nişleri gibi çeşitli yerlerde farklı amaçlarla kullanılmış. Kapalı hacmin duvarları ve tavanında kullanılan iç ve dış paletler yalıtılmamış olup, iki palet arasına serilen yalıtım tabakası sayesinde yapının su geçirimsizliği de sağlanmış. Ayrıca, iç ve dış paletler arasında oluşan hava boşluğu, binayı doğal yollarla soğutarak iklimsel konforu da sağlamış.

Çevreye duyarlı, iyi bir fikir etrafında zekice kurgulanmış, araziye doğru konumlandırılmış bu basit ve rahat olduğu kadar şık da olan sayfiye evinin, bulunduğu topografyaya en az zarar vermek ve yeraltı suyunun akışını engellememek üzere tüm temeli 20 adet betonla doldurulmuş geri dönüştürülmüş petrol varillerinden oluşturulmuş.

Kırsal alanda modern olmanın çevre kaynaklarını tüketmeden, duyarlı ve nazik dokunuşlarla da olabileceğini gösteren Palet Evi, İzmir ve çevresinin ekolojik ve sürdürülebilir gelişimi için en umut veren yapılardan biri olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Kerim Miskavi / MAS Architecture
Miskavi Architecture Studio
PH 7800
Çeşme, İzmir, 2021
38°19'25.8"N 26°20'00.4"E
©Egemen Karakaya

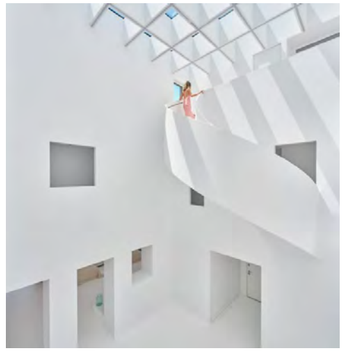

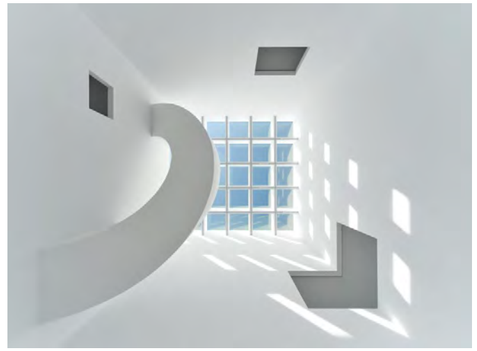

Çeşme'nin Boyalık mevkiinde, çevresindeki yazlık ev sitelerinin önünü keserek denizin hemen kıyısında konumlanan 7800 Çeşme Residences & Hotel Spa, EAA-Emre Arolat Architects tarafından tasarlanmış ve 2008 yılında hizmete girmişti. Peyzaj katmanı ile örtülü bu oldukça iri otel ve konut kompleksi döneminde yaygınlaşmaya başlayan işletme modeli doğrultusunda, otelden bağımsız olarak da çalışabilen, kiralanabilir konut birimlerini de bünyesinde barındırmaktaydı. Bazıları dubleks olan ve 8 daireden oluşan bu rezidans niteliğindeki konutlar, otel kütlesinde yer almakta olup, tesisin hizmetlerinden yararlanmaktaydı.

Bir sanat koleksiyoncusu ve ailesi için MAS Mimarlık tarafından yeniden tasarlanan çatı katındaki dubleks dairelerden biri, dağ ve deniz olmak üzere her iki cepheye de bakan terasları ve ortasında yer alan yüksek atrium sayesinde üç boyutlu, geçirgen ve akışkan bir mekan kurgusuna sahip.

Parlak ve keskin Ege ışığının tüm iç mekânı yıkadığı bu dört yatak odalı daire, tuval benzeri beyaz duvarları üzerinde gün boyunca oluşan dinamik ışık ve gölge desenleri ile yapısal formları ve sınırları eriten beyazın sonsuz tonları sayesinde turkuaz renkli deniz ile orman yeşili arasında iç mekânda kesintisiz, bitmeyen bir Akdeniz atmosferi yaratmaktadır. Akdeniz yaşam kültürünün çağdaş ve rafine bir yorumunu olan bu minimalist yaşam ortamı, sahip olduğu geçirgen ve açık plan şeması ile hem geniş terasları ve atriumu birbirine görsel olarak bağlamakta hem de denizden esen serinletici meltem rüzgârını evin içinde dolaştırarak ideal bir mikroklima yaratmaktadır.

Durmuş Dilekçi / DDA Dilekci Mimarlık
FOLKART HİLLS
Çeşme, İzmir, 2018
38°19'13.3"N 26°17'01.3"E
©Yerçekim Mimari Fotoğraf

Çeşme'nin 1950'lerden itibaren oluşmaya başlayan az katlı sayfiye beldesi karakterini ve yazlık mimari repertuvarını radikal biçimde değiştirerek, uluslararasılaşan müşteri kitlesinin ultra lüks konfor ve ihtişam beklentisine cevap verebilen, gayrimenkul yatırımcılarının gözdesi, sayfiye beldesinden uluslararası turizm merkezine evrilen Çeşme'nin yeni mimarisine yön verebilen mimarlık ofislerinin başında DDA Dilekçi Mimarlık'ın geldiği çok rahatlıkla söylenebilir. Mi'Costa Boyalık Çeşme (2011), Folkart Blu (2016), Mi'Kora Boyalık Evleri (2017), Marinera (2017-), Folkart Hills (2018), Folkart Ilıca Evleri (2018), Mi'marin Ayayorgi Evleri (2019-), Reges, A Luxury Collection Resort & Spa (2019), Folkart Ardıç Residence (2019), Folkart Boyalık Rezidans (2021), Sheraton Çeşme Otel Yenilemesi (2021-) gibi ofisin ardı ardına Çeşme ve çevresinde gerçekleştirdiği çalışmalar ve devam eden işleri göz önüne alındığında, tasarımcıların yatay akışkan formlar ve geniş şeffaf yüzeyler ile karakterize olan beyaz renk ağırlıklı mimarisinin yeni Çeşme mimarisine yön vermeye başladığı, diğer yatırımcı ve tasarımcılar tarafından da hızla benimsenerek bir üsluba dönüştüğü görülmektedir.

Çeşme Limanı'nın arkasında konumlanan ve denize dik yönde 45 m'lik eğime sahip bir arazinin üst kısmına oturan otel tesisi, akışkan bir peyzaj silueti oluşturmayı, peyzaj ve mimarinin sınırlarını eriterek, kendi yapay topografyasını ve tepeleri yaratmayı hedeflemektedir.

Durmuş Dilekçi / DDA Dilekci Mimarlık
FOLKART ARDIÇ RESİDENCE
Çeşme, İzmir, 2019
38°19'16.9"N 26°23'03.8"E
©Cem Bayoğlu

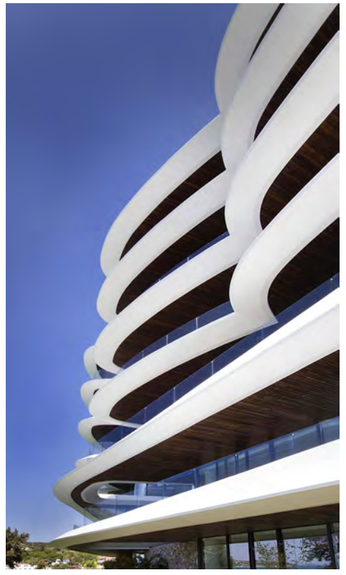

Akışkan formlu beyaz yatay hatların arasında kesintisiz şeffaflık yaratan Çeşme'nin Paşalimanı semti Ardıç mevkiinde, deniz kıyısında kayalık bir arazide konumlanan 7 katlı Folkart Ardıç Residence adlı konut projesi, 27 adet süit daire ve sosyal tesisten oluşuyor. Arazi içerisinde bulunan ardıç ağaçları nedeniyle iki simetrik kütleye ayrılan yapı, topoğrafyanın morfolojisine benzer bir dil sürekliliği yakalamak amacıyla GFRC panellerden oluşan, akışkan formlu beyaz döşeme hatları ile kütleyi yeniden bütünlüklü hale getiriyor. Öte taraftan, bodrum katta bütünsel algılanan yapı kütlesinin üst katlara çıkıldıkça parçalanması ve çatı katındaki geri çekilmeler ile siluette yarattığı parçalı algı, optik açıdan yapıyı çok daha küçük göstermektedir. Folkart Ardıç Residence'ın dinamik formlu yatay beyaz hatlar arasında kesintisiz şeffaf cam yüzeylerden oluşan bu çağdaş mimari dili, DDA Dilekçi Mimarlık'ın farklı çeşitlenmeler ile uzun zamandır geliştirmekte olduğu yeni Çeşme mimarisinin başlıca ikonografik temsillerinden birine dönmüş durumdadır.

İZMİR'İN ART ALANINDAKİ GÜNCEL MİMARLIKLAR

Nail Erdinç Gökmen, Orkun Gökmen
Gökmen Mimarlık
DÜLGEROĞLU EXCLUSİVE
Uşak, 2020
38°40'00.6"N 29°23'54.0"E
©ZM YASA Mimari Fotoğraf

Gökmen Mimarlık'ın Uşak'a taşıdığı ve uyarladığı bu yeni lüks konut tipolojisi, maksimum şeffaflık sağlayan kesintisiz cam cepheleri, akışkan yatay döşemeleri ve fırlayan dinamik saçak formu ile çevresindeki konvansiyonel konut mimarilerinden ayrışarak önemli bir farklılık yaratmış gözükmektedir. Uşak'ın en prestijli bölgelerinden biri olan Atapark'a bakan Atatürk Meydanı Caddesi üzerinde konumlanan konut bloğu, İzmir'in art alanında değişmekte olan lüks ve konfor beklentisini görünür kılmanın yanı sıra bu beklentiye cevap veren üretim pratikleri içinde de çağdaş mimari dili ile farklılaşmaktadır.

Saliha Noyin Yavuz, Ezgi San / TAFF Mimarlık
DENİZLİ MERKEZEFENDİ BELEDİYESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ
Merkezefendi, Denizli, 2020
37°46'48.9"N 29°01'06.8"E
©Alperen Gülgönül

Merkez ile çevre veya metropol ile taşra arasında olduğu kabul edilen, her türlü bilgi türünün merkezden taşraya doğru transfer edildiği ön kabulü, bu transfer sırasında öncü fikirlerin özgünlüklerini kaybederek daha ekonomik ve yerel çözümler ile yaygınlık kazandığı inancı kültürlerarası etkileşimlerin ve yerötesi pratiklerin aşırı hızlandığı bir çağda inandırıcılıklarını çoktan kaybetmiş gözükmektedir. Özgünlük-kopya ikiliği üzerinden öncü olanın ve modernist dilin bir yandan merkezden çepere doğru kopyalanarak ve taşraya uyarlanarak özgünlüğünü kaybedişini ve farklı varyasyonlar ile çoğullaşmasını, ama öte taraftan da elitist modernizmin çoğunluk tarafından nasıl benimsenerek kitleselleştiğini meşrulaştırmaya yönelik bu söylem dizisi, bu durumu tersine çeviren merkezdışı coğrafyalardaki özgün ve yaratıcı mimarlık pratiklerinin daha fazla görünürlük kazanmaları sayesinde giderek geçersiz kılınmakta. TAFF Mimarlık'ın gerçekleştirdiği bir dizi nitelikli ve etkileyici mimari çalışma, kültürel karşılaşmaların yarattığı melezlenme dinamiklerini ve yerötesi mimarlık pratiklerini anlamlandırmak için de oldukça öğretici işlerdir.

Denizli'nin Merkezefendi ilçesi Adalet Mahallesinde bulunan bu 4 katlı Merkez Kütüphane yapısı, yeni gelişmekte olan bir bölgede kentsel çekim yaratması ve röper noktası olması amacıyla 3 prizmatik cam bloğunun istiflenme stratejisi ile bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Zemin kottaki sesli mekânlardan üst katlardaki sessiz mekânlara doğru bir atrium etrafında dizilen mekân örüntüsü, en üst katta çelik makaslar sayesinde uzun bir konsol yapan okuma salonu ile sonlanmakta ve bu konsolun iz düşümünde ve gölgesinde bahçede düzenlenen açık amfitiyatro sayesinde zemin ve bahçe ile de döngüsel bir ilişki kurmaktadır. İç mekânında karanlık ve gölge hiçbir alan bırakmamak adına geç modernizmin tasarım stratejilerinden yararlanılan ve yapının tüm dış cephesinin giydirme cam cephe ile kaplandığı Merkezefendi Kütüphanesi'nin, bilindik kütüphane tipolojilerinin ötesine geçen çağdaş mimari dili, şeffaf ve akışkan mekân kurgusu, cesur strüktürel denemesi sayesinde Anadolu kentlerinde benzerlerine sıklıkla rastlanmayan, ümit verici bir mimari sıçrayış olduğu rahatlıkla söylenebilir.

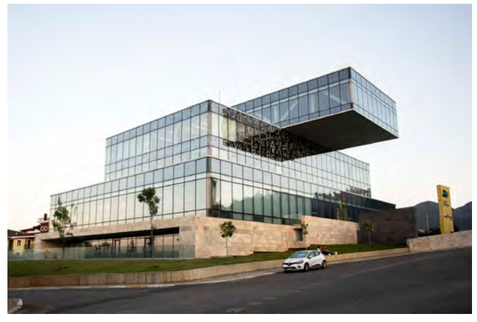

Fırat Aykaç / mO mimarlıkOfisi
LA MAİSON DE BARBARA
Ayvalık, Balıkesir, 2016
39°19'17.9"N 26°41'41.7"E
©Cemal Emden

Ayvalık'lı bir sanatsever ve koleksiyonerin, 2007 yılında Ayvalık'ın Sakarya semtinde, Ayvalık Merkezi Kentsel Sit Alanı içinde yer alan ve ön cephesinin kısmen ayakta kaldığı yıkılmış eski bir Rum Tabakhanesi'ni ve daha sonra da arka parseldeki küçük ev ve bahçeyi satın almasıyla başlayan macerası neredeyse 4 yıl süren zorlu renovasyon ve yeniden yapım süreçleri sonunda, 2016 yılında yapının "Barbara Residency" adıyla sanat ve sanatçıların kullanımına açılmasıyla tamamlanmış ve Artist in Residency programının başlatılması ile yapının kendi hikâyesi başlamıştır.

Restorasyon sürecinde, bir ara parselde konumlanan bu tarihi yapıya ait molozlar kaldırıldığında ana kayaya oyulmuş çukurların ve mevsime bağlı olarak akan bir su kanalının ortaya çıkmasının ardından, yapı içinde tabakhane izlerinin korunarak sergilenmesi yenileme sürecinin ve mimari tasarımın temel motivasyonu olmuştur. Yapının zemin altı zenginliğinin cam bir döşeme ile sergilenir hale getirilmesi amacıyla çelik taşıyıcı sistemin tümü yan cephelere aktarılarak ince ve uzun yapının tümü, 12 metre yüksekliğindeki eski boyutlarına getirilmiş ve tarihi tabakhane binası "yeniden hacimlendirilerek" ayağa kaldırılmıştır. Yıkılmış olanın hacimsel olarak yeniden ayağa kaldırılması sonrasında iç mekanda oluşan bu mekânsal zenginliği kesintiye uğratmamak üzere sanatçı evinin program parçaları ve sirkülasyon alanları minimum boyutlarda tutularak, hacmin içinde yüzen döşeme parçaları olarak farklı kotlara dağıtılmıştır. Yapı hacminin içinde, cam zeminden üst kotlara doğru yapılan dolaşım sayesinde hem arka bahçe kotuna ve oradaki sanatçı stüdyosuna erişim sağlanırken, hem de zemininde tabakhane kalıntılarının olduğu 12 metre yüksekliğindeki boşluk içinde kullanıcılara ve ziyaretçilere mimari bir gezinti (architectural promenad), üç boyutlu zengin bir görsel akışkanlık ve performatif bir deneyim yaşatılması hedeflenmiştir.

İç içe geçmiş sanatçı evi ve atölyesinden oluşan La Maison de Barabara, sahip olduğu sıra dışı mekânsal kurgusu, tarihi dokuda yeni yapı yapma stratejisi, yüksek presizyonu ve incelikli mimari jestleri sayesinde 1990'lardan itibaren ancak Ayvalık'a geri dönen veya yeni yerleşen elit sınıfın finanse edebildiği, nitelikli tarihi yapıların yüksek maliyetli restorasyon, renovasyon ve uyarlamalı yeniden kullanım projeleri arasından sıyrılmaktadır.

La Maison de Barabara'nın yanı sıra mO mimarlıkOfisi'nin Ayvalık'ta gerçekleştirdiği bir dizi etkileyici ve radikal yenileme müdahalesi, güncel kullanım ve konfor beklentilerine göre tarihi yapıların nasıl adapte edilebilecekleri konusunda ufuk açıcı yenileme repertuarına sahip çalışmalardır.

KONAK MEYDANI SİMGE YAPILARINDAN SOSYAL SİGORTALAR BLOKLARI/ İŞHANI

İDİL ECE ŞENER
DOKTORA ÖĞRENCİSİ
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ

HİKMET ELDEK GÜNER
DOÇENT DOKTOR
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ

19. yüzyıldan günümüze kadar İzmir'in 1"kamusal merkezlerinden biri olan Konak Meydanı kentin ve kentlinin belleğinde önemli bir yere sahiptir. Kamusal açık alan olarak kullanılan meydanın kimliğini birçok önemli tarihi yapı oluşturmuştur. Zaman zaman alanın sınırı olan bu yapılar değişse de/yıkılsa da/yenileri inşa edilse de meydan her zaman önemli bir kamusal alan olarak kalmıştır. Hükümet Konağı, Saat Kulesi, Belediye Sarayı, eski ve yeni Vapur İskelesi, Yalı Camii, Ankara Palas Oteli, Anafartalar Caddesi girişi, Askeri Kıraathane, Milli Kütüphane ve Sarı Kışla, daha yakın dönemde inşa edilen Belediye Binası, SSK Blokları gibi, yapılar farklı zaman dilimlerinde var olsalar da bulundukları dönemde meydanın ana tanımlayıcıları olmuşlardır. Meydan zaman içiresinde birçok değişime uğramıştır. Yarın zamanda yaşanan (30 Ekim 2020) İzmir depreminin ardından meydandaki ve çevresindeki bazı yapıların (İzmir Büyükşehir Belediyesi Binası, Atatürk Kültür Merkezi, Sosyal Sigortalar Blokları/ İş Hanı) güvenlik gerekçesi ile yıkılması/güçlendirilmesi veya dönüştürülmesi gündeme gelmiştir.

Meydanın günümüzdeki kimliğinin önemli belirleyicilerinden olan SSK Blokları Orhan Dinç tarafından tasarlanmıştır. Sosyal Sigortalar Blokları/ İş Hanı 1966 yılında açılmış Ulusal Bir Yarışma'da Orhan Dinç'in projesinin birinci seçilmesi sonucunda inşa edilmiştir. Yarışmaya Orhan Dinç dışında Fikret Cankut, Oral Vural, Cengiz Bektaş, Neşet ve Şaziment Arolat, Sedat Erbek, Erhan Eran, Yüksel Erdemir, Tamay Sütmen Sami Sisa, Nursel Özdiker, Şevki Vanlı, Ersen Gömleksizoğlu gibi birçok önemli isim katılmıştır. Orhan Dinç'in tasarladığı yapı bloğunun seçilmesine sebep olan en önemli özelliklerinden birisi, yapının yer ile kurduğu ilişkinin güçlü olmasıdır. Bulunduğu bölgeyle uyumlu, yüksek katlı olmayan basit ve yalın olması gibi özellikler projenin diğerlerinin önüne geçmesine neden olmuştur (Arkitekt, 1966). Şehrin dokusunda eriyen ticari faaliyetlerin zemin katta çözülmesi, ticari faaliyetin aralarında oluşturduğu ara geçitler Konak Meydanı ve paralelindeki cadde arasında zorlama olmayan organik bir bağlantı kurmuştur. Yapı adası avlulu, geçitli han tipolojisinin baskın olduğu Kemeraltı Bölgesi'nin mekânsal ve ticari geleneklerini 20. yüzyıla taşıyarak iyi bir şekilde yorumlamıştır. İlk bakışta Sosyal

Sigortalar Blokları/ İş Hanı, Kemeraltı'nın denizle ve Konak Meydanı ile olan ilişkisini kesiyor gibi görünse de yapının zemin kotunda oluşturulmuş olan avlulu geçişler ile deniz ve Konak Meydanı ilişkisi desteklenmiştir. Yapıda ticari ve büro kullanımı iç içe çözülmüş, bürolara ulaşım hem ana yoldan hem de iç avlulardan ticari işlevlerle birirne karışmadan çözülmüştür. Zemin kotundaki iç avlulardaki peyzaj düzenlemeleri ve su ögesinin kullanılması da ferah ve yaşayan mekanların yaratılmasını sağlamıştır. 1986 yılında Aziz Gorbon tarafından tasarlanan ve uygulanan cephede bulunan seramik panolar da, yapının estetik değerini arttırmış, dönemin estetik anlayışını yansıtan sanatsal bir uygulama olmuştur (Algan, 2017). Günümüze kadar ulaşan bu panolar kullanıcıları ve mülk sahibi tarafından özenle korunmakta ve düzenli bakım onarımı yapılmaktadır.

1960'ların tasarım yaklaşımı ile inşa edilen iş hanı, yeni kamusallığın ilk örneklerinden olma özelliğini ve özgünlüğünü günümüzde de sürdürmektedir. Bulunduğu bölgeye sadece ticari ve kamu yapısı olarak katkı sağlamayan yapının içinde yer alan kültürel işlevler de (sinema/tiyatro) çevresinde bulunan Elhamra Sahnesi, Milli Kütüphane gibi yapılar ile bölgenin kültür ve sanat mekanlarından biri olmuştur. Yapı içerisinde bulunan yakın zamanda tiyatroya dönüştürülen Çınar Sineması, Efes Pastanesi, sahafların ve kasetçilerin olduğu üst kot her zaman kültür ve sanat alanını destekler nitelikte olmuş ve kent belleğinde önem teşkil etmektedir.

Oranlı ve yalın tasarım anlayışı, süslemelerden uzak tasarımı ile yapı şehrin dokusu ile tamamen uyum içindedir. Günümüzde de kentlinin yoğun biçimde kullandığı yapı grubu varlığı ile Konak Meydanı'nın simge yapılarından birisidir.

Sosyal Sigortalar Blokları/İş Hanı mülkiyetinin %90 oranında SGK'ya ait olması nedeniyle yapının kontrollü bir şekilde bakım ve onarımının yapılması sağlanmaktadır. 2018 yılında blokların güçlendirilme projesi hazırlanmıştır ancak, mali yetersizliklerden dolayı henüz uygulanamamıştır. Alanın, Kemeraltı Kentsel Sit Alanı içinde bulunması sebebi ile tescilli olmamasına rağmen yapı blokları ile ilgili kararların İzmir Bölge Koruma Kurulu kontrolünde yapılmasına neden olmaktadır. Bu durum yapının kontrollü bir biçimde dönüşmesini sağlamaktadır.

İzmir'in tarihi liman kenti olarak UNESCO Dünya Miras Listesi'ne giriş çalışmaları (2021 yılı içerisinde çalışmalar yoğunlaştır) ve 2020 yılında yaşanan deprem ile Konak Meydanı'nın yeniden düzenlenmesi yerel yönetimler, kullanıcılar, STK tarafından tartışılmakta ve bu durum SSK Bloklarının da geleceğine etki etmekte. İzmir Büyükşehir Belediye Binası hakkında yıkım kararı alınmış ve Meydan'da bulunan, kent belleğinde önemli bir yere sahip olan birçok yapı içinde aynı tartışmalar süregelmekte. Alan içerisinde bulunan birçok modern yapı için yıkım kararının üretilebilir olması kent için büyük bir karardır. Yerel yönetimlerin, uzmanların, kullanıcıların ve tabi halkın ortak karar vermesi gereken bir süreçtir. 1966 yılında dönemin mimari üslubunu en ince ayrıntısına kadar yansıtan SSK Blokları da bu tartışmanın önemli bir paydaşıdır. Kent belliğindeki yeri göz önüne alınarak, yapıların öncelikle koruma çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Alanın, yeniden bambaşka bir görünüme sahip olması (SSK Bloklarını yıkılması) kentin hafızasında önemli bir boşluk oluşmasına neden olacaktır.

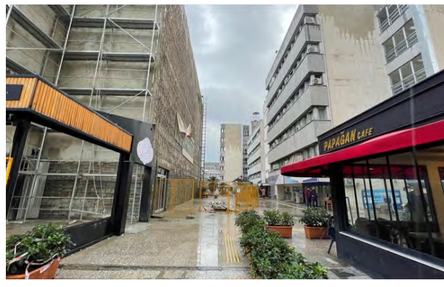

Collumpio Evi

DÜZENLEME VE ÇEVİRİ
GAMZE KÖKÜM

Pere Llobet ve Portell Sokakları bizi Barselona'nın Coll ve Carmel Tepeleri arasında kalan, eski Farigola Deresi'nin üst taraflarındaki Güell Parkı'nın arka girişlerinden birisine doğru yönlendiriyor.

Ev, Barselona'nın söz konusu çevredeki atmosferini kendi bünyesinde de gösterebilmeyi hedefliyor ve temel yapı unsurlarının altını çiziyor. Tasarım, yapının toprakla ve bahçeyle bağını kuran ağır beton bir kaide ve bu kaidenin üzerine oturan, manzarayı ve güneşi geçirecek şekilde tasarlanmış hafif metal bir konstrüksiyondan oluşuyor.

Ev, banyo ve depo olarak işlevlendirilmiş merkezi bir çekirdek ve bu çekirdek etrafına yerleştirilmiş mekanlardan oluşuyor. Bazıları yapısal olan mobilyalar, yapıda tamamlayıcı unsur olarak tasarlandı. Ev, kullanıcılarıyla birlikte değişebilmesi, onlara yeni alanlar açabilmesi, gerektiğinde kapatılabilmesi gibi çeşitli olasılıklara imkan verecek şekilde düşünüldü.

Konstrüksiyon ve malzemenin çevresiyle aykırı düşen tavrını hafifletmek amacıyla yapısal elemanların bir kısmının sarıya boyanmasına karar verilmişti. Bu durum, beklenmedik bir biçimde yapının görünümünü, manzaranın yeşili ve gökyüzünün mavisi ile uyum içerisinde olacak şekilde daha keyifli bir hale getirdi.

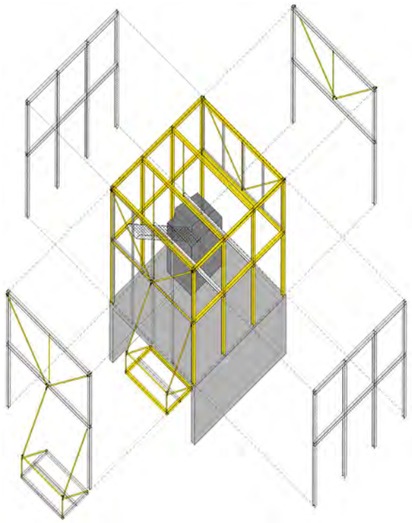

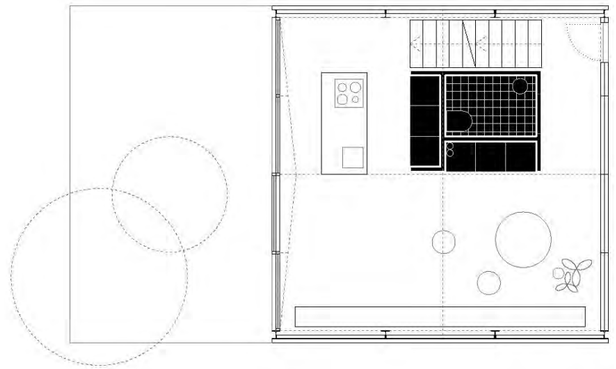

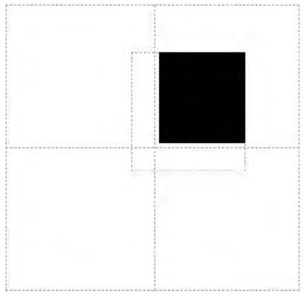

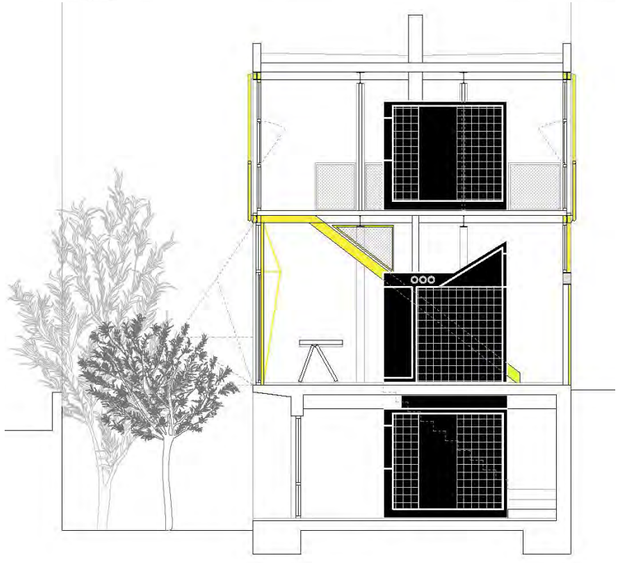

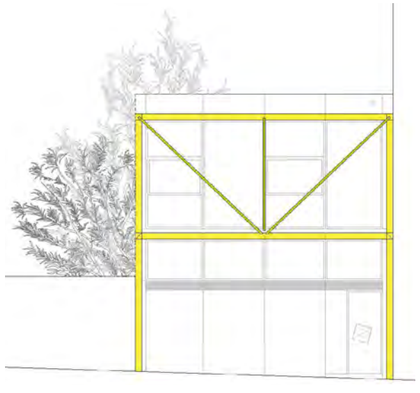

Proje Adı : Collumpio Evi
Proje Yeri : Barcelona
Tamamlanma Yılı : 2021
Mimari Ofis : MACH
Ofis Website : www.mach.la
Ofis Instagram : @we.mach @subiranamarc @collumpio
Ofis e-mail : mach@mach.la

Diğer Birimler:
WINDMILL Engineering : Josep Ramón Sole
EDDOM : Josep Domènech
Fotoğraflar : Del Rio Bani / Mark Rabadan
Fotoğrafçı Website : www.delriobani.com / www.markrabadan.com
Fotoğrafçı e-mail : info@delriobani.com

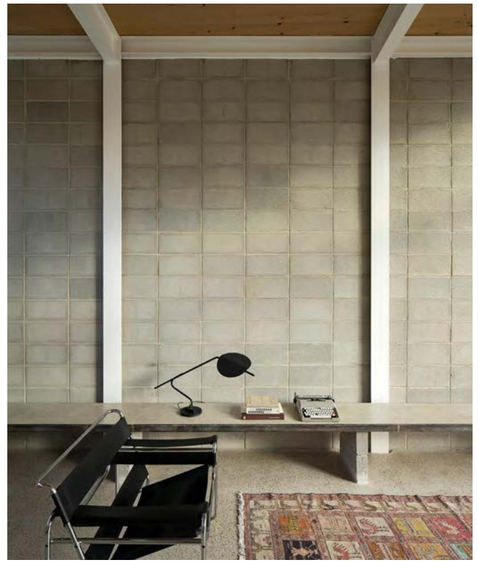

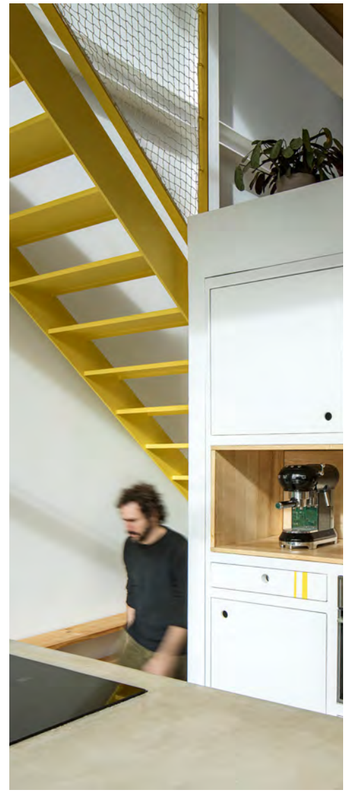

KÜRESEL SALGIN SONRASI İLK GEZİ: MEKSİKA

DÜRRİN SÜER

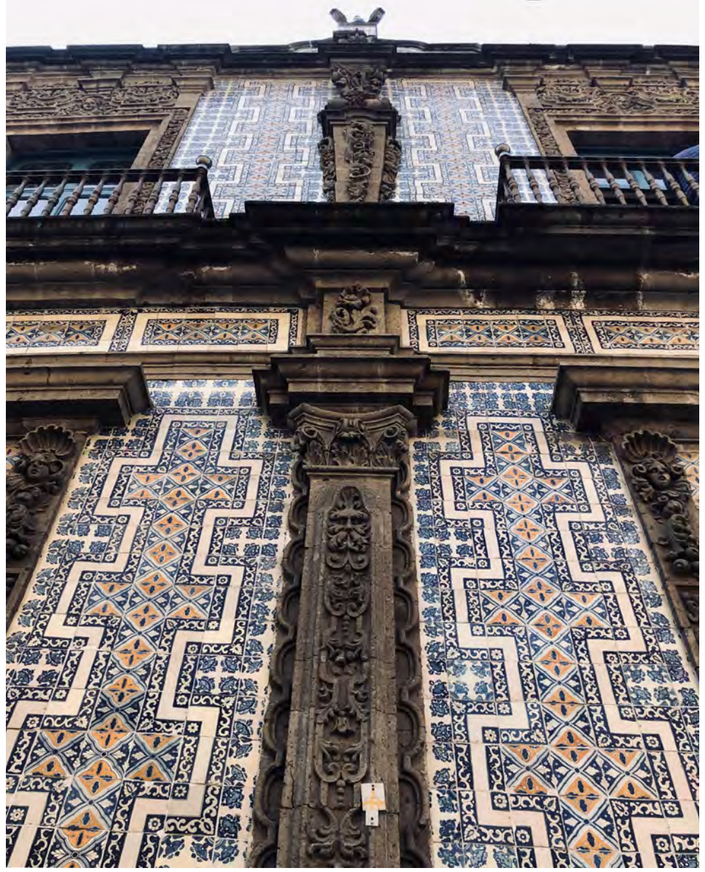

Mimarlar seyahat etmeyi sever. Mimarlık eğitiminin verdiği bir ilgi midir, yoksa gezmeyi sevenler mi mimar olmak ister bilemiyorum ama mimarlara gezmek iyi gelir... farklı kültürleri, farklı mekanları deneyimlemek, okuduklarını, takip ettiklerini tüm duyularıyla hissetmek değerlendirmek isterler, aslında biraz da gerekliliktir bu onlar için.

"Yolculuklar bana zevk verir. Bu zevkte varacağım hedefin zevki dahil değildir. Yolculuk,bir yerde durmadığını, hareket ettiğini bilmek şuuru, bu bir yere bağlanıp kalmaktan kurtuluş başlı başına tatlı bir şeydir "

der Sabahattin Ali.. Yolculuğu, yolda olma halini biz de severiz. Yaşadığımız son iki yıl ise - küresel salgın nedeniyle - tüm dünyalılar gibi hiçbir yere kıpırdayamadık. 2022 e girdiğimiz ilk günlerde ise yeni yıla yüklediğimiz iyilik umutları ile birlikte gezilerimizi başlatma kararını da aldık.

Gezilerimizin organizasyonlarını farklı şekillerde yapıyoruz. Tek bir kenti görmek istediğimizde uçak veya arabayla gidiyor, kenti yürüyerek, toplu taşıma aracılığıyla geziyoruz.. bazen bir güzergah belirleyip arabamızla yol alıyor, kendimizi zamanın ve mekanın sürprizlerine bırakıyoruz. Uzaklara - yani aramızdaki mesafenin uzun olduğu, biz de gece iken oralarda gündüz olan coğrafyalara - ise turlar aracılığıyla gitmeyi tercih ediyoruz, organizasyon açısından daha pratik geldiği ve yeni dostluklara ortam yarattığı için..

Güney ve Orta Amerika bu kategorideki yerler bizim için. Peru, Bolivya, Şili, Arjantin, Brezilya (Rio), Nigaragua, Kostarika, Panama, Küba farklı zamanlarda seyahat ettiğimiz ülkeler arasında. Kostarika'nın ekosisteme duyarlı yaşam kültürü, Arjantin'in bir uçtan diğer ucu görünmeyen büyüklükteki çiftlikleri, kırsal yaşam, başkent Buenos Aires'in büyülü geceleri, Rio'da hayatın denizle/okyanusla iç içeliği-kıyı kullanımı, Peru'da Titikaka Gölü üzerinde yaşayan halkın, bitki kargılarından inşa ettiği yüzen adacıklardan kurduğu farklı bir çağa ait hissi veren yerleşmeler, özgün kültürel yapılarını, doğal çevrelerini koruyabilmiş yerler olarak yaşadığımız deneyimi eşsiz ve etkileyici kılmıştı.

Belki de bu nedenle pandemi sonrasının ilk gezisini bu coğrafyada yer alan, gitmeyi birkaç kere planlayıp gerçekleştiremediğimiz Meksika'ya yaptık.

Başkent Meksiko Şehrinden başlayan seyahatimiz ülke topraklarının doğudaki en uç noktası olan Cancun'da son buldu.. Orta Amerika'nın kuzeyinde yer alan Meksika yerli uygarlıkların yani Meksika Kızılderilileri ve Aztek'lerin toprakları. Bu topraklar 16. yüzyılda İspanyollar tarafından işgal edilince Avrupa kültürü ile karşılaşarak etkileşen yerli kültür yaklaşık 300 yıl boyunca İspanyol kolonisi olarak yaşamış. Gündelik yaşam kültüründe, mekanlarda hem yerli kültürünü hem İspanyol'ların izlerini hissetmek mümkün. 19. yüzyılın başında bağımsızlığını ilan eden ülke, Amerika'yla girdiği savaş sonrasında topraklarının büyük kısmını kaybetmiş. Yaklaşık 100 yıldır ülke bugünkü yönetim şekli olan federal cumhuriyet ile yönetiliyor.

KALABALIK ŞEHİR | MEKSİKO ŞEHRİ

Ülkedeki ilk durağımız başkenti Meksiko Şehri. 22 milyon nüfusu ile dünyanın en kalabalık on kentinden biri ünvanını taşıyor. Kentin yerleşim tarihi 14.yüzyılda Aztek İmparatorluğunun başkenti olan Tenochtitlan'a uzanıyor. Yerleşme Texcoco Gölü'nde bulunan bir ada üzerine inşa edilmiş. Bu döneme ait Aztek Tapınağı - Templo Mayor bir ören yeri olarak kentte izini sürdürüyor. Alan 1987 yılında UNESCO Dünya Mirasları Listesi'ne eklenmiş.

İspanyol Cortes'in 1519'da Tenochtitlan'a gelişiyle, şehri çevreleyen Texcoco Gölü büyük oranda kurutularak kentin bugüne ulaşan kentsel dokusu örülmeye başlanmış. 1985 yılında yaşanan deprem kenti bir göle dönüştürerek binlerce yapının harap olmasına neden olmuş. Bataklık haline gelen alanlar kurutularak ıslah edilmiş. Tarihi merkezde terk edilen yapıların yeniden işlevlendirilmesi ya da yıkılarak yeni yapılara dönüşmesiyle şehrin morfolojsi köklü bir değişime uğramış. Girişimci Carlos Slim'in finans grubu Carso aracılığıyla yaptığı yatırımlarla ofis blokları, plazalar, müzelerin yanı sıra bisiklet parkurları, yaya koridorları, eğlence aktiviteleri, teknolojik altyapı gibi kentsel donatılar da tesis edilmiş. Bugün bu bölge sembolik, kültürel ve sosyal merkez olarak yaşıyor.

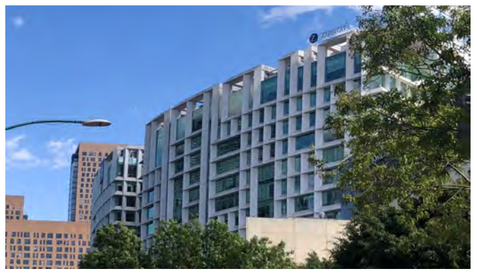

KENTİN YENİSİ | SOUMAYA MÜZESİ

Bu dönüşüm programı içinde yer alan bir çekim odağı da Slim'in eşi Soumaya Domit adına 2011 yılında yaptırmış olduğu özel bir sanat müzesi. Plaza Corso'da yer alan yapı, aynı zamanda kentsel tasarım projesini de üstlenmiş olan Fernando Romero Entrprise tarafından tasarlanmış. Formu, kaplama malzemesi - kabuğu ve boyutuyla - yeni/farklı/biricik olduğunu vurgulamak istercesine bu alanın merkezinde tüm ihtişamı ile kentin yeni yüzü olarak durmakta. Paralel kenar bir plan şemasına sahip yapı, planın üçüncü boyutta döndürülmesiyle kazandırılmış bir forma sahip. 50 metre yüksekliğindeki yapının eğik çelik kolonları bağlayan kirişlerden kurulu strüktürünü, altıgen birimlerden örülü mesh bir örtü kaplamakta. Binanın sergileme, toplantı, kütüphane, satış ofisi mekanlarından oluşan programı sekiz farklı kota dağıtılmış. Bu kotlar arasındaki ilişki ise bina kabuğu ile içteki mekanlar arasında konumlanmış bir rampa aracılığıyla sağlanıyor.

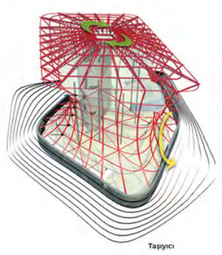
Taşıyıcı

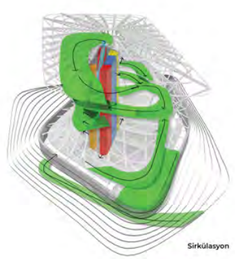
Sirkülasyon

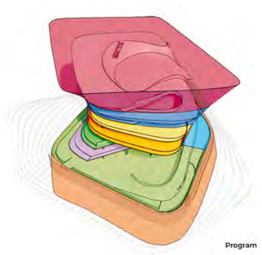
Program

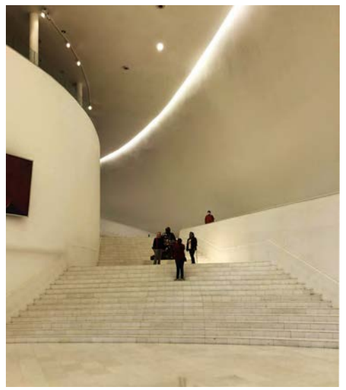

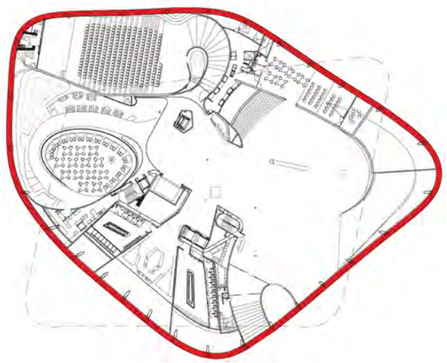

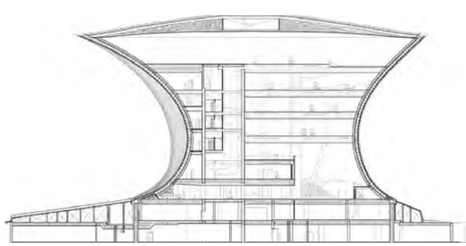

ÜLKENİN ÜNLÜSÜ FRİDA KAHLO MÜZESİ

Colonia del Carmen semtinde yer alan ressam Frida Kahlo'nun doğup büyüdüğü, Diego Rivera'yla yaşadığı ve öldüğü, müze haline getirilmiş evi. Kahlo, Rivera ve diğer sanatçıların sanat eserlerinin yanı sıra Meksika halk sanatı, fotoğraflar, hatıra eşyaları, kişisel eşyaları içeren müzede Meksikalı bohem sanatçıların ve entelektüellerin 20. yüzyılın ilk yarısındaki yaşam tarzı sergilenmekte. İki katlı, on odalı yapı kobalt mavisi renginden dolayı Mavi Ev - La Casa Azul - olarak da anılıyor.Evin açıldığı geniş bir avluda da sanat eserleri sergilenmekte.

SU ŞEHRİ SOÇİMİLKO

Meksiko Şehri güneyindeki Soçimilko (Xochimilco) Azteklerin inşa ettiği geniş su taşıma sisteminin son kalıntıları olarak bilinen kanalların bağladığı bir yerleşme. Bu yerleşme karakteri ile 1987 yılında Unesco Dünya Kültür Mirası Listesine alınmış. Trajineras adı verilen rengarenk kayıklarla kanalda yapılan gezintilerle hem yerli halk hem turistler için bir mesire yeri gibi kullanılmakta. Kanal boyunca konumlanmış yapılara ulaşım teknelerle yapılıyor.

ANTİK MEKSİKA
TEOTİHUACAN TAPINAĞI

Teotihuacan 150.000 ile 200.000 arası bir nüfusun yaşadığı tahmin edilen antik döneme ait bir şehir devleti.. Kentin ızgara planlı bir yerleşme karakteri var. Ölüler caddesi adı verilen ana aks kentin ikinci büyük tapınağı olan piramit formundaki Ay tapınağı ile sonlanıyor. Kentin batısında yer alan en büyük piramit ise Güneş tapınağı.

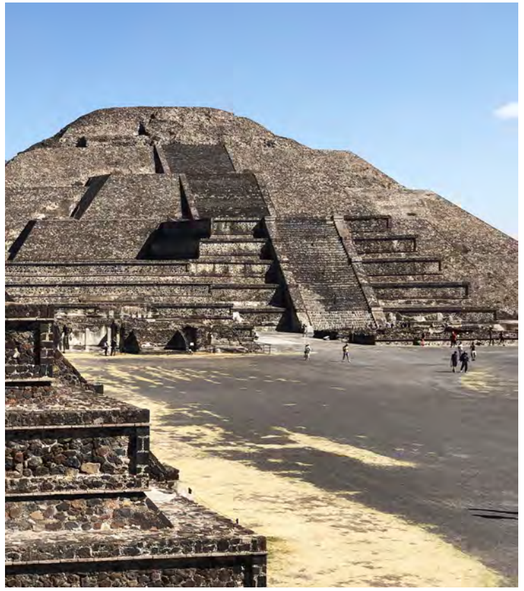

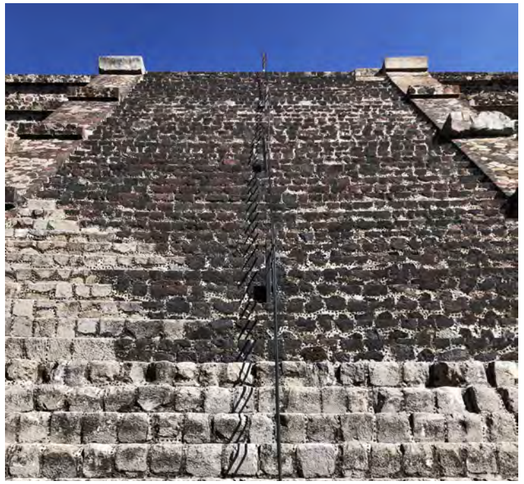

ANTİK MEKSİKA
CHİCHEN ITZA

Meksika'nın doğusunda yer alan Yucatan eyaletinde bulunan Maya Yerleşmesi.

Bu bölgede düşen göktaşlarının neden olduğu Cenoto denilen obruklar mevcut. Çevresindeki bitkilerle bütünleşmiş bu doğal havuzlar da bir çekim odağı olmuş.

KIYIDAKİ ANTİK | TULUM

TURİSTİK MEKSİKA | CANCUN

Lagün içine kurulmuş, oteller silsilesinin oluşturduğu bir kıyı kenti. Oteller tematik mekan sunumları, etkili peyzajı ile bir dizi mekan olarak ziyaretçileri ağırlama telaşında. Her bir tesis kapalı adalar olarak bir yaşam sunmakta.

Küresel ölçekte henüz sonlanmamış bir salgın döneminde yapılan bu gezi, bu özel durumdan etkilendi tabii ki. Onaltı saate varan uçak yolculuğunu maskeli yapmanın zorluğu yanı sıra müzelerin pek çoğunun ziyarete açılmamış olması gibi.

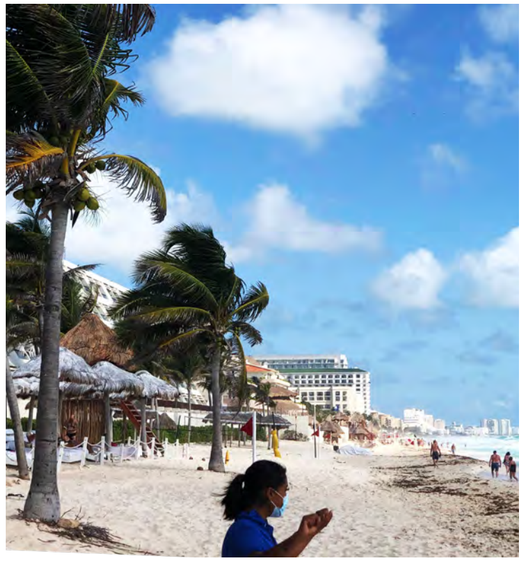

Alıntı :

Soumaya Müzesi şemaları: https://www.archdaily.com/452226/museo-soumaya-fr-ee-fernando-romero-enterprise

Serbest MİMAR Magazine - Issue 44-45

SUMMARY OF CONTENT

Issue 44-45 of our journal, which will be published as double issue, meets you with its full and enjoyable content.

The "Desktop" section, as usual, includes a selection of projects that have just been completed or are still in progress. In this issue, you will find the projects of Gökhan Aksoy Architecture, KAF Design Architecture and Motto Architecture offices.

The "From SMDs" section welcomes you with the latest event news from Istanbul Association of Architects (SMD), İzmir Association of Architects (SMD) and Turkish Association of Architects (SMD.)

The "Picture on our Collar" section is dedicated to the memoir written by Hüseyin Kahvecioğlu after Cem Altun we have recently lost; the memoir of İlhan Kural after Christopher Alexander, the memoirs of Ali Osman Öztürk, Aydan Balamir and İlhan Kural after Enis Kortan, the memoir of Deniz Güner after İhsan Bilgin and memoir written by Nuran Ünsal after Haldun Sunal.

In the "Good Things" section, there are contents titled "Ankara Apartments Documentary Series", "Less or More is published", "2022 Mies Van Der Rohe Awards" "Portraits from the History of the Chamber of Architects: Yücel Gürsel has been published" and "National Architecture Awards 2022".

In the "Excursions to Modern Architectural Artifacts" section the seventh part of the series include the article "Meeting Bruno Taut at İzmir Kültürpark" by Ece Ceren Engür. Section editor Figen Kıvılcım Çorakbaş is waiting for new articles that will make readers discover the modern in the continuation of the article series.

The "Files" section follows the traces of old/new architecture, past and present trends and this unity in İzmir with the title of "İzmir Keepsake". Thus, the reader will have looked at Izmir from afar and closely.

This section begins with Ahmet Sukuti Tükel's article titled "İzmir is Reshaping According to Today's Conditions getting out of being a 'City of Pensioners'" and continues with the following contents;

"Reconstruction Studies in İzmir",

"European Architects of Izmir at the Beginning of the 20th Century"

"Konak Pier Project Brought to İzmir"

"İzmir Road Art Structure TCDD 3rd Region"

"Anadolu Apartment and Cultural Facility"

"De Jongh Mansion"

"Atlas Hotel Restoration in the heart of Izmir"

"Works on Bringing the Center Known as Kemeraltı into City Life in Izmir: Tarkem"

The planning process of Izmir and the historical buildings that are being tried to be reintroduced to the city are mentioned.

"İzmir SMD Architects" content,

It allows us to get an idea about the projects on the agenda of architects with examples of the designs of architects from İzmir SMD.

Şükrü Kocagöz conveys to the reader some important developments in İzmir architecture with his article "My Memories of Those Who Left Their Marks on Architecture in İzmir".

Deniz Güner describes the change in İzmir architecture over the years with the article titled "Architectural Aspects of Collective Desire in İzmir and its Background Aspects".

Güner presents 50 buildings under the titles of "Local and External Actors in Contemporary Izmir Architecture" and "Contemporary Architectures in the Art Field of Izmir" with his building compilations and reviews.

In the "Protecting the Modern" section, you will find the article of İdil Ece Şener and Hikmet Eldek Güner article titled "Social Securiy Administration Blocks/Office Building from Konak Square which are the Landmarks of İzmir" and the article of Meral Ekincioğlu titled "After the Demolition of the Marcel Breuer Design 'Geller I' House".

In the "From the World" section you will find the Collumpio House project, designed by Studio Mach.

In the "We were there" section, Dürrin Süer's article titled "First Trip After the Global Pandemic - Mexico", in which she shares her pleasant and interesting Mexico trip with the route starting from the Capital Mexico City and extending to Cancun, the easternmost point of the country, awaits you.

Translation: Çağla Mayda

Журнал "Свободный Архитектор", выпуск 44/45- й.

СОДЕРЖАНИЕ

Снова рады встретиться с Вами в очередном сдвоенном 44/45-ом выпуске нашего журнала, который мы постарались сделать интересным и наполненным.

В разделе "На рабочем столе", как и всегда, мы рассказываем о проектах, работа над которыми продолжается в настоящее время или только что завершенных. В этом выпуске вы узнаете о проектах таких архитектурных бюро как «Гекхан Аксой Мимарлык», «KAF Тасарым Мимарлык» и «Motto Мимарлык».

О событиях и мероприятиях , проведенных за последнее время отделениями TürkSMD "Объединения Свободных Архитекторов" , İstanbulSMD и İzmirSMD мы расскажем в разделе "Новости "Объединения Свободных Архитекторов" ("SMD").

В главе «Портрет» рассказывается о наших коллегах, к сожалению, безвременно от нас ушедших за последнее время. Здесь вы найдете очерк Хусейна Кахведжиоглу о Джеме Алтуне, Ильхана Курала о Кристофере Александре, совместно с Али Осман Озтюрком, Айдан Баламир и с Ильханом Курал об Энисе Кортане, а также Дениз Гюнер рассказывает об Ихсане Бильгин. . Далее Нуран Юнсал посвящает свой очерк Хальдуну Сунал.

В главе «Хорошее» вы найдете статью под заголовком «Национальная Архитектурная Премия 2022», а также такие как: « Исторические Портреты Союза Архитекторов: Юджель Гурсель», «Премия Mies Van Der Rohe 2022», «Опубликовано Less or More», «Документальная Серия Ankara Apartmanları».

В седьмой части серии статей главы « Путешествие в Современную Архитектуру» опубликована статья автора Эже Черен Энгур « Встреча с Бруно Таутом в İzmir Kültürpark». Далее, редактор главы Фиген Кывылджим Чоракбаш, продолжает свой рассказ, увлекающий читателей в современные исследования.

Архитектурные тенденции прошлого и современности и оставленный ими след нашли свое отражение в статье под названием « Измир Андачи». Таким образом, читатель сможет в главе «Досье» взглянуть на это и издалека и вблизи.

Ахмет Сукути Тукель продолжает главу статьей под названием «Преображение Измира из города пенсионеров в новые современные условия»

Далее в этой главе статьи :

«Реконструкция в Измире», «Европейские Архитекторы Измира начала 20-го века», «Проект Конак Пиер в Измире», Проект «İzmir Yol Sanat Yapısı TCDD 3. Bölge», «Апартаменты Анадолу и Культурный Центр», «Особняк Де Джонг», «Реставрация Отеля Атлас в центре Измира», «Таркем: исследование городской среды городского центра Кемералты в Измире», Здесь также затрагиваются аспекты планирования Измира и возвращение исторических сооружений в городскую среду.Примеры проектов архитекторов «Измир SMD Мимарлары» позволяют черпать идеи для современных проектов.

Шукрю Коджагез доносит до читателя некоторые важные события, касаемые архитектуры Измира в статье « Мои воспоминания о тех, кто оставил сдед в архитектуре Измира».

Дениз Гюнер рассказывает об изменениях в архитектуре Измира на протяжении многих лет в своей статье « Архитектурные Аспекты Измира, предыстория».

«Современная Архитектура Измира, Внутренние и Внешние Влияния» и «Современная Архитектура Арт Пространства Измира», под такими заголовками помещены статьи Гюнер, где с комментариями ведется обзор 50-ти объектов.

Глава «Сохранить Современность» знакомит вас со статьями нескольких авторов, это статья Идиль Эже Шенер и Хикмета Эльдек Гюнер «Символ Площади Конак Здание Sosyal Sigortalar Blokları / Офисный Центр), а также статья Мераль Экинджиоглу « После сноса Дома «Геллер1», спроектированного Марселем Бреур».

В главе «В Мире» рассказывается о проекте «Студио Мач» Коллумпио Эви.

Глава «Мы там были» знакомит вас с очерком Дюррин Суер под заголовком «Путешествие после глобальной пандемии – Мексика» о путешествии, маршрут которого простирается от Мехико до Канкуна, самой восточной точки страны.

Переводы: Natalia Troshina Soylu

نلتقي بكم في العدد المزدوج 44-45 من مجلتنا بمحتواها الثري والمثير.

قسم **سطح المكتب**، كما هو الحال دائما، فهو يتضمن مجموعة مختارة من المشاريع التي اكتملت للتو أو لا تزال قيد التنفيذ. في هذا العدد ستجد مشاريع مبنى غوكهان اكسو، تصميم KAF ومكاتب Motto .

قسم **مصلحة الارصاد الجوية**، في هذا القسم ستجدوا ما يتعلق بأنشطة واعمال الموسم السابق لمصلحة الارصاد الجوية التركية، مصلحة الارصاد الجوية في اسطنبول و ازمير.

قسم **صور الياقة**، يوجد فيها صور لزملائنا الاعزاء الذين فارقونا مؤخرا فنجد كتابات حسين قهوجي اوغلو عن جيم التون: الهان كورال عن كريستوفر الكساندر: عثمان اوزتورك عن انيس كورتان: الهان كورال عن ايدان بالامير. دنيز غونار عن احسان بيلجين: نوران اونصال عن خلدون صونال.

قسم **الاشياء الجديد**، تجدوا مقال بعنوان "سلسلة مباني انقره الوثائقية"، "نشر اقل او اكثر"، "جوائز ميس فان دير 2022"، " صور من تاريخ غرفة المهندسين المعماريين: نشر يوجال غورسال" و "جوائز المعمار الوطنية 2022".

رحلات الاعصال المعمارية الحديثة، الجزء السابع من السلسلة؛ هذا **هو** مقال " لقاء برونو توت في ازمير كولتوربارك " بقلم ايجه جيران انغور. ينتظركم محرر القسم فيغان كيفاجيم جوراكباش في مقالات جديدة ستجعل القراء يكتشفون الحديث في استمرار سلسلة المقالات.

قسم الملف، " بعنوان "İzmir Andacı" ، تتبع آثار العمارة القديمة / الجديدة، الاتجاهات السابقة والحالية وهذه الوحدة في ازمير. وهكذا سيكون القارئ قد نظر إلى ازمير من بعيد وعن كثب.

القسم يبدأ بمقال أحمد سوكوتي توكيل بعنوان "ازمير تخرج من كونها" مدينة تقاعد "وتعيد تشكيلها وفقًا لظروف اليوم".

يستمر بالمحتويات التالية:

"اعمال المعمار في ازمير"

"المهندسين المعماريين الأوروبيين في ازمير في بداية القرن 20"

"مشروع كوناك بير في ازمير"

" هيكل طريق إزمير الفني TCDD المنطقة الثالثة"

" شقة الأناضول والمرفق الثقافي"

" قصر دي جونغ"

" ترميم فندق أطلس في وسط ازمير"

" الجهود المبذولة لإحضار المركز المعروف باسم Kemeraltı إلى حياة المدينة في ازمير: Tarkem "

و إنه يتطرق إلى عملية التخطيط في ازمير والمباني التاريخية التي تتم محاولة إعادة تقديمها إلى مدينة إزمير.

محتوى معمار SMD في ازمير.

يسمح لنا بالحصول على فكرة حول المشاريع المدرجة على جدول أعمال المهندسين المعماريين مع أمثلة على تصاميم المهندسين المعماريين في SMD ازمير.

ينقل شكرو كوجاغوز للقراء بعض التطورات المهمة في الهندسة المعمارية في إزمير بمقاله "ذكرياتي لأولئك الذين تركوا بصماتهم على العمارة في إزمير".

ينقل دنيز غونر بمقاله بعنوان "الجوانب المعمارية للرغبة الجماعية في ازمير وخلفيتها"، تصف التغيير في الهندسة المعمارية في إزمير على مر السنين.

يقدم غونر 50 مبنى تحت عناوين "الفاعلون المحليون والخارجيون في عمارة إزمير المعاصرة" و "البنايات المعاصرة في مجال الفن في إزمير" مع مجموعات ومراجعات المباني الخاصة به.

في قسم الحماية الحديثة، في قسم الحفاظ على العصر الحديث ، مقال بقلم ايجه شينار و حكمت ايدنك غونار بعنوان " كتل الضمان الاجتماعي من معالم ميدان كوناك / مبنى المكاتب"؛ ومقال بقلم ميرال اكينجي اوغلو بعنوان " بعد هدم منزل "جيلر 1" الذي صممه مارسيل بروير".

في قسم من العالم، سوف تجد مشروع البيت الكولومبي الذي صممه ستوديو ماتش.

في قسم **كنا هناك**، ننتظركم بمقال دورين سوير بعنوان " الرحلة الأولى بعد الوباء العالمي - المكسيك "، والتي يشاركي فيها رحلة المكسيك الممتعة بمسارها الذي يبدأ من العاصمة مكسيكو سيتي ويمتد إلى كانكون ، أقصى نقطة في شرق البلاد.

الـترجمـة: Caĕla Mavda